

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО
СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

Тези доповідей

69-ОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЧАСТИНА ДРУГА

3 грудня 2015 р.

м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: 69-та наук.-практ. студентська конф., 3 грудня 2015 р.: тези доп. – К., 2015. – 287 с.

Науково-редакційна колегія: Кваша С.М. (голова), Діброва А.Д. (співголова), Остапчук А.Д. (співголова), Талавиря М.П. (співголова), Бац Л.І. (секретар організаційного комітету).

Редактори: Гаркуша С.Г., Скрипник Г.О., Кравченко А.С., Буценко Л.В.

Відповідальність за вірогідність несуть автори та їхні наукові керівники.

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2015

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК336.221:347.15/.17(477)

РОЗВИТОК ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Бабич Є.А., студентка*

Кириченко А.В., кандидат економічних наук, доцент

Реформа податкового законодавства, зокрема прийняття Податкового кодексу України та змін до нього, внесла певні корективи у механізм справляння податку на доходи фізичних осіб. Відтак актуальним постає питання дослідження впливу цих новацій на функціонування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та його роль у формуванні доходів бюджету України.

Проблемам оподаткування доходів фізичних осіб присвячені роботи вітчизняних вчених: О. Василика, М. Дем'яненка, В. Синчака, А. Поддєрьогіна, А. Соколовської, Л. Шаблістої та інших.

Метою даного дослідження є виявлення проблем оподаткування ПДФО та його вдосконалення в Україні.

ПДФО – загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб (резидентів і не резидентів), які отримують доходи з джерел їх походження в Україні.

Основною метою функціонування ПДФО є забезпечення надходжень та створення рівно напруженого тиску на основі прямого визначення доходів платника податків. Податок є однією з основних статей податкових надходжень в Україні. Відобразимо співвідношення динаміки надходження ПДФО до бюджету України за 2011-2015 рр. (рис.1). Як видно з даних рис. 1, надходження ПДФО до бюджету України за 2011-2015 рр. має тенденцію до зростання. Станом на 30.09.2015 надходження податку зросли на 28,6 млрд грн у порівнянні з 2011 р., і становлять 88,8 млрд грн.

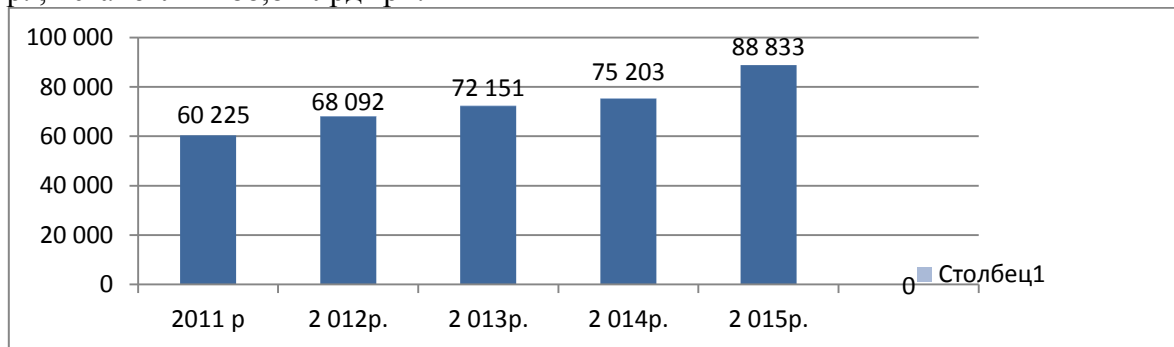

Рисунок 1 – Динаміка надходжень ПДФО до зведеного бюджету України за 2011-2015 рр., млн.грн.

Головною проблемою даного податку є те, що він не є нейтральним і соціально справедливим. Бідні верстви населення у структурі власних витрат сплачують значно більший обсяг коштів, ніж заможні. Це обумовлено тим, що для більшості громадян з невисокими статками єдиним джерелом доходу є зарплата. Організація функціонування ефективного механізму оподаткування доходів фізичних осіб можлива лише за умови вибору

оптимальних податкових інструментів. Найбільш перспективним інструментарієм повинні стати ставки і пільги. Саме визначення дієвості використання ставок і пільг є однією з найважливіших складових процесу оподаткування, оскільки вони мають взаємозворотній зв'язок.

Для покращення ефективності механізму оподаткування необхідно впровадити неоподатковуваний прожитковий мінімум та скасувати податкову соціальну пільгу. Наступним кроком є застосування податкової ставки, розмір якої залежить від групи платника податку. Однак здійснення усіх вищенаведених дій можливе лише за умови втілення дорадчої функції ПДФО, яке полягатиме у створенні електронних і стаціонарних дорадчих центрів.

Таким чином можна стверджувати, що ПДФО виконує важливу фіскальну та соціально-регулятивну функції. Реформування податкового законодавства сприяло збільшенню податкових надходжень до бюджету та створило умови для підвищення впливу податку на рівень життя населення. Основним напрямком подальшого удосконалення законодавчої бази у цій сфері має стати зменшення податкового навантаження на соціально незахищені верстви населення та зростання відповідальності платників податку за ухилення від оподаткування.

УДК 338.486.1 (477)

РОЗВИТОК ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Балдига О.В., студентка*

Кириченко А.В., кандидат економічних наук, доцент

Податкова політика відіграє важливу роль у забезпеченні виконання державою своїх функцій та представляє собою діяльність держави у сфері встановлення та стягнення податків, зборів та обов'язкових платежів. Загальна стратегія податкової політики повинна включати пріоритетні цілі, пов'язані з функціонуванням системи оподаткування, та методи їх досягнення.

Дослідженням питань формування та реалізації державної податкової політики, а також проблемами оподаткування займалися вітчизняні та іноземні вчені, як Л.В. Барабаш, О.Д. Василик, А. Лаффер, А. Сміт, Д. Ріккардо та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні шляхів покращення податкової політики країни на основі оцінки сучасних тенденцій її реформування та удосконалення.

Стан національної економіки на сьогоднішній день вимагає реалізації ефективної податкової політики держави, постійного планування та контролю за податковими надходженнями до зведеного та державного бюджету України. Проте, в державі досягнути ефективності у формуванні та реалізації податкової політики, можливо лише за умови стабільного податкового законодавства, яке є її базовою основою.

Сучасний соціально-економічний розвиток України значною мірою залежить від побудови та реалізації дієвої стратегії податкової політики, яка б забезпечила наповнення державного бюджету коштами для забезпечення стану його збалансованості, шляхом ефективного перерозподілу національного доходу країни, дотримання інтересів платників податків в частині нормативно - правового забезпечення, запровадження дієвого механізму активізації інноваційного та інвестиційного розвитку держави.

Сучасний стан податкової політики України є одним із складних та найменш ефективним у глобальному порівнянні. Причиною цього науковці вважають високе податкове навантаження на бізнес, зокрема на фонд оплати праці; закріплення фінансових

ресурсів та повноважень в основному за державним бюджетом; невиправдане надання податкових преференцій; низька ефективність податкової системи в цілому.

З метою подолання негативних тенденцій в вітчизняному оподаткуванні, Державна фіскальна служба України пропонує дотримуватись Концепції реформування податкової системи, яка передбачає збереження спрощеної системи оподаткування, а також певних пільг з податку на прибуток, зокрема можливість сільгоспвиробникам сплачувати фіксований сільгоспподаток. Також передбачається зниження діючих податкових ставок: ПДВ до 7—12%, єдиний соціальний внесок — до 15%, податок на доходи фізичних осіб до 10% з паралельним впровадженням прогресивної шкали. З метою мобілізації необхідної суми фінансових ресурсів у бюджет запровадять так звані компенсаторні механізми, які передбачатимуть відміну пільг та розширення бази оподаткування таких податків, як: ПДВ з умовою додаткового оподаткування продажів за ставкою 2—2,5%, єдиний соціальний внесок — повернення до оподаткування купівлі безготівкової іноземної валюти за ставкою 3%.

Отже, реформування податкової політики потребує виважених, заснованих на детальних дослідженнях, ефективних реформах, які дозволять зробити податкову систему більш прозорою та стабільною. Удосконалення системи оподаткування податку на доходи фізичних осіб, одного з основних джерел доходів бюджету, є одним з важливих кроків у формуванні ефективної податкової політики. Застосування нової диференціації платників податків забезпечить не лише збільшення надходжень до зведеного бюджету України, а й забезпечення соціальної справедливості оподаткування населення.

УДК 369

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ В УКРАЇНІ

Бойко А.В., студентка*
Гаркуша С.Г., асистент

Соціальне страхування є невід'ємною частиною життя людини, адже працюючи на підприємствах, користуючись медичними послугами, відпочиваючи на курорті тощо., кожен із нас стикається з цієї формою соціального захисту, чи це обов'язкове соціальне страхування або ж добровільне. Кожен має бути переконаний, що з настанні страхової випадку його життя й майно захищені, що він або його сім'я зможуть отримати якусь компенсацію.[1].

У I півріччі 2015 року робочими органами виконавчої дирекції Фонду СС зареєстровано 2156 (з них 178 - смертельно) потерпілих від нещасних випадків на виробництві. Крім того, у I півріччі 2015 року в порівнянні з I півріччям 2014 року кількість страхових нещасних випадків зменшилась на 13,4% (з 2490 до 2156), кількість смертельно травмованих осіб збільшилась на 7,9% (з 165 до 178).

На сьогодні, в Україні діють чотири соціальних фонди. Фонд медичного страхування не запроваджено, оскільки не прийнято закон про страхову медицину.

В даний час, найважливішою проблемою є розподіл фінансової відповідальності між суб'єктами соціального страхування. Страхові платежі розподіляються між роботодавцями, працівниками, державою (державним бюджетом) та місцевими органами влади (місцевими бюджетами). Внески на соціальне страхування в тій чи іншій пропорції поділяють між роботодавцями та застрахованими. Частка останніх становить від 40 до 66 % внесків. Наприклад, частка виплат застрахованих осіб відносно загальної суми страхового внеску в деяких країнах становить: у Чехії — 12,5 %, Сербії і Чорногорії — 28,1, Угорщині — 11,5, Німеччині — 20,2, Австрії — 17,2, Люксембурзі — 15 %. Частка роботодавців у загальній

сумі внеску коливається від 34 до 60 %. У разі зміни економічних умов ці співвідношення змінюються. Стосовно окремих видів страхування зберігається участь підприємств і самих працівників. Так, частка відрахувань для роботодавців і працівників на страхування від безробіття в деяких країнах встановлена: у Німеччині — відповідно 3,25 та 3,25 %; Канаді — 4,13 та 2,9; Франції — 5,13 та 3,04; США — 6,20 та 0 %; Швеції — 5,42; Італії — 4,41 та 0; Японії — 0,75 та 0,40 %. Держава також бере участь у формуванні фонду страхування від безробіття. Так, в Японії частка держави у формуванні цього фонду становить 25—30 %, Франції — 34,9, Німеччині — 21, Швеції — 40,4, США — 18 %.

Для подальшого розвитку системи соціального страхування в Україні потрібно:

- створення достатньої економічної основи для забезпечення відшкодування основних фінансових ризиків, що вимагає встановлення обґрунтованого розміру тарифів страхових внесків, поступового перетворення страхових фондів у фінансово-кредитні страхові компанії;
- поступове запровадження триканальної схеми надходження коштів до страхових фондів, згідно з якою значна частина навантаження має припадати на роботодавця, а менша — розподілятися між працівником та державою;
- розширення гарантій забезпечення страхових виплат шляхом створення соціального арбітражу, що дало б змогу за допомогою страхових судів перевіряти правомірність дій страхових організацій, вирішувати конфлікти між суб'єктами страхування;
- докорінного реформування управління фондами соціального страхування за принципом трипартизму;
- створення сприятливих умов для розвитку добровільного страхування, в тому числі на комерційних засадах.

Список використаної літератури:

1. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.social.org.ua/view/5150>

УДК 368.912.43

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ДО ОДРУЖЕННЯ

Верба Н.Ю., студентка*

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

Одним з різновидів страхування життя, що передбачає дожиття застрахованою особою до особливої події на дату повноліття, є страхування до одруження. Страхувальниками є батьки, бабусі, дідусі та інші близькі родичі дитини, які уклали договір на користь дітей – застрахованих осіб. Дітей можна застрахувати від дня їхнього народження, але не більш ніж на термін до досягнення ними 18-річного віку на момент закінчення дії договору страхування.

Першою особливістю весільного страхування є гарантована виплата страхового забезпечення застрахованій особі до весілля, у тому числі у випадку, коли в період дії договору страхування оплата страхових внесків буде припинена у зв'язку зі смертю страхувальника. Тому найбільш зацікавлені в цьому виді страхування є бабусі та дідусі, яких цілком влаштовує виплата страхового забезпечення онукам і онучкам при реєстрації шлюбу, навіть коли страхувальник не доживе до закінчення терміну страхування і не сплатить усі внески за договором у повному обсязі.

Іншою особливістю є те, що страхове забезпечення виплачується застрахованій особі після закінчення терміну страхування у зв'язку з реєстрацією шлюбу. Відповідальність страховика закінчується при досягненні дитиною повноліття, однак виплата здійснюється лише через визначений проміжок часу. Від моменту закінчення терміну дії договору і до моменту виплати страхового забезпечення з нагоди реєстрації шлюбу застрахованої особи (або по досягненню нею 21 року) договір діє в повному обсязі в частині інших ризиків, включених до обсягу відповідальності страховика. Крім того, за зазначений вичікувальний період (від 18 до 21 року) розмір страхової суми, належної до оплати, збільшується на додатковий відсотковий дохід, який врахований у структурі тарифної ставки [1].

Страхова сума може бути встановлена за бажанням страхувальника і виплачена після закінчення строку страхування у зв'язку з реєстрацією шлюбу. При цьому відповідальність страховика закінчується тоді, коли дитина досягла повноліття, однак виплата здійснюється лише через певний проміжок часу. Тому від моменту закінчення строку дії договору і до моменту виплати страхового забезпечення з приводу реєстрації шлюбу застрахованої особи або досягнення нею 21 року має місце вичікувальний період, де договір діє у повному обсязі в частині інших ризиків, включених до обсягу відповідальності страховика, тобто при настанні смерті застрахованого або при втраті здоров'я від нещасного випадку [2].

Страхувальник і застрахований за цим договором – різні особи і тому передбачаються різні страхові виплати при настанні смерті одного з них.

Зауважимо, що в разі смерті страхувальника дія договору страхування не припиняється, він продовжує діяти без подальшої сплати внесків до кінця строку страхування і дає право застрахованому одержати страхову суму на підставі дожиття [3].

Страхування до одруження є перспективним видом страхування, але за умови вирішення низки проблем, таких як: підвищення страхової культури населення, покращення якості надання страхових послуг, сприяння підвищенню рівня довіри населення до страхових компаній.

Список використаної літератури:

1. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури. - 2011. – 376 с.
2. Вовчак О. Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. - К.: Знання, 2011. – 391 с.
3. Яворська Т.В. Страхові послуги. Навчальний посібник / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Економічний факультет, 2008. – 252 с.

УДК 336.227:339.9(477)

МИТО ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Владовська К.В., студентка*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

Актуальність дослідження. Митне регулювання відіграє важливу роль у зовнішньоекономічних відносинах країни, адже застосування певних податків та митних зборів спрямоване на забезпечення стійкої позиції національної продукції на внутрішньому ринку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало праць зарубіжних та вітчизняних науковців присвячено проблемі митного регулювання. Такі вчені, як С.С. Терещенко, П.В. Пашко, В.М. Горбачук, О.Г. Руденко, С.В. Галько розглядали забезпечення ефективності

митного регулювання. Проте наукові праці вищевказаних вітчизняних науковців не торкалися питання митного регулювання в контексті зарубіжного досвіду.

Мета дослідження. Виявлення сприятливих умов для залучення економіки України до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. Важливо зазначити, що мито – це податок на товари та інші предмети, які перетинають митний кордон України.[1] Раніше, коли основною функцією була фіскальна, головна ціль митного збору була спрямована на отримання державних доходів. Однак мито є не тільки джерелом доходів держави, але й перешкодою для торгівлі.[2] Порівняно із розвиненими країнами світу для України суттєвим недоліком є саме фіскальне спрямування мита, тобто його основне призначення визначається потребами держави у грошових коштах. Тоді як, у розвинутих країнах пріоритетною є регулююча функція.

Митне регулювання згідно ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність»[3] - це регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

В процесі дослідження зарубіжного досвіду, щодо питань митного регулювання, варто приділити особливу увагу розвинутих країнам, котрі в минулому мали схожу економічну ситуацію.

Переважаю в більшості таких країн митне регулювання відповідає порадам міжнародних організацій. Так, у США використовується модель заохочення іноземного капіталу шляхом заборони на експортне мито. В Індонезії імпортер може звільнитись від сплати мита, в разі наявності у експортера плану експорту, із зазначеними імпортними матеріалами, таке звільнення надається у вигляді ліцензії і є інструментом заохочення експорту.[4]

Досвід Японії у сфері митного регулювання є досить цікавим. Саме в цій країні було прийнято Закон «Про валютний обмін та зовнішню торгівлю», який сприяв захисту національних виробників в аграрному секторі. Політика тарифної ескалації, котра також існує у США, застосовується з метою підтримання національного виробника готової продукції і створення стимулів для імпорту сировини.

Так як в Україні державна політики у сфері митного регулювання зосереджена на поповненні бюджету, то при виконанні інших важливих функцій виникають бар'єри митного регулювання щодо формування міжнародної співпраці та ефективної боротьби із митними правопорушеннями. Тобто через нагромадження вищезазначених негативних моментів відбувається формування стійкої моделі ухилення від сплати податків, привабливість товару для зарубіжного споживача, а також конкурентоспроможність національних товарів на світовому ринку знижується.

Висновки. Отже, порівнявши досвіди різних розвинутих країн у сфері митного регулювання, варто відмітити, що невтїшна ефективність сьогоденного регулювання в Україні пов'язана лише із фіскальною функцією, задля її покращення потрібно запровадити, за допомогою реформування, певні зміни у підходах до визначення пріоритетів у сфері митного регулювання.

Список використаної літератури:

1. Деева Н. М., Редіна Н. І., Дулік Т. О. та ін. Оподаткування в Україні: Навч. посіб.

2. Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, [Електронний ресурс].– Режим доступу
http://pidruchniki.com/1416011753834/ekonomika/mito_instrument_ekonomichnogo_regulyuvannya

3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991р. № 959–ХІІР режимдоступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495%D0%B0-17>

4. Новікова К.І. Світовийдосвідмитно-тарифного регулювання та можливостійогозастосування в Україні[Електронний ресурс]. – Режим доступу
:http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/57999.doc.htm

УДК 336.226:364.1

НЕПРЯМІ ПОДАТКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ ДОБРОБУТ

Гламаздіна Є.С., студентка*

Лабенко О.М., кандидат економічних наук, доцент

Ефективність податкової системи будь-якої держави оцінюється як здатністю мобілізувати необхідну суму коштів для задоволення загальнодержавних потреб (фіскальна функція), так і можливістю її регулюючого впливу на процес економічного зростання. Регулююча роль податків значною мірою визначається ступенем їхнього впливу на соціально-економічний розвиток країни.

До основних напрямків впливу непрямих податків на підвищення добробуту населення належать:

- 1) вплив на процеси ринкового ціноутворення;
- 2) вплив на реальну заробітну плату та інші доходи громадян;
- 3) вплив на видатки бюджету.

Вплив непрямих податків на процеси ринкового ціноутворення полягають у тому, що ці податки виступають надбавкою до ціни товарів, послуг та зумовлюють її зростання. Безпосередньо, через механізм ціноутворення податки на споживання прямо впливають на стан суспільного добробуту населення. І якщо акцизний податок та мито входять у ціну товару лише один раз на стадії його виробництва чи в момент перетину товаром митного кордону України, то ПДВ включається в ціну на усіх стадіях просування товару від виробника до споживача, оподатковуючи новостворену вартість. Таким чином, податками на споживання оподатковуються процеси споживання, тобто їхня величина залежить від обсягу витрат споживача. Податки на споживання виступають податками на витрати споживачів товарів, послуг.

Вплив рівня ставок непрямих податків на податкові надходження до бюджету варто розглядати під кутом зору їхнього взаємозв'язку з процесами ціноутворення. Адже непрямі податки включаються в ціну товару, тобто можуть впливати на ціноутворюючі механізми в суспільстві. Водночас реальними платниками непрямих податків виступають споживачі товарів, послуг, тому умови ринкового середовища впливають на рівень цін, а відтак і на обсяг поступлень цих податків до бюджету.

Найбільшу соціальну спрямованість на процеси ринкового ціноутворення має звільнення від оподаткування непрямими податками товарів та послуг соціального призначення. Це дає можливість доступу населенню з низьким рівнем доходів до споживання суспільних благ за прийнятною для них ціною.

Другий напрям впливу непрямих податків стосується реальної заробітної плати, яка визначається як кількість споживчих вартостей, яку індивід може придбати за свій грошовий заробіток за певного рівня цін після сплати податку. Рівень реальної заробітної плати залежить від номінальної заробітної плати, рівня цін на предмети споживання і послуги, а також податків, які сплачує індивід до бюджету держави та фонди соціального страхування.

Реальна заробітна плата прямо пропорційна зміні рівня цін. Тобто при зростанні номінальної заробітної плати, відповідно, зростатиме реальна заробітна плата, а при зростанні цін на товари, послуги купівельна спроможність населення зменшується.

Непрямі податки опосередковано впливають на суспільний добробут через податкові платежі до бюджету, які надалі у вигляді соціальних видатків впливають на рівень і динаміку заробітної плати працівників бюджетної сфери, грошового забезпечення різноманітних пільгових категорій громадян та інше. Саме завдяки обсягу надходжень до бюджету ПДВ, акцизного податку та мито досягається відносно злагоджена дотаційна політика держави, розподіл субвенцій на утримання об'єктів соціальної сфери, фінансування першочергових виплат певним категоріям громадян та інше.

Отже, непрямі податки – це вагомий, дієвий інструмент регулювання соціально-економічних процесів у державі, а напрямки їхнього впливу дають змогу задовольняти фіскальні інтереси держави через наповнення бюджету, що водночас сприятиме підвищенню соціальних стандартів життя населення та зростання суспільного добробуту.

УДК 368

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Голота В.Д., студент*

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний стан та процеси розвитку страхового ринку показують, що цей сегмент ринкової економіки має певні позитивні перспективи формування і подальшого вдосконалення структури і інфраструктури. Страхова діяльність все більше набуває ознак активної підприємницької діяльності, поширюється її вплив на розвиток ринкових відносин.

Страховий механізм вважається в усьому цивілізованому світі впливовим важелем ринку з метою забезпечення економічної стабільності. Страхування є особливим видом фінансового інструменту, має своє цільове призначення, мета якого – ефективне використання ринкового механізму управління ризиками [2].

Страховий ринок – особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист, формується пропозиція і попит на неї [3]. Учасниками страхового ринку є страхувальники, застраховані, вигодонабувачі, страховики, перестраховики, страхові та перестрахові брокери, страхові агенти, актуарії, аварійні комісари, а також професійні об'єднання страховиків та інші учасники страхового ринку [4].

В умовах обмеженості джерел фінансових ресурсів страхові компанії варто розглядати у якості потужних інвесторів розвитку економіки, адже страховий ринок може сприяти формуванню додаткових джерел фінансування.

Світовий досвід показує, що страхові компанії можуть акумулювати фінансові ресурси у декілька разів більші, ніж середні комерційні банки. Однак це відбувається тільки за певних економічних умов при високому рівні розвитку фінансового і, передусім, фондового ринку, при зростанні добробуту населення. Саме останній фактор, а також формування умов для збільшення прибутковості діяльності підприємств, формують передумови для розвитку страхового ринку.

Страховий ринок України має певну кількість проблем на шляху розвитку, основними серед яких є:

- відсутність довіри населення й господарських суб'єктів до страхових компаній;
- фактично відсутній зовнішній спеціалізований аудит страхових організацій;
- недосконалість чинної системи оподаткування [5].

На сьогодні страховий ринок об'єктивно має великий шанс для подальшого розвитку. Завдання полягає в тому, щоб за допомогою набуття через освіту і науку знань максимально скористатися вигодами страхового бізнесу для задоволення інтересів підприємців і населення у надійному захисті від матеріальних втрат за ризикових обставин [1].

Отже, страховий ринок України вже пройшов стадію формування і знаходиться на етапі розвитку. Він набув певного рівня розвитку, але не став реальним чинником стабільності і за своїми характеристиками не відповідає завданням випереджального розвитку української економіки та тенденціям світових страхових ринків. Це зумовлює його суттєве відставання у глобальному процесі формування світової фінансової системи.

Список використаної літератури:

1. Базилевич В.Д. Страхування. К.: Знання, 2008. – 1019с.
2. Говорушко Т. Страховий ринок та проблеми його розвитку в економічній системі України // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №8. – 22-29 с.
3. Воробйов Ю.Н., Воробйова Є.І., Ворошило В.В. Страхування в Україні: тенденції й особистості розвитку // Економіка и управление. – 2006. – № 2-3. – С. 20-25.
4. Павлюченко Т. Інвестори грядут // Фінанси для всех. – 2006. – №7. – С. 6.
5. Фурман В. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв'язання. К.: // Фінанси України №12. – 2004. – 131-141 с.

УДК 336.1

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Горпинич Л.М.*

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Фондовий ринок - це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів). Фондовий ринок в Україні поступово розвивається, про що свідчать позитивні тенденції збільшення обсягів біржових контрактів на організаторах торгівлі (рис. 1).

Проблемам фондового ринку та його перспективами розвитку займалися Є.Л.Звягільським, С. Москвін, І. Шкодін, Ю.М. Коваленко.

За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) в Україні зареєстровано 10 організаторів торгів на фондовому ринку .

В Україні мережа фондових бірж як система не існує, біржова структура характеризується високою фрагментарністю. На три біржі «Перспектива», «ПФТС» , «Українська біржа» припадає 93,6% загального обсягу торгів. Частка інших фондових бірж в загальному обсязі торгів за той же час склала 6 % або 25,3 млрд грн.

У зв'язку із запровадженням з 1 січня 2013 року податку на операції з цінними паперами та деривативами, що здійснюються поза біржею, в 2013 році суттєво зросла кількість угод, що укладаються на організаторах торгівлі. На основі проведеного аналізу сучасного стану функціонування фондового ринку України серед нагальних проблем його розвитку виділимо: надмірну кількість фондових бірж, низький рівень капіталізації,

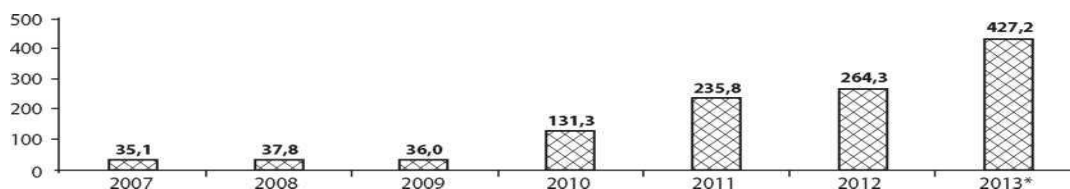

Рисунок 1 – Обсяг біржових контрактів (договорів) з цінними паперами на організаторах торгівлі в 2007 - 2013 роках (млрд грн)

ліквідності та волатильності ринку (незначний показник free-float акцій українських компаній); фондовий ринок не приносить прибутку торговцям, що нівелює їх зацікавленість, знижує ліквідність ринку; обмежена кількість ліквідних та інвестиційно привабливих фінансових інструментів, відсутність ліквідних цінних паперів публічних акціонерних

компаній; низький ступінь використання похідних цінних паперів; недостовірність інформації щодо загального обсягу торгів на біржовому ринку, що несприяє прозорості й відкритості ринку, а отже, й знижує довіру до вітчизняних цінних паперів; незадовільний рівень інформованості населення про діяльність фондового, закритість компаній; низький рівень гарантії повернення інвестицій для іноземних інвесторів через недосконалість валютного регулювання, як наслідок іноземні інвестори, навіть одноосібні, покидають вітчизняний ринок; масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій.

Ці проблеми заважають подальшому розвитку фондового ринку України, стримують розвиток економіки, приплив інвестицій, а також істотно обмежують можливості професійних учасників.

Отже, фондовий ринок має потужний потенціал розвитку, однак на даний час він не може бути реалізований повністю, що є результатом впливу чисельних негативних чинників.

Напрями вдосконалення українського біржового ринку повинні бути засновані на вирішенні виявлених проблем розвитку і можуть бути об'єднані в чотири основні групи: удосконалення законодавчої бази; розвиток біржової інфраструктури; розширення участі в торгах і гармонізація його структури; вдосконалення інструментарію й нарощення капіталізації ринку в цілому.

УДК 369.5

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Гуменюк Є.М., студент*
Гаркуша С.Г., асистент

Проведення пенсійної реформи сьогодні є одним з основних напрямів удосконалення загальної системи соціального захисту населення України. Надання такого значення реформуванню пенсійної системи зумовлено такими чинниками, як старіння населення, високий рівень тіньової економіки, неофіційна імміграція та зміна соціальних цінностей.

Основною метою реформування пенсійної системи є створення надійної фінансової системи забезпечення гідного рівня життя особам похилого віку, ґрунтуючись на принципі відновлення соціальної справедливості для нинішніх пенсіонерів, запровадження стимулюючих механізмів створення пенсійних заощаджень для майбутніх пенсіонерів і створення додаткових умов для розвитку економіки України.

Впровадження нової пенсійної системи – це багатоаспектна робота, розрахована на тривалу перспективу.

Пенсійна система, що працює в даний момент, «зайнята» тим, що в її скарбницю збираються всі пенсійні податки з працюючих громадян, які в подальшому розподіляються всім пенсіонерам. На превеликий жаль, такий тип забезпечення пенсіонерів прожитковими засобами, не може в повній мірі надати потрібну суму на поточні потреби. Якщо розглядати доходи і витрати нашого Пенсійного фонду, то при прибутковості 170 млрд. грн., видаткова частина, становить близько 250 млрд. грн. [1]. Дефіцит пенсійного фонду перебиває державний бюджет.

Основною метою реформування пенсійної системи є створення надійної фінансової системи, забезпечення гідного рівня життя особам похилого віку, ґрунтуючись на принципі відновлення соціальної справедливості для нинішніх пенсіонерів, запровадження стимулюючих механізмів створення пенсійних заощаджень для майбутніх пенсіонерів і створення додаткових умов для розвитку економіки України.

Найголовніший момент – це введення трикомпонентної накопичувальної системи. Іншими словами, до працюючої зараз солідарної системи пенсійного забезпечення додадуть ще два рівня: добровільна накопичувальна система та персональні пенсійні рахунки, на які будуть надходити відсотки від заробітної плати робітників. Поряд з цими змінами, запропоновано створення професійної пенсійної системи, яка буде діяти в рамках

накопичувальної системи. Представники тих професій, які за віком раніше йдуть на пенсію, також будуть включені до цієї системи накопичення, але доплачувати відсутні кошти, за них буде сама держава.

Як і будь-яка інша реформа, пенсійна має і свої ризики. Пропонована накопичувальна система буде ефективною тільки в тому випадку, якщо національна валюта буде стабільною і надійною, інакше всі вклади будуть знецінені. Для початку необхідно поліпшити і стабілізувати фінансовий ринок, зробити більш ефективною роботу і лише потім, змінювати пенсійну систему.

Переклад накопичувальної системи в приватні руки, сьогодні є найбільш оптимальним варіантом. У той час, коли пенсійна реформа запрацює в повну силу, наш фінансовий ринок буде звільнений від недобросовісних банкірів і банківських установ, з незаконними обігом грошей.

Отже, реформування пенсійної системи потрібно продовжувати, постійно здійснюючи відповідні коригування. Реформа породжує багато проблем, але якщо їх виважено та послідовно вирішувати, можна досягнути бажаного результату.

Список використаної літератури:

1. Пенсійна реформа в Україні 2015[Електронний ресурс] -Режим доступу : <http://vseprogroshi.com.ua/pensijna-reforma-v-ukraini-2015.html>

УДК 336.76

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Дятленко В.Є., студент*
Гаркуша С.Г., асистент

Необхідність соціального страхування зумовлена потребою у формуванні таких страхових фондів, за рахунок яких працездатним особам можна було б гарантувати їхнє фінансове забезпечення у разі тимчасової втрати працездатності, пенсійне страхування, на випадок безробіття, страхування при нещасних випадках на виробництві та профзахворювання та медичне страхування.

Важливим складовим елементом системи соціального захисту населення є соціальне страхування. Соціальне страхування - гарантована державою система заходів щодо забезпечення громадян у старості, на випадок захворювання, втрати працездатності, підтримки материнства та дитинства, а також з охорони здоров'я членів суспільства в умовах страхової медицини, з виходом на пенсію тощо[2,с.51].

Обов'язкова форма соціального страхування за ознакою розповсюдження (застосування) переважає над добровільною. Вона запроваджується державою з метою забезпечення соціальних гарантій та соціальних інтересів всіх суб'єктів суспільства.

В Україні обов'язкова форма соціального страхування є державною. На сучасному етапі розвитку більшість країн світу шукають оптимальні шляхи поліпшення соціального захисту населення. Добровільне страхування на відміну від обов'язкового здійснюється за волевиявленням особи, тобто, основним критерієм їх розмежування є залежність виникнення страхування від волі [1,с.16].

На сьогодні в Україні діють чотири фонди соціального страхування: - Пенсійний фонд України; - Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; - Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України; - Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Але значна соціальна диференціація населення і великий розрив у рівнях доходів різних регіонах вимагають концентрацію фінансових ресурсів для розв'язання нагальних проблем: захисту найменш забезпечених верств населення, чіткої адресної допомоги. Також актуальним є питанням надання можливості застрахованим особам отримувати інформацію про страхові внески та в які фонди сплачують за них роботодавці, оскільки кожен із діючих

фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування самостійно ведуть реєстри страхувальників, і лише Пенсійний фонд України запровадив реєстр застрахованих осіб і персоніфікований облік, необхідний для призначення матеріального забезпечення [2,с.53].

Таким чином, питання щодо підвищення рівня захисту населення України і зокрема розвитку соціальних видів страхування обумовлює необхідність: розробки державної політики щодо ефективного розвитку соціального страхування у поєднанні з загальнонаціональними економічними пріоритетами. Державна політика повинна передбачати умови для: подальшого розвитку законодавчої та удосконалення нормативної бази; визначення основних напрямків формування механізму страхових послуг для забезпечення соціального захисту; державної ефективної підтримки розвитку страхування додаткових пенсій; подальшу інтеграцію ринку страхування України в міжнародні структури.

Список використаної літератури:

1. Белінська О.В., Бастричев В.С. Соціальне страхування: особливості розвитку//Сучасні підходи, методи і моделі в управлінні фінансами. 2009. – Т.2. – С.16-18.
2. Бровенко М. О. Проблеми та перспективи розвитку системи соціального страхування в Україні//Фінанси, 2009. – С.50-56.

УДК 336.226.1

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Желеховська А.О., студентка*

Мрачковська Н.К., кандидат економічних наук, доцент

Однією зі складових податкової системи України є прямі податки, які відіграють важливу роль у фінансово-господарській діяльності підприємств та формуванні доходної частини бюджету.

Прямі податки приймають участь у формуванні таких показників підприємства, як ціна продажу продукції, дохід від реалізації продукції, собівартість продукції, прибуток. Також, прямі податки, мають безпосередній вплив на формування фінансових ресурсів, інвестиційну діяльність, конкурентоспроможність продукції і загалом на поведінку підприємств щодо будь-якої діяльності. Рівень цього впливу залежить від системи прямого оподаткування – самих податків, рівня їх фіскальності, методів їх справляння, стабільності та досконалості системи [1].

На сучасному етапі нестабільність системи прямого оподаткування негативно впливає на діяльність підприємств, що в свою чергу, зменшує надходження до бюджету.

Рисуюнок 1 – Динаміка надходження податку на прибуток підприємств до державного бюджету за 2010-2014 рр.

Податок на прибуток підприємств є одним із видів прямого оподаткування. Протягом останніх років його частка у ВВП та доходах Державного бюджету перманентно коливається у незначному діапазоні та спостерігається тенденція до її зниження.

З представленого рис. 1 ми спостерігаємо, що найнижче значення надходжень податку на прибуток було у посткризовому 2010 році та у 2014 р. Причиною різкого зменшення надходжень з даного податку у 2014 році (на 14,1 млн. грн.) стала несприятлива цінова кон'юнктура на зовнішніх ринках, військовий конфлікт на сході України, анексія Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та торговельні обмеження з боку Російської Федерації.

Уряд запропонував ряд варіантів податкових реформ, які дадуть можливість підвищити ефективність податкової системи та наблизити її до європейських стандартів.

Один з варіантів податкової реформи, яка планується з 2016 року передбачає такі заходи щодо податку на прибуток підприємств [2]:

- ✓ Зниження базової ставки податку до 15% (чинна 18%);
- ✓ Скасування авансових внесків, запроваджених з 1 січня 2013 року, механізм справляння яких не містить економічного обґрунтування та не враховує фактичний поточний фінансовий стан платника податку;
- ✓ Реінвестиції в необоротні активи та капітальне будівництво не оподатковуються.

Згідно проведеного дослідження, можна зробити висновок, що реалізація запропонованих заходів є актуальними кроками, що здатні створити сприятливі умови для ведення ділової активності та покращення фінансово-економічного стану підприємствами України без шкоди для показників державного бюджету.

Список використаної літератури:

1. Податкова система України: Підручник / В.М.Федосов, В.М.Опарін, Г.О.П'ятаченко та ін.; за ред. В.М.Федосова. – К.: Либідь, 2012. – 404 с.
2. <http://reforms.in.ua/sites/default/files/imce/npyuzhaninapodatkova.pdf>

УДК 336.14:336.225

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ І ЙОГО РОЛЬ У ВИКОНАННІ БЮДЖЕТУ

Зелінська А.Л., студентка*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

Розвиток будь-якої країни багато в чому залежить від надходжень до бюджету, основу яких складають податкові надходження. Саме від своєчасності та повноти сплати податків залежать наповнення бюджетів усіх рівнів, фінансування особистих потреб громадян, виконання функцій держави, місцевого самоврядування. Податкові платежі впливають на загальний розвиток та соціальне забезпечення держави. Важливим заходом забезпечення надходжень податкових платежів до бюджетів є податковий контроль.

Проблеми теорії і практики податкового контролю висвітлено у наукових працях таких українських вчених: Василика О.Д., Весельського М.М., Воронової Л.К., Жигаченко О.В., Зазвонової Л.О., Ісаншиної Г.Ю., Касьяненко Л.М., Крисоватого А.І., Крупки М.І., Кучерявенко М.П. та інших.

За визначенням Г. Нестерова, «...податковий контроль є частиною податкової системи (підсистеми), що містить взаємопов'язані елементи, які забезпечують її стійке функціонування і вирішення поставлених завдань, інститути і механізми, нормативно-

правову базу, економічні відносини, органи (суб'єкти), котрі здійснюють податковий контроль, форми і методи його організації» [1].

На нашу думку, під податковим контролем слід розуміти діяльність уповноважених державою органів з контролю за дотриманням платниками податків, податковими агентами і платниками зборів і обов'язкових платежів правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів і обов'язкових платежів до бюджету і державних спеціалізованих фондів, а також внутрішню корпоративну контрольну діяльність з формування бази оподаткування (сплати обов'язкових платежів і зборів) і виконання фіскальних зобов'язань з метою збалансування інтересів учасників податкових відносин, контролю за реалізацією підконтрольними суб'єктами своїх прав, зниження податкових ризиків держави, територіальних громад, господарюючих суб'єктів і населення, виявлення порушень податкового законодавства, запобігання їх виникненню, підвищення податкової культури і дисципліни платників податків (обов'язкових зборів і платежів).

Головною метою податкового контролю в Україні є постійне наповнення дохідної частини державного бюджету, а його предметом – перевірка повноти формування бази оподаткування діяльності суб'єктів господарювання.

Основний ефект податкового контролю - це досягнення сумлінного виконання платниками податків податкового законодавства, тобто він повинен характеризуватися скороченням кількості податкових правопорушень, незначним рівнем тіньової економіки у поєднанні з оптимальним рівнем витрат на організацію контролю.

Отже, податковий контроль є складним багатовимірним процесом, а відтак забезпечення його дієвості і ефективності значною мірою можливе за уточнення його теоретико-методологічних і розроблення конкретних рекомендацій щодо вдосконалення проведення різнопланових контрольних - ревізійних, контрольних-аналітичних і експертних заходів у цій сфері.

Список використаної літератури:

1. Нестеров Г. Г. Развитие механизмов налогового контроля в системе обеспечения экономической безопасности России : автореф. дис. на соис- кание учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / Г. Г. Нестеров. - М., 2009. - 26 с.
2. Жигаленко О. В. Эффективность податкового контролю в Україні : авто- реф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / О. В. Жигаленко. -К., 2009. - 24 с

УДК 368

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Зубрицький І.О., студент*

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

З підвищенням науково технічного процесу відчутно зросла захворюваність, спричинена різними забрудненнями, неможливістю використовувати водні та земельні ресурси. Уряди багатьох країн ухвалили закони, що регулюють питання відповідальності та компенсацій за забруднення. Національні законодавства та міжнародні угоди накладають безумовну відповідальність за викиди небезпечних речовин у навколишнє середовище. При цьому підприємства, що винні у заподіянні шкоди повинні компенсувати не лише прямі витрати, а й витрати на очищення забруднених водойм та ґрунту[1].

Поняття «екологічне страхування» включає в себе страхування цивільно-правової відповідальності виробництв – джерел підвищеної небезпеки для довкілля за заподіяну шкоду, яку може бути завдано громадянам та юридичним особам внаслідок аварійного

забруднення навколишнього природного середовища. Дослідження показало, що захист від непередбачуваних та надзвичайних випадків, зокрема екологічних, у всьому світі беруть на себе страхові компанії, зменшуючи тиск на держбюджет у випадку надзвичайних ситуацій.

Питання екологічного страхування досить важливе для нашої держави, адже цьому сприяє ряд значних екологічних проблем. Одна з головних проблем це екстенсивний шлях розвитку економіки, що цілеспрямовано розвивався в Україні з 30-х років ХХ сторіччя і який панує по теперішній час. Прямі втрати, пов'язані з техногенними аваріями і хронічними захворюваннями від забруднення навколишнього середовища, складають в Україні 4-6% валового національного продукту. На частку цих чинників припадає 15- 25% випадків передчасної смертності[2].

Особливу тривогу викликає відсутність екологічної експертизи приватизаційних проектів, що за відсутності обліку екологічних витрат виробництва у внутрішньо-національному обороті і в зовнішньоекономічній діяльності призводить до зниження вартості об'єктів, що приватизуються, і створює умови для експорту до України екологічно небезпечних виробництв, технологій та розташування на території держави екологічно брудної продукції та відходів виробництва інших країн. Найголовнішою проблемою і надалі залишається низька правова свідомість та низький рівень дотримання законодавства. Одним з головних факторів цього є досить низьке фінансове та правове покарання в разі настання екологічної аварії, що дозволяє власникам в такому випадку виплатити менші кошти відшкодування ніж перестраховувати свою відповідальність у страховій компанії.

На шляху до Європейської інтеграції Україна повинна також вирішити проблему збереження довкілля. Для цього повинні бути зроблені наступні кроки: підвищення правової свідомості та екологічної культури громадян; постійний моніторинг довкілля; формування єдиної державної системи запобігання аваріям, катастрофам, надзвичайним ситуаціям; стимулювання протиаварійних заходів за рахунок диференціації страхових тарифів підприємствам за безаварійну роботу; забезпечення стабільності фінансового стану підприємств; створення бази даних про техногенні аварії; створення дієвого екологічного страхового фонду; обов'язковість екологічного страхування для підприємств зі значним ступенем екологічного ризику; підвищення величин матеріального покарання в разі настання аварійної ситуацій, що спричинила значні екологічні збитки.

Список використаної літератури:

1. Лук'янихін В.О. Екологічний менеджмент у системі управління збалансованим розвитком: Монографія. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2002. – 314 с.

2. Необхідність означає доцільність. Для чого потрібне екологічне страхування в Україні // Юридична газета. - № 15(27) від 18 серпня 2004 р.

УДК: 364.35 (477)

НАКОПИЧУВАЛЬНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ, ЯК ТРЕТІЙ РІВЕНЬ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Карначова М.А., студентка *

Фурса А.В., кандидат економічних наук, доцент

Основу пенсійної системи в Україні складає система державного пенсійного забезпечення, яка охоплює всіх непрацездатних осіб похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника, виплати, яким провадяться у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсії, компенсаційних виплат, додаткових пенсій.

Необхідність реформування пенсійної системи в країні зумовлено низкою проблем,

зокремаодна з них полягає у тому, що значно зросла кількість пенсіонерів, а інша в низькій зайнятості населення та поширення практики надання пільг із сплати пенсійних внесків, що суттєво послаблювало фінансову базу пенсійної системи. З урахуванням усіх цих чинників в Україні було проведено реформу у трьох напрямках: реформування солідарної системи, створення обов'язкової накопичувальної системи і розвиток добровільної накопичувальної системи.

Важливим фактором нової пенсійної системи є запровадження накопичувальної системи – створення Накопичувального пенсійного фонду. Суть такої системи полягатиме у тому, що частина обов'язкових внесків до пенсійної системи накопичуватиметься у єдиному накопичувальному фонді й обліковуватиметься на індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках громадян, які сплачуватимуть внески. Ці кошти інвестуватимуться в економіку країни з метою отримання інвестиційного доходу і захисту їх від інфляційних процесів. Законом визначено, що розмір відрахувань до Накопичувального фонду не може перевищувати 7%. У накопичувальному фонді обов'язково братимуть участь особи, яким на момент запровадження відрахувань до цього фонду не виповнилось: чоловікам – 40, а жінкам – 35 років.

За рахунок коштів Накопичувального фонду здійснюються такі види виплат:

1) Довічна пенсія: довічна пенсія з установленим періодом; довічна обумовлена пенсія; довічна пенсія подружжя.

2) Одноразова виплата.

Пенсійні виплати в обов'язковій накопичувальній системі здійснюють страхові організації.

Страхова організація – це юридична особа, виключним видом діяльності якої є страхування життя, яка має відповідну ліцензію, видану в порядку, встановленому законодавством та здійснює страхування і виплату довічних пенсій.

Застраховані особи мають право самостійно обирати або змінювати страхову організацію, яка здійснює виплату довічних пенсій. Страхування і виплати довічної пенсії здійснюються згідно із Законом України «Про страхування». Розмір довічної пенсії розраховується страховою організацією актуарно, виходячи з вартості оплаченого договору страхування довічної пенсії, з урахуванням майбутнього інвестиційного доходу, забезпеченого страховою організацією, видатків, пов'язаних з подальшим інвестуванням зазначених сум, та з урахуванням середньої для чоловіків і жінок величини тривалості життя.

Розвиток недержавного пенсійного забезпечення є стратегічним для Української економіки. Це пояснюється тим, що активи недержавних пенсійних фондів можуть стати колосальним інвестиційним ресурсом для економіки країни. Перевага таких інвестиційних коштів полягає в тому, що вони є “довгими”, тобто можуть використовуватися протягом тривалого проміжку часу (до моменту досягнення їх власником пенсійного віку). Слід відзначити, що впровадження недержавного пенсійного забезпечення в Україні пізніше ніж у більшості інших держав дає певну перевагу вітчизняній економіці, так як ми маємо можливість переймати вже напрацьовані новації в цій сфері у інших країн, та відбирати лише ті напрацювання, які добре показали себе на практиці.

УДК 336.02(477)

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Карпович Ю.П., студентка*

Долженко І.І., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному етапі одним із найактуальніших питань в економічному та соціальному житті України є питання розвитку податкової політики. Це зумовлено новими явищами в економіці України, її спрямуванням на перехід до ринкових відносин, де управління

господарчими процесами вимагає активного використання інструментів фінансового механізму, складовими якого є податки.

Дану тему досліджує безліч як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема це: Ревун В.І., Єфименко Т.І., Музиченко О.В., Мельник О.Я., Андрущенко В. Л., Василик О. Д., Єфименко Т. І., Мельник П. В., Соколовська А. М., Крисоватий А. І. та інші.

Податкова політика - це діяльність держави /з встановлення, правового регламентування та організації стягнення податків і зборів, метою якої є формування централізованих фінансових ресурсів держави в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту

Стан національної економіки на сьогоднішній день вимагає реалізації ефективної податкової політики держави, постійного планування та контролю за податковими надходженнями до Зведеного та Державного бюджету України.

В грудні 2014 р. Верховна Рада України прийняла пакет законів про податкову реформу. Кардинальні зміни в оподаткуванні юридичних осіб та громадян були покликані спростити і здешевити систему адміністрування податків, а також додатково залучити до бюджету держави 40 млрд грн в рік.

З цією метою з 2015 р. в Україні зменшилася кількість податків з 22 до 9. Деякі податки не скасовані повністю, а лише трансформовані за принципом «два в одному»: наприклад, фіксований сільськогосподарський податок став 4-ю групою єдиного податку. Податків стало менше, але складність їх адміністрування, на наш погляд, не вплинула на спрощення ведення бізнесу в Україні. За підсумками рейтингу Світового банку «Doing Business-2015» Україна за легкістю ведення бізнесу піднялася на 1 позицію порівняно з минулорічним рейтингом та посіла 106-е місце, тоді як у 2011 р. позиція країна була на 181 місці із 189 країн.

Таблиця 1 – Оподаткування України і провідних країн світу.

Країна	Місце в рейтингу	Загальна податкова ставка (% прибутку)	Податок на прибуток (% прибутку)	Податок та виплати на зарплату (% прибутку)	Інші податки (% прибутку)
Катар	1	11,30	0,00	11,30	0,00
Казахстан	18	29,20	16,20	11,20	1,80
Польща	58	40,30	14,50	24,80	1,00
Україна	107	52,20	9,00	43,10	0,10

Фактично податкові ставки в Україні високі і чимало підприємств уникають їх стягнення завдяки політичним привілеям або відходу в тінь. Але найбільш негативним фактором є те що в Україні одні з найвищих у світі нарахувань на зарплату. Такі показники тільки підтверджують необхідність реформування і спрощення податкової системи нашої країни. В жовтні 2015 року була презентована податкова реформа 2016 – фіскальна лібералізація. Документ передбачає зниження податку на доходи фізичних осіб до 10%, податку на додану вартість – до 15%, єдиного соціального внеску – до 20%, а також перехід до податку на розподілений прибуток за ставкою 15%. На нашу думку зараз уже не має часу на обговорення цього питання, а бюджет 2016 р. повинен формуватися на діючій податковій базі, щоб уникнути неприємних сюрпризів на початку нового року. Отже, виходячи з дослідження сутності проблем виникає необхідність удосконалення податкової політики України за такими напрямками: підвищення ефективності системи адміністрування; вдосконалення механізму справляння основних бюджетоформуючих податків та зниження навантаження на заробітну плату.

ФІСКАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА КРИТЕРІЇ ЙОГО ОЦІНКИ

Кирдода Ю.В., студентка*
Долженко І.І., кандидат економічних наук, доцент

Однією із головних вимог щодо забезпечення сталого розвитку країни є об'єктивна оцінка можливостей держави у реалізації її фінансового потенціалу. Тому на сьогоднішній день питання оцінки фінансового потенціалу є досить актуальними, враховуючи складну економічну ситуацію та нестабільність податкового середовища.

Серед науковців, які приділили увагу вирішенню даного питання, варто виділити Богачеву О.В., Каламбета С.В., Кашину Н.В., Малініна Н.М., Пасенко В.М., Тарангул Л.Л., Таранова І.М. та інших. Проте у вітчизняній науковій літературі поняття «фінансовий потенціал» залишається недостатньо висвітленим, незважаючи на різноманітні підходи до трактування його сутності.

Вважаємо за доцільне спершу проаналізувати значення слів, застосовуваних для позначення цієї економічної категорії: слово «фіск» запозичене з латини і означає «державна скарбниця», термін «потенціал» трактується як запас чи приховані сили для будь-якої.

Поєднуючи ці два поняття, можна дійти до висновку, що фінансовий потенціал – це сукупність усіх можливих надходжень до державного бюджету.

Малініна Н. М. дає визначення фінансовому потенціалу як максимально можливій сумі надходжень за певний період часу, яка може бути мобілізована, а також як сумі невикористаних можливостей щодо оподаткування.

Таранов І. М. зазначає, що фінансовий потенціал слід розглядати як потенційно можливий обсяг бюджетних надходжень на душу населення, який можна мобілізувати в діючих умовах господарювання, не зазіхаючи на фінансову свободу та самостійність економічних суб'єктів, для реалізації інтересів держави.

Тарангул Л. Л. визначає категорію «фінансовий потенціал» як обсяг існуючих і можливих фінансових ресурсів, що підлягають розподілу до бюджетів різних рівнів, чи можуть стати об'єктом оподаткування при зміні податкової системи.

Фінансовий потенціал, як і податковий, залежить від економічної структури адміністративно-територіальної одиниці та її забезпеченості оподатковуваними ресурсами, що визначається податковими базами, які покладено в основу розрахунків.

Одиницею виміру фінансового потенціалу, що застосовується в практиці бюджетного процесу, можна вважати збір податків на одиницю населення, або податковий потенціал на одиницю населення.

У даний час використовують цілий ряд способів оцінки податкового потенціалу, кожен з яких має свої переваги і недоліки, виражені в точності та трудомісткості вимірювання. Серед них можна виділити чотири групи методів кількісної оцінки податкового потенціалу:

1) методи, що ґрунтуються на використанні макроекономічних показників, тобто використання показника виробленого доходу (валового регіонального продукту), середньодушових доходів населення;

2) методи, що припускають розрахунок податкового потенціалу, виходячи з офіційних форм податкової звітності на основі даних про фактично зібрані податкові платежі;

3) метод на основі регресійного аналізу;

4) метод на основі побудови репрезентативної податкової системи.

Аналізуючи вищесказане, можна підсумувати, що вибір будь-якого методу оцінки фінансового потенціалу має базуватися на попередньому аналізі ряду показників, що дасть змогу більш об'єктивно оцінити здатність досліджуваної території генерувати бюджетні кошти.

ІПОТЕЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Коломієць І.О., студентка*
Гаркуша С.Г., асистент

Іпотечне страхування – особливий вид кредитного страхування, який захищає суб'єктів іпотечного кредитування від ризику збитків у зв'язку з майновими втратами по кредитах під заставу житла. Страхування іпотеки представляє собою страхування застави у вигляді майна (нерухомості) при здійсненні іпотечного кредитування. Даний вид страхування має на меті мінімізувати ризик банків у тому випадку, якщо позичальник не може розрахуватись за кредитом.

У вузькому розумінні іпотечне страхування в Україні передбачає, що страхувальником є позичальник, а вигодонабувачем – кредитор у тій частині, що дорівнює заборгованості позичальника за кредитним договором. У цьому випадку об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з ризиками:загибелі чи пошкодження предмета іпотеки;настання цивільної відповідальності заставодавця за зобов'язаннями.

У широкому розумінні під іпотечним страхуванням слід розглядати убезпечення інтересів як кредиторів і позичальників, так і допоміжних суб'єктів іпотечного кредитування (крім, звичайно, самих страхових компаній). Таким чином, спостерігається необхідність функціонування дієвої системи іпотечного страхування в Україні.

Основними завданнями системи іпотечного страхування в Україні є: стимулювання банківського кредитування; стимулювання як кредиторів, так і позичальників до реалізації іпотечної програми без підвищення ступеня ризику у фінансовій системі; забезпечення більшої кількості населення доступним житлом.

Що стосується українського ринку страхування у сфері іпотечного страхування, то на думку експертів, дана сфера розвивається, але не належними темпами, яких потребує українська економіка.

Розглянувши важливість і значимість страхування іпотеки, звернемося до законодавства і становлення системи іпотечного страхування в Україні.

Так у статті 8 Закону України «Про іпотеку» зазначені умови страхування предмета іпотеки. Згідно цієї статті іпотекодавець зобов'язаний застрахувати предмет іпотеки на його повну вартість від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування, якщо іпотечним договором цей обов'язок не покладено на іпотекодержателя.

Також, крім обов'язкового, іпотечне законодавство передбачає і добровільне страхування. Зокрема, відповідно до Закону України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати», емітент іпотечних сертифікатів має право застрахувати власників сертифікатів від можливих збитків у випадку зміни курсу національної валюти.

Отже, загалом з нашого дослідження можна зробити висновок, що страхування іпотеки в Україні є перспективним видом страхування не тільки через активізацію на ринку нерухомості, але й через необхідність такого виду страхування. Страхові компанії уважно слідкують за будь-якими змінами, що відбуваються на ринку нерухомості, а також вивчають клієнтський попит, що в результаті призводить до розширення послуг та програм, серед яких кожен клієнт зможе знайти для себе найбільш привабливий варіант.

Крім того, у майбутньому в Україні цілком можливе створення цілісної системи іпотечного страхування як складного механізму, який би ефективно функціонував та охоплював всіх учасників ринку іпотеки.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про іпотеку». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/898-15>.
2. Волосович С. В. Особливості і тенденції формування системи іпотечно-го страхування в Україні / С.В.Волосович // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 7. – С. 19-24.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Косаківська А.А., студентка*

Долженко І.І., кандидат економічних наук, доцент

Українська податкова система є однією із найскладніших і найобтяжливіших у світі за показниками кількості платежів та часових витрат на адміністрування. Велика кількість бюрократичних процедур, фіскальний тиск з боку контролюючих органів поряд із корумпованістю державних службовців та низькою культурою сплати податків у суспільстві є ключовими перешкодами ведення бізнесу та створення передумов для тінізації економіки.

Податкова політика в Україні тривалий час залишається найбільш проблемним фактором для ефективного ведення бізнесу та залучення інвестицій. Аналіз індексу конкурентоспроможності України, який розраховує Всесвітній економічний форум, у 2013-2014 рр. доводить, що найбільш проблемними факторами для ведення бізнесу в країні поряд із корупцією та бюрократією є податкова політика, а саме податкове регулювання та розмір податків.

Корупційні зловживання та надмірний тиск податкового навантаження вважають одним з найважливіших факторів, які стимулюють розвиток тіньової економіки. Окрім цього, суттєвим чинником її збільшення є деформація податкової політики, що проявляється у нерівномірності розподілу податкового навантаження. Оскільки, зменшення податкового тягаря може призвести до дефіциту бюджетів усіх рівнів, навантаження покладається на законослухняне населення.

На даному етапі економічний та податковий клімат України не відповідає вимогам Європейського співтовариства, а проблеми ведення бізнесу є ширшими та серйознішими. Основною проблемою визначається наявність обтяжливого оподаткування та високого рівня

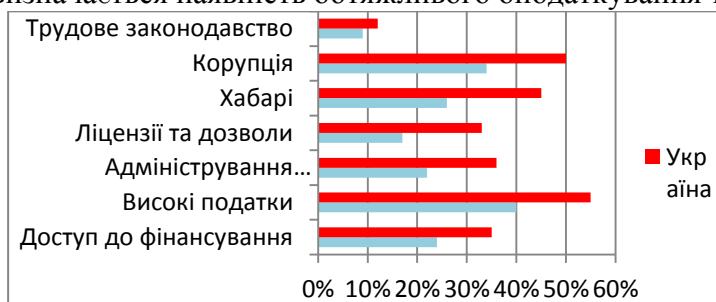

Рисунок 1 – Основні проблеми для розвитку бізнесу

Іншими важливими проблемами, що стримують розвиток вітчизняної податкової системи можна вважати складність податкового обліку та адміністрування податків; превалювання форми над змістом (перевага надається документальному оформленню, а не суті податку, господарської операції); відсутність реальної відповідальності контролюючих органів за неправомірні дії держави – за завдані збитки; надмірне оподаткування ринку праці; нерівні умови оподаткування (надання пільг та звільнень, невідшкодування ПДВ одним платникам та відшкодування іншим); непрозоре витрачання коштів державного бюджету, що стимулює до несплати податків.

Отже, зважаючи на велику кількість проблем, податкова система потребує негайного реформування. Основними кроками реформування податкової системи України повинні стати: зниження податкових ставок, введення прогресивних податків, покращення адміністрування і зменшення масштабів ухилення від сплати податків, посилення відповідальності за недотримання податкового законодавства платників податків, а також контролюючих органів та їх посадових осіб.

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Кучеренко А.В., студентка*
Долженко І.І., кандидат економічних наук, доцент

Податки є необхідною ланкою економічних відносин в суспільстві з моменту виникнення держави. Розвиток і зміна форм державного устрою завжди супроводжуються вдосконаленням системи податків, адже вони є платою суспільства за виконання державою її функцій.

Перш ніж перейти до дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток країни, визначимо зміст самого поняття «розвиток». У загальноживаному значенні під розвитком розуміється процес удосконалення тих чи інших елементів суспільних відносин або матеріально-речових складових суспільства, чи соціально-економічних та матеріальних систем у цілому, перехід до принципово нових якісних характеристик.

Економічний розвиток передбачає якісне економічне зростання з глибокими структурними змінами у відносинах власності, в системі суспільного поділу праці й зайнятості, в політиці доходів та соціальній сфері тощо.

Значний вплив на розвиток економіки країни здійснює податкова політика держави, яка проявляється у формах та методах мобілізації фінансових ресурсів та їх використанні відповідно до завдань та потреб держави. Сутність податкової політики виявляється в сукупності організаційно-правових та фінансово-економічних заходів держави у сфері регулювання податкових відносин, які спрямовані на мобілізацію та використання фінансових ресурсів в системі регулювання соціально-економічного розвитку країни. Складність оцінювання ефективності податкової політики полягає у визначенні оптимальної чисельності та виборі показників, яких налічується багато серед сучасних наукових досліджень.

За міжнародними стандартами ефективність податкової політики визначають як на основі аналізу динаміки доходів державного бюджету та податкових надходжень відносно ВВП, так і на основі порівняння цих співвідношень із відповідними показниками інших країн (з подібним типом та моделлю економіки). При оцінюванні ефективності податкової політики за регулюючою ознакою можна скористатися й таким показником як еластичність податкових надходжень (табл 1).

Проведена оцінка ефективності податкової політики України дозволяє зробити висновок, що податки адекватно реагують на зростання ВВП. Протягом аналізованого періоду тільки у 2011 р. коефіцієнт еластичності був більше 1, що є свідченням відповідності механізму оподаткування стану розвитку економіки України. Загальна тенденція податкового навантаження відповідає тренду еластичності, а його рівень свідчить про досить низьку частку перерозподілу ВВП через бюджет.

Таблиця 1 – Оцінка ефективності податкової політики України

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. до 2010р., %
ВВП, млн грн	913345	1082569	1302079	1459096	1566728	171,54
Доходи зведеного бюджету України, млн грн	314506	398353	445525	442788	456067	145,01
Податкові доходи зведеного бюджету України, млн грн	234448	334692	360567	353968	367512	156,76
Податкове навантаження, %	25,67	30,92	27,69	24,30	23,46	X
Коефіцієнт еластичності податкових надходжень	X	1,2	0,9	0,88	0,97	X

Для підвищення ролі податкової системи в прискоренні економічного розвитку необхідно розробити податкову політику спрямовану на стимулювання вітчизняного виробництва, інноваційно-інвестиційної діяльності, споживчого попиту, а також посилення регулюючої і контролюючої функцій держави щодо сплати податків.

УДК 336.221.4(477)

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Лагута Р.В., студент*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

У ринковій економіці ключове місце посідають не тільки процеси ринкового саморегулювання, а й непрямі методи втручання держави в економіку. Серед основних інструментів регулювання ринкової економіки державою чільне місце посідають податки. Існує низка основних податків, які отримали загальносвітове визнання, хоча механізм їх сплати може істотно відрізнятись в конкретних країнах. Одним з основних видів непрямих податків в Україні є податок на додану вартість. З огляду на це, проблеми його впливу на економічні процеси і використання як економічного стимулу набувають особливого значення.

Ідея податку на додану вартість народилася у німецького підприємця фон Сіменса в 20-х рр. ХХ ст. Тоді ж з'явилися і деякі пропозиції щодо організації його справляння, зокрема метод рахунків-фактур, автором якого є Адамс. У наш час цьому податку присвячені праці провідних українських вчених: Л.Демиденка, А.Крисоватого, М.Кучерявенка, І.Луніна, В.Мельника, О.Романенка, В.Федосова та інших. Дослідження зарубіжними вченими цього питання провадилося А. Буковецьким, К. Вікселем, Дж. М.Кейнсом, Дж. С. Міллем, П. В. Мікеладзе, Дж. Меклі, І. Озеровим, А.Соколовою, М. Фрідманом та ін. Проте, дослідження проблем реформування податку на додану вартість, як наслідок прогалин діючого податкового законодавства є необхідним і своєчасним на даному етапі розвитку країни.

В Україні ПДВ було запроваджено у 1992 р., ставку було встановлено на рівні 28%, яку потім було знижено до 20% [1]. Запровадження ПДВ було обумовлено передусім фіскальними інтересами – наповнення бюджету. Цим пояснюються і останні зміни у механізмах справляння ПДВ, а саме запровадження 7% ПДВ на лікарські засоби [2]. Загалом протягом всієї історії існування ПДВ в Україні він був орієнтований переважно на досягнення фіскальних цілей держави, відбувалося нівелювання його регуляторних можливостей. Також в Україні багато проблем існує у механізмах адміністрування ПДВ, що негативно позначається на його фіскальній ефективності, а механізм відшкодування ПДВ експортерам робить цей податок криміналізованим.

Для підвищення фіскальної ефективності ПДВ потрібно звернути увагу на боротьбу з необґрунтованим розширенням податкового кредиту, та на перекриття можливості перенесення бази оподаткування на суб'єктів господарської діяльності, які не сплачують цього податку. Також потрібно відмітити, що оподаткування ПДВ у сільському господарстві використовується у якості важеля регулювання виробництва та має слабо виражене фіскальне спрямування. Однак, відсутність кардинальних змін в аграрному секторі у напрямі подолання збитковості виробництва ставить під сумнів достатність задіяних урядом заходів.

Таким чином ПДВ посідає чільне місце в податковій системі України. Він має свої переваги та недоліки як з фіскальних позицій, так і з огляду регулювання обсягів споживання. Завдання науки про податки - в подальшому вдосконаленні механізму

справляння податку, що вимагає як високої податкової техніки, так і великих фінансових витрат. Як свідчить світовий досвід - це єдино правильний шлях.

Список використаної літератури:

1. Іванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування. Монографія. – Харків: ХДЕУ – Торнадо, 2003. – 520 с
2. Оподаткування суб'єктів підприємництва: Навч. посібник. / Л.П. Сідельнікова, Т.В. Чижова, Я.В. Якуша. - До :. Видавництво Ліра-К, 2013.-424 с.

УДК 336.22

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Лесюк Х.Б., студентка*

Гаркуша С.Г., асистент

На шляху переходу нашої країни до ринкових відносин особливо актуальною постає проблема своєчасного забезпечення грошовими ресурсами дохідної частини державного бюджету. Вирішення цієї вкрай важливої проблеми значною мірою залежить від ефективності діяльності податкової служби, а також розробки науково-обґрунтованої системи оподаткування, яка б відповідала реаліям сьогодення, забезпечувала зростання податкових надходжень до бюджету та підвищувала рівень збору податкових платежів.

Переваги та недоліки ПДВ

Недоліки	Переваги
виступає фактором, що стримує розвиток виробництва	виступає фактором, що регулює розмір заробітної плати і ціни
виступає фактором, що стимулює інфляцію	виступає фактором, що ліквідує зайві ланки господарського управління
стимулює інфляцію при застосуванні високих ставок	виступає фактором, що стримує кризу надвиробництва і прискореного витіснення з ринку слабких виробників
виступає фактором, що негативно впливає на високотехнологічні і наукоємкі виробництва	володіє економічними і організаційно-технічними перевагами стягнення, простотою нарахування
володіє масовим регресивним характером як моментально, так і в часі	володіє механізмом взаємної зв'язки платниками податкових зобов'язань
володіє можливістю ухилення в умовах недосконалого бухгалтерського обліку	дає можливість отримувати кон'юнктурний прибуток, стримувати неоправданий ріст цін
потребує підготовки громадської думки, пояснювальної роботи з платниками, професійної підготовки персоналу податкових органів	ритмічне надходження коштів до державного бюджету

Виходячи з цього, запропонуємо кілька шляхів вдосконалення податку на додану вартість:

- розширення бази оподаткування за рахунок скасування пільг, що не носять соціального характеру. Це дасть змогу встановити ставку податку на рівні 15-17% і тим самим зменшить податковий тиск на платників та збільшить надходження до бюджету;
- розширення інформаційного забезпечення кожної ланки податкової служби, яке сприятиме автоматизації процесу оподаткування, ефективнішому використанню наявних людських ресурсів, дасть можливість зіставляти відомості з різних джерел з метою виявлення ухилень від сплати ПДВ;

- підвищення ефективності перевіркової роботи, яке дасть змогу за рахунок автоматизованого відбору платників для документальних перевірок виявляти ухилення від оподаткування при загальному зменшенні кількості перевірок та перевіряючих, забезпечити невідворотність відповідальності порушників;
  - вдосконалення законодавства, яке полягає у спрощенні, стабільності та передбачуваності в адмініструванні ПДВ, запровадження обов'язкової перевірки ефективності запропонованих змін за допомогою імітації моделі;
  - прогнозування надходжень ПДВ, яке дасть можливість запропонувати Верховній Раді збалансований реальний бюджет, що, в свою чергу, сприятиме стабілізації економіки;
  - скорочення та ліквідація недоїмки шляхом поліпшення роботи з платниками
- Виконання цих завдань у повному обсязі може забезпечити досягнення високої ефективності податку на додану вартість в найкоротші строки.

Отже, з допомогою ПДВ з'являється можливість регулювання фонду заробітної плати і ціни, можливість ліквідувати лишні ланки господарського управління. Крім того, застосування ПДВ в країнах з розвинутою ринковою економікою не тільки в фіскальному, але й в регулюючому аспекті, дозволяє використовувати даний важіль як засіб стримування кризи надвиробництва і прискореного витіснення з ринку слабких виробників.

УДК 368.97

РОЗВИТОК ТУРИСТОЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Листопад В.В., студентка*
Тарасюк С.Г., асистент

Страховання туризму дуже важливе, оскільки підчас страхування туристичних послуг визначається якість наданих послуг та формується імідж всієї туристичної галузі. Сучасна туристична сфера набуває поступового розвитку, що активно сприяє соціально-економічному зростанню багатьох країн світу. Водночас з розвитком туристичного бізнесу особливу актуальність набувають проблеми забезпечення особистої безпеки туристів. Зрозуміло, що безпека для застрахованого(туриста)– це найголовніше завдання страховика, вона залежить від якості страхування.

Згідно з даними статистики Світової туристської організації у 2012 році кількість туристів, які виїхали за кордон, вперше перевищила 1 млрд чоловік[2]. Така тенденція збільшення туристичних потоків дає високу можливість розвитку страхової галузі країни на туристичному ринку.

Страховання в туризмі є гарантією того, що всі непередбачені витрати, пов'язані зі страховими випадками, бере на себе страховик. Туристична фірма виступає страхувальником туриста і в свою чергу для забезпечення його страхування укладає договір (агентську угоду) зі страховиком.

В останні роки статистикою відзначається помітне зростання числа особливо складних і витратних страхових випадків (включаючи смерть туриста і необхідність репатріації тіла). Однією з причин цього є брак культури осіб, що виїжджають за кордон. Цю проблему частково могли б вирішити туристичні фірми, шляхом проведення з клієнтами більш докладного інструктажу.

Залежно від мети туристичної поїздки структура страхових виплат виглядає так: приватні мандрівки – 62 %; організовані мандрівки – 23 %; службові мандрівки – 15 %.

Слід також сказати, що й якість послуг зі страхування туристичних ризиків в Україні залишає бажати кращого. Так, наприклад, у клієнтів можуть виникнути технічні проблеми зі зв'язком, внаслідок чого буде важко зв'язатися з асистуючою компанією в країні перебування. Страховики економлять і на супутніх послугах. Наприклад, страхування багажу діє тільки на час перевезення: щоб застрахувати багаж на весь час поїздки, доведеться придбати окремий поліс [1].

Значну частину проблем безпеки туриста за кордоном покликане вирішити страхування. Досвід, набутий страховими компаніями, свідчить про те, що страховий поліс є договором, в якому визначені способи вирішення більшості можливих екстремальних ситуацій. Таким чином це забезпечує достатню особисту безпеку громадянина, що виїжджає за кордон. Досвід європейських країн з вирішення проблем безпеки подорожан свідчить про необхідність тотального страхування від усіх потенційно-небезпечних подій.

Вартість полісу залежить від обраної програми та від терміну поїздки – мінімальна ціна страховки подорожі до Євросоюзу протягом тижня складе 5–6 євро, річне перебування у регіоні обійдеться страховальникові в 160–200 EUR.

Отже, суб'єкт туристичної діяльності, який надає туристичні послуги, зобов'язаний забезпечити страхування туристів та осіб, які їх супроводжують. Для цього договір страхування із страховиком можуть укласти самі туристи або суб'єкт туристичної діяльності як агент страхової компанії.

Із формуванням туристичного сектора зростає актуальність та необхідність страхових послуг. Україна, зважаючи на європейський вектор розвитку, повинна удосконалювати страховий ринок, який постійно інтегрується з іншими, не менш важливими ринками національної економіки. На сьогоднішній день для українського туриста пріоритетним є медичне страхування при туристичних подорожах, оскільки воно є обов'язковим.

Список використаної літератури

1. Сирик Н. В. Имущественнострахование в туризме [Электронный ресурс]– Режим доступа : http://vestnik.osu.ru/2006_3/34.pdf.
2. UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mkt.unwto.org/en/barometer>

УДК 336.221

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПЕНСІЙ В УКРАЇНІ

Нестерук Д.Ю., студентка*

Гаркуша С.Г., асистент

Із низки законодавчих новацій останнього часу у пенсійній сфері одна з них заслуговує на особливу увагу: починаючи з березня 2014 року, вперше за всю історію незалежної України, пенсії почали оподатковуватись. Враховуючи розмір мінімальної заробітної плати, встановлений Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», оподатковуванню підлягає сума пенсії, яка перевищує 3654 грн. Ставка податку становить 15 відсотків до об'єкта оподаткування у розмірі від 3654 грн до 12180 грн, і 20 відсотків – до об'єкта оподаткування у розмірі понад 12180 грн. [1].

Проаналізуємо законодавчу новачку з трьох точок зору: фінансовий ефект, відповідність чинному законодавству та відповідність світовій практиці. Фінансовий ефект - запровадження оподаткування пенсій анонсувалось як один з низки заходів, спрямованих на запобігання фінансовій катастрофі та створення передумов для економічного зростання в Україні. Економічний ефект від заходу замість 3 млрд грн, анонсованих Мінфіном при

запровадженні цього кроку ледь перевищить 1,5 млрд грн.. При такому фінансовому результаті навряд чи доцільно вести мову про запобігання фінансовій катастрофі та створення передумов для економічного зростання в Україні. При цьому оподаткування пенсій торкнулось майже 400 тис. пенсіонерів, які все трудове життя віддали розбудові держави[1]. Причому, як видно з таблиці, всупереч заяві міністра фінансів України, переважну кількість таких пенсіонерів складають не колишні парламентарі, судді, міністри, а пересічні громадяни.

На думку експертів, оподаткування пенсій порушує сім статей Конституції України, Закон України «Про пенсійне забезпечення» та міжнародні пакти й конвенції, які є частиною національного законодавства України[1]. Зокрема, стаття 22 Конституції України гарантує, що «при прийнятті нових законів або змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод». Це означає, що держава за жодних обставин (окрім передбачених ст. 64 Конституції України) не може звужити, зменшити чи скасувати уже існуючі у людини права, у тому числі право на отримання у повному обсязі призначеної пенсії. Проте, в порушення вказаної статті Конституції, оподаткування пенсій розповсюдилось не тільки на майбутніх пенсіонерів (тобто тих, хто набуває відповідного статусу після введення закону в дію), а й на осіб, які вже були пенсіонерами до прийняття закону. Це є досить вагомою проблемою сьогодення. Обґрунтовуючи необхідність оподаткування пенсій, високопосадовці наголошують, що така практика звичною для країн Європи та інших країн Заходу. Насправді це не зовсім так. Кожна країна, як правило, встановлює власні правила оподаткування пенсій. В багатьох європейських країнах (наприклад, Німеччина) оподатковується тільки та частина пенсії, яка приносить дохід. В деяких країнах пенсії взагалі не оподатковуються. Однак у тих випадках, коли оподаткування пенсій все ж таки запроваджується, така новація не повинна бути раптовою, а запроваджуватись поступово. Тобто такий підхід до вирішення проблеми оподаткування пенсій є досить дієвим і був би актуальним для України.

Отже, можемо констатувати, що запровадження оподаткування пенсій має низький фінансовий ефект, неспроможний реалізувати задекларовану мету – запобігання фінансовій катастрофі та створення передумов для економічного зростання в Україні; є доволі сумнівним заходом з огляду на чинне законодавство; не є імперативом світової практики функціонування пенсійної системи.

Список використаної літератури:

1. "Щодо оподаткування пенсій". Аналітична записка .Національний інститут стратегічних досліджень[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1969/>

УДК 336.22(477)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Носенко Ю.В., студентка*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

Постановка проблеми. За останні роки Україна взяла напроямок інтегруватися в світовий економічний простір, що передбачає реформування економічної системи, в тому числі і податкової. Вітчизняна фінансова система є нестабільною, що спричинено світовою фінансовою кризою, галузевою диспропорцією виробництва, нестабільністю підприємств. Саме тому це зумовлює необхідність організувати науковообґрунтовану та раціональну

систему оподаткування з використанням досвіду зарубіжних країн та найбільш ефективних податкових моделей на практиці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У своїх дослідженнях вітчизняні науковці останнім часом все більше уваги приділяють питанням діагностики податкової системи. Серед них варто відзначити праці О.В.Дрозняк, Т.М. Чернякова, М.М. Соловей, О.Я. Мельник, В.М. Мельника, Ю.Б. Іванова, А.Н. Тищенко, Н.Н. Тищенко, А. М. Соколовської, Н.С. Прокопенко та ін.

Метою дослідження є оцінка економічної ефективності податкової системи для визначення подальшого напрямку вдосконалення системи оподаткування.

Виклад основного матеріалу. Податкова система, в загальному вигляді характеризується наявністю сукупності елементів (структури), зв'язків між ними та цілісною спрямованістю на досягнення зазначеної мети. Саме тому застосування аналізу системи оподаткування через її структуру дозволяє глибше зрозуміти сутність системи, її структуру, організацію, завдання, закономірності розвитку, оптимальні шляхи та методи управління. [1, с.35]

Провівши аналіз Зведеного бюджету за 2014 рік, було зроблено висновок, що головними джерелами формування доходів бюджету є податок на додану вартість (більш 35 %) та податок з доходів фізичних осіб (понад 20 %). Таким чином, можна констатувати, що близько 55 % податкових надходжень бюджету формується за рахунок двох податків. [2, с. 3-5]

До податків, які мають низький обсяг надходжень, належать: податок на прибуток підприємств, порівнюючи 2010 з 2014 р., зменшився у структурі зведеного бюджету з 16,4% до 10,9 %; акцизний податок протягом 5 років коливався, і збільшився на 0,8%; плата за користування надрами зросла від 0,6% до 5,3%; частка державного мита майже не змінилась, у 2010 р. – 3,5%, 2012 р. – 3,6%, 2014 – 3,4%; плата за землю поступово зменшилась від 3,9% до 3,3%; рентна плата скоротилась у 9 разів; інші податки збільшилися на 1,5%. Структурні коливання податкових надходжень є результатом комплексу причин, пов'язаних як зі змінами діючого законодавства, так і з соціально-економічним станом та розвитком України.

Ефективність роботи фіскальної служби на сьогодні становить 0,1 %, при мобілізовані податків і зборів у розмірі 456067,32 млн. грн. та витратах на утримання фіскальної служби 4686,8 млн. грн.

Висновки. Для досягнення максимального рівня ефективності податкової системи необхідно: завоювати довіру платників податків; створити високопрофесійну податкову службу; вдосконалити законодавчу базу і процедур адміністрування податків; запровадити механізм поетапного скорочення податкового тягаря; підвищити податкову культуру платників податків; вдосконалити кадрову політику та систему оплати праці працівників податкових органів; автоматизувати всі процеси адміністрування податків.

Список використаної літератури:

1. Лютий І. О. Податкова система зарубіжних країн. - К.: Центр навчальної літератури, 2014 – с. 35
2. Матвієнко П. В. Податкову систему - на службу українському народові. - К.: Наукова думка, 2014 - № 6 - с. 3-5.

УДК: 368.5

СТРАХУВАННЯ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНИХ РИЗИКІВ У РОСЛИННИЦТВІ

Опанасенко Т.В., студентка*

Лабенко О.М., кандидат економічних наук, доцент

Сільськогосподарське виробництво є одним з найбільш ризикованих напрямів підприємницької діяльності, а страхування – важливим і найпоширенішим способом

уникнення ризиків або зменшення їх впливу.

Передумовою виникнення страхових відносин є ризик, під яким розуміють діапазон коливань відхилення можливого (фактично одержаного) результату від запланованого (математично обчисленого) внаслідок впливу ряду факторів (причин), настання та ступінь величини яких вимірюється ймовірністю.

Під сільськогосподарським ризиком ми розуміємо негативне відхилення фактичного результату діяльності від запланованого (збиток) внаслідок впливу ряду несприятливих факторів природно-кліматичного, фінансово-комерційного та політико-правового характеру в агросфері. Під страховим ризиком – частину або весь збиток, нанесений об'єкту страхування, внаслідок його пошкодження або загибелі при настанні страхового випадку згідно договору страхування, що виражений в грошовій формі та не перевищує страхову суму, зазначену в договорі, і який до настання носить ймовірнісний та випадковий характер. Під природно-кліматичним ризиком – збитки, внаслідок настання подій, спричинених несприятливими для вирощування конкретних сільськогосподарських культур силами природи, настання та розмір яких визначається ступенем ймовірності.

Розходження у визначеннях сутності поняття "природно-кліматичний ризик" полягають у трактуванні його, як збитку сільськогосподарського товаровиробника, а в деяких випадках, як прибутку.

Доведено, що для України найефективнішою системою страхування сільськогосподарських культур від негативного впливу природно-кліматичних ризиків є система на основі індексів із значною фінансовою підтримкою держави, контроль за якою здійснюватиме Комітет з управління природно-кліматичними ризиками створений при Кабінеті міністрів України.

Встановлено, що найбільш повною та системною є класифікація ризиків галузі сільського господарства за видовою і причинною ознаками(табл.).

Таблиця 1 – Класифікація сільськогосподарських ризиків у рослинництві

Класифікаційні ознаки (групи ризиків)	Страхові ризики	Нестрахові ризики
Природно-кліматичні	Буря, пожежа, град, злива, заморозки, інші	Дія стихійного лиха катастрофічного характеру; деякі хвороби, шкідники карантинні
Виробничі	Недобір урожаю, сільськогосподарські культури, багаторічні насадження, посівні площі	Недотримання технології вирощування сільськогосподарських культур, безгосподарність тощо
Технологічні	Технічний (поломка техніки, робочих машин), підтоплення складів, трудовий тощо	Ресурсний, відмова техніки тощо
Невиробничі (фінансово-комерційні)	Недоодержання прибутку	Зміна політики, революція, зміна податкового законодавства, зміна ціни, інфляція, зміна процентних ставок тощо

Така класифікація дає змогу більш детально прослідкувати ризики, які можуть виникнути на певному етапі здійснення сільськогосподарської діяльності для їх вчасної ідентифікації та запобігання.

Отже, завдяки страхуванню можна раціоналізувати структуру коштів, що спрямовуються на запобігання або оперативне усунення наслідків природної стихії або інших чинників, що перешкоджають діяльності господарюючого суб'єкта. Правильна оцінка розміру ризику має велике значення в практичній роботі страховиків тому, що визначає величину необхідного страхового фонду, а отже і можливості відшкодування збитків, застрахованих як у звичайні, так і в особливо несприятливі роки.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Покініна Ю.В., студентка*
Долженко І.І., кандидат економічних наук, доцент

Податкове регулювання є одним з ключових інструментів забезпечення впливу держави на економічні процеси в країні. В умовах сьогодення ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств та забезпечення їх конкурентоспроможності, а також вирішення проблем соціально-економічного характеру, які має агропромисловий комплекс України неможливе без виваженої податкової політики.

З початком аграрних реформ суттєвого поширення набула практика податкового стимулювання розвитку агропромислового виробництва через застосування спеціальних режимів оподаткування. Наявність численних пільг у сфері оподаткування, які безсистемно надаються суб'єктам господарювання протягом років, обумовила використання оподаткування лише у якості специфічного інструмента державної фінансової підтримки. Динаміку державної підтримки АПК відображено на рис.1.

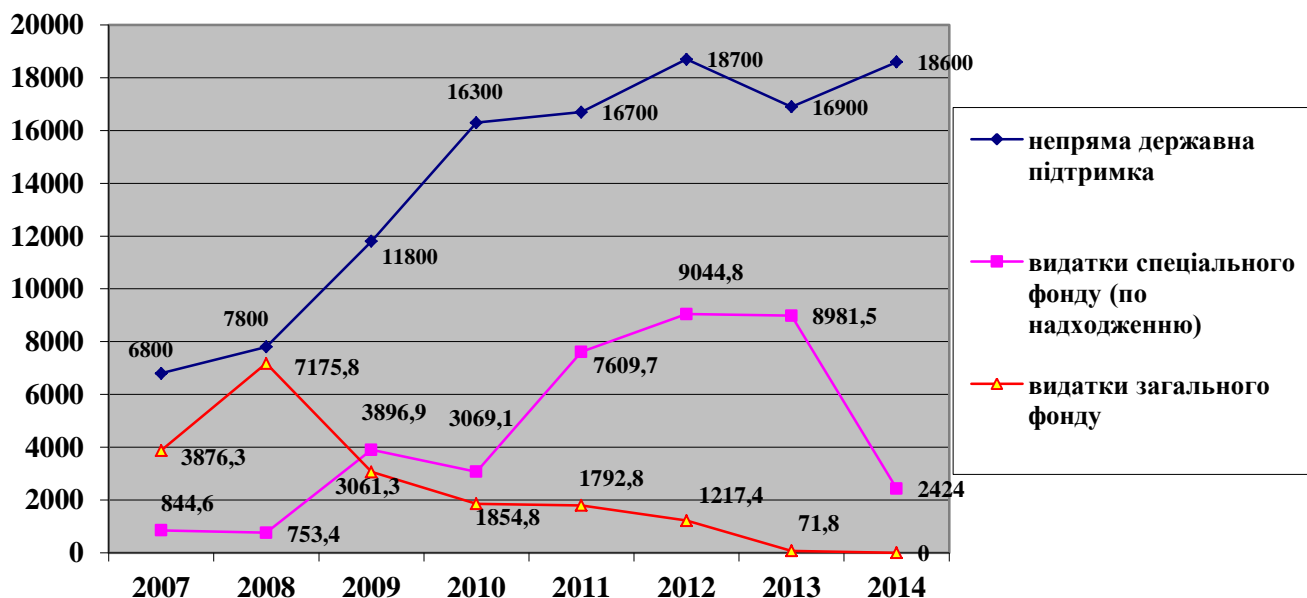

Рисунок 1 – Динаміка обсягів державної підтримки АПК в Україні, млрд грн.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства непряма державна підтримка сільського господарства у формі спеціальних режимів оподаткування становить близько 90% від сукупної державної підтримки підприємствам сектору.

Так, лише пільга за рахунок можливості сплати ФСП (тепер єдиного податку четвертої групи), забезпечує сільськогосподарським підприємствам в останні роки не менше 3-4 млрд грн. Пільга за рахунок застосування спеціального режиму ПДВ забезпечує ще 10-12 млрд грн додаткових фінансових ресурсів щорічно.

Враховуючи це, можна констатувати, що зміна структури аграрного виробництва в останні 10-15 років обумовлена саме дією спеціальних режимів оподаткування. Переваги, які отримали агрохолдинги, поставили їх в привілейоване становище перед іншими

сільськогосподарськими підприємствами та фермерськими господарствами, що не в змозі конкурувати з ними.

Вищенаведене свідчить, що нинішня податкова політика не задовільняє головну мету податкового регулювання сільського господарства – вирівнювання умов господарювання в галузі. Таким чином, оподаткування у сфері сільського господарства стикається з такою проблемою, як нерівномірність податкового середовища функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

Отже, подальший розвиток податкової політики щодо регулювання розвитку сільського господарства в Україні має забезпечувати оптимальне виконання регулюючих (вирівнювання умов господарювання для різних категорій товаровиробників) завдань, що стоять перед системою оподаткування в аграрному секторі економіки. Зокрема, поліпшення фінансового стану агроформувань усіх форм власності повинно становити одну з головних цілей податкового регулювання.

УДК 336.226

РОЗВИТОК СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Прилипко Н.В., студентка*

Мрачковська Н.К., кандидат економічних наук, доцент

Формування ринкової системи господарювання в Україні пов'язане зі зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки.

Одним із перспективних напрямів створення конкурентного ринкового середовища є розвиток спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Найбільш соціально важливою, інноваційною і демократичною формою ведення бізнесу визначається мале підприємництво, що поєднує індивідуальні та суспільні економічні інтереси на основі використання ринкових механізмів.

Однак, під впливом різних несприятливих чинників мале підприємництво в Україні розвивається повільно та неефективно [1].

З метою стимулювання розвитку вітчизняного малого підприємництва необхідно:

- звільнити від оподаткування новостворені підприємств та підприємців на протязі перших трьох років їх діяльності;
- прив'язати граничний обсяг виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, що дає право переходу на спрощену систему оподаткування, до розміру мінімальної заробітної плати, або до індексу інфляції, з метою її постійної актуалізації;
- уточненити перелік платників єдиного податку з метою недопущення використання спрощеного режиму оподаткування суб'єктів малого бізнесу у схемах оптимізації податкових виплат.

Для підвищення ефективності функціонування малого підприємництва державою запропоновано модель спрощеної системи, яка буде діяти до 01.01.2018 року [2].

Група	Сьогодні	Пропонується
1 група	фіз. особи без найманих обсяг доходу 300 тис. грн. торгівля на ринку, побутові послуги населенню ставка 10% МЗП	без змін
2 група	фіз. особи до 10 найманих обсяг доходу 1,5 млн.грн. послуги населенню, виробництво, продаж товарів, ресторани ставка 20% МЗП	фіз. особи до 5 найманих без змін

3 група	фіз. особи без обмежень найманих юр. особи без обмежень найманих обсяг доходу 20 млн. грн. ставка від доходу: 2% + сплата ПДВ або 4% без сплати ПДВ	фіз. особи до 10 найманих юр. особи до 25 найманих обсяг доходу 5 млн. грн. 4-10% від доходу (в залежності від виду діяльності) 6% - у 2016 році 8% - у 2017 році
4 група	с/г товаровиробники частка с/г 75% обсяг доходу без обмежень площа земель без обмежень ставка від норм.-грошової оцінки: рілля, пасовища – 0,45%; багаторічні насадження– 0,27%; землі водного фонду – 1,35%.	с/г товаровиробники частка с/г 75% обсяг доходу 100 млн. грн. площа земель до 3 тис. га ставка від норм.-грошової оцінки: рілля, пасовища – 0,45%; багаторічні насадження – 0,27%; землі водного фонду – 1,35%.

Таким чином, підтримуючи мале підприємництво через запровадження та удосконалення спрощеної системи оподаткування, держава стимулює діяльність вітчизняних виробників, активізує внутрішній ринок товарів і послуг, створює нові робочі місця, що, в свою чергу, сприятиме зростанню податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів внаслідок розширення кола платоспроможних осіб.

Список використаної літератури

1. Податкова система України: Підручник / В.М.Федосов, В.М.Опарін, Г.О.П'ятаченко та ін.; за ред. В.М.Федосова. – К.: Либідь, 2012. – 404 с.
2. <http://reforms.in.ua/sites/default/files/imce/npyuzhaninapodatкова.pdf>

УДК 336.22

СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Пугаков Б.В., студент*
Тарасюк С.Г., асистент

У науковій літературі немає єдиного підходу до визначення змісту поняття "податкова система". Найважливіші підходи, що розкривають зміст аналізованого поняття, містять такі положення:

- до складу податкової системи входять всі види податків, зборів та інших обов'язкових платежів, які встановлено чинним законодавством і запроваджено в країні;
- податковою системою визначається перелік суб'єктів, на яких покладається виконання функцій у сфері оподаткування;
- податкова система встановлює порядок проведення операцій з оподаткування.

Грунтуючись на вищенаведених положеннях можна дати таке загальне визначення: податкова система визначає суб'єкти податкових відносин, сукупність податків, зборів та порядок проведення операцій з оподаткування.

Податкова система - це, з одного боку, сукупність податків і зборів, що утворюють систему, побудовану згідно з визначеними принципами, прийнятими в країні з метою реалізації функцій оподаткування; з іншого - вона регламентує порядок проведення операцій з оподаткування відповідно до прийнятої системи.

Податкова система відіграє провідну роль у формуванні доходів держави. У державному бюджеті України саме на податки припадає більша частина доходів (приблизно 85%). В умовах ринкової економіки бюджетні надходження залежать від результатів діяльності суб'єктів господарювання. Тому раціонально організована система оподаткування

повинна стимулювати господарську і підприємницьку ініціативу, бути простою і зрозумілою для всіх громадян держави, забезпечувати ефективність процесу стягнення податків.

Податкова система України у перспективі повинна бути:

- гармонізованою та збалансованою між державою і суспільством, відсутність будь-яких проявів дискримінації в розрізі окремих платників податків чи їх окремих груп та категорій, а також урівноваженою за територіальним поділом країни;
- справедливою при перерозподілі суспільних доходів, адекватною в обсягах сплачених платниками податків та компенсованих державою за їх рахунок суспільних благ підприємницьким суб'єктам та громадянам із врахуванням критерію відповідності податкового навантаження доходам, рівню життя та обсягам споживання суспільних благ;
- фіскальною й економічно ефективною;
- виконувати стимулюючу роль у контексті впливу на процеси суспільного відтворення.

В Україні відбуваються глибокі економічні зміни, зумовлені заміною колишнього механізму управління економікою ринковими методами господарювання.

Сучасна податкова система характеризується чималими проблемами. До основних з них відносять:

- нерівномірність і несправедливість розподілу податкового навантаження;
- перетворення податкової системи у чинник пригнічення економічного зростання та інвестиційної активності;
- зростання та інвестиційної активності;
- проблема подвійного оподаткування;
- несвоєчасне виконання державою зобов'язань по відшкодуванню податку на додану вартість суб'єктам господарювання.

Отже, в широкому розумінні податкова система є сукупністю законодавчо закріплених у державі податків, зборів і платежів; принципів, форм і методів їх установа чення чи зміни, скасування; дій, що забезпечують їх сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства.

УДК 368(477)

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Рожко Ю.А., студентка*

Гаркуша С. Г., асистент

Страховий ринок є невід'ємною складовою фінансового ринку України. Успішний його розвиток залежить від розширення переліку страхових послуг, підвищення їхньої конкурентоспроможності, удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності. Подальший розвиток вітчизняного страхового ринку та підвищення ролі страховиків мають забезпечувати сталий розвиток національної економіки в умовах її інтеграції у світове економічне господарство, виступати важливим компонентом її національної безпеки, а також сприяти зацікавленню іноземних інвесторів в розширенні власного бізнесу в Україні.

Страховий ринок – це особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист, формується пропозиція і попит на неї. Створення ефективної системи захисту майнових прав та інтересів у окремих громадян, підприємців і підприємств, підтримання соціальної стабільності у суспільстві й економічної безпеки держави неможливе без функціонування потужного страхового ринку.

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.06.2015 становила 374, у тому числі СК "life"1 – 52 компанії, СК "non-life" – 322 компанії, (станом на 30.06.2014 – 400 компаній, у тому числі СК "life" – 58 компаній, СК "non-life" – 342 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за I півріччя 2015 року порівняно з аналогічним періодом 2014 року, кількість компаній зменшилася на 26 СК[2]. Найбільша кількість компаній займається такими видами страхування, як страхування майна, від нещасних випадків, вантажів та багажу, наземного транспорту, від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, фінансових ризиків.

Загалом стан страхового ринку України за останні роки характеризується динамічним розвитком діяльності страхових компаній, розширенням напрямів страхової діяльності та збільшення обсягів страхових операцій[1].

У сучасних умовах спостерігається зниження активності на українському страховому ринку. До причин, які гальмують розвиток страхової діяльності та знижують її ефективність, слід віднести:

- ✓ нестабільність економічної і політичної ситуації;
- ✓ недосконалість законодавчої бази;
- ✓ низький рівень кваліфікації кадрів страхових компаній, довіри та привабливості населення;
- ✓ недосконалість правил страхування;
- ✓ непорядність (шахрайство) страхувальників;

Окреслені проблеми страхового ринку України дозволяють визначити основні напрями та перспективи його розвитку. Основні з ним такі:

- ✓ удосконалення законодавчої бази (чітке регламентування організаційно-економічних питань розвитку страхування, розробка законодавчої бази і методології проведення медичного страхування);
- ✓ створення єдиного реєстру страхових агентів, що дасть можливість мінімізувати кримінальні схеми на ринку страхування;
- ✓ забезпечення високого рівня культури страхового населення.

Отже, формування збалансованого ринку страхових послуг в Україні можливе за умови проведення ефективної державної економічної політики щодо становлення повноцінного ринку страхових послуг, реалізація якої забезпечується шляхом розроблення загальнонаціональних та регіональних програм його розвитку.

Список використаної літератури:

1. Сафонова О.Д. Сучасний стан страхового ринку України та основні проблеми його розвитку/ О.Д. Сафонова– Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/echp_2014_1_22.pdf
2. Підсумки діяльності страхових компаній за I квартал 2015 року– Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00554.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Рудюк В.В., студентка*

Кириченко А.В., кандидат економічних наук, доцент

Євроінтеграція для України – це шлях залучення іноземних інвестицій, модернізаційного та інноваційного розвитку економіки, підвищення конкурентоспроможності національного товаровиробника, вихід на внутрішній ринок Європейського Союзу. Одним із напрямів розвитку відносин є удосконалення державної екологічної політики і методів державного регулювання охорони довкілля, зокрема екологічного податку.

Дослідження європейського досвіду екологічного оподаткування з економічних позицій та можливості його вдосконалення в Україні висвітлено в працях вітчизняних вчених, зокрема М. І. Бублик, О. О. Веклич, Т. П. Галушкіної, Б. М. Данилишина, С. І. Дорогунцова, Е. В. Матвеева, Л. Г. Мельника, Я. В. Якуші та багатьох інших.

Метою дослідження є розгляд зарубіжного досвіду у сфері становлення та функціонування екологічних податків, що дасть змогу розробити науково обґрунтовані висновки щоб визначити основні шляхи вдосконалення системи екологічного оподаткування в Україні.

Екологічні проблеми України загалом не відрізняються від відомих світових проблем, тому аналіз закордонного досвіду допоможе зрозуміти, які види податків можуть бути найефективнішими для упровадження в непростих умовах українських економічних реалій.

Досвід свідчить про те, що екологічне питання є відкритим та потребує додаткового залучення інвестицій. На відміну від інших країн, в Україні витрати на охорону довкілля знаходяться на досить низькому рівні. Так, наприклад, у 2010 р. вони склали 0,2% ВВП, тоді як у Німеччині – 0,5%, в Данії – 0,5%, у Франції – 0,9%, в Чехії – 1,9%, в Болгарії – 2,1%, в Нідерландах – 0,8%, у Великобританії – 1,0% .

Слід відзначити особливу роль у країнах ЄС податків на продукт у регулюванні рівня екологічної безпеки. До екологічних податків на продукт належать податки, що стягуються з одиниці готової продукції, яка на одному з етапів свого життєвого циклу призводить до забруднення довкілля.

Так, наприклад, в Австрії введення платежів за використання пестицидів та мінеральних добрив знизило їх споживання на 30%. Запровадження такого виду екологічних податків є актуальним для України. Досвід країн ЄС показує, що активне застосування екологічного податку сприяє зниженню загального рівня забруднення довкілля.

Досвід країн ЄС свідчить про те, що екологічні податки значно сприяють вирішенню проблеми відходів. Розмір податку за розміщення тонни відходів на звалищах знаходиться в межах від 9 доларів США в Швейцарії до 33 доларів США в Норвегії. В деяких країнах місцева влада стимулює спалювання відходів (за спалювання податки менші, ніж за розміщення їх на звалищах) . У результаті запровадження таких податків у деяких країнах ЄС (Данія, Швеція, Бельгія, Нідерланди, Німеччина, Австрія та ін.) вдалося значно скорити обсяги відходів (до 80%), що підлягають захороненню на звалищах.

Динаміка надходжень ЄС (28 країн) від екологічного податку має позитивну тенденцію, так як в 2009 р. надходження становили 288,6 млрд євро, а в 2013 р. уже 331,4 млрд євро, тобто на 427,4 млрд євро більше ніж в 2009 р., а порівняно з 2012 р., то в 2013 р. надходження зросли на 5,2 млрд євро і становили 326,2 млрд євро.

Процес гармонізації податкового законодавства України та законодавства ЄС є тривалим та поступовим, таким, що вимагає вивчення чинного податкового законодавства у країнах ЄС та проведення порівняльного аналізу з вітчизняним законодавством, результатом якого стануть покращені умови для рівноправного партнерства України з ЄС та діяльності іноземних компаній в Україні, створення сприятливого інвестиційного клімату.

УДК 336.221

НЕДОЛІКИ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦИЗНИМ ПОДАТКОМ

Семінський А.А., студент*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

Виходячи з подій, які відбуваються сьогодні - триваючого спаду виробництва ВВП, розладу фінансово-кредитної системи, зростання неплатежів та знецінення національної грошової одиниці - особливої актуальності набуває проблема побудови досконалої системи формування доходної частини державного бюджету через ефективне адміністрування податкових платежів.

Існуюча податкова система України характеризується наступними негативними рисами:

- податкова система України характеризується передусім фіскальною спрямованістю;
- нормативно-правові акти з питань оподаткування є складними та нестабільними;
- механізм митно-тарифного регулювання не дає можливості оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку та структури економіки в Україні.

Особливої актуальності набуває проблема удосконалення ефективного адміністрування податкових платежів, зокрема, акцизного податку. Про наявні проблеми свідчить як рівень тіншового обігу підакцизних товарів, так і наявні диспропорції між регулюючою і фіскальною складовою цього податку.

На сьогодні в Україні, як і в багатьох інших країнах, акцизом обкладаються товари, котрі відповідають одній або декільком характеристикам, відповідно до законодавства. Разом із тим акцизний податок, як і всі непрямі податки, збільшує ціни на відповідні товари.

До недоліків адміністрування акцизного податку в останні роки в Україні слід також зарахувати часті, й не завжди з початку календарного року, підвищення його ставок. Та попри це, питання про скасування цього податку в Україні за всі роки його адміністрування, на відміну від представника універсального акцизу — ПДВ, не порушувалося.

Ще однією проблемою слід вважати суттєве зростання ставок на нафтопродукти та алкогольні напої передбачене в Податковому кодексі, при цьому підвищення рівня штрафів за порушення акцизного законодавства не здійснює належного впливу на тіншовий ринок підакцизної продукції.

Головним чинником втрат бюджету від ненадходження акцизного податку є суттєва величина незаконного виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що є одним із каналів відтоку грошових коштів до тіншового сектора економіки.

Зміни у справлянні акцизного податку, які були прийняті у 2015 році:

1. Розширення групи підакцизних товарів за рахунок віднесення до підакцизних – електричної енергії.
2. Пропорційне збільшення ставок акцизного податку на нафтопродукти за рахунок скасування малоефективних податків.
3. Скасування збору на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства.

4. Встановлення єдиної ставки акцизного податку на сигарети з фільтром та без фільтру поетапно протягом двох.

5. Віднесення пива до алкогольних напоїв. Ця норма набирає чинності з 1 липня 2015 року.

Отже, для удосконалення оподаткування акцизним податком потрібне створення системи ефективного контролю за зовнішньоекономічними та внутрішньодержавними операціями з підакцизною продукцією завдяки системі обміну інформацією між податковими та митними органами України. Зміни до законодавства повинні бути чітко обґрунтовані і давати потрібний результат. Виведення виробництва підакцизних товарів із неофіційного сектору економіки, що дасть сталий початок розвитку країни.

УДК 336.76

РОЛЬ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ СУСПІЛЬСТВА

Сович І.В., студентка*

Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент

Першочерговим завданням держави є розвиток соціальної сфери, включаючи охорону здоров'я, де видатки мають продуктивний характер, а саме, позитивно впливають на економічний розвиток держави. Крім того, за допомогою цих видатків виконується одна з найважливіших функцій держави – соціальне забезпечення населення у сфері охорони здоров'я. Проте, неможливість досягнення ефективності фінансування системи охорони здоров'я в Україні залишається важливою проблемою.

Проблемам розвитку медичного страхування присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Особливої уваги заслуговують роботи Е.Моссіалос, С.Томпсон (характеризують існуючі в країнах ЄС системи фінансування охорони здоров'я), М.Бас, О.Коваль, Н. Нагайчук, Н. Ткаченко, Т.Стецюк, В.Стеценко, О.Смирнової, Г.Мишкіної, Н.Грищенко (висвітлюють сутність та значення медичного страхування в цілому, описують механізм його функціонування в країні) та ін. Потребують подальшого дослідження питання щодо запровадження обов'язкового медичного страхування (ОМС) та розвитку добровільного медичного страхування (ДМС), як важливих джерел фінансування системи охорони здоров'я в Україні.

Система медичного страхування має стати невід'ємною частиною національної системи соціального страхування. На нашу думку, функціонування такої системи потребує зміни структури витрат, зокрема, суттєвого збільшення частки витрат на амбулаторне лікування. Бюджет витрат на охорону здоров'я має формуватися за допомогою внесків не лише державного бюджету, а й місцевих бюджетів та роботодавців. Необхідно на державному рівні ввести верхню межу плати, після досягнення якої подальше лікування проводиться безкоштовно [1].

Обов'язкове медичне страхування реалізується через програми обов'язкового медичного обслуговування. Воно має особливе значення, оскільки охоплює все населення і задовольняє першочергові потреби. Але в такий спосіб суспільство не може забезпечити надання допомоги у разі захворювання, лікування якого вимагає надто великих затрат, надання високо комфортних умов лікування й та ін. Саме тому систему ОМС доповнює система добровільного медичного страхування [2].

Добровільне медичне страхування є формою захисту інтересів громадян у разі втрати ними здоров'я з будь-якої причини. Воно пов'язане з компенсацією громадянами витрат,

зумовлених оплатою медичної допомоги, та інших витрат, пов'язаних із підтримкою здоров'я.

Отже, сьогоднішня економічна криза призводить лише до поглиблення проблем у галузі охорони здоров'я, зменшення якості медичного обслуговування. Найважливішою передумовою вирішення названих проблем є сприяння розвитку медичного страхування в Україні.

Список використаної літератури:

1. Бас М. А. Значення медичного страхування у системі задоволення потреб населення України / М. А. Бас // Економічний форум. - 2014. - № 3. - С. 221-226.
2. Коваль О. А. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні / О. А. Коваль, О. І. Ночвай // Ефективна економіка. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2905>.

УДК 351.71(477)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Солоха І.М., студентка*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

Постановка проблеми. Оподаткування в системі державного регулювання займає важливе місце в господарюванні суб'єктів економіки країни. Високий рівень податкового навантаження на суб'єктів господарювання негативно впливає на економічний розвиток країни, та спричиняє кризові явища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості оподаткування в системі державного регулювання розглядалися когортою відомих вчених, таких як: В. Андрущенко, В. Вишневський, О. Гудзь, А. Даниленко, М. Демяненко, Т. Єфименко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, П. Лайко, І. Луніна, В. Мельник, М. Мельник, В. Опарін, Ю. Пасічник, Н. Прокопенко, В. Синчак, Л. Тарангул, В. Тропіна, В. Федосов, Л. Шабліста, С. Юрій та російських вчених: І. Горського, В. Панскова, Д. Черніка, Т. Юткіної та багатьох інших.

Натомість наявність дискусійних питань потребує подальших наукових узагальнень окремих аспектів оподаткування, обґрунтування теоретичних та методичних основ формування ефективного оподаткування, оцінки його стану, а також забезпечення ефективності оподаткування в системі державного регулювання у сучасних умовах.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико - методичних засад і практичних рекомендацій з удосконалення оподаткування в системі державного регулювання.

Проаналізувавши визначення «державне регулювання», яке було досліджене різними вченими, можна зробити висновок, що «державне регулювання – це комплекс заходів держави, спрямованих на скерування поведінки товаровиробника в напрямі, необхідному для досягнення поставлених органами державної влади цілей»[2, с.39].

Найбільш ефективною складовою державного регулювання є податкове регулювання, об'єктами якого виступають соціально-економічні процеси на макро-, мезо- та макрорівнях[1, с.15]

Зробивши порівняльний аналіз визначень різних авторів, можна зробити висновок, що податкове регулювання – це матеріалізація регулятивної функції; потребує підтримки з боку органів, перш за все законодавчої влади.

Негативні чинники, що впливають на низьку конкуренцію податкової системи це високе податкове навантаження на бізнес; нераціональний розподіл податкового тиску між

факторами виробництва; низька ефективність податкової систем; безсистемне та не виправдане надання податкових пільг і звільнень.

Стратегічними орієнтирами реформування податкової реформи в Україні повинні стати: формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом; недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації; формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань; підвищення фіскальної ефективності податків з одночасним скороченням їх кількості; покращення адміністрування і зменшення масштабів ухилення від сплати податків.

Список використаної літератури:

1. Податкова система України: Підручник / В.М.Федосов, В.М.Опарін, Г.О. П'ятаченко та ін.; за ред. В.М.Федосова. – К.: Либідь, 1994. – 404 с
2. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: Підручник. – К.:Знання, 2008. – 462. – (Вища освіта 21 –го століття)

УДК 336.02(477)

НЕДОЛІКИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Туктібаєва О.Р., студентка*

Мрачковська Н.К., кандидат економічних наук, доцент

Податкова політика є основою економічної системи держави. Шляхом отримання податкових платежів держава має можливість розподіляти фінансові ресурси за різними напрямками економічного і соціального розвитку. Тому основним завданням уряду є розробка і впровадження податкової політики, що сприяє економічному зростанню країни і підвищенню добробуту народу. Формування ефективної податкової системи і політика її реалізації - важлива економічна проблема загальнодержавного значення [1].

Впродовж останніх років, часті зміни у податковому законодавстві призвели до проблем та труднощів в українській практиці оподаткування. Наслідком такої податкової політики стало зниження ефективності національної податкової системи.

Необхідно відзначити, що до головних недоліків податкової політики України на сучасному етапі відносяться:

- нестабільність і непогодженість податкового законодавства;
- нерівний розподіл податкового навантаження на суб'єктів господарювання;
- нераціональна система податкових пільг;
- недостатня фіскальна ефективність податкової системи;
- складність системи адміністрування податків.

Усунення недоліків існуючої податкової політики має проходити за наступними напрямками [2]:

- створення сприятливих фіскальних умов для розвитку бізнесу та відновлення економіки країни через зниження базової ставки податку на прибуток до 15% та скасування авансових внесків, що призведе до знищення джерела адміністративного та фіскального тиску на бізнес;

- розв'язання найбільш гострих проблем у сфері оподаткування – рівень податкового навантаження на фонд оплати праці не більше 30% (зниження базової ставки ПДФО до 10%, єдина ставка ЄСВ – 20%).

- оздоровлення інвестиційного клімату – зниження ставок прямих податків, звільнення від оподаткування реінвестицій (фінансовий результат, що підлягає оподаткуванню, зменшується на суму внесених платником податку реінвестицій).

- виведення економіки з тіні – встановлення справедливих ставок податків та спрощення адміністрування за для стимулювання легалізації бізнесу (спрощення вимог системи електронного адміністрування ПДВ для малого та середнього бізнесу).

- стабільність та передбачуваність податкового законодавства – запровадження мораторію на 3 роки щодо змін податкового законодавства.

Відповідно до напрямків реформи податкової політики, також слід прийняти до уваги ряд таких заходів:

- Сплата всіх податків на єдиний казначейський рахунок без поділу на коди, підкоди бюджетної класифікації;

- Спрощення форм податкових декларацій, зменшення обсягів податкової звітності;

- Запровадження механізму медіації – альтернативного врегулювання податкових спорів (створення незалежного від ДФС колективного органу для розгляду податкових спорів, рішення якого будуть обов'язковими для виконання контролюючими органами);

Отже, для підвищення ефективності національної податкової системи необхідно здійснити податкову реформу за вище зазначеними напрямками.

Список використаної літератури:

1. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: Підручник. – К.:Знання, 2012. – 480. – (Вища освіта 21 – го століття)

2. <http://reforms.in.ua/sites/default/files/imce/npuzhaninapodatкова.pdf>

УДК 368.91

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Усатий М.І., студент*

Гаркуша С.Г., асистент

Страховання життя в усьому світі – один із найпотужніших інструментів вирішення соціальних проблем. У країнах зі сталою ринковою економікою держава стимулює розвиток страхування життя за рахунок оптимальної системи оподаткування, в якій страхові внески розглядаються як привілейована частина оплати праці, що має цілу низку податкових пільг.

В європейських країнах частка страхових платежів по довгостроковому страхуванню життя досягає 6-10% ВВП. Так, у Німеччині на страхування життя припадає 2,7% ВВП, у Франції – 5,9%. Український ринок реального страхування життя складає до 2% від ВВП. [1].

Незважаючи на те, що останнім часом спостерігається поступове зростання показників ринку страхування життя, є проблеми, які заважають розвитку страхування життя в Україні:

– відсутність відповідних традицій страхування життя; негативна історія страхування життя в Україні в пострадянський період; нестабільність політичної ситуації; відсутність надійних інвестиційних інструментів, а також відсутність гарантій збереження вкладених коштів; зміни в соціальній сфері, що у силу своєї невизначеності в даний час стримують розвиток страхування життя; інфляція, нестійкість національної валюти; відсутність вільних коштів у підприємств і населення; низька страхова культура населення, страхових

посередників і деяких страховиків; велика кількість страхових компаній з низьким рівнем капіталізації; слабкий розвиток національного перестрахового ринку; суперечливе страхове законодавство; несприятливе податкове законодавство; недостатня ємкість страхового ринку.

Західні експерти позитивно оцінюють перспективи вітчизняного страхового ринку, вважають, що український ринок страхування життя - один з найпривабливіших в Європі, оскільки має великий потенціал розвитку.

Для поступового розвитку галузі страхування життя в Україні необхідно:

- підвищити добробут громадян і поліпшити стан корпоративних і державних фінансів; законодавчо унормувати визначення фінансових ризиків; розвивати класичні види довгострокового і накопичувального особистого страхування; освоїти нові види страхування життя та поліпшити якість послуг; підвищити рівень капіталізації страхових компаній, їх фінансову стійкість, плато- і конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість; розвивати сучасну інфраструктуру ринку страхування життя; підвищити ефективність менеджменту та маркетингового аналізу сегментів ринку; приділити особливу увагу вдосконаленню страхової справи в регіонах; підвищити якість підготовки і перепідготовки кадрів страхового бізнесу; підвищити прозорість страхового ринку, створити єдину базу даних; організувати роботу бюро страхових історій; впроваджувати в практику роботи страхових компаній новітні Інтернет-технології; підвищити страхову культуру населення і його довіру до страхових компаній.

Таким чином, вищевикладене свідчить про важливість і необхідність розвитку страхування життя в Україні, а також те, що тільки комплексні заходи з боку держави та самих страхових компаній допоможуть постійно розвивати цей сегмент ринку фінансових послуг.

Список використаної літератури:

1. Підсумки діяльності страхових компаній за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/files/file00552.pdf>

УДК 336.221.2

ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Хабіна Я.А., студентка*
Гаркуша С. Г, асистент

Аналіз світових рейтингів дозволяє реально оцінити податкові умови ведення бізнесу в Україні. Щорічно Світовим банком проводиться глобальне дослідження «Doing business», що дозволяє визначити рейтинг країн світу за показниками створення сприятливих умов для ведення бізнесу. Згідно з даними рейтингу на червень 2015 року, Україна посідає 83 місце з-поміж 189 позицій (порівняно з 2014 роком наша країна піднялася на 29 позицій). Рейтинг складається за сукупними оцінками 10 показників [1].

Одним з найслабших показників привабливості розвитку бізнесу в Україні є система оподаткування (107 місце). Основними критеріями оцінки податкової системи Світовим банком обрані такі індикатори як кількість податкових платежів за рік; час, витрачений на облік; обчислення та складання звітності; рівень податкового навантаження на прибуток підприємств [2, с.86].

У 2013 – 2014 роках Україна полегшила підприємцям сплату податків: кількість податкових платежів було зменшено з 28 до 5, а час затрачений на сплату податків, скоротився з 390 до 350 годин [3]. Однак, якість вітчизняної податкової системи має низьку оцінку на світовому рівні і свідчить, що в Україні все ще існує низка суттєвих проблем, які вкрай потрібно вирішувати, а саме: нестабільність податкового законодавства; низька

ефективність податкової системи; розбіжності в тлумаченнях податкових категорій; високий рівень податкового навантаження на бізнес; низький рівень податкової культури населення тощо.

Відповідно до оцінки Світового банку в Україні, 52,2 % прибутку сплачується суб'єктами господарювання у вигляді податкових платежів до бюджету. До прикладу, у країні-лідері Світового рейтингу «Ведення бізнесу» - Сінгапурі, податкове навантаження становить 18,40% [4].

Отже, сучасна податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, оскільки вона не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання, а виконує переважно лише фіскальну функцію. Використання такої економічної моделі яка зараз притаманна нашій державі є нерациональною в країні з низьким рівнем довіри населення державі. І в нашому випадку така політика з боку уряду призвела до розвитку тіньової економіки і корупції.

Напрямами створення сприятливих умов ведення бізнесу та активізації діяльності на вітчизняному ринку повинно стати: узгодженість окремих норм податкового законодавства; зниження податкового тиску на суб'єкти господарювання, створення пільгових умов для підприємств-«новачків», створення безкоштовних консультаційних центрів при ДПП з метою проведення роз'яснювальної роботи по нових формах звітності та програмних продуктах, що є обов'язковими для використання.

Список використаної літератури:

1. Doingbusiness: Рейтинг стран / TheWorldBank. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://russian.doingbusiness.org/rankings>

2. Економічний аналіз. 2012 рік. Випуск 11. Частина 1. — [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://dspace.ucsu.org.ua/handle/123456789/1224>

3. Doing Business in Ukraine: Ukraine Continues to Improve its Regulatory Environment for Entrepreneurs Despite Turmoil / The World Bank. — [Електроннийресурс]. — Режимдоступу: <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2014/10/29/doing-business-ukraine>

4. Doing business: Налогообложение / The World Bank. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://russian.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes#close>

УДК 631.157: 368

АГРОСТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Халимон К.О., студентка*

Гаркуша С.Г., асистент

Аграрне страхування, як один із найбільш ефективних способів управління ризиками, надає змогу поєднувати інтереси учасників ринку аграрного страхування та держави, першочерговим завданням якого є забезпечення стабільного економічного зростання, добробуту та захисту аграрного сегменту економіки. У реформуванні аграрного сектора економіки України важливе значення має розвиток страхування сільськогосподарських ризиків, адже сільське господарство традиційно є ризиковою сферою діяльності, що впершу чергу пов'язано із непередбачуваністю природних умов та мінливістю обсягів збору врожаїв. В Україні спостерігається досить низький рівень зацікавленості сільгоспвиробників у використанні послуг аграрного страхування. Зокрема, обсяг страхування, яке здійснюється за державною програмою здешевлення в вартості страхових премій складає 5–10% сільськогосподарських посівів в Україні.

Головною метою страхування в аграрному секторі економіки є стабілізація виробництва шляхом відшкодування втрат внаслідок несприятливих подій, настання яких не можна передбачити у часі та просторі.

У період осінь 2013 р. – весна 2014 р. страхові компанії – члени Аграрного страхового Пулу застрахували врожай зернових культур за програмою форвардних закупівель Аграрного Фонду України. Всього було укладено 684 договори страхування, сума відповідальності страховиків склала 1,7 мільярди гривень, при цьому сума зібраних страхових премій склала більше 55 мільйонів гривень. Урожай сільськогосподарських культур був застрахований на загальній площі понад 361 тисяч гектарів. Станом на 01.12.2014 року страхові компанії вже виплатили відшкодування в загальній сумі в 1,3 млн. грн. [1]

На сьогодні страхові послуги аграріям надає лише незначна кількість компаній, інформація про умови та порядок страхування неповна та важко доступна, перелік ризиків, від яких страхують страхові компанії, часто не відповідає потребам страхувальників-аграріїв. Сучасний стан фінансування та страхування аграрного сектора України знаходиться на перехідному етапі розвитку та потребує формування системного підходу до його розбудови і передбачає визначення і законодавче оформлення взаємодії трьох головних учасників агрострахування – сільгосптоваровиробників, страхових компаній і держави.

Для подальшого та більш інтенсивного розвитку страхування сільськогосподарських ризиків потрібно повернути довіру до страхових компаній, розширити спектр страхових послуг, і зробити їх доступними для всіх сільськогосподарських товаровиробників. Основними заходами щодо здешевлення вартості страхових премій і стабілізації сільськогосподарського виробництва є: поновлення державної програми субсидування страхових премій і збільшення її обсягів; при розподілі коштів враховувати не лише обсяги посівних площ, а й попит на страхові послуги, що залежить від рівня ризикованості в регіонах; на урядовому рівні визначити довгострокову політику держави щодо розвитку аграрного страхування; надати можливість всім страховим компаніям, які мають відповідні ліцензії на рівних умовах стати учасниками Всеукраїнського страхового пулу. Можна сказати, що тільки спільна скоординована робота держави, регіонів, страхувальників і страховиків, їхніх професійних об'єднань може забезпечити системний підхід до розбудови ринку страхових послуг.

Список використаної літератури:

1. Статистика страхового Пулу// [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uaip.com.ua/about/statistics/5/>

УДК 631.164.23:631.11

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Ходарченко О.А., студентка*

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Особливої гостроти проблема підвищення інвестиційної привабливості набуває в сільському господарстві, яке значно відстало в технічному та технологічному розвитку, має низку особливостей, що зумовлюють необхідність прискорення інвестиційних процесів: незадовільний стан матеріально-технічної бази, її невідповідність рівню науково-технічного прогресу, нестабільність аграрного ринку, фінансові проблеми підприємств, низька рентабельність виробництва та окупність інвестицій. Більшість підприємств агропромислового комплексу залишаються економічно відсталими через низькі закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, несформовану ринкову інфраструктуру, високі

процентні ставки за кредити, недостатню державну підтримку сільськогосподарських виробників.

В економічній літературі проблема інвестиційної привабливості розглядається досить широко. Питання інвестиційної діяльності та пошук напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств стали об'єктом дослідження багатьох учених-економістів: В. Г. Андрійчука, І. О. Бланка, В. І. Бойка, М. В. Зубця, М. Й. Маліка, В. Я. Месель-Веселяка, П. Т. Саблука, О. М. Шпичака та ін.

Інвестиційна привабливість аграрних підприємств – це сукупність характеристик його виробничої, фінансової, управлінської, менеджментської діяльності та перспектив залучення інвестиційних ресурсів. Це насамперед кількісні і якісні показники, які характеризують не тільки господарсько-економічну і фінансову діяльність, а й стан маркетингового, менеджментського, кадрового, інфраструктурного, інформаційного та правового забезпечення.

Аграрні підприємства як суб'єкти господарювання, постійно намагаються знайти економічно ефективні, оптимізовані способи виробництва продовольства.

Значний вплив на рівень інвестиційної привабливості аграрних підприємств має рівень менеджменту, від чого залежить обґрунтованість будь-яких господарських рішень. Крім того, існує потреба забезпечення збалансованого розвитку засобів виробництва і персоналу аграрних підприємств, їхньої якісної та кількісної відповідності. Інноваційна політика аграрних підприємств має бути спрямованою на формування техніко-технологічного забезпечення, яке віддзеркалює сучасні напрями інноваційного оновлення галузі.

В аграрних підприємствах значною мірою переважає ручна праця, що зумовлює необхідність її заміни на технічно і технологічно оснащену, що забезпечить зменшення витрат усіх видів ресурсів на одиницю створеного продукту.

Звідси висновок, що підвищенню інвестиційної привабливості та ефективної діяльності підприємств АПК необхідний стабільний інвестиційний клімат, державна непряма підтримка через передбачувану податкову, амортизаційну, цінову і кредитну політику. Доцільно продовжити зменшення облікової ставки занадані комерційними банками кредити. Перспективним напрямом подальшої активізації інвестиційної діяльності в АПК і, особливо в сільськогосподарстві, є технічне переоснащення підприємств, удосконалення технологій виробництва, зростання реінвестицій прибутку й амортизаційних відрахувань, створення економічних умов для іноземних інвестицій, стимулювання довгострокового банківського кредитування, розвитку лізингових відносин та іпотеки землі, а також залучення коштів населення.

Список використаної літератури:

1. Лайко Г.П. Інвестиційна діяльність в аграрному секторі АПК // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК / За ред. П. Т. Саблука. – К.: ІАЕ УААН. - 2010. – Ч. 3. – С. 198-202.
2. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. – № 1 (2). – 2007. – С. 120-126.

УДК 336.762(100)

СИСТЕМА АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Чепурний В.М., студент*

Фурса А.В., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний стан розвитку аграрного страхування в Україні не відповідає його першочерговому завданню – бути ефективним механізмом управління ризиками в сільськогосподарському секторі і забезпечувати стабільність виробництва та доходів товаровиробників.

Страховання – вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій, визначених договором страхування або чинним законодавством [1].

На сьогоднішній день Україна переживає період глибоких змін. Проте вона має значний потенціал для розвитку сільського господарства та подальшого впливу на європейські ринки. При цьому одним з елементів ринкової моделі аграрного сектору є створення нової системи страхування з метою зниження рівня ризикованості виробничої діяльності. Страховання сільськогосподарського майна розвивалося в усьому світі як головний інструмент управління ризиками з метою зменшення негативного впливу погоди та природних ризиків [3].

Страховання сільськогосподарської продукції з державною підтримкою – економічні відносини щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються у страховика шляхом сплати страхувальником страхових платежів (премій), частина яких компенсується за рахунок державних субсидій, та доходів від розміщення коштів цих фондів, яке здійснюється відповідно до положень цього Закону і визначається наявністю та особливостями ризиків, носіями яких є сільськогосподарські рослини і тварини [2].

Метою подальшого розвитку системи аграрного страхування є забезпечення стабільності сільськогосподарського виробництва та доходів сільського населення, як передумов стабільного економічного зростання країни та зростання добробуту її громадян, шляхом максимального використання можливостей аграрного та страхового ринку та ефективного використання державних ресурсів [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для подальшого удосконалення системи аграрного страхування необхідно вирішити ряд завдань: 1) сприяння розвитку аграрного сектора, спрямоване на підвищення його спроможності впливати на процес розробки нових страхових продуктів та користуватися страховими послугами; 2) удосконалення законодавства України, яке регулює надання страхових послуг аграрному ринку та надання сільськогосподарським виробникам державної підтримки зі страхування аграрних ризиків; 3) інституційна розбудова, спрямована на зростання спроможності держави здійснювати свої функції у цій системі.

Список використаної літератури

1. Закон України „Про страхування” № 85/96-ВР від 07.03.1996 року. Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України „Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” № 4391-VI від 9 лютого 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>
3. Томашевський Ю.М. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку // Облік і фінанси АПК, 2007. – №5.
4. Проект концепції розвитку системи аграрного страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ifc.org/ukraine/ag-ins

УДК 368.914.2

ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ДЕРЖАВНОЇ ПЕНСІЇ

Шиц Е.В., студент*
Гаркуша С.Г., асистент

Внаслідок низького рівня правової культури наші співвітчизники не завжди приділяють достатню увагу питанням пенсійного забезпечення, за традицією покладаючись на державу. Але демографічна ситуація, щодо якої спеціалісти роблять невтішні прогнози,

змушує замислитись над тим, чи справді держава спроможна забезпечити належний рівень життя своїм майбутнім пенсіонерам.

Одним із шляхів виходу з такої ситуації є пенсійні програми в комерційних банках. Однак у світлі кризових реалій в Україні за останні півтора роки кількість комерційних банків скоротилася на 54 банки й продовжує скорочуватися через їх неплатоспроможність. Це вказує на те, щоданий шлях є досить ризиковим.

Саме тому, слід розглядати іншу альтернативу – добровільне пенсійне страхування, адже кількість страхових компаній, які спеціалізуються на страхуванні життя (зокрема на страхуванні пенсій), невпинно зростає без жодного випадку банкрутства вже понад 100 років.

Добровільне пенсійне страхування – вид особистого страхування на підставі відповідного договору між страховиком і дієздатним громадянином, за яким у разі настання пенсійного віку, громадянин має право на одержання додаткової пенсії за рахунок сплати страхових внесків. Договір добровільного страхування додаткової пенсії укладається у письмовій формі і засвідчується страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом). Максимальний вік застрахованої особи на момент укладання договору страхування обмежений 59 роками, тобто за рік до пенсійного забезпечення. Страхування громадян, як правило, розпочинається незалежно від стану здоров'я на момент укладання угоди, а основною умовою отримання додаткової пенсії є дожиття до пенсійного віку.

З моменту укладання страхового договору страхувальник повинен сплачувати страхові внески в певній сумі та періодичності, визначеними умовами такого договору.

На розмір страхового внеску впливають різноманітні фактори, зокрема:

- 1) вік особи на момент укладання договору й, відповідно, тривалість періоду сплати страхових внесків;
- 2) частота сплати страхових внесків;
- 3) розмір обраної із запропонованих страховиком страхової суми;
- 4) стать страхувальника.

При дотриманні умов страхового договору й за умови дожиття до пенсійного віку страхувальник отримає обумовлену страхову суму одразу одним платежем у повному обсязі чи у вигляді ануїтетів.

Тобто, страхування пенсії вигідне тим, що страхувальник сам обирає, яку пенсію він хоче отримувати при виході на пенсію. Окрім цього, є додаткові переваги добровільного пенсійного страхування перед державною пенсією, а саме:

- 1) при не дожитті до пенсійного віку страхова сума буде виплачена третій особі, яка була вказана в договорі страхування (вигодонабувачеві);
- 2) страхова компанія не бере до уваги трудовий стаж, який впливає на розмір пенсій із Пенсійного фонду України;
- 3) Україна своїм громадянам в обов'язковому порядку надає пенсії, а тому страхування пенсії буде приємним доповненням до неї.

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСОВЕ ТА БАНКІВСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АПК

УДК: 336.14:352

ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Балицька А.Р., студентка*
Зеліско І.М., доктор економічних наук, професор

Питання удосконалення процесу формування доходів місцевих бюджетів та пошук резервів їх збільшення є надзвичайно актуальним в умовах розширення повноважень, якими наділяються органи місцевого самоврядування.

Місцевий бюджет відіграє важливу роль, впливаючи на стан економіки держави в цілому. Обсяги місцевого бюджету, величина податкового навантаження і структура бюджетних витрат певним чином впливають на динаміку виробництва, рівень зайнятості населення і загалом соціально-економічний стан відповідної території.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, місцевий бюджет складається із надходжень і видатків на виконання повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Доходи включають власні та зовнішні джерела. Основним джерелом доходів є закріплені за місцевими бюджетами податки і збори. До надходжень місцевих бюджетів включаються трансферти з інших бюджетів (дотації та субвенції) та запозичення.

Процес формування місцевих бюджетів включає такі етапи як складання, розгляд та їх затвердження.

Як окрема економічна категорія, доходи місцевих бюджетів виражають сферу економічних відносин суспільства, яка пов'язана з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів регіонального рівня і використовується місцевими органами влади для забезпечення поточних і перспективних завдань розвитку регіону.

Для діючої системи акумулювання доходів місцевих бюджетів в Україні характерні: високий ступінь централізації бюджетних ресурсів; низький рівень власних доходів місцевих бюджетів; значна частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів; відсутність зв'язку між податками, які збираються на території та видатками місцевого бюджету.

Доходи місцевих бюджетів в умовах трансформації фінансово- бюджетних відносин вимагають вдосконалення та забезпечення їх стабільності з метою здійснення публічних видатків та виконання повноважень органами місцевої влади. Їх формування вимагає нових форм і методів планування податків, зборів і обов'язкових платежів та пошуку дієвих інструментів міжбюджетного регулювання на всіх стадіях бюджетного процесу. В цих умовах важливе місце відводиться дієвості фінансово-бюджетного законодавства, ефективності системи оподаткування та впливу макропоказників соціально-економічного розвитку на формування доходів місцевих бюджетів на відповідний рік та середньострокову перспективу.

Для зміцнення фінансової основи органів місцевого самоврядування і надання їм досить широких повноважень необхідно прагнути до досягнення реальної бюджетної самостійності і фінансової децентралізації через удосконалення системи регулювання міжбюджетних відносин, посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів, підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів та посилення контролю і відповідальності за дотриманням бюджетного законодавства.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Балко В.В., студентка*

Березовська Л.О., кандидат економічних наук, доцент

Реформування аграрного сектора характеризується низьким рівнем державної підтримки, зниженням виробничих показників, рівнем життя сільського населення, відсутністю засобів на проведення технічного переоснащення виробництва, збитковістю більшості підприємств. Складне фінансове становище сільськогосподарських підприємств країни вимагає всебічного дослідження існуючих джерел фінансового забезпечення даної галузі з метою подальшого вдосконалення їх формування в сучасних економічних умовах.

Проблемами фінансового забезпечення аграрної сфери та відтворення виробничого потенціалу займалося велике коло вітчизняних економістів, зокрема: Амбросов В.Я., Крупка М.І., Левченко Н.М., Макаренко П.М., Мармуль Л.О., Перебійніс В.І., Саблук П.Т. та ін. Проте багато аспектів, пов'язаних із необхідністю та перспективами фінансового забезпечення розвитку цієї галузі, залишається ще поза увагою.

Метою дослідження є розробка напрямів вдосконалення фінансового забезпечення сільськогосподарського підприємств України.

Фінансове забезпечення – вагомий складовий елемент фінансового механізму. Автор наукових і навчальних праць Зятковський І.В. дає тлумачення поняттю «фінансове забезпечення» таким чином. Фінансове забезпечення – це система джерел і форм фінансування розвитку економічної і соціальної сфер суспільства. Можна погодитись з його думкою, що воно здійснюється в трьох формах: самофінансування, кредитування, бюджетні асигнування.

Окремі автори вважають, що «...фінансове забезпечення полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на розв'язання окремих завдань фінансової політики господарюючого суб'єкта»[1]. «Дослідники цього питання єдині в одному – нині вітчизняні сільськогосподарські підприємства відчувають величезний їх дефіцит»[2].

Сучасні умови нестабільності розвитку ринкових відносин потребують фінансової підтримки діяльності галузі сільського господарства, як пріоритетної галузі економіки України, яка виробляє понад 11% валового внутрішнього продукту, є сировинною базою для переробної, харчової, легкої промисловості, формує продовольчу безпеку та впливає на соціально-економічну ситуацію в державі.

На сучасному етапі розвитку економіки країни сільське господарство є однією з малозабезпечених галузей, яка для свого розвитку потребує фінансування з державного бюджету. Саме асигнування з державного бюджету є одним із головних напрямків поліпшення фінансового стану підприємств аграрного сектору.

В Україні слід скористатися позитивним досвідом країн світу щодо здійснення державної підтримки сільськогосподарського виробництва і вжити заходів, які б сприяли забезпеченню населення країни якісними і доступними продуктами харчування, створенню нових робочих місць на селі, збільшенню надходжень від експорту продукції, забезпеченню сільськогосподарського виробництва висококваліфікованими працівниками. Не менш важливу роль посідає поєднання внутрішніх джерел фінансування сільськогосподарських підприємств, ресурсів універсальних і спеціалізованих фінансово-кредитних установ за безпосередньої державної фінансової підтримки підприємств галузі має забезпечити фінансову основу ведення та розвитку бізнесу в сільському господарстві.

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ***Бережник С.Ю., студентка***Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент*

Широкі структурні зміни, які відбуваються в економіці України у період становлення державної незалежності і переходу до ринкових відносин вимагають значних перетворень і у грошово-кредитній політиці. Визначення умов діяльності комерційного банку, напрямків по управлінню ресурсної бази, перспектив подальшого його розвитку пов'язані безпосередньо з проведенням операцій по залученню і формуванню ресурсів комерційного банку. Банківські ресурси можна сміливо назвати фундаментом, на якому базується вся подальша діяльність комерційного банку, оскільки процеси утворення ресурсів і надання позик перебувають у тісному взаємозв'язку [1].

На сучасному етапі велике значення має дослідження та запровадження на практиці українськими банками досвіду щодо створення та використання ресурсів банками зарубіжних країн. Аналізуючи механізм формування банківських ресурсів, слід відзначити, що він ще досить недосконалий, існує ряд проблем щодо формування і використання ресурсів [2].

Насамперед, існує проблема низької конкуренції банківського капіталу, яка пов'язана зі слабкою капіталізацією комерційних банків, кількість яких не відповідає розміру їхньої капітальної бази. Також можна відмітити проблему щодо необхідності нарощення комерційними банками статутних фондів до нормативної величини. Кошти юридичних осіб як залучені ресурси мають короткостроковий характер. Податковий тиск змушує значну частину суб'єктів підприємницької діяльності працювати в "тіні", в наслідок чого чимало коштів не перебувають у банківському обігу. Система депозитного страхування має повернути довіру вкладників до банку, більше того, вона має стимулювати залучення вкладів та депозитів на довгостроковій основі [1,2].

Негативне інвестиційне середовище у зв'язку з політичною, правовою, економічною нестабільністю теж негативно відображається на прибутках банку, і, відповідно, на його ресурсах [2].

Результати діяльності банківської установи в значній мірі залежить від вибору підходу до управління фінансовими ресурсами. Тому одне з головних завдань полягає у подальшому нарощуванні банківського капіталу, інакше темпи капіталізації банківської системи України рано чи пізно вступить у дисонанс із вимогами кредитного забезпечення економіки. У той же час вимоги щодо збільшення комерційними банками статутних фондів повинні мати виражений характер, щоб не створити монополістичних тенденцій у кредитній сфері, сприяючи розвитку великих багато філійних банків при одночасному скороченні невеликих банківських установ. Вклади населення є одним із найбільш стійких джерел банківських ресурсів, тому важливо підвищувати зацікавленість населення в заощадженнях. Це підтверджує необхідність розвитку й удосконалення організаційної роботи банків із залучення та акумуляції тимчасово вільних коштів населення [1].

Для вирішення всіх актуальних проблем слід забезпечити однакові умови для діяльності всіх комерційних банків, створити здорове конкурентне середовище, впровадити антимонопольні закони щодо банківської діяльності на віддалену перспективу.

Список використаної літератури:

1. Банківські операції [Текст] / ред. А. М. Мороза. – 3-е вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
2. Комерційні банки України // Бюлетень НБУ, 2012. - № 2. – 227 с. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=109908>

НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Березовська І.В., студентка*

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Розвиток переробних підприємств харчової промисловості значною мірою залежить від забезпеченості їх фінансовими ресурсами. Для багатьох підприємств України як на нинішньому етапі їх розвитку, так і на перспективу великою проблемою є і залишатиметься нестача власних ресурсів і недоступність для них джерел зовнішнього фінансування. Це відбувається через підвищені ризики, обмеженість методів і фінансових інструментів, які пропонують їм фінансові інституції.

Ця проблема у різні часи та у різних її аспектах розглядається плеядою українських науковців, серед яких М.Я. Дем'яненко, О.Є. Гудзь, П.А. Стецюк, В.П. Синчак, А.В. Чупіс, В.А. Борисова, С.М. Кваша, Ю.О. Лупенко, О.О. Непочатенко, Н.С. Прокопенко та ін.

Мета дослідження- є розробка напрямів поліпшення фінансового забезпечення підприємств харчової промисловості.

І. М. Карасьова під фінансовим забезпеченням діяльності підприємства розуміє його забезпеченість фінансовими ресурсами [1, с. 216]. Проте, на наш погляд, таке визначення не повною мірою відображає суть категорії, оскільки не враховуються процеси формування ресурсів суб'єкта господарювання і залучення грошових коштів ззовні.

На нашу думку, фінансове забезпечення — це процес акумуляції капіталу суб'єктами господарювання, його подальшого розподілу і цільового використання для забезпечення рентабельної роботи підприємства і своєчасного та повного задоволення потреб його власників.

В. М. Опарін пише, що «Фінансове забезпечення реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування" (надання суб'єктам на безповоротній і безоплатній основі)» [2].

Фінансове забезпечення підприємств харчової промисловості характеризується несезонністю виробництва, що призводить до високої постійної потреби в фінансових ресурсах для закупівлі сировини, яка покривається високою оборотністю запасів та дебіторської заборгованості.

Забезпеченість фінансовими ресурсами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення виробничих показників, підвищення ефективності застосування засобів та предметів праці, робочої сили, сучасних інформаційних технологій.

Невміле управління джерелами фінансування часто призводить до погіршення стану підприємства. Причиною цього є відсутність правильних економічних розрахунків, які показали б доцільність використання того чи іншого капіталу.

Проблемі управління джерелами фінансування не приділяється достатньо часу, хоча всі критерії оцінки джерел фінансування є важливими для розуміння поточної ситуації на підприємстві та отримання позитивних результатів. За допомогою визначення оптимального поєднання власного, залученого та позикового капіталу можна звести до мінімуму ризик банкрутства та створити сприятливі умови для розвитку компанії.

Список використаної літератури:

1. Финансовый менеджмент: учеб. пособие по специализации «Менеджмент орг.» / И. М. Карасева, М. А. Ревякина ; под ред. Ю. П. Анискина. — Москва : Омега-Л, 2006. — 335 с.
2. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : [навч. посіб]. / В.М. Опарін – [2-е вид. доп. і перероб.]. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Беляєва Є.Р., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу. Малі і середні підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи, наближують її до потреб конкретних споживачів, а водночас - виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення.

На даному етапі розвитку економіки України більшість українських підприємств відноситься до категорії малих і середніх, до цього сектору також відносяться фізичні особи-підприємці. Незважаючи на чисельну перевагу цих типів суб'єктів господарювання та їх важливу роль для економіки і суспільного розвитку України, політика щодо їх підтримки та фінансового забезпечення не є чітко визначеною та послідовною.

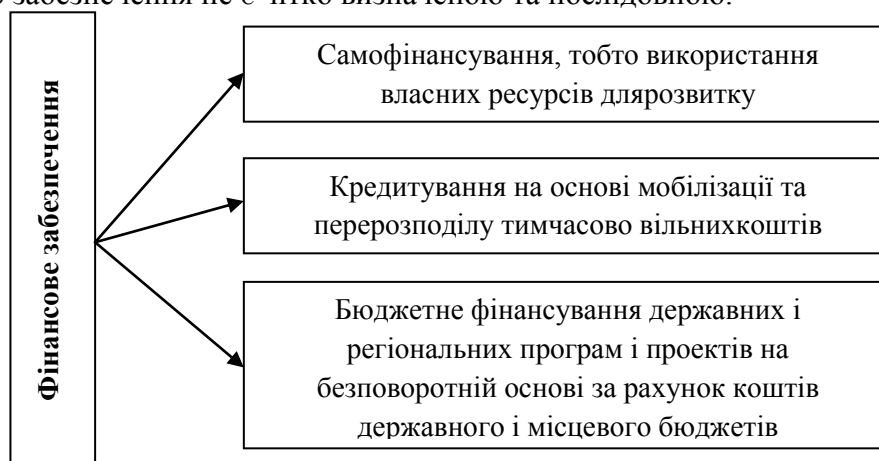

Рисунок 1 – Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств України в нинішніх умовах.

Інвестиційні ресурси є найбільш дефіцитними ресурсами підприємства. Вони визначають процеси інноваційного розвитку, конкурентоспроможність продукції, її якість. Формування інвестиційних ресурсів сільгосппідприємств пов'язане з процесами, які відбуваються в межах накопичення та відтворення капіталу. Ці процеси відбуваються як на рівні окремого підприємства, так і на рівні галузі або всієї країни. Розміри, темпи та масштаби накопичення та утримання інвестиційних ресурсів визначаються загальним рівнем економічного розвитку країни, рівнем фінансового забезпечення підприємств та рівнем доходів населення[1].

Малі підприємства, незважаючи на свою чисельну перевагу (95% підприємств) створюють 16% доданої вартості підприємств. Але вони мають велике значення для забезпечення зайнятості, реалізації підприємницької ініціативи, а також забезпечення широкого спектру необхідних послуг населенню і бізнесу. Тому, політика підтримки малих і середніх підприємств повинна враховувати їх потенціал для виконання різних завдань економічного і соціального розвитку.

Список використаної літератури:

1. Інвестиційні ресурси сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://chdtu.edu.ua/files/feu/Pratsi/KEU/Viatkin/invest_res.pdf.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Беляєва Є.Р., студентка*
Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

В процесі перетворень в Україні важливу роль відігравав малий та середній бізнес. Внесок малих та середніх підприємств в українську економіку є значним, з точки зору створення доданої вартості та зайнятості.

Проте протягом десятиліть сектор МСП отримував недостатньо уваги з боку українських державних органів. Результати моніторингу державної регуляторної політики у сфері малого та середнього бізнесу, процедура та терміни прийняття Податкового кодексу, запровадження податкових реформ є доказом цієї уваги. Економічні та правові умови діяльності малого і середнього бізнесу значно нижче середнього міжнародного рівня, а послідовна державна політика розвитку МСП відсутня. Пряме порівняння з відповідними секторами економіки в інших європейських країнах свідчить про те, що малі та середні підприємства України є менш інноваційними, ніж наші європейські колеги. Запровадження стимулів для мікропідприємств, податкових пільг для фізичних осіб-підприємців та мікропідприємств – саме цим обмежувалась державна політика у сфері МСП. Така політика не бере до уваги потреби, проблеми та перешкоди при орієнтації на зростання, не враховує неоднорідність, низьку продуктивність сектору МСП.

Основними напрямками державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні є:

- 1) удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування;
- 2) запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві;
- 3) залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб;
- 4) забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо;
- 5) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;
- 6) гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності;
- 7) впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого і середнього підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг) [1].

Держава не може впливати на усі фактори, що визначають розвиток малого бізнесу. Його завдання – створення сприятливого інституційного середовища і низьких адміністративно-регуляторних бар'єрів, що забезпечують стимули для розвитку приватного бізнесу і функціонування ринкового механізму ефективного розподілу ресурсів.

Список використаної літератури:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Електрон. ресурс]. Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-17. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Бирзул І.В., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Проблема формування прибутку підприємства аграрного сектора економіки є складною та багатогранною, оскільки суб'єкту господарювання потрібно забезпечувати необхідну платоспроможність і дохідність, а також враховувати специфічні для галузі особливості кругообігу фінансових ресурсів. Від його ефективності залежить фінансовий стан сільськогосподарського підприємства, його місце в ринковому середовищі, рівень розвитку галузі загалом. Проблеми формування та розподілу прибутку досліджуються у роботах видатних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів: О.О. Багера, І.А. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, В.І. Валуєва, М.Я. Дем'яненка, М.Й. Маліка, М.В. Ван Бреда та інших.

Прибуток вважається найбільш простою і, водночас, найбільш складною категорією ринкової економіки. Його простота визначається тим, що він є головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним мотивом діяльності підприємців у економіці.

Формування прибутку – явище, яке відбувається в результаті взаємодії багатьох компонентів, як з додатними, так і від'ємними знаками. Під факторами, які обумовлюють величину прибутку, розуміють причини, під впливом яких формується прибуток в початковий період діяльності або відбувається зміна його абсолютної величини в наступному періоді.

Фактори, які впливають на формування прибутку підприємства можна поділити на дві групи: зовнішні і внутрішні. До першої групи належать природні, транспортні та соціально-економічні умови, рівень розвитку міжнародних зв'язків, ціни на виробничі ресурси та енергоносії, податкова політика держави, політико-правове середовище. До другої – обсяг продажу, рівень витрат та їх структура, асортимент, якість, ціна продукції та структура продаж, а також такі види порушень: цінові, умов праці, стандартів якості та податкового законодавства.

Аналізуючи показники сучасного фінансового стану аграрних підприємств України, можна прослідкувати тенденцію до збільшення прибутку в 2008 - 2012 роках. Починаючи з 2013 зареєстроване значне зниження прибутку: 2012 р. – 26787,2 млн грн; 2013 р. – 14984,5 млн грн. За перше півріччя 2014 р. діяльність сільськогосподарських підприємств України стала взагалі збитковою. Зниження прибутковості сільськогосподарських підприємств передусім спричинено неефективною політикою щодо формування і розподілу прибутку. Це відбувається через неврахування факторів, що безпосередньо на нього впливають.

Можна виділити такі особливості формування прибутку сільськогосподарських підприємств: 1) вища ймовірність неотримання прибутку в результаті обставин, що не залежать від підприємства; 2) частину прибутку спрямовують на придбання та утримання дорогих основних засобів; 3) формування прибутку відбувається залежно від періоду закінчення виробничого процесу; 4) за частиною продукції не формуються фінансові результати, бо вона надходить до внутрішнього обороту, тобто спрямовується на внутрішньогосподарське споживання; 5) застосовується різний порядок формування і розподілу прибутку, тому що передбачено особливі організаційно-правові форми аграрних підприємств; 6) значний вплив на процес формування прибутку мають природно-кліматичні фактори.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Богатько А.С., студентка*

Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

У сучасних умовах однією з найважливіших проблем державних фінансів виступає державний борг, який в Україні протягом останніх років невпинно росте. В реаліях української економіки державний борг тісно пов'язаний із економічною безпекою держави, адже поглиблює виникнення не лише фінансових, а й соціально-політичних проблем. Зазначене потребує формування дієвої та ефективної системи управління державним боргом.

В Україні обсяги державного боргу (табл. 1) свідчать про загострення боргової безпеки держави.

Таблиця 1 – Державний борг України за 2011 – 2015 роки, млн. грн.

Роки	Державний зовнішній борг	Державний внутрішній борг	Гарантований державою зовнішній борг	Гарантований державою внутрішній борг	Всього
2011	195806	161467	103607	12241	473122
2012	208919	190299	16211	100081	515511
2013	223016	256960	77009	27129	584114
2014	486027	461004	125939	27863	1100833
2015	764333	494990	236769	25769	1521378

Джерело: Ціна держави - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://costua.com/budget/debt/>

Аналізуючи дані таблиці 1, слід зауважити, що сумарна величина державного боргу за період 2011-2015 роки зросла у 3,2 рази, або на 1048256 млн грн. Таке зростання відбулося внаслідок різкого коливання національного курсу грошової одиниці до іноземних валют, збільшення обсягів випуску облігацій внутрішньої державної позики та отриманням позик від МВФ для економічного оздоровлення економіки.

Управління державним боргом супроводжується низкою проблем, починаючи зі звуженості поняття державного боргу в українському законодавстві, що не сприяє реалістичному прогнозуванню основних макроекономічних показників соціально-економічного розвитку країни, проблем структуризації боргу, проблем обліку та звітності державного боргу.

Тому сьогодні необхідно скористатися низкою заходів, спрямованих на мінімізацію витрат бюджетних коштів у кризових умовах, серед яких виділяють наступні:

- відмовитися від участі держави у збільшенні статутних капіталів фінансово слабких банків;
- вдосконалити механізми і процедури підтримки ліквідності банків;
- ініціювати процес реструктуризації зовнішніх боргів корпоративних позичальників;
- відмовитися від практики емісійного фінансування дефіциту бюджету та дотримуватися курсу поміркованої грошово-кредитної політики;
- продовжити співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями та провадити стриману політику залучення іноземних кредитів від урядів іноземних держав;
- поповнення золотовалютних резервів до рівня, достатнього для задоволення основних потреб резидентів в іноземній валюті;

- підвищення рівня фінансового управління на державних підприємствах і суворий контроль з боку міністерств за цільовою спрямованістю і обґрунтованістю джерел погашення зовнішніх кредитів;
- поширення нормативів обов'язкового резервування на ресурси, залучені українськими банками від нерезидентів.

Держава повинна приділяти увагу не тільки зобов'язанням державного сектора, але й боргам інших суб'єктів. Управління державним боргом потребує врахування значної кількості чинників, якісного контролю і постійного моніторингу та обліку не лише розмірів державного боргу, а й результативності кредитних проектів, боргових інструментів та відповідних видатків бюджетів. Ефективність політики по управлінню державним боргом буде визначатись відсутністю суттєвого боргового навантаження на економіку країни, його поступовим зменшенням в довгостроковій перспективі.

УДК 351:347.191.11:63

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ У РОЗВИТОК ДІЯЛЬНОСТІ КООПЕРАТИВІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Бойко А.В., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Слово «кооперація» походить від латинського слова «соорего» і означає «співробітництво». Кооперація – це процес добровільного об'єднання зусиль і ресурсів суб'єктів, зацікавлених у досягненні певних соціально-економічних результатів, які можливо отримати лише або швидше за допомогою групових дій. Відбувається отримання вигоди тими, хто користується послугами кооперативу: розподіл доходу пропорційно участі у господарській діяльності кооперативу; вигідні ціни; вихід на ринок збуту. Фундаментальними принципами кооперації є: єдність і злагода, економічна ефективність, демократія, справедливість, свобода, відповідальність, освіта.

На сучасному етапі в Україні діють: переробні – переробка сільськогосподарської сировини; заготівельно-збутові – заготівля, зберігання, продаж сільськогосподарської продукції, надання маркетингових послуг; постачальницькі – закупівля й постачання засобів виробництва, матеріально-технічних ресурсів; сервісні – технологічні, транспортні, меліоративні, ремонтні, будівельні послуги; багатофункціональні – поєднання кількох видів діяльності. Обслуговуючі кооперативи спрямовують свою діяльність на обслуговування сільськогосподарського й іншого виробництва учасників кооперації і не мають на меті одержання прибутку.

Враховуючи досвід країн Європейського Союзу державна підтримка споживчої кооперації як напрям підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності кооперативів набуває все більшого значення. Взаємодія з загальнодержавними та регіональними органами управління в Україні повинна розпочатися з внесення змін і доповнень у чинні закони та нормативні акти стосовно надання преференцій підприємствам споживчої кооперації залежно від статусу території їх діяльності та рівня виконання ними соціальних функцій. Для досягнення високих результатів діяльності Українські кооперативи повинні побудувати співробітництво з органами влади на спільних угодах, наприклад, співпрацювати у сфері державних замовлень на продукцію кооперативних підприємств.

Досвід економічних перетворень у кооперативній системі Німеччини також свідчить про негативні тенденції розвитку кооперативного руху в країні. Основними причинами

погіршення ситуації у сфері споживчої кооперації Німеччини стали слабкість центральної влади союзів кооперативів і закритість інформації для пайовиків. Керівники споживчих кооперативів, користуючись відсутністю доступності інформації, викупили більшість акцій своїх товариств і стали перетворювати їх в акціонерні компанії. Через перетворення кооперативів у фактично акціонерні товариства кооперативний рух Німеччини розколовся. Слід зазначити, що Україна повинна враховувати як позитивний досвід розвитку споживчої кооперації в країнах світу, так і негативний досвід економічних перетворень в кооперативних системах інших країн для підвищення ефективності діяльності кооперативних підприємств на зовнішніх ринках.

Усі тенденції і процеси, які характеризують міжнародний кооперативний рух сьогодні, сформувалися з урахуванням досвіду розвитку кооперативів в країнах світу в процесі глобалізації. Українська кооперація повинна використовувати досвід цих країн і спостерігати за тенденціями, які відбуваються у сфері міжнародної кооперації. Зарубіжний досвід розвитку споживчої кооперації може успішно застосовуватись при визначенні напрямів, форм і видів здійснення кооперативних процесів в Україні, зокрема в умовах прискорення реформування аграрного сектора.

УДК 336.748.12

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ

Бойченко І.І., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

В даний час інфляція – один з найболючіших і найбільш небезпечних процесів, що негативно впливають на фінанси, грошову і економічну систему в цілому. Вона властива багатьом країнам. Бурхливого розвитку інфляція набула в 20-ті роки. Вже тоді ряд учених (Л. Крінцман, В. Базаров, В. Новожилов та ін.) шукали засоби протидії інфляції, їх зусиллями було розроблено модель початкового циклу інфляційного процесу.

Розвиток інфляційного процесу, як правило, проходить два етапи. На першому з них темпи знецінення паперових грошей відстають від темпів зростання паперової маси, дезорганізуючий вплив інфляції на виробництво, торгівлю, кредит і грошовий обіг ще не вповні виявляється. Тимчасово навіть може створюватися специфічно висока кон'юнктура, основою якої насправді є інфляція.

Таким чином, на першому етапі розвитку інфляційного процесу його згубна дія ще не повною мірою проявляється. Економіка та фінансова система ще мають ряд резервів, ефективних засобів регулювання, тому є можливість не тільки обмежувати негативні наслідки інфляції, а й приховувати її, коли потрібно - приглушувати, направляти на досягнення певних політичних цілей.

На другому (вищому) етапі свого розвитку інфляційний процес різко прискорюється, темпи зростання суспільного виробництва починають відставати від знецінення паперових грошей, а інфляційне переповнення каналів грошового обігу стає вже очевидним.

Змінюючи нормативи резервів та ставки операцій рефінансування, Національний банк зможе збільшувати (зменшувати) величину ліквідності комерційних банків і тим активно впливати на інфляційний процес. При цьому основою регулювання грошової системи України має стати насамперед ліквідація штучного поділу готівкового й безготівкового обігу та перехід до цивілізованого регулювання сукупного грошового обігу. Гривня мусить мати однакову купівельну силу в будь-якій формі і в будь-яких операціях. Світова практика

свідчить, що для цього потрібно зняти всі необґрунтовані обмеження з безготівкових платежів та розрахунків і паралельно ввести граничні межі загального зростання грошової маси в обігу.

Виходячи з нинішнього стану грошового обігу в Україні, Національному банку варто терміново розробити надзвичайну програму розвитку безготівкових платежів і водночас можливого обмеження питомої ваги готівки, яка найбільше піддається інфляційному знеціненню. Напевно, доречним були б також запровадження "електронних грошей", карток споживача, обмеження максимальних готівкових платежів, формування такої відсоткової політики, коли зберігання готівки поза банком стає не вигідним. Чіткішим має бути розмежування сфері діяльності Національного банку та державного бюджету; без цього грошова система будь-якої країни ніколи не стане безінфляційною. Необхідно законодавчо заборонити пряме фінансування державного бюджету з коштів Національного банку, а також купівлю за його кошти державних облігацій Міністерства фінансів, тому що це рівнозначно емісії, порушує нормальне регулювання грошового обігу й неухильно веде до інфляції. Будучи наслідком багатофакторного процесу, вона може бути приборкана лише в результаті оперативного застосування взаємоузгодженого комплексу заходів в усіх сферах господарського і суспільного життя.

Список використаної літератури:

1. Закон України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" від 31 жовтня 2008 року № 639-VI.

2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка. Навч. посіб. / За ред. Зіновія Ватаманюка та Степана Панчишина. – К: "Альтернативи", 2001. – 606 с.

3. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 330.15

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Бойченко І.І., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Сталий розвиток кожного регіону окремо та країни в цілому, зростання їх економічного потенціалу, підвищення життєвого рівня населення залежить від багатьох факторів, серед яких найбільш вагомими є: підвищення ефективного використання наявного потенціалу та сприяти залученню коштів як вітчизняних, так і іноземних інвесторів. Пріоритетна роль інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку України та її регіонів визначається як провідними науковцями, так і законодавчо на державному рівні. Одним із чинників модернізації економіки країни є інноваційно-інвестиційне зростання економіки регіонів.

Проблемою, що потребує своєчасного вирішення, є залучення інвестицій в економіку України, і зокрема в аграрний сектор, оскільки інвестиції є безпосереднім носієм інновацій. В Україні є велика кількість прогресивних і перспективних інженерних розробок сільськогосподарської техніки та обладнання, які через брак фінансування не реалізуються на практиці. Проблема покращання інвестиційного забезпечення підприємств аграрної сфери вже давно увійшла в спектр найактуальніших завдань аграрної науки і розглядається в

працях багатьох вітчизняних вчених, таких як І. Борейко, І. Вініченко, О. Гудзь, Н. Демчук, М. Кожемякіна, М. Щурик.

На сьогодні сільське господарство є однією з найперспективніших галузей економіки країни. Проте, ряд напрямів діяльності в агросфері й досі є збитковими, оскільки їх функціонування так і не перейшло на новий етап розвитку, який передбачає використання новітніх технологій. За нинішніх умов вищий рівень інвестиційної привабливості в сільському господарстві мають зернове господарство, вирощування насіння соняшнику, виробництво м'яса птиці, які останніми роками одержують прибутки і саме тому є об'єктами пріоритетного вкладення не тільки вітчизняного, а й іноземного капіталу. Більшість інвестицій у сільському господарстві припадає на галузі рослинництва, частка яких нині перевищує 65 %, що свідчить про диспропорції в галузевій структурі інвестицій в аграрному секторі. На галузь тваринництва, продукція якого становить майже 40% валової продукції сільського господарства, припадає лише чверть інвестицій. Необхідність залучення інвестиційних ресурсів у сільське господарство зумовлюється гострою потребою оновлення матеріально-технічної й технологічної бази сільськогосподарських підприємств, що дасть змогу товаровиробникам нарощувати обсяги виробництва, знижувати його вартість, поліпшувати умови праці, виробляти конкурентоспроможну продукцію, ставати активними учасниками ринку. Неодмінною умовою прискореного розвитку сільського господарства та подолання кризових явищ є активізація інвестиційної діяльності, нарощування виробничого потенціалу галузі, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, перехід до інноваційного шляху розвитку. Активна інвестиційна діяльність в аграрному секторі сприяє збільшенню обсягів сільськогосподарського виробництва, підвищенню прибутковості аграрних підприємств, розширенню їхньої виробничої діяльності та, як результат, створенню додаткових робочих місць на селі, а також у промислових підприємствах, зростанню рівня задоволення споживчих потреб населення всієї країни й поліпшенню розвитку соціальної сфери села.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, інвестиційне відродження аграрного сектору економіки може бути прискорене за умови обґрунтованого підходу до визначення пріоритетних напрямів використання коштів інвестиційного призначення. В умовах обмеженості джерел фінансування інвестиційні ресурси належить першочергово спрямовувати на розвиток тих галузей і виробництв, від яких на сучасному етапі можна одержати більший ефект із коротшим строком окупності, а також тих, які спрямовані на вирішення гострих проблем сільського господарства. Інвестування аграрного сектору економіки України сприятиме формуванню такого виробничого потенціалу, який забезпечить комплексне розв'язання проблем розвитку сільського господарства.

УДК 336.746

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Бонько М.С., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Невід'ємною ланкою міжнародної валютної системи є валютний ринок. Сучасний валютний ринок — система стійких економічних і організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі, надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют.

На валютному ринку здійснюється широке коло операцій з туризму, міграції капіталів, робочої сили, які передбачають використання іноземної валюти покупцями, продавцями, посередницькими і банківськими установами та фірмами. Валютний ринок охоплює також операції зі страхування валютних ризиків, диверсифікації валютних резервів і переміщення валютної ліквідності, різні заходи валютного втручання.

Головними суб'єктами валютного ринку виступають великі транснаціональні банки, які мають розгалужену мережу філіалів і широко використовують сучасні засоби зв'язку, комп'ютерну техніку. Більша частина операцій припадає на долари США, англійські фунти стерлінгів, а також євро.

Основна частина валютних операцій проводиться в безготівковій формі, тобто по поточних і термінових банківських рахунках і тільки незначна частина ринку приходиться на торгівлю монетами і обмін готівкових грошей. Територіально валютні ринки прив'язані до великих банківських і валютно-біржових центрів (Лондон, Париж, Нью-Йорк, Франкфурт-на Майні, Токіо, Сінгапур, Гонконг, Амстердам, Брюссель) [1].

Окрім трансакційних банків суб'єктами валютного ринку є: підприємці, які купують і продають валюту для забезпечення своєї комерційної діяльності (імпортери, експортери); інвестори, які вкладають свій чи позичений капітал у валютні цінності з метою одержання процентного доходу; спекулянти, які постійно купують-продають валюту задля одержання доходу від різниці в її курсі; професійними спекулянтами є валютні дилери. Ними можуть бути юридичні та фізичні особи; хеджери, які здійснюють операції на валютному ринку для захисту від несприятливої зміни валютного курсу; посередники: банки, брокерські контори, біржі тощо [2].

Специфікою діяльності суб'єктів валютного ринку є: керування валютного резерву, регулювання рівня відсоткових ставок за вкладеннями на світовому валютному ринку, здійснення основного обсягу валютних операцій як для клієнтів, так і самостійно, за рахунок власних коштів, міжнародні інвестиційні фонди здійснюють диверсифіковане управління портфелем активів, вкладаючи кошти в цінні папери держави та корпорацій будь-яких країн, здійснення обміну валют для юридичних і фізичних осіб, формують ринковий валютний курс (валютні біржі існують не в усіх країнах світу), здійснення конверсійних або депозитно-кредитних операцій між покупцями та продавцями іноземної валюти.

Головною специфікою діяльності суб'єктів саме валютного ринку є виконання ряду таких функцій: забезпечення виконання міжнародних розрахунків, забезпечення ефективного функціонування світових кредитних та фінансових ринків, страхування валютних та кредитних ризиків, диверсифікація валютних резервів банків, підприємств, держав.

Список використаної літератури:

1. Дзюблюк О.В. "Валютна політика". Підручник. – Київ: Знання, 2007. – 422, 426 с.
2. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. проф. Р. І. Тиркало. - Тернопіль: Карт-бланш, 2001. - 314-316 с.

УДК: 631.11/.16

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Браславська Л.М., студентка*
Зеліско І.М., доктор економічних наук, професор

За роки ринкових перетворень в Україні фермерські господарства стали невід'ємною частиною багатокладного сільськогосподарського сектору, а також економіки країни в

цілому. По-перше, фермерські господарства відіграють значну роль у виробництві сільськогосподарської продукції, продовольчому забезпеченні населення, формуванні пропозиції на регіональних і локальних продовольчих ринках. Діяльність фермерських господарств сприяє вирішенню соціальних проблем села, налагодженню стійкого розвитку сільських територій, забезпеченню зайнятості та підтримці доходів сільського населення; одним з ефектів від діяльності фермерських господарств є збереження й поліпшення екологічної ситуації в сільській місцевості, завдяки тому, що переважаюча частина фермерських господарств веде менш спеціалізоване, порівняно з великими сільськогосподарськими підприємствами, аграрне виробництво і вирощує відносно ширший набір сільськогосподарських культур і тварин. В Україні потенціал фермерських господарств використовується недостатньо ефективно, оскільки власники господарств (сільські підприємці) постають перед правовими, економічними, соціальними проблемами в процесі свого функціонування й розвитку. Формування власних фінансових ресурсів фермерських господарств в Україні має певну специфіку, оскільки держава не встановлює обмежень щодо розміру власного капіталу (формується на основі паю та власних грошових заощаджень селянина), а також фондів, які мають створювати фермери. Крім того, згідно із Законом України “Про селянське (фермерське) господарство” держава створює пільгові умови для кредитування, оподаткування, страхування, матеріально-технічного постачання на період трирічного становлення селянського (фермерського) господарства. Фермери також мають змогу користуватися коштами Українського державного фонду підтримки фермерських господарств, які спрямовуються на розробку проектів відведення земельних ділянок, відшкодування частини витрат, пов’язаних зі сплатою відсотків за користування кредитами банків тощо.

Новоствореним фермерським господарствам у період становлення (перші три роки після його створення, а у трудонедостатніх населених пунктах - п'ять років), фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, фермерським господарствам, які провадять господарську діяльність та розташовані у гірських населених пунктах, на поліських територіях, визначених в установленому порядку Кабінетом Міністрів України, та іншим фермерським господарствам надається допомога за рахунок державного і місцевого бюджетів, у тому числі через Український державний фонд підтримки фермерських господарств. Кабінет Міністрів України щорічно в проекті Державного бюджету України передбачає кошти на підтримку фермерських господарств. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування щорічно передбачають кошти в проектах місцевих бюджетів на підтримку фермерських господарств.

Дохід, отриманий фермером, після покриття всіх витрат направляється на оплату бюджетних платежів. Мінімальна потреба виробництва у фінансових ресурсах задовольняється фермерськими господарствами за рахунок власних джерел, що є можливим завдяки самостійній, індивідуальній, ризикованій господарській діяльності, спрямованій на одержання прибутку з мінімальними витратами. Однак з об'єктивних причин (сезонність виробництва, переробка та збут продукції, зростання обсягів виробництва, нерівномірне надходження оплати від клієнтів, реконструкція й технічне переоснащення, недостатні обсяги стартового капіталу тощо) фермерські господарства потребують додаткових фінансових ресурсів, потреба в яких забезпечується запозиченням коштів, тобто використанням зовнішніх джерел надходження фінансових ресурсів.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бризіцька Я.М., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

В умовах кризового стану економіки проблема фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств набуває більшої актуальності. Економічні перетворення в Україні спричинили погіршення якості фінансового забезпечення, що ускладнюється необхідністю забезпечення підприємств в поєднанні із подоланням фінансової кризи. Формування оптимальної структури джерел фінансування відтворення основних засобів може стати передумовою підвищення конкурентоспроможності українських виробників.

Фінансове забезпечення – частина фінансового механізму, покликаною забезпечувати розподільчі та перерозподільні процеси з метою утворення доходів і фондів коштів підприємства [1].

Джерела фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств можна поділити на внутрішні і зовнішні. В умовах кризового стану економіки і високої ціни зовнішніх джерел фінансування особлива увага фінансових служб підприємства має бути приділена ефективному формуванню внутрішніх джерел та способам пошуку резервів для забезпечення розширеного відтворення [2].

Нерозподілений прибуток є основним внутрішнім джерелом фінансового забезпечення підприємства. Необхідною умовою для наявності цього джерела є прибуткова діяльність підприємства. Фінансування відтворення основного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку має багато переваг, оскільки це джерело фінансування можна вважати безкоштовним і безповоротним. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування.

Фінансову основу підприємства складає власний капітал, проте, ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових коштів. Структура джерел фінансування сільськогосподарських підприємств наведена у наступній таблиці [3].

Таблиця 1 – Структура джерел фінансування сільськогосподарських підприємств України за 2012-2014 рр., %

Показники	Роки			Відхилення 2014 р. до 2012 р. (±)
	2012	2013	2014	
Власний капітал всього, у т.ч.	62,7	63,6	61,9	98,7
статутний капітал	22372,4	24256,6	27313,5	122,1
додатковий капітал	25254	29151,5	30137,7	119,3
резервний капітал	8009,7	10313,4	12504,1	156,1
нерозподілений прибуток	37224,7	62218,6	80223,8	215,5
неоплачений та вилучений капітал	2469,9	1731,3	2031,3	82,2
Поточні зобов'язання, всього, у т.ч.	53799	70007,3	91278,7	169,7
короткострокові кредити банків	8175,2	12157,6	15707,1	192,3

поточна заборгованість задовгостроковими зобов'язаннями	1874,7	2311,2	3025,5	161,4
кредиторська заборгованість	43749,1	55538,5	72546,1	165,8
Баланс	100	100	100	x

Виділяючи основні джерела фінансування, я визначила, що основна роль належить власним коштам, оскільки безвикористання власного капіталу має низку переваг та свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, будь-яке підприємство у процесі своєї діяльності потребує періодичного використання позикових коштів, що прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів, забезпечує вищий фінансовий потенціал розвитку підприємства і вищі можливості приросту рентабельності.

Список використаної літератури:

1. Козій І.С. Місце і значення фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму / І.С. Козій //Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – вип. 18.9. –С. 223-229/
2. Моршнева І.Б. Фінансово-кредитне забезпечення діяльності агроформувань/І.Б. Моршнева//Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2012 №2 (14). – с.24-28
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронні ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.org/uk/> інтернет ресурс <http://www.finalearn.com/lifers-213-1.html>.

УДК 336.77:631.11

ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бутко Т.А., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Кредитне забезпечення сільського господарства є актуальним питанням у процесі становлення та розвитку реформованої аграрної сфери в Україні. Необхідність кредитування підприємств АПК пов'язана з особливостями сезонного виробництва та тривалістю виробничого циклу, суттєвою залежністю від природно-кліматичних умов і застарілою матеріально-технічною базою, значною капіталомісткістю та невисокою фондовіддачею, нерівномірним рухом оборотних коштів і нестачею вільних фінансових ресурсів.

Питанням оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків присвячені дослідження таких науковців, як В.В. Вітлінський, Т. Карапетян, О. Терещенко, Я. Чайковський, О.В. Дзюблюк, А.М. Мороз та ін.

Удосконалення механізму оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, яке б сприяло більш детальному аналізу та адекватному відображенню фінансово-господарського стану позичальників, призведе до зменшення кредитного ризику комерційного банку. Результатом останнього є підвищення ліміту кредитування та зменшення ціни кредиту, внаслідок чого збільшується доступність кредитних ресурсів для сільськогосподарських підприємств. Завдяки додатковому фінансуванню відбувається активізація виробничих процесів у галузі сільського господарства, а отже і збільшення валового продукту та покращання добробуту населення.

Функціонування і розвиток сільського господарства, як стратегічної галузі національної економіки України, значною мірою залежить від організації кредитних відносин в аграрній сфері.

Під кредитними відносинами сільськогосподарських підприємств слід розуміти економічні відносини, які виникають у процесі кредитування аграрного виробництва та спрямовані на забезпечення потреб сільськогосподарських підприємств у кредитних

ресурсах на умовах, що враховують базові принципи кредитування та об'єктивні вимоги галузі щодо обґрунтованості строку, обсягу, вартості кредиту, своєчасності його надходження, порядку погашення та сплати відсотків за користування ним. Причому, саме сільське господарство, в силу своєї специфіки, особливо потребує врахування об'єктивних вимог галузі і належної організації її кредитного обслуговування [1].

Результати проведеного дослідження показали, що кредитоспроможність сільгоспідприємства формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів (рис.

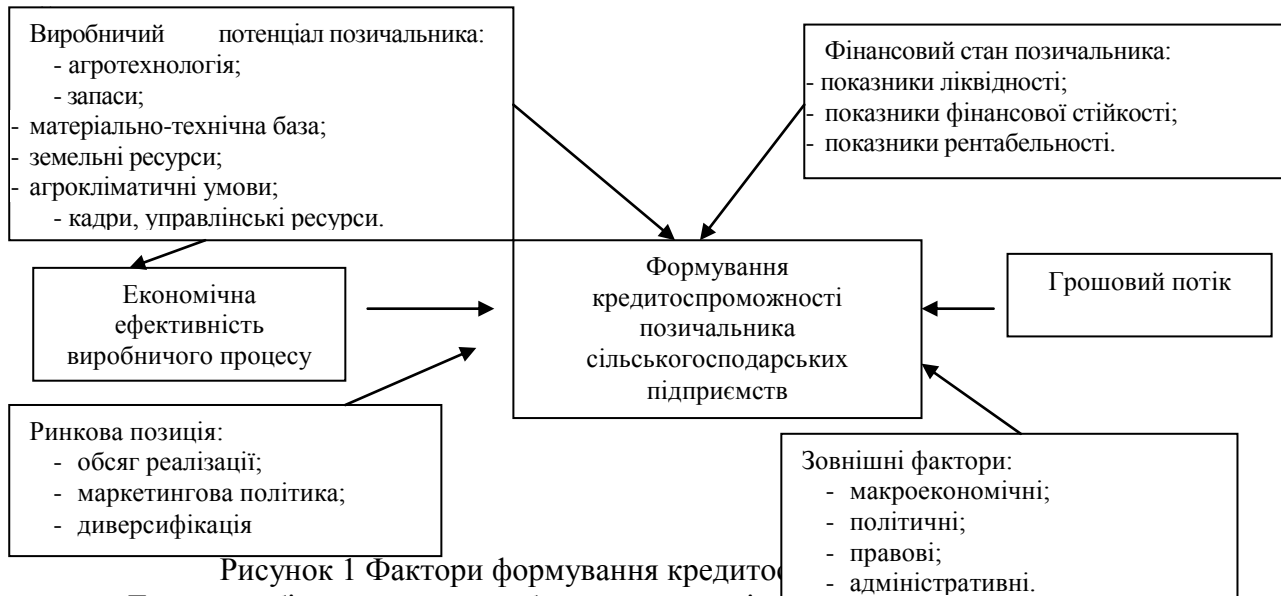

Рисунок 1 Фактори формування кредитоспроможності

Тому для більш повної та обґрунтованої оцінки кредитоспроможності позичальника необхідно застосовувати систему показників, які враховують усі прояви фінансово-господарської діяльності підприємства сільськогосподарської галузі, а саме: виробничий процес підприємства, забезпеченість ресурсами, раціональне їх використання, дотримання агротехнології, диверсифікованість діяльності, вміння підприємства оперувати на ринку, реалізовувати свою продукцію, управляти грошовими потоками і контролювати фінансовий стан.

Список використаної літератури:

1. Галь В. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні // Вісник Національного банку України. – 2003. – № 1. – с. 13 – 15.
2. Колотуха С., Мельник К. Пошук шляхів реформування кредитних відносин в аграрному секторі економіки // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 66 – 70

УДК 336.226.11:631.11

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Василюк О.В., студентка *

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо).

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

Основними чинниками, за допомогою яких можливе зростання доходу для сучасних сільськогосподарських підприємств є:

- результативна логістика (оптимізація каналів розподілу, стимулювання збуту);
- упровадження сучасних ІТ - технологій;
- ефективна реклама;
- дієва організація управління (організаційна структура, система управління, соціально-психологічний клімат);
- оптимізація системи оподаткування прибутку;
- викорінювання непродуктивних витрат і втрат;
- розробка і реалізація заходів, спрямованих на подолання кризи неплатежів з метою поступового зниження сум пені і штрафів, що сплачуються в бюджет і цільові фонди;
- оптимізація розподілу чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, на фонди споживання і фонди нагромадження;
- комплекс заходів, що забезпечують доцільне й ефективне використання засобів і фондів споживання та нагромадження.

Список використаної літератури:

1. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
2. Саблук П.Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 19-37.

УДК 336.717.42

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Верба Н.Ю., студентка*
Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Кредитна діяльність комерційних банків полягає в проведенні комплексу дій, що пов'язані із наданням та погашенням банківських позичок. Ця кредитна діяльність має відповідати певним вимогам і умовам, здійснюється відповідно до принципів строковості, цільового характеру, забезпеченості та платності кредиту.

Особливістю діяльності комерційних банків є постійний моніторинг інновацій та збільшення купівельної спроможності інвестора, саме банки є джерелом купівельної

спроможності для здійснення інновацій та інвестицій, крім того, що вони зберігають накопичені людством багатства [1].

Банківське кредитування дуже різноманітне і здійснюється в різних формах. При цьому банківське кредитування може виникнути на основі вже реалізованого кредиту. Прикладом може слугувати комерційний кредит, який являє собою кредитні відносини, що виникають між господарюючими суб'єктами. Банк входить у цю форму кредиту вже на основі руху векселя як форми комерційного кредиту. У зв'язку з цим виникають такі форми банківського кредитування, як обліковий кредит і кредит під заставу векселів.

Обліковий кредит пов'язаний з рухом векселів і являє собою покупку комерційним банком векселів з подальшим отриманням по ним суми вексельного боргу. Ухвалення векселів на облік робиться під певну ставку, яка називається обліковою, або дисконтною ставкою.

З векселем пов'язаний і кредит, що видається під заставу векселів. Кредит під заставу векселів – це така форма банківського кредитування, в якій забезпеченням виступають цінні папери. При цьому частка банківського кредиту звичайно нижче номінальної вартості векселя і залежить від різних умов, насамперед від надійності векселя.

Банк не може надавати кредити під відсоток, ставка якого нижча від процентної ставки за кредитами, які бере сам банк, і процентної ставки, що виплачується ним по депозитах. Виняток можна робити лише у випадку, якщо при здійсненні такої операції банк не матиме збитків.

Для ефективного розвитку кредитної діяльності банкам України необхідно:

- подальше поліпшення всіх аспектів кредитної діяльності і оптимізація організаційної структури з метою забезпечення якісно нової системи управління банком;
- оптимізація кредитних вкладень за рівнем галузевого ризику з урахуванням потенційної ефективності;
- поліпшення маркетингової діяльності;
- посилення кредитного моніторингу;
- застосування диверсифікації й лімітування;
- впровадження нових перспективних форм кредитування;
- банкам варто покращити методики оцінки кредитоспроможності позичальників, забезпечення дотримання принципів, пов'язаних з умовами банківського кредитування та здійснення адаптації міжнародного досвіду кредитування до української банківської практики [2];

Для ефективного функціонування кредитного ринку необхідна стабільна економічна ситуація в країні, наявність розвиненої інфраструктури та державне регулювання, яке б забезпечило стабільність банківської системи та захист інвесторів.

Список використаної літератури:

1. Мельник П. В. Банківські системи зарубіжних країн : [підручник] / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, О. Д. Гордей. – Київ : Алерта, 2010. – 586 с.
2. Маслова А.Ю. Системний підхід до визначення особливостей кредитної діяльності банків у сучасних умовах економічного розвитку / А.Ю. Маслова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. - № 1 (10). – С. 197-201.

ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ УКРАЇНИ

Вілинець С.О., студентка*

Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

Дефіцит бюджету є звичайним явищем багатьох держав. Воно не катастрофічне, проте спричиняє ряд ускладнень для держави в цілому та кожного громадянина зокрема. Бюджетний дефіцит є причиною інфляції в країні, що відповідно позначається на економічному становищі, а неефективна державна політика держави ще більше ускладнює і без того складну ситуацію.

Згідно Бюджетного кодексу дефіцит бюджету – перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету).

Відповідно до ст. 15 Бюджетного кодексу затвердження бюджету з дефіцитом дозволяється в разі наявності обґрунтованих джерел фінансування бюджету. Джерелами фінансування бюджету є:

- 1) кошти від державних (місцевих) внутрішніх та зовнішніх запозичень;
- 2) кошти від приватизації державного майна (включаючи інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації) – щодо державного бюджету. До таких надходжень належать надходження від покупців за умови подання заяви на приватизацію; кошти від збору за реєстрацію покупців для участі в аукціоні, конкурсі; суми штрафних санкцій за несвоєчасні розрахунки за придбані об'єкти приватизації; відсотки, нараховані на суму відстрочених платежів тощо.
- 3) повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів;
- 4) вільний залишок бюджетних коштів.

Джерелами формування спеціального фонду Державного бюджету України в частині фінансування є:

- 1) кредити, що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів;
- 2) інші надходження, визначені законом про Державний бюджет України.

За перше півріччя 2015 року державний бюджет виконано з дефіцитом, який становить 2,1 млрд грн або 2,8 % граничного розміру, визначеного Законом України про Державний бюджет на 2015 рік. Фінансування державного бюджету за борговими операціями склало 82,4 млрд грн, що становить 56,7 % річного планового показника. Порівняно з минулим роком цей показник збільшився на 20,2 млрд грн, або на 32,3 %.

У структурі джерел фінансування у січні-червні 2015 року, як і в січні-червні 2013 року були наявними майже виключно запозичення їх частка становить 99,9 % і 99,7% відповідно. З них у 2015 р. зовнішні запозичення становили 5704 %, а внутрішні – 42,5 %, а в 2013 р. зовнішні – 25,5 %, внутрішні – 74,2 %. Тенденція до збільшення частки зовнішніх запозичень у структурі джерел фінансування, що може спричинити зростання боргових ризиків держави. Незначну частку склали надходження від приватизації 0,1 % у січні-червні 2015 році та 0,2 % у січні-червні 2013 р. На фінансування дефіциту бюджету в січні-червні 2015 року було спрямовано лише 1,3 % усіх залучених джерел. Основна частина фінансування дефіциту 1,3 млрд грн була спрямована на здійснення видатків спеціального фонду.

Отже, для подолання державного дефіциту насамперед необхідно розробити стратегію боротьби з ним. Для ефективності стратегії потрібно розуміти наступне:

- економічне становище і досі залишається нестабільним, тому потрібно дотримуватись жорсткої державної політики і спрямовувати кошти не лише на поверхневі реформи, а насамперед у розвиток вітчизняних галузей. Це дозволить зменшити рівень безробіття, розвинути господарства, зменшити витрати на імпорт товарів, поліпшити якість продукції і насамкінець збільшити доходи держави.

- робота друкарського верстату повинна бути крайньою мірою, основна ставка має бути на покриття дефіциту виключно на позиковій основі.

УДК: 336.663

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Вовк І.В., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Одним із основних завдань виробничого підприємства є раціональне використання оборотних активів. В даний час національна економіка перебуває на етапі подолання кризи як на макро-, так і на мікрорівні, тому за умов інфляційних процесів, конкуренції, досить важливим для забезпечення безперервного виробництва, стійкого фінансового становища, інвестиційної привабливості підприємства, є формування ефективного механізму управління оборотними активами. З цією метою необхідно визначити сутність оборотних активів в сучасних умовах.

Аналіз наукових досліджень виявив, що серед вітчизняних вчених на даний момент існує неузгодженість в трактуванні таких категорій як «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти». Ситуація ускладнюється відсутністю єдиного погляду на ці поняття навіть в законодавчо-нормативній базі України.

Досліджуючи економічну сутність оборотних активів, слід розглянути визначення цієї категорії з різних сторін.

В Господарському кодексі України немає визначення «оборотних активів», але у ст.139 «Майно у сфері господарювання» зазначено, що «оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів» [1].

У звітності підприємства відображається категорія «оборотні активи». Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [2].

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених також немає узгодженого визначеного поняття «оборотні активи». Деякі дослідники вважають синонімами такі поняття, як «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти», «поточні активи», інші вважають, що ці поняття мають різний економічний зміст, тому ототожнювати їх помилково.

Алексеев І. В. та Нич О. І. у своїх дослідженнях розглядають проблему ототожнення суміжних понять та зазначають, що «за своєю суттю всі вони різні і окреслюють різні економічні поняття». Автори головною відмінністю оборотних активів та оборотних коштів

вважають тривалість періоду для функціонування, який для оборотних коштів визначають в один рік або кругообіг, а для оборотних активів – в один рік або в операційний цикл. Поняття «оборотні засоби» автори взагалі вважають невірним і таким, що виникло через неточності перекладу з російського поняття «оборотные средства» [3].

Провівши даний аналіз, можна зробити висновок, що категорія «оборотні активи» вважається «всеохоплюючою», оскільки саме вона включає в себе усі інші поняття.

Виходячи з економічного, фінансового та бухгалтерського підходів до трактування досліджуваного поняття, можна систематизувати поняття «оборотні активи» як сукупність фінансових і матеріальних активів, не обмежених у використанні, які обслуговують господарський процес, і призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або одного року з дати складання балансу та забезпечення безперервності виробничо-комерційного циклу.

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73
- 3 І.В. Алексеев, О.І. Нич // Економічний простір. – 2010. – № 42. – С. 133–137.

УДК: 005.511(083.92):336

ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Волинець І.В., студентка*

Буряк А.В., кандидат економічних наук, доцент

Вперше термін «бізнес-модель» з'явився відносно недавно. Запит в Business Source Premier показує, що даний термін вперше застосували в 1960 р. у назві статті в Accounting Review. Даний термін часто вживався бізнесменами і вченими, які використовували його щодо електронної комерції, стартап компаній і високотехнологічних компаній. Тим не менш, в наукових роботах різні дослідники намагалися конкретизувати дане поняття, дати чітке визначення та описати його різні аспекти.

Таблиця 1 – Визначення поняття «бізнес-модель» [1]

Автор визначення	Визначення бізнес-моделі
А. Сливоцький	Модель бізнесу — це те, як компанія вибирає споживача, формулює свою пропозицію, розподіляє ресурси, виходить на ринок, створює цінність для споживача і отримує від цього прибуток
П. Тіммерс	Бізнес-модель — це сукупність продуктів, послуг і інформаційних потоків, що включає опис учасників бізнес-процесів, їх ролей, потенційних вигід та джерел отримання прибутку
А. Остервальдер	Бізнес-модель описує як організація створює, забезпечує і формує економічні, соціальні або інші цінності
А. Афуа	Бізнес-модель — це комплекс дій, методів і часу їхньої реалізації, щоб створити якнайвищу вартість для клієнта, а також забезпечити собі позицію для перейняття вартості
Н. В. Ревуцька	Бізнес-модель підприємства — це сукупність елементів, які характеризують принципову, відмінну від конкурентів логіку його функціонування на основі використання ключових компетенції для максимально ефективного розподілу стратегічних ресурсів у системі бізнес-процесів із метою створення продукту (послуги), що відповідає пріоритетам споживачів

При побудові і впровадженні бізнес моделі керівник підприємства має певні переваги:

1. Бізнес-модель має велике значення при злитті і поглинанні підприємств, а також при тиражуванні бізнесу компаній на філії.

2. Бізнес-моделювання особливо ефективно, як інструмент наведення порядку на підприємстві і розвитку, підвищення прозорості діяльності і керованості компанії.

3. Розроблена бізнес-модель - один із ключових факторів успіху в реалізації стратегії підприємства, так як вона пов'язує стратегію з усіма елементами і системами управління в організації.

5. Бізнес-моделювання завдяки наявності готових актуальних бізнес-моделей, регламентів, правил дозволяє вивільнити час керівників від виконання рутинних функцій, приймати своєчасні та правильні управлінські рішення.

Бізнес-моделювання включає в себе сучасні технологічні рішення, які дозволяють:

- вищому керівництву компанії - отримувати аналітичні звіти про стан бізнесу в будь-який час в будь-якій точці світу;

- фінансовому менеджеру відслідкувати логіку бізнес-процесу, починаючи з оцінки фінансової спроможності підприємства, бізнес-плану та ситуативного фінансового моделювання.

- менеджерам середньої ланки - приймати зважені рішення та контролювати підлеглих, не виїжджаючи «в поля»;

- агрономам - підвищувати врожайність і ефективність використання земель з використанням сучасних аграрних технологій;

Список використаної літератури:

1. Ліщинська В. В. Взаємозв'язок бізнес-моделі та конкурентної стратегії підприємства / В. В. Ліщинська // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Український Союз промисловців і підприємців, Ін-т світової екон. і міжнар. відносин НАН України ; голов. ред. А. П. Наливайко. – К. : КНЕУ, 2012. – № 30. – С. 159–165.

УДК 336:339.732.4:(477)

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МВФ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Волянська В.Ю., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

За умов недостатності власних коштів держави, обмеженості кредитних ресурсів банківської системи і значного скорочення капітальних вкладень, перед урядом будь-якої країни постає питання залучення іноземних інвестицій або взяття міжнародного кредиту. Це обумовлює необхідність країн звертатися за позиками до спеціальних міжнародних валютно-фінансових організацій-кредиторів, серед яких варто виділити Міжнародний валютний фонд (МВФ).

Відносини між Україною та МВФ у вигляді співпраці було започатковано у 1994 році за програмами STF, Stand-by та ExtendedFundFacility. З 2014-го року МВФ погодився

виділяти Україні фінансову допомогу за програмою Stand-by, а з 2015 – за програмою EFF під гарантії проведення реформ в енергетичному та фінансовому секторі, а також валютно-курсній політиці, які наведені у таблиці нижче.

Таблиця 1 – Реформи запропоновані МВФ та шляхи їх досягнення

Реформи	Шляхи досягнення
Енергетична сфера	Підвищення тарифів на газ та опалення
Структурна перебудова	Антикорупційна реформа, реформа судового сектора, дерегуляція і реформа адміністрування податків, реформа державних підприємств
Економічна сфера	Забезпечення фінансової стабільності, зміцнення державних фінансів, продовження структурних реформ
Податкова сфера	Зміни у спрощеній системі оподаткування, зміни при нарахуванні ЄСВ, ПДФО та податку на прибуток

Джерело: складено автором на основі [2]

Але варто підкреслити, що Україна, отримуючи кошти від МВФ, вирішує проблему зростаючого дефіциту державного бюджету і державного боргу, нарощуючи ті самі борги. Стрімке нарощування боргу, його обслуговування та погашення вимагає нових запозичень, що й зумовлює актуальність проблеми управління держборгом та його зменшення. На даний момент динаміка державного боргу та валового внутрішнього боргу має зростаючий характер, що є негативним показником для української економіки. Кредити від МВФ є порівняно дешевими, оскільки передбачають виплату відсотків у розмірі близько 2% річних від загальної суми боргу. Погашення кредитів МВФ включає не тільки погашення тіла кредиту, а й нарахованих відсотків. Якщо додати виплати за тілом кредиту та виплати за відсотками, поточний борг України перед Міжнародним валютним фондом становить \$12,3 млрд. Навіть без урахування всіх майбутніх траншів, виплати за кредитом і відсотками триватимуть щонайменше до 2030 року. [1]

На даний момент МВФ є важливим партнером в міжнародній співпраці України; його вплив на економічну ситуацію в Україні визначається не тільки наданням кредитів, а й встановленням певних умов за виконання яких надаються такі необхідні Україні транші. Кредити МВФ заохочують зростання споживання, сприяють удосконаленню банківської та грошово-кредитної системи держави, надходженню іноземних інвестицій, стимулюють розвиток торгівлі, спрямовуються на підтримку курсу національної валюти, фінансування дефіцитів платіжного балансу, або державного бюджету. Але питання чи були вони корисними для України та чи ефективно використовувались залишається відкритим.

Список літератури

1. Україна та МВФ. Інтерактивна візуалізація історії стосунків [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://texty.org.ua/d/imf/>.
2. Україна: перший огляд під розширеним кредитуванням - прес-реліз [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15218.pdf>.

УДК 631.16

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гайдамака С.А., студент*
Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Розробка ефективної фінансової стратегії є одним із пріоритетних завдань управління підприємством. Це є наслідком того, що реалізація загальної і функціональної стратегій

вимагає ресурсного забезпечення, можливості й оптимальні шляхи одержання якого можуть бути встановлені лише в рамках фінансової стратегії компанії. Саме тому фінансова стратегія - це обґрунтована концепція залучення й використання фінансових ресурсів, що дозволяє створити механізм формування їх необхідного обсягу й ефективного інвестування в активи підприємства [2].

На сучасному етапі реформування галузі, з огляду на фінансову та політичну кризу, військові дії на сході нашої країни, а також ринкову кон'юнктуру, що динамічно змінюється, для сільськогосподарських підприємств найбільш актуальною є стратегія утримання позицій, що передбачає збереження фінансової стійкості для фінансово стійких підприємств та досягнення фінансово стійкого стану для кризових сільськогосподарських підприємств, мінімізацію витрат, виважену кредитну та дебіторську політику.

Забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств реалізується в цілому за рахунок мобілізації фінансово-економічної системи підприємства. Саме тому необхідним є формування системного підходу, що являє собою вдосконалювання системи керування фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Основними напрямками забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, у рамках реалізації запропонованого комплексного підходу є: збалансованість фінансових потоків, страхування ризиків; оптимізація структури капіталу; раціональна позикова політика; формування фінансової інфраструктури аграрних підприємств. Він дозволяє створити єдину систему, за рахунок якої є можливість маневрування фінансовими потоками й використання переваг єдиного керування, що, в свою чергу, забезпечує фінансову прозорість, інвестиційну привабливість і сприяє стійкому розвитку підприємства [1].

Отже, системний підхід до формування стратегії фінансової стійкості аграрних підприємств повинен враховувати розуміння стратегії як усвідомленої та конкретизованої сукупності норм і принципів, що лежать в основі розробки прийняття фінансових рішень, які впливають на майбутній стан підприємства. Стратегічне керування передбачає розробку конкретної бізнес-стратегії, яка, повинна поєднувати елементи агресивної, з метою виходу на нові ринки та помірної, що обумовить її досяжність виходячи із внутрішніх можливостей підприємства, а також поточної та майбутньої ринкової кон'юнктури [2]. В стратегії повинні бути враховані обмежені можливості сільськогосподарських підприємств, такі як недостатність фінансових ресурсів, низький рівень кваліфікації персоналу, обсяг залучених позикових та інвестиційних ресурсів, технологічний потенціал та інше. А також необхідна чітка деталізація послідовності дій по забезпеченню фінансової стійкості підприємства та зміцнення його ринкових позицій через максимально ефективно використання зазначених ресурсів.

Список використаної літератури:

1. Ганусич В.О. Оптимізація фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств Закарпатської області / В.О. Ганусич // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Економіка". – Ужгород, 2014. – Вип. 15. – с. 178-186.

2. Тридід, О. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія [Текст] / О. М. Тридід, К. В. Орехова. – К. : Вид-во Університету БС НБ України, 2010. – 143 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ФОНДОВОГО РИНКУ

Гашинська Д.В., студентка*
Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Сьогодні Україна реалізує свою можливість створити ринок цінних паперів на основі впровадження вищих європейських і світових стандартів.

Він охоплює частину кредитного ринку з його операціями щодо випуску й обігу боргових інструментів і повністю ринок інструментів власності та їхні похідні [1].

Ринок цінних паперів - це функціональна система фінансового ринку, яка сприяє акумулюванню капіталу для інвестицій у виробничу і соціальну сфери, стимулює структурну перебудову економіки, підвищує добробут громадян коштом доходів від вкладання грошових ресурсів у цінні папери і вільне розпорядження доходами. В такому розумінні ринок цінних паперів становить частину ринку позичкових капіталів. На ньому здійснюється емісія та купівля-продаж цінних паперів, на основі законів попиту та пропозиції формуються ціни, складаються відносини співволодіння (акції, паї) чи позики (облігації, векселі) й похідні від них.

Метою вивчення даної теми є оволодіння основоположними засадами організації фондового ринку, з'ясування суті фондової біржі як самоврядного безприбуткового акціонерного товариства, яке сприяє фізичним і юридичним особам у купівлі-продажу цінних паперів, центрального депозитарію, клірингового банку, організації операцій з цінними паперами у паперовій і нематеріальній формах [2].

В структурі вільного ринку цінних паперів розрізняють біржовий оборот. Термін "біржовий оборот" означає купівлю-продаж цінних паперів на біржі і стосується фондової біржі. Фондова біржа - спеціалізована установа, яка об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів, створює умови для концентрації попиту і пропозиції, а також для підвищення ліквідності ринку цінних паперів на регулярній та упорядкованій основі. Фондова біржа як ключова структура ринку цінних паперів здатна стимулювати ефективність довгострокових капітальних ресурсів і структурні зрушення в галузях і сферах економіки, забезпечити умови для розвитку колективних форм господарювання. Безперервність і публічність ринку й ринкової інформації викликають до неї довіру широкої публіки.

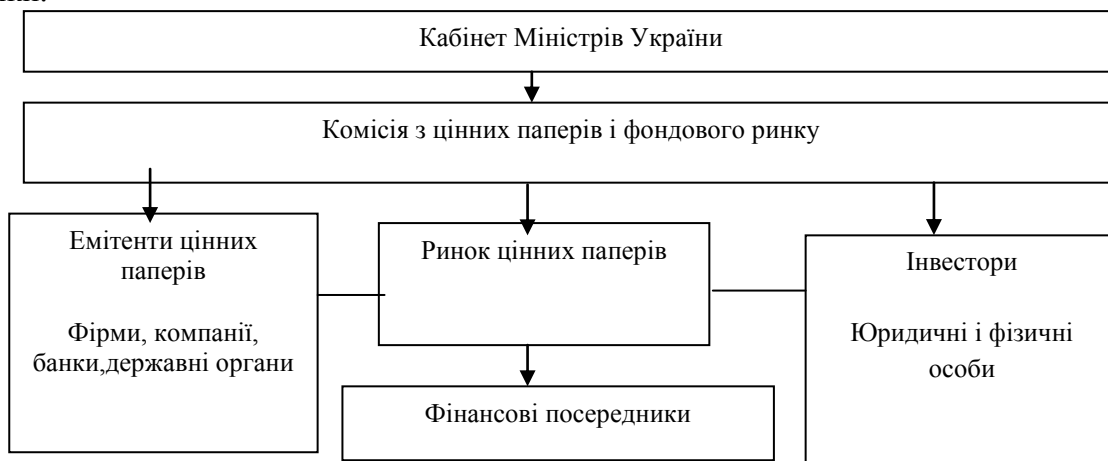

Рисунок 1 – Структура ринку цінних паперів [2]

Отже, ринок цінних паперів як складова частина фінансового ринку взаємодіє й суттєво доповнює систему банківського кредитування. Стабільність цього ринку зміцнює довіру населення до цінних паперів, а через них дозволяє охопити будь-які розпорощені

грошові й фіктивні капітали та видозмінювати їх з одного в інший шляхом актів купівлі-продажу.

На фондовому ринку України діють акції, державні і муніципальні облигації внутрішньої позики, облигації підприємницьких структур, державні і компенсійні сертифікати, житлові чеки, казначейські зобов'язання.

Список використаної літератури:

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. – К., 1996. – Вип.1
2. Закон України “Про Національну депозитну систему і особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” від 10.12.97 р. № 710.

УДК 336.717.18

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ ПРИБУТКОМ

Гнатюк Т.А., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидатекономічних наук, доцент

Висока ефективність функціонування банку – головна мета, яку ставлять перед собою його власники, а управління прибутковістю – одне із основних завдань фінансового менеджменту банку.

Прибуток банку — це фінансовий результат діяльності банку, який розраховується як різниця між його доходами та витратами.

Доходи банку — це зростання економічних вигод упродовж звітного періоду у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків акціонерів).

Витрати банку — це зменшення економічних вигод упродовж звітного періоду у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення чи виплати власникам) [1, с.281].

Показники прибутковості відіграють важливу роль у діяльності банку, оскільки досягнення задовільного рівня прибутку дозволяє поповнювати капітал, формує основу життєдіяльності та зростання банку, а також забезпечує прийнятний рівень дивідендних виплат акціонерам. Завдання максимізації банківських прибутків розглядається як ключовий напрямок роботи керівництва банку. Проте сфера управління прибутковістю не є автономною, а тому рішення щодо максимізації прибутків мають прийматися у взаємозв'язку з допустимими рівнями ризиків[2, с.25].

Управління прибутком банку є складним багатофункціональним механізмом, що складається з окремих ланок, тісно пов'язаних між собою, до яких відноситься застосування різних способів оцінки рівня прибутковості банківської діяльності, визначення основних методів поточного регулювання прибутку; визначення підрозділів банку, що беруть участь у процесі управління прибутком, планування доходів, витрат і прибутку банку.

Менеджмент покликаний створювати умови для успішного функціонування банку, виходячи з того, що прибуток — це не причина існування банку, а результат його діяльності. Прибуток створює гарантії для подальшого функціонування банку, оскільки лише прибуток та його накопичення у вигляді різноманітних фондів дає змогу обмежувати і переборювати ризики, пов'язані з функціонуванням банку[1, с.302].

Отже, в умовах функціонування ринкової економіки прибуток виступає основною метою діяльності суб'єктів фінансового ринку, тому визначення суті прибутку та механізму його управління є необхідною передумовою розвитку економіки країни. Значна роль

прибутку в розвитку банку, в забезпеченні інтересів його власників і персоналу визначає необхідність ефективного і безперервного управління ним.

На сьогоднішній день визначено багато методів та напрямів аналізу банківського прибутку. Необхідно пам'ятати, що управління прибутком банку неможливе без розуміння його структурних елементів. Найбільш прийнятним підходом до управління прибутком є комплексний підхід, який базується на основі поєднання управління активами, пасивами та банківським прибутком. Адже активи, зобов'язання і капітал банку (який в себе включає частину прибутку) є взаємопов'язаними між собою і перебувають в нерозривній єдності.

Список використаної літератури:

1. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – Львів: В-во ЛКА, 2008. – 324с.
2. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Примостка Л.О. – К. : КНЕУ, 2012. – 338 с.

УДК: 330.3:33.012.42/.43/477

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Головчук К.С., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Розвиток та становлення фінансового ринку України є необхідною передумовою розвитку інших секторів економіки держави. Добре функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку усіх економічних процесів у суспільстві.

Акумуляючи значні обсяги грошових коштів, фінансові установи є потужним джерелом інвестицій в економіку країни, що розвивається досить динамічно.

В Україні вже зроблено перші кроки на шляху стратегічного аналізу та прогнозування розвитку окремих видів фінансових установ та ринків, зокрема здійснено аналіз банківської системи, ринку цінних паперів, страхового ринку.

Подальший розвиток економіки є не можливим без розвинутого, стабільного, надійного та ефективного фінансового ринку нашої держави. Таким чином, однією з найважливіших цілей нинішнього етапу розвитку економіки країни є втілення обґрунтованих та системних реформ у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання.

Це в свою чергу потребує розробки та послідовного впровадження довготермінової комплексної стратегії розвитку фінансового сектора України, враховуючи існуючі економічні реалії та стратегічні пріоритети України в умовах глобалізації світових фінансових ринків [1].

В Україні слід впровадити цілісну довгострокову стратегію розвитку фінансового сектору України, а також для координації дій різних органів влади в сфері впровадження заходів щодо розвитку фінансового сектору.

Слід зазначити, що фінансовий ринок є життєво важливим фундаментом для зростання, розвитку і стабільності національної ринкової економіки.

Становлення і розвиток фінансового ринку має стати ключовим елементом сильного економічного середовища, який підтримуватиме корпоративні ініціативи, забезпечуватиме фінансування реального сектора економіки через залучення інвестицій, здійснення платежів та перерозподілу капіталів [2].

Як каталізатор економічного зростання - фінансовий ринок буде істотно впливати на забезпечення суверенітету держави та реалізацію її національних інтересів в умовах глобалізаційних процесів.

За умов глобальної інтеграції ринків фінансових послуг надзвичайно важливим завданням для кожної країни є забезпечення функціонування конкурентоспроможного ринку фінансових послуг. Відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ є однією з серйозних проблем розвитку фінансового сектора в цілому.

Недосконалість сучасного законодавства про небанківські фінансові установи та неадекватність системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ також перешкоджає ефективному впровадженню політики уряду, направленої на поліпшення системи соціального забезпечення, в тому числі проведення медичної та пенсійної реформи.

Список використаної літератури:

1. Лютий І. О, Версаль Н. І, Любка О. В, Рожко О. Д. Гроші та кредит: Підручник – К.: ЦУЛ, 2010. - 559 с.
2. Юрій С.І., В.М. Федосова Фінанси. Підручник. - К.: Знання, 2008. 611 с.

УДК 339.137.2.012.23: 631.11

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Голота В.Д., студент *

Буряк А.В., кандидат економічних наук, доцент

В сучасних ринкових умовах господарювання підвищується рівень ризику діяльності підприємств та виникає додаткова необхідність у пристосуванні до мінливих ринкових умов. В даний час ринок перенасичений підприємствами, які створюють аналогічну продукцію, але втримуються лише ті, які мають найвигідніші конкурентні переваги відносно інших підприємств. Тому дане дослідження стосовно шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства є актуальним.

Тлумачення терміну «конкурентоспроможність» досить різноманітне. За класичним визначенням М. Портера, «конкурентоспроможність - це визначене сукупністю факторів положення товаровиробника на внутрішніх і зовнішніх ринках, віддзеркалене через сукупність показників» [4].

Конкурентоспроможність підприємства - здатність підприємства випускати та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію.

Конкурентоспроможність визначає активне використання потенціалу підприємства, його здатності випередити конкурентів як в даний час, так і в майбутньому. Основні фактори, які впливають на конкурентоспроможність підприємства, умовно можна розділити на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх факторів відносять: політичну обстановку в державі, законодавчу базу, економічні зв'язки, наявність конкурентів, розміщення виробничих сил, наявність сировинних ресурсів, загальний рівень техніки та технологій, систему управління промисловістю, концентрацію виробництва. Внутрішніми факторами є: система та методи управління фірмою, рівень технологій процесу виробництва, рівень організації процесу виробництва, система довгострокового планування, орієнтація на маркетингову концепцію, інноваційний характер виробництва [2]. Підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно розглядати як

довгостроковий послідовний процес пошуку й реалізації управлінських рішень у відповідно до обраної стратегії довгострокового розвитку, з урахуванням змін у зовнішньому оточенні та стану засобів самого підприємства, і внесенням відповідних коректив [5].

Одним із найефективніших чинників підвищення

конкурентоспроможності підприємства являється впровадження інновацій. В класичному визначенні Шумпетера Й. є п'ять видів інновацій:

1) інновації, наслідком яких є виробництво нового продукту, який має якісно нові особливості по відношенню до існуючих;

2) новий підхід до комерційного використання продукції, без суттєвої зміни технології її виробництва;

3) вихід на нові ринки збуту галуззю, незалежно від того, чи існував цей ринок раніше чи ні;

4) використання нових джерел сировини і напівфабрикатів;

5) зміна організаційних та інституційних форм, наслідком чого може бути, наприклад, створення монопольного положення або ослаблення монопольної влади іншого підприємства [1].

Можливість компанії конкурувати на визначеному товарному ринку безпосередньо залежить від конкурентоспроможності товару і сполучення економічних засобів діяльності фірми, надаючи перевагу в умовах конкурентної боротьби.

Головними завданнями вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства є: визначення критеріїв конкурентоспроможності й формування системи показників її вимірювання; розроблення методів оцінки рівня конкурентоспроможності; розроблення методів формування алгоритмів (програм) підвищення конкурентоспроможності.

Забезпечення рівня високої конкурентоспроможності означає, що всі ресурси, які використовує підприємство, більш продуктивніші і приносять більший прибуток, ніж його ринкові конкуренти.

Отже, конкурентоспроможність підприємства - це реальна та потенційна спроможність підприємства проектувати та виготовляти продукцію, яка користується більш пріоритетним попитом у споживачів за умови ефективної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації в умовах конкретного ринку. Можна стверджувати, що однією з головних проблем розвитку економіки України є підвищення ефективності суспільного виробництва при зосередженні зусиль на випуску конкурентоспроможної продукції і одночасному забезпеченні повної зайнятості працездатного населення.

Список використаної літератури:

1. Storper M. The Regional World: Territorial Development in Global Economy /M. Storper. N.Y.; Guilford Press, 1997. - 338 p.

2. Должанський І.З., Загорна Т.О. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посібник [Текст]. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - 384 с.

3. Минко Л.М. Сутність і складові поняття конкурентоспроможності підприємства / Л. М. Минко // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2015. - Т. 21, № 1. - С. 86-92.

4. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Фомішин С.В. Світове господарство в умовах глобалізації [Текст]. - К.: Нікацентр, 2006. - 200 с.

5. Портер М. Международная конкуренция; пер. с англ. [Текст]; под ред. В.Д. Щетинина. - М.: Международные отношения, 1993. - 896 с.

ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Голота Д.С., студентка*
Аврамчук Л.А., кандидатекономічних наук, доцент

Структура платіжного балансу впливає на стабільність національної грошової одиниці - гривні та національної економіки загалом. Фінансово - економічна криза в Україні викликана саме незалежним формуванням платіжної системи та платіжного балансу. Рациональна організація платіжної системи сприяє вдосконаленню грошово-кредитних відносин, ефективному функціонуванню фінансової сфери в цілому, забезпеченню ефективного функціонування національного господарства, а також здійсненню міждержавних валютних розрахунків [1,3].

Системи України регулюється законами України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та іншими законодавчими актами України та Національного банку України. Незважаючи на важливість, платіжну систему можна представити у вигляді системи механізмів. Платіжним інструментом може бути чек, вексель, акредитив, пластикова картка, «електронний гаманець» у відкритій мережі або рахунок у електронній інтерактивній банківській системі. З погляду економічної сутності, банківські платіжні системи є частина системи безготівкових розрахунків, заснованої у власних принципах, засобах платежу і формах розрахунків й активно яка взаємодіє з усією системою безготівкових розрахунків. Таким чином, платіжна система — це набір платіжних інструментів, банківських процедур і, як правило, міжбанківських систем переказу коштів, поєднання яких забезпечує грошовий обіг разом з інституційними й організаційними правилами та процедурами, що регламентують використання цих інструментів і механізмів [2].

Заслугує уваги те, що в Україні в сучасних умовах функціонує дуже багато платіжних систем. Українське законодавство розрізняє діяльність в Україні внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем. Виходячи з того, яку роль відіграють платіжні системи відповідно до характеру здійснюваних платежів, розрізняють: системи міжбанківських розрахунків; внутрішньобанківські платіжні системи; системи "клієнт — банк"; системи масових платежів [3].

Концепція платіжної України є сукупністю теоретичних узагальнень, які стосуються її головної мети, основних завдань та рекомендацій, стосуються ключових принципів організації, введення науково - практичної моделі та очікуваних наслідків реалізації. Мета концепції лежить в тому, що з урахуванням національної фінансової практики, сучасних досягнень економічної думки і використання позитивного зарубіжного досвіду визначити проблеми функціонування платіжної системи в нашій країні, які вимагають негайного вирішення.

Список використаної літератури:

1. Банківське законодавство України. Загальні положення, рахункові операції, платіжні системи, валютне регулювання // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 2006. - № 9

2. Вовчак О.Д. Платіжні системи]: навчальний посібник / О.Д. Вовчак, Г.Є. Шпаргало, Т.Я. Андрейків. - К.: Знання, 2008. - 341 с.

3. Карчевский С.П. Платежные системы: понятие, структура, типология и принципы построения [Текст] / С.П. Карчевский // Расчеты и операционная работа в коммерческом банке. - 2007. - № 4. - С.23-35

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В ПЕРІОД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Горбенко А.В., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Ефективне задоволення потреб населення залежить від фінансової самодостатності території. Основою фінансової автономії органів місцевого управління є місцеві бюджети, які використовуються для регулювання господарських процесів, розвитку культури і освіти, унормування та врівноваження соціальних конфліктів, працевлаштування громадян та вирішення інших проблем [1, ст. 112].

При аналізі ролі і місця місцевих бюджетів у бюджетній системі України потрібна їх кількісна і якісна характеристика. Так, на сьогоднішній день, кількість місцевих бюджетів нараховує понад 11800, з них : - сільські і селищні – понад 8000; - обласні – 24; - бюджети міст загальнодержавного і обласного підпорядкування – 223; - районні та міст районного підпорядкування 2753. Основу самостійності місцевого бюджету становлять власні та закріплені доходи.

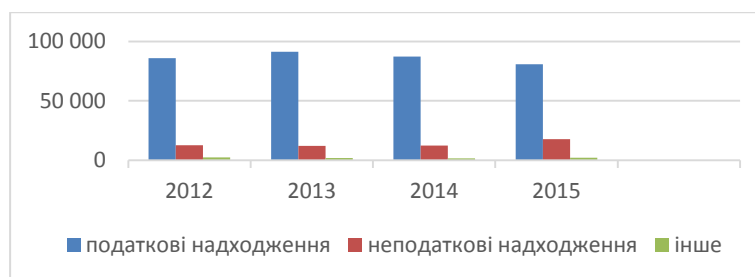

Рисунок 1 – Динаміка доходів місцевих бюджетів

На рис. 1 зображена динаміка доходів місцевих бюджетів за останні 4 роки. У вересні 2015 р. до місцевих бюджетів нараховано:

- 73 % податкових надходжень, що становить 80 885 млн грн;
- 85 % неподаткових надходжень, що становить 17598 млн грн;
- та інше 34 %, що становить 1977 млн грн [2].

З метою підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів продовжено процес проведення бюджетної децентралізації. Саме для цього внесено зміни до Бюджетного та Податкового кодексів, а в подальшому планується внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування).

З 1 січня 2016 року уряд пропонує ввести в дію нову Податкову реформу «20-20-20-20». Головною метою цієї податкової реформи є побудова простої, прозорої, справедливої податкової системи. За задумом уряду, усім цим цілям відповідатиме пропозиція запровадити єдину ставку у 20% на чотири базових податки - податок на додану вартість, єдиний соціальний внесок, податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток. При цьому в уряді намагаються збалансувати бажання знизити податковий тиск на оплату праці і прагнення не допустити різкого падіння доходів Пенсійного фонду, який наповнюється саме завдяки оподаткуванню зарплат.

Щодо бюджетного процесу, то на показники проекту державного бюджету на 2016 рік значною мірою впливають тимчасові норми податкового законодавства, дія яких закінчується в 2015 році, а також зменшення надходжень частини прибутку НБУ, що призводить до суттєвого зменшення ресурсної частини бюджету. Дохідна частина бюджету на 2016 рік розроблена на основі норм чинного Бюджетного та Податкового кодексу України, а також з урахуванням запропонованих змін до податкового законодавства в частині індексації ставок оподаткування, визначених у абсолютних значеннях, та відміни

спеціального режиму оподаткування ПДВ діяльності у сфері сільського господарства, як це передбачено Меморандумом співпраці з Міжнародним валютним фондом.

Список використаних джерел

1. Державні та місцеві фінанси. Бюджетний процес: навч. посіб./ К. М. Бліщук, Л. Р. Михайлишин. – Львів, 2011. –176с.

УДК 330.101:658

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Гребініченко А.О., студентка*
Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

Ступінь інвестиційної привабливості підприємства є індикатором, показання якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам про необхідність і доцільність вкладення фінансових засобів саме в даний об'єкт. Оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування – це перший крок під час прийняття інвестиційного рішення. Ціль інвестування полягає у залученні максимально можливого обсягу інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості об'єкта.

Процес вкладення коштів передбачає генерування, перерозподіл і використання капіталу. Замовником проведення оцінки інвестиційної привабливості може бути як інвестор, так і підприємство. Метою оцінки інвестиційної привабливості для підприємства є виявлення слабких і сильних сторін його фінансово-господарської діяльності, для інвестора – визначення стану та потенціалу можливого об'єкта інвестування. Подвійність мети оцінки інвестиційної привабливості підприємства впливає з обов'язкового двостороннього (подвійного) ефекту успішного інвестування: позитивних наслідків як для суб'єкта, так і для об'єкта інвестування.

Отримані результати щодо інвестиційної привабливості кожен замовник використовує для досягнення своїх цілей: інвестор – для розробки й обґрунтування можливих варіантів вкладення інвестицій і забезпечення ефективного використання коштів з метою отримання майбутньої вигоди; підприємство – для розробки заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості, залучення інвестицій та забезпечення ефективності їх використання.

До факторів, що впливають на інвестиційну привабливість, можна віднести фактори загальної дії та фактори регіональної (територіальної) дії, наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Фактори впливу на інвестиційну привабливість

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
• Галузева приналежність	• Виробнича програма
• Географічне розташування	• Маркетингова та юридична діяльність
• Наявність та доступність природних ресурсів	• Управлінський облік та контролінг
• Екологічна ситуація	• Корпоративне управління
• Культура та освіта населення	• Кадровий потенціал
• Економічна та соціально-політична стабільність	• Виробничі технології
• Нормативно-правова база	• Стратегія розвитку
• Інформаційне поле	• Конкурентоспроможність
• Пільги для інвесторів	• Унікальність об'єкту
• Розвинута інфраструктура	• Тривалість інвестиційної програми
• Економічна свобода підприємств	• Рейтинг підприємства в галузі

<ul style="list-style-type: none"> • Положення на світовому ринку • Контрольні державні органи в сфері інвестування • Темп інфляції • Можливість експорту • Рівень доходів населення • Конкуренція в галузі 	<ul style="list-style-type: none"> • Платіжна дисципліна • Стан майна та фінансових ресурсів • Витрати • Структура капіталу
---	---

Необхідно зауважити, що проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства може бути вирішена лише після визначення усіх факторів, що впливають на її рівень як зовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і із середини тобто з боку самого підприємства. Виходячи із цього, оцінку інвестиційної привабливості підприємства треба проводити за двома напрямками з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

УДК 33.06:33.054.22

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Григоренко А.В., студентка*

Буряк А.В., кандидат економічних наук, доцент

Головною задачею сучасного етапу розвитку економіки є опанування підприємцями та керівниками ефективними методами управління підприємством, зокрема, прибутком в процесі здійснення підприємницької діяльності, адже маса і норма прибутку - потужний важіль динамічного розвитку виробництва.

Прибуток як економічний показник являє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Отже, прибуток — це складна економічна категорія, багатогранна за своєю сутністю та конкретними формами вияву. Еволюція наукових уявлень про природу та джерела прибутку відображає розвиток теоретичних досліджень сутності та динаміки руху капіталу. На формування абсолютної суми прибутку підприємства впливають: результати, тобто ефективність його фінансово-господарської діяльності; сфера діяльності; галузь господарства; установлені законодавством умови обліку фінансових результатів. Прибутковість підприємства вимірюється двома показниками — прибутком і рентабельністю.

З метою аналізу та забезпечення ефективного управління формуванням прибутку розрізняють декілька видів прибутку підприємства: маржинальний, валовий, операційний, від звичайної діяльності, та чистий. Відповідно до чинних в Україні положень (стандартів) бухгалтерського обліку, загальний прибуток підприємства складається з прибутку, отриманого підприємством від звичайної діяльності та від надзвичайних подій. Прибуток від звичайної діяльності становить близько 95% загальної суми отриманого підприємством прибутку.

Процес накопичення прибутку відбувається під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього характеру.

Внутрішні фактори впливу на прибуток підприємства - це фактори, які залежать від діяльності підприємства: обсяг діяльності підприємства, стан та ефективність використання

ресурсів підприємства, рівень доходів, рівень витрат, ефективність цінової та асортиментної політики.

Зовнішні фактори впливу на прибуток підприємства - це фактори, які не залежать від діяльності підприємства: державне регулювання цін в сучасних умовах на товари, які входять до споживчого кошика, подорожчання послуг інших галузей народного господарства, система оподаткування, зміна нормативних документів по кредитуванню, політика держави по формуванню доходів, відсутність індексації доходів населення залежно від темпів інфляції.

Отже, для успішного розвитку будь-якого підприємства забезпечення прибутковості є основною передумовою ефективності господарської діяльності. Для забезпечення зростання прибутковості необхідно раціоналізувати витрати на виробництво та реалізацію продукції, налагодити систему збуту, підвищити продуктивність праці, удосконалити управління якістю та конкурентоспроможністю продукції. Одержувати додатковий прибуток і підвищити рентабельність підприємства дозволить висока ділова репутація, імідж підприємства, його соціальна відповідальність.

УДК: 657.37:631.11

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гринчук А.Б., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Дохід – надзвичайно поширене, часто застосовуване та водночас назвичайно багатозначне поняття, що вживається у різноманітних значеннях.

У сучасних умовах цей термін починає набувати ширшого значення і тлумачення: по-перше – як основне джерело прибутку (чистого доходу); подруге – як складна за структурою категорія, що вимагає теоретичного й методологічного уточнення.

Управління доходами - це частина економічної стратегії сільськогосподарського підприємства.

Управління доходами підприємства, перш за все, має базуватись на основних положеннях теорії стратегічного управління. Застосування цієї теорії до управління доходами дозволить враховувати взаємозв'язок і взаємовплив зовнішнього та внутрішнього середовища при визначенні та реалізації цілей довгострокової господарської діяльності підприємства. Згідно з цією теорією, у процесі управління довгостроковим розвитком підприємства мають бути задіяні не тільки робітники найвищої ланки, а й менеджери середньої ланки, а також спеціалісти (економісти, фінансисти, маркетингологи тощо). Інакше кажучи, стратегічне мислення та відповідна йому діяльність стає обов'язковим атрибутом кожного менеджера і спеціаліста підприємства. Виходячи з основних принципів, що були розглянуті засновниками теорії стратегічного управління, слід враховувати її головні положення при управлінні доходами підприємства.

Управління доходами з позиції забезпечення покриття всіх поточних витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства, і максимізація суми його прибутку теж підлягає критиці, тому що максимізація прибутку, як мета управління доходами підприємства, може не співпадати із загальними стратегічними цілями його розвитку. Так, якщо підприємство планує вихід на нові ринки, то в цьому випадку слід забути про

максимальні розміри прибутку, оскільки ці різноорієнтовані цілі не можуть стикуватися на реальному ринку.

Управління доходами з позиції забезпечення зростання його ринкової вартості є занадто широким, через те, що зростання ринкової вартості сільськогосподарського підприємства забезпечується не тільки обсягом або рівнем його доходів, а й іншими результатами його господарської діяльності.

Отже, управління доходами підприємства розподіляється на дві важливі підсистеми:

- управління формуванням доходів;
- управління розподілом доходів.

Систематизація основних цілей розробки стратегій підприємств, визначення пріоритетності економічних цілей дозволяють трактувати основну мету управління доходами підприємств як забезпечення необхідного їх розміру на кожному етапі формування. При цьому, під необхідним розуміється такий їх розмір, який дає змогу здійснювати поточні розрахунки підприємства, зберігаючи стабільний рівень платоспроможності, і, в остаточному підсумку, отримати чистий прибуток у розмірі, що відповідає загальним цілям розвитку підприємства. Тобто, у процесі стратегічного управління доходами мета отримання прибутку є найбільш глибокою за впливом на забезпечення ефективного розвитку підприємства. Втім, основним орієнтиром в управлінні має бути не максимальний прибуток, а забезпечення досягнення цільового його розміру. У цьому випадку процес управління формуванням і розподілом доходів підприємства завжди буде узгоджений і із загальними стратегічними цілями розвитку.

Тобто, основу для якісних змін всієї системи управління доходами може створити лише його спрямованість на стратегічну перспективу. Основною метою управління доходом має бути орієнтація на збільшення прибутку, але не на його максимізацію, а на досягнення певного цільового розміру, узгодженого із загальними стратегічними цілями розвитку підприємства.

УДК : 336.77

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СХЕМИ ГАРАНТУВАННЯ КРЕДИТУ ДЛЯ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гусак В.О., студент*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

Арсенал державних механізмів, які сприяють покращення доступу до фінансування аграрних підприємств є різноманітний. Сюди можна віднести такі заходи: розвиток небанківських фінансових установ, підвищення рівня фінансової обізнаності, запровадження механізмів страхування, схем кредитних гарантій, що дозволяє зменшити коливання цін на сільськогосподарську продукцію тощо.

Ефективним інструментом щодо покращення фінансування малих сільськогосподарських підприємств є схема гарантування кредиту.

Необхідно запровадити чіткі заходи контролю, прозорість і деталізовану звітність щодо наданих гарантій. Це полегшить оцінку результативності операцій та кінцевого впливу схеми гарантування кредитів на сектор агробізнесу.

Ефективна система гарантування кредитів, як зазначають експерти DEG (Німецька інвестиційна компанія державної банківської групи KfW), повинна забезпечувати рівновагу

між додатковістю та сталістю. Схема гарантування кредиту має покривати власні видатки, тобто забезпечувати фінансову сталість.

Запровадження схеми гарантування кредиту є більш ефективним державним механізмом підтримки в сільському господарстві внаслідок того, що це, по-перше, ринковий механізм – держава напряду не втручається у надання кредиту, по-друге, зменшуються вимоги до застави – малих сільськогосподарських підприємств, які обмежені в доступі до кредиту через відсутність застави, отримують кредити, по-третє, понижуються процентні ставки – через наявність гарантій банки понижують процентні ставки і збільшується попит на кредити.

Отже, ефективним інструментом щодо покращення фінансування малого і середнього підприємництва, на наш погляд, є схема гарантування кредиту. Визначають такі переваги державної підтримки через схему гарантування кредитів над іншими механізмами. Схема гарантування кредитів є більш ефективною та менш затратною. При запровадженні схеми гарантування кредитів гроші з бюджету потрібні тільки на первинному етапі. Далі, схема функціонує самоокупно, якщо правильно визначені її параметри.

Для запровадження ефективної схеми гарантування кредиту необхідно визначити на початку шість важливих аспектів, таких як мета, цільова група, фінансування, ціноутворення, управління ризиками та управління схемою. З метою розвитку малих сільськогосподарських підприємств в сільському господарстві пропонуємо визначити саме такий зміст перерахованих параметрів. СГК повинно бути створено для малих сільськогосподарських підприємств в сільському господарстві, на початку цільовою групою пропонуємо визначити фермерські господарства. СГК повинно бути започатковано за активної участі держави шляхом створення закритого акціонерного товариства зі 100% державним капіталом. На початку необхідна сума для формування власного капіталу становить 67,4 млн. грн. Комісія повинна сплачуватися позичальником з суми гарантії одноразово у відповідності до рівня ризику позичальника. Коефіцієнт покриття повинен становити 70%. Оцінка кредитного ризику повинна проводитися в першу чергу банками, бо вони краще володіють експертним знаннями в цій сфері, та, в додаток, СГК також повинна проводити свою оцінку кредитного ризику, тим самим зменшується моральний ризик. Запроваджувана схема гарантування кредиту повинна забезпечити рівновагу між додатковістю та сталістю, тобто збільшити кількість МСП, які долучилися до кредитування через СГК, та, з іншого боку, СГК має покривати власні видатки.

УДК 336:334

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Гутнікевич А.М. студент*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Фінансова політика є цілеспрямованим використанням фінансів для досягнення довгострокових і короткострокових завдань, визначених установчими документами (статутом) організації. Наприклад, посилення позицій на ринку товарів (послуг), досягнення прийнятної обсягу продажу, прибутку, прибутковості (рентабельності) активів і власного капіталу, збереження платоспроможності і ліквідності балансу.

Метою фінансової політики є оптимізація рішень фінансування і інвестування.

Основними завданнями конструктивної фінансової політики є:

1) забезпечення джерел фінансування виробництва;

- 2) недопущення збитків і збільшення маси прибутку;
- 3) вибір напрямків і оптимізація структури виробництва з метою підвищення її ефективності;
- 4) мінімізація фінансових ризиків.

Пріоритетним завданням оперативного управління фінансами організації є забезпечення її ліквідності і фінансової стійкості.

Об'єкт фінансової політики - господарська система і її діяльність у взаємозв'язку з фінансовим станом і фінансовими результатами, грошовий обіг господарюючого суб'єкта, що є потоком грошових надходжень і виплат. Кожному напрямку витрачання грошових фондів повинні відповідати певні джерела: на підприємстві до джерел належать власний капітал і пасиви, які інвестуються у виробництво і набувають форми активів [2,с.295].

Суб'єкти фінансової політики - засновники організації і керівництво (працедавці), фінансові служби, які розробляють і реалізують стратегію і тактику фінансового менеджменту в цілях підвищення ліквідності і платоспроможності підприємства за допомогою отримання і ефективного використання прибутку (рис.1).

Фінансова політика полягає в постановці цілей і завдань фінансового управління, а також у визначенні і використанні методів і засобів їх реалізації, в постійному контролі, аналізі і оцінці відповідності процесів, що відбуваються, наміченим цілям.

Формування фінансової політики по окремим аспектам фінансової діяльності підприємства може носити багаторівневий характер.

Рисунок 1 – Складові фінансової політики підприємства[1,с.117]

Список використаної літератури:

1. Зернов Є.Л. Можливості розвитку обліку та аудиту як функцій управління на передвиробничих стадіях діяльності підприємства / Є.Л.Зернов, О.В. Обнявко, І.Л. Шерер // Вісник Хмельницького національного університету.- 2012.- № 6 - с. 113-120.
2. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент. П.П. Микитюк – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 295 с.

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ І ВИКОРИСТАННЯМ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Гуца Ю.Б., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Матеріальною базою будь-якої підприємницької діяльності є необоротні активи. Вони впливають на вдосконалення засобів праці, визначають потужність виробничого персоналу та сприяють підвищенню технічної оснащеності господарюючого суб'єкта. Від забезпеченості підприємства необоротними активами та ефективності їх використання багато в чому залежить господарська діяльність та фінансовий стан підприємства. В складі майна підприємства саме необоротні активи створюють основу для його функціонування і значною мірою визначають подальші перспективи розвитку.

В залежності від характеру участі в господарському процесі та швидкості обігу всі активи підприємства поділяються на оборотні та необоротні.

Відповідно до П(С)БО 2 “Баланс” необоротні активи – всі активи, що не є оборотними. Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені в використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Основна мета управління необоротними активами полягає у забезпеченні їх своєчасного оновлення та ефективного використання.

У процесі управління необоротними активами вирішуються такі завдання:

- визначення можливих форм оновлення основних виробничих засобів на простій і розширеній основі;
- визначення потреби в нарощуванні необоротних активів для розширення обсягів діяльності;
- визначення можливих способів розширення основних виробничих засобів (будівництво, створення, купівля, оренда, лізинг);
- забезпечення ефективного використання раніше сформованих та нововведених основних засобів та нематеріальних активів;
- формування необхідних фінансових ресурсів для відтворення необоротних активів та оптимізація їх структури.

Організаційними формами оновлення виробничих засобів на простій основі є:

- поточний ремонт — часткове оновлення основних засобів (фінансується за рахунок витрат виробництва);
- капітальний ремонт — значне відновлення основних засобів і часткова заміна їх окремих видів (фінансується за рахунок частини накопичених амортизаційних відрахувань і списується на витрати підприємства);
- придбання нових видів необоротних активів — заміна зношених основних засобів у межах нагромаджених амортизаційних відрахувань.

При розширеному відтворенні формування (будівництво, створення, придбання) нових видів необоротних активів здійснюється із залученням додаткових фінансових ресурсів (зверх накопиченої амортизації): прибутку, довгострокових позик, випуску цінних паперів.

Отже, завдання управління оборотними активами полягають у забезпеченні безперебійності виробничого процесу, прискоренні обертання оборотних засобів, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, підвищенні рентабельності оборотних

активів, мінімізації ризиків і втрат у процесі їх формування і використання. У процесі управління необоротними активами вирішуються такі комплекси управлінських завдань: обґрунтування можливих форм оновлення основних виробничих засобів, визначення потреби в їх нарощенні та можливих способів розширення, формування необхідних фінансових ресурсів, підвищення ефективності використання введених в дію основних засобів.

УДК 330.13

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Даценко Ю.П., студентка*

Данилевська-Жугунісова О.Є., кандидат економічних наук, доцент

Особливого значення проблематика прибутковості підприємств набуває в умовах світової фінансової кризи, яка стала викликом для економік багатьох розвинених країн, а також для України. Прибуток у ринковій системі господарювання має позитивну роль, коли він забезпечує розвиток підприємства.

Основними видами рентабельності є: рентабельність активів (ефективність використання всього наявного майна); рентабельність власного капіталу (відображає ефективність використання активів, утворених за рахунок власних коштів); рентабельність акціонерного капіталу (визначає верхню межу дивідендів на акції); рентабельність інвестицій.

Показники рентабельності є важливими для характеристики складових формування прибутку і доходів підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення. Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення між наявними та використаними ресурсами.

На сьогодні багато підприємств перебуває у складному фінансовому становищі та потребує проведення заходів щодо підвищення рентабельності. Значна частка підприємств є збитковими, неплатоспроможними або спостерігається поступове зменшення прибутковості їх діяльності.

Щоб підвищити рівень рентабельності підприємства, необхідно зменшити витрати на виробництво продукції і при цьому поліпшити її властивості. Для підвищення рентабельності також використовуються такі заходи:

1. Підвищення обсягів виробництва і збуту продукції, що випускається.
2. Впровадження у виробництво нових наукових і технічних розробок, що підвищують його ефективність.
3. Поліпшення якості продукції.
4. Удосконалення системи ціноутворення.
5. Поліпшення системи управління процесами виробничої діяльності та інше.

Одним з факторів зростання прибутку та рентабельності та підвищення ефективності виробництва є його розширення, тобто збільшення обсягів

виготовлення товарів і послуг. Здійснити це можна двома шляхами:

- за рахунок збільшення кількості залучених у виробництво факторів (екстенсивний шлях);
- за рахунок поліпшення технологій (інтенсивний шлях).

Отже, для успішного розвитку будь-якого підприємства необхідно приділяти увагу таким якісним показникам, як прибуток і рентабельність. Важливе значення для забезпечення умов неперервного зростання прибутку і рентабельності має якість їх планування. Як на стадії планування прибутку, так і в процесі повсякденного контролю за виконанням плану прибутку важливим є виявлення зайвих для підприємства запасів товарно-

матеріальних ресурсів у вигляді непрацюючого устаткування, машин, приладів, понаднормативних запасів сировини, матеріалів, інструменту й інших цінностей. Фінансові ресурси, вкладені в такі активи, уповільнюють обіговість коштів підприємства і відповідно знижують рентабельність виробництва.

Таким чином, підприємства повинні активно шукати всі можливі шляхи вдосконалення виробництва, підвищення конкурентоспроможності власної продукції, що повинно сприяти зростанню прибутку та рентабельності підприємства.

УДК 336.71

ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТУВАННЯ АПК

Денисенко С.Р., студент*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

У зв'язку з низьким обсягом кредитування підприємств АПК, альтернативою залишається інвестування, що забезпечить необхідний рівень фінансування сільського господарства. Законом України «Про інвестиційну діяльність» поняття «інвестиції» трактується як «усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект» [1].

Банківські інвестиції слід розглядати як портфель цінних паперів, хоча реальні інвестиції можуть займати певну частку в банківських активах. Проте, як зауважує Л.О. Примостка, надмірна концентрація коштів у реальних інвестиціях розцінюється як невласлива банкам діяльність, і, з огляду на це, банки здебільшого здійснюють фінансові інвестиції. Проте потрібно також підкреслити, що більшість українських банківських установ недостатньо інвестує у цінні папери підприємств АПК, у зв'язку з їх нестабільним функціонуванням [2].

З приводу цього слід зазначити, що інвестиційна діяльність банків регламентується чинним законодавством, згідно з яким у більшості країн банківські установи можуть здійснювати як фінансові, так і реальні інвестиції. Згідно з Законом України «Про банки і банківську діяльність», інвестиційні операції банків передбачають як придбання цінних паперів, так й інші напрями вкладання коштів, такі як інвестиції в нерухомість, інтелектуальні цінності, науково-технічна продукція, майнові права тощо.

За експертними оцінками, за останні роки на галузь впливало багато негативних чинників – як зовнішніх, так і внутрішніх, наприклад, падіння цін на продукцію АПК на тлі зростаючої вартості товарно-матеріальних цінностей, необхідних для сільгоспвиробництва, а також не завжди сприятливі погодні умови, мінливий курс національної валюти тощо. Тому, незважаючи на привабливість цього сектора, ризики при фінансуванні підприємств АПК збільшились, а це означає, що фінансові установи будуть ретельніше підходити до укладання угод з клієнтами. Зокрема, банки будуть надавати перевагу тим компаніям, які гідно справляються з нинішнім економічно непростим періодом, зберігають свою стійкість, капітал і клієнтів.

Зростання частки інвестицій в АПК пояснюється тим, що кредитування цієї галузі є надто ризиковим, в основному, за відсутності надійної застави, тому, вкладаючи фінансові ресурси в аграрний сектор, банки надають перевагу інвестуванню. Але в той самий час необхідно зазначити, що інвестування у підприємства АПК є незначною складовою банківських активів, що спричинено

недостатньою привабливістю цінних паперів таких емітентів та відсутністю гарантій щодо отримання дивідендів.

Тому для зростання обсягу банківських інвестицій в аграрний сектор економіки необхідно:

– не враховувати до розрахунку нормативів інвестування обсяги банківських інвестицій, наданих підприємствам АПК;

- розробити систему гарантій повернення інвестицій шляхом створення спеціального гарантійного фонду;
- запровадити нові фінансові інструменти для сільськогосподарських товаровиробників з метою отримання інвестиційних ресурсів;
- підвищити рівень управління ризиками під час інвестування у сільськогосподарські підприємства;

Список використаної літератури:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник / Л.О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

УДК 336:658(048.83)

АНАЛІТИЧНІ РІШЕННЯ У РОБОТІ ФІНАНСОВОГО ВІДДІЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Деркач Є.І., студент*

Титарчук І. М., кандидат економічних наук, доцент

Ефективне управління сучасним підприємством, незалежно від його розміру потребує постійного аналізу існуючого бізнес середовища та стану бізнесу а також пошуку шляхів його удосконалення. Процес оптимізації функціональної та організаційної структури підприємства може здійснюватись як безпосередньо для підвищення якості і результативності бізнесу, так і з метою подальшої автоматизації процесів управління і створення автоматизованої інформаційної системи підприємства.

Автоматизовані системи управління підприємствами інтенсивно розвиваються, як на міжнародному, так і на вітчизняному ринках ІТ-послуг, вони забезпечують облік та підготовку відповідної звітності підприємства, інформаційними ресурсами, що забезпечують управління замовленнями й постачанням, а також надають можливість підвищити ефективність виробничих процесів організації. Крім того, автоматизовані системи управління підприємствами дозволяють скоротити строки виходу продукції на ринок, покращити процеси планування фінансових та оперативних ресурсів підприємства, підвищити якість проведення робіт, оптимізувати процеси управління витратами, загалом удосконалити організаційно-економічні процеси виробничо-господарської діяльності підприємства, що зумовлює актуальність обраної теми.

Для організації ефективного бізнесу на правових засадах необхідні прості та чіткі процедури збирання, аналізу та використання інформації. В Україні вже створена потужна мережа різноманітних агенцій, організацій, фондів, метою діяльності яких є надання різноманітних фінансово-аналітичних послуг, а саме надання консультацій, проведення аналітичних оглядів і прогнозних оцінок різних сфер виробництва та суспільного життя.

Головна мета аналітичної діяльності полягає в отриманні максимальної користі від інформації, яка є в розпорядженні, для того щоб правильно зрозуміти і оцінити ситуацію, бачити її у перспективі, а в кінцевому підсумку – успішно діяти. Саме орієнтація на передбачення, виявлення тенденцій розвитку ситуації обумовлює переважне застосування різних аналітичних методів опрацювання інформації:

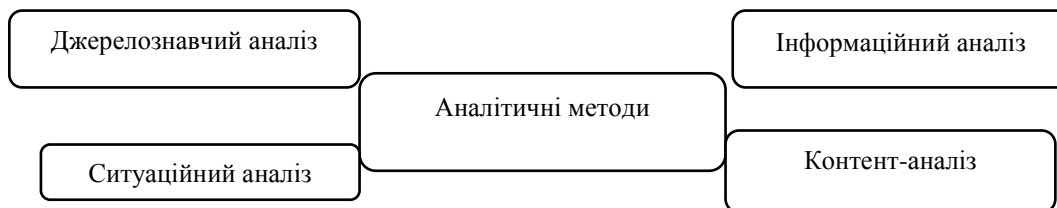

Рисунок 1 – Основні аналітичні методи

Передбачення шляхів розвитку ситуації потребує узагальнення відомостей та їх оцінки, тобто використання методів узагальнення, абстрагування, моделювання. Для створення інформаційних документів такого напрямку інколи необхідно провести самостійне соціологічне, статистичне, маркетингове дослідження.

Саме необхідність передбачення, виявлення та прогноз тенденцій розвитку ситуації обумовлює застосування різних аналітичних методик опрацювання вихідної інформації. З'ясування можливих шляхів розвитку ситуації потребує не тільки узагальнення виявленої інформації, а також її оцінки. Наявність в інформаційно-аналітичних дослідженнях «вивідного знання» робить їх надійним підґрунтям для прийняття управлінських рішень.

УДК: 336:631.115.73

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Дибкалюк Є.В., студентка*
Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Житлово-комунальний комплекс представляє собою сферу, метою функціонування якої є забезпечення умов та належного рівня життєдіяльності населення та функціонування міст, надання якісних послуг. Як галузь економіки житлово-комунальне господарство вражає своїм масштабом. У цій сфері в Україні функціонують близько 14,2 тис підприємств і організацій, експлуатується майже 25 % основних фондів держави, зайнято 5 % працездатного населення країни.

Питанням реформування ЖКГ приділяють пильну увагу такі науковці, як Л. Беззубко, В. Геєць, Г. Губерна, В. Дорофійенко, В. Інякін, І. Панасенко та ін.

На сучасному етапі економічних перетворень житлово-комунальний комплекс України характеризується нестабільними тенденціями, які пов'язані зі зношеністю мереж, основних засобів, недостатністю фінансування з боку держави, збитковістю діяльності та ін. Незадовільний стан основних засобів галузі створює постійну небезпеку аварій, які можуть стати причинами екологічних, технологічних та соціальних катастроф. Питома вага витрат енергоресурсів у 2 - 2,5 рази перевищує аналогічні показники в країнах Європи, кількість аварій за останні 10 років збільшилась майже у 5 разів [2].

При цьому більша частка витрат житлово-комунального комплексу фінансується за рахунок місцевих бюджетів, які не в змозі в повному обсязі профінансувати всі потреби галузі.

Основні фонди підприємств галузі перебувають у критичному стані. Про це свідчить, те що:

- частка водопровідно-каналізаційних мереж, що перебувають у аварійному стані, становить 36,4 %;
- 16% теплових і парових мереж, від їх загальної протяжності знаходяться в аварійному стані;
- до категорії аварійних по Україні віднесено 58,9 тис. житлових будинків загальною площею 5,1 млн. кв. м, або 0,6% житлового фонду країни, де постійно проживають 200,2 тис. мешканців [1].

Причинами важкого фінансово-економічного стану галузі житлово-комунального господарства є такі:

- 1) недостатність кваліфікованих кадрів для реалізації реформи житлово-комунального господарства;
- 2) недостатність власних ресурсів органів місцевого самоврядування для розвитку галузі ЖКГ;
- 3) недосконалість чинного законодавства.;
- 4) відсутність механізмів стягнення заборгованості з оплати спожитих житлово-комунальних послуг, що призводить до зростання неплатежів з боку населення;

Враховуючи важливість нормального функціонування ЖКГ, його вплив на соціальну сферу України, галузь потребує кардинального реформування, що має передбачати насамперед формування її нової структурної побудови, яка б поєднувала найкращі надбання зарубіжних моделей управління житлово-комунальною сферою. Реформа ЖКГ має бути законодавчо, організаційно та економічно забезпечена на чотирьох рівнях: на рівні державних органів виконавчої влади; місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування; житлово-комунальних підприємств різних форм власності; споживачів послуг.

Список використаної літератури:

1. Статистичний щорічник України за 2009 рік [за редакцією О. Г. Осауленко]. – К.: Державний комітет статистики України. – 2010 р.
2. Шевська О. І. Особливості регіонального управління житлово- комунальним господарством / О. І. Шевська // Економіка та держава. – 2008.

УДК 336.77

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ

Дідик І.Р., студентка*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

Необхідність забезпечення розвитку малого і середнього бізнесу зумовлена тим, що саме малі та середні підприємства створюють більшу частину валового внутрішнього продукту в країнах із розвинутою ринковою економікою. Водночас, незважаючи на те, що в Україні політика підтримки малого підприємництва проголошена однією з пріоритетних, і діє спрощена система оподаткування, показник участі малого бізнесу у ВВП становить лише близько 11 %, а рівень зайнятості не перевищує 20 %.

Однією з проблем, що стримує розвиток малого та середнього бізнесу в Україні, залишається пошук джерел додаткового фінансування подальшого розвитку. Як свідчить практика, для більшості вітчизняних малих підприємств основним джерелом фінансування їх діяльності є власні кошти. Проте цілковито задовольнити потреби у фінансуванні лише за рахунок цього виду ресурсів малі підприємства неспроможні.

Комерційні банки незацікавлені у кредитуванні малих компаній, через недостатню конкуренцію у банківському секторі та відсутність застави.

У рамках виконання Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні банки розробляють спеціальні програми мікrokредитування, які

враховують особливості функціонування малих і середніх підприємств. Такі програми визначають особливі умови кредитування, які полягають у швидкому оформленні кредиту, зручному графіку погашення, гнучкому підході до предмета застави та вартості забезпечення за кредитом.

Основна мета мікрокредитування – надати малим і середнім підприємцям надійне та стабільне джерело фінансування для розвитку їх бізнесу. Водночас можливе здійснення мікрокредитування і наспоживчі цілі.

Майже всі банки, що кредитують малий і середній бізнес в Україні, працюють у рамках програм міжнародних фінансових організацій. Так, у співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку великі банки пропонують кредитування підприємств малого та середнього бізнесу на сприятливих умовах: максимальна сума кредиту – 750 000 доларів США, термін кредитування – до 5 років.

Німецько-український фонд пропонує програми по мікрокредитуванню ММСП за пріоритетними галузевими напрямкам, пропонуючи пільгові умови кредитування підприємствам, які працюють в окремих галузях.

Серед принципових питань удосконалення банківського кредитування малого підприємництва – створення гнучкої системи гарантій, яка відкрила б можливості кредитування для всіх категорій підприємств.

Впровадження схеми гарантування кредитів (СГК) стане значним поштовхом кредитування МСП, адже вона є ефективною та не затратною, тому що функціонує самоокупно. СГК знижує процентні ставки по кредитах, пом'якшує вимоги до застави та мінімізує кредитну асиметрію.

Отже, банківське кредитування загалом є найефективнішим легальним джерелом ресурсів для малого та середнього бізнесу. Як правило, кредитні кошти банків спрямовуються на задоволення регулярних потреб малих підприємств та на довгострокові інвестиції. Зростання зацікавленості фінансових установ у розвитку малого підприємництва зумовлюється перспективою розширення ринку збуту банківських послуг за рахунок нового сектору економіки та низкою переваг, які має кредитування малого бізнесу порівняно з великим.

УДК 336.531.2:631.11

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Довгошей В.Л., студент*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Інвестиції визначають темпи розвитку агропромислового виробництва, вони є могутнім стимулом для розвитку науково-технічного прогресу. Функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, як правило, пов'язане з інвестиційною діяльністю. Економічна ефективність будь-якого виду витрат являє собою відношення отриманого чи очікуваного ефекту до суми вкладених засобів. Ефективність капітальних вкладень у виробництво в кінцевому результаті виражається збільшенням прибутку, продуктивності праці при збільшенні обсягу продукції чи покращенню її споживчих якостей.

Під інвестуванням агропромислового виробництва розуміють процес здійснення додаткових вкладень найбільш ефективних засобів виробництва, які сприяють збільшенню виробництва продукції і створюють умови для економічного зростання.

Актуальним є визначення та вибір найбільш пріоритетних напрямків інвестицій. Головні вимоги в даному випадку полягають в найшвидшій окупності вкладених коштів і швидкому нарощуванні прибутку, що забезпечить розвиток усіх галузей та виробництв АПК. До пріоритетних напрямів слід віднести технічне переозброєння як сільського господарства, так і суміжних з ним галузей за рахунок інвестування в переробну промисловість.

Сутність інвестиційної діяльності для сільськогосподарських підприємств полягає в організації фінансово-грошових потоків і управління ними.

Інвестиційну діяльність можна звести до категорії самофінансування і розширення виробничо-технічної бази підприємств, тобто, кожне підприємство покриває свої поточні та капітальні витрати за рахунок власних джерел інвестування. Актуальною проблемою для сільськогосподарських підприємств є вибір та пошук джерел фінансування. Тому стимулювання інвестиційної діяльності є найважливішою умовою розвитку сільськогосподарських підприємств.

До основних методів стимулювання інвестиційної активності в галузях АПК належать: загальний стан економіки, податкова та фінансово-кредитна політика держави, рівень інфляції, стимулювання імпорту (звільнення від імпортного мита на інноваційні товари, обладнання, запасні частини, комплектуюче обладнання і сировину, що пов'язані з виробничим процесом), відстрочення-сплати мита на імпортні матеріали; стимулювання експорту (звільнення від експортного мита); пом'якшення оподаткування доходів від експорту; відшкодування мита.

Негативною ознакою інвестиційного клімату для зовнішніх інвесторів є незначні обсяги внутрішніх капіталовкладень. Адже загальновідомо, що в країну з низьким рівнем внутрішнього інвестування не вкладатиме кошти й іноземний інвестор.

Отже, інвестиції займають ключове місце в соціально-економічному розвитку АПК, а їх обсяги обумовлюються станом інвестиційного клімату. Сучасний стан інвестиційного процесу характеризується різким скороченням усіх видів капітальних вкладень як у виробничу, так і в соціальну сфери агропромислового комплексу. Знижується рівень їх ефективності. Обсяги їх зовнішнього інвестування не набрали необхідних розмірів, щорічні надходження іноземних інвестицій не відповідають потребам економіки, а структурована комплексна робота, спрямована на політику підтримки галузей народного господарства, у майбутньому, забезпечить процвітання національної економіки.

УДК: 336.1

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Довжук Ю.О., студентка*
Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

У бюджетній системі наявність міжбюджетних відносин обумовлена, по-перше, існуванням ієрархічної системи бюджетів (для України – державного, місцевих регіонального рівня та місцевих на рівні територіальних громад), а по-друге, недостатністю власних коштів, що і потребує їх додаткового перерахування з державного бюджету. Практика перерахування коштів до бюджетів іншого рівня в Україні довела неоптимальність чинної моделі надання трансфертів та обумовила потребу у зміні механізму їх надання для підвищення ефективності. Незважаючи на широкомасштабну реформу міжбюджетних

відносин, розпочату в 2001 р., багато нагальних проблем, пов'язаних з фінансовим вирівнюванням місцевих бюджетів, залишилися невирішеними.

Міжбюджетні відносини – це відносини між державою та органами місцевого самоврядування щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання власних та делегованих функцій. Реформування діючої системи міжбюджетних відносин в Україні є актуальною на сьогодні.

Основна мета міжбюджетних відносин полягає у встановленні справедливого та неупередженого розподілу публічних фінансів, забезпеченні відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами України за бюджетами, та бюджетними ресурсами, які повинні забезпечувати виконання цих повноважень.

Система міжбюджетних відносин, що склалася на Україні в умовах становлення самостійної бюджетної системи, формується не завжди послідовно та раціонально, що викликає дискусії з приводу її вдосконалення на всіх рівнях влади. Процес становлення та реформування бюджетної системи міжбюджетних відносин на Україні є суперечливим.

Основним недоліком нинішньої системи міжбюджетних відносин і бюджетного регулювання в Україні є практична відсутність належних зусиль щодо ліквідації надмірної диференціації бюджетної забезпеченості регіонів країни внаслідок нерівномірності розвитку регіональних продуктивних сил, реалізації конкретних переваг кожного регіону замість послаблення темпів розвитку регіонів-донорів вилученням значних коштів для міжбюджетного перерозподілу. Також недоліком системи міжбюджетних взаємовідносин, як до, так і після прийняття Бюджетного кодексу, є її адміністративна зарегульованість і виключно вертикальний характер: рух бюджетних трансфертів здійснюється тільки між бюджетами вищого і нижчого рівнів, які безпосередньо пов'язані адміністративною підпорядкованістю.

Для вирішення зазначених вище проблем необхідно збільшувати розмір міжбюджетних трансфертів, що передаються з державного бюджету місцевим бюджетам. Однак, за нинішніх макроекономічних умов, а саме падіння ВВП та окупації територій України цього зробити не має можливості, оскільки пріоритетом є оборонна сфера. Тому постає питання підвищення ефективності та оптимізації державних видатків. Для досягнення цієї мети необхідно провести низку реформ, зокрема освітню та медичну.

Проте основним напрямком реформ має стати зменшення залежності органів місцевого самоврядування від міжбюджетних трансфертів шляхом здійснення бюджетної децентралізації. Для досягнення бюджетної децентралізації необхідно здійснити реформу органів місцевого самоврядування та внести зміни до Конституції України.

При чому, дані зміни повинні враховувати не лише передачу на місцевий рівень дохідних джерел, а й перерозподілу функцій та видаткових повноважень.

Останніми змінами до бюджетного законодавства було запроваджено нову систему міжбюджетних трансфертів, яка є більш прогресивною чим попередня.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Дюндя А.І., студент*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Кожна держава, що прагне інтегруватись та розвиватись у сучасному світі, так чи інакше, вступає у відповідні міжнародні домовленості, підписує міжнародні документи та зобов'язується їх виконувати. Одним із таких обов'язкових до виконання Україною міжнародних документів є Європейська хартія місцевого самоврядування.

Хартія є базовим документом Ради Європи щодо запровадження реального та демократичного місцевого самоврядування, вказівником на становлення і розвиток «доброго врядування». Метою Європейської хартії місцевого самоврядування є компенсування браку спільних європейських стандартів оцінки та захисту прав органів місцевого самоврядування, які є найближчими до населення.

Хартія зобов'язує сторони застосовувати основні правила, які гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування. Таким чином, це є демонстрацією на європейському рівні політичної волі надати практичної значущості на всіх рівнях територіального управління принципам захисту демократії, виробленим під час створення Ради Європи. Яка вважає своїм завданням забезпечення дотримання засад європейської демократії та захист прав людини в найширшому розумінні цього поняття. Це є відображенням переконання, що ступінь самоврядування, яку мають органи місцевого самоврядування, може вважатись основою справжньої демократії.

Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» прийнято Верховною Радою України 15 липня 1997 року. Таким чином, відповідно до статті 9 Конституції України Європейська хартія

«... є частиною національного законодавства України», а її норми мають переважну силу над нормами законів України (пункт 2 статті 7 ЗУ «Про міжнародні договори України»).

Хартія застосовується до всіх рівнів чи категорій органів місцевого самоврядування у кожній країні-члені, а також, з відповідними змінами, до територіальних влад на регіональному рівні. Однак, з метою врахування особливих випадків, сторонам надана можливість виключати певні категорії влад з-під дії Хартії.

Положення хартії стосуються: конституційної та правової основ місцевого самоврядування; визначення концепції місцевого самоврядування; сфери компетенції місцевого самоврядування;

- захисту територіальних кордонів місцевих влад;
- відповідного адміністративного забезпечення та ресурсів для виконання місцевою владою її завдань;
- умов здійснення функцій на місцевому рівні;
- адміністративного нагляду за діяльністю місцевих влад;
- формування фінансових ресурсів місцевих влад;
- права місцевих влад на свободу асоціації, та правового захисту місцевого самоврядування.

Не дивлячись на обов'язковість положень Хартії для України та значний проміжок у часі з моменту її ратифікації, якісне запровадження її принципів в національне законодавство України не відбулось.

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Єрмак А.М., студентка

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Фондовий ринок - це важлива складова ринкової економіки країни. В Україні з перехідною економікою обіг цінних паперів стає однією з основних галузей фінансової сфери, без функціонування якої неможливе існування ринкової економіки.

За роки функціонування фондового ринку України вдалося досягнути у цьому напрямі певних позитивних результатів. Зокрема, зусиллями Комісії з цінних паперів та фондового ринку і Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку активно розвивається нормативно-правова база, не припиняється розвиток інфраструктури, запроваджено системи моніторингу та розкриття інформації, вдосконалено систему захисту прав інвесторів, підвищується рівень знань населення щодо роботи фондового ринку. Також завдяки широкому використанню новітніх інформаційних технологій на фондовому ринку розроблено систему електронної подачі звітності емітентів цінних паперів та створено єдину інформаційну базу даних учасників фондового ринку.

На сьогодні як на законодавчому, так і на організаційно-інституційному рівнях реалізована переважна більшість заходів, зазначених у відповідних нормативно-правових актах щодо розвитку фондового ринку України. Деякі заходи все ще очікують на реалізацію. Це такі, як запровадження нових інструментів на фондовому ринку; зосередження торгів цінними паперами на фондових біржах; консолідація біржової системи; централізація депозитарної системи. Нагальні проблеми, що існують на фондовому ринку України і заважають його подальшому розвитку – це низька ліквідність та капіталізація, масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій, низька частка біржового сегменту ринку, недостатнє законодавче регулювання ціноутворення, обмежена кількість ліквідних та інвестиційно привабливих фінансових інструментів, висока фрагментарність біржової та депозитарної структури. Всі вони є прямим відображенням посткризового періоду, який наразі переживає український фондовий ринок.[1]

Україна має достатній економічний потенціал для розбудови національного фондового ринку, темпи зростання якого випереджатимуть динаміку росту валового внутрішнього продукту. Ринок цінних паперів повинен функціонувати як регульований елемент цілісної фінансової системи, синхронізований з банківським сектором і системою державних фінансів. Зметою впорядкування цього процесу і була підготовлена чітка Стратегія, що й визначить основоположні напрями його подальшого реформування та суттєвої модернізації на усіх рівнях – правовому, інституційному і технологічному.[2]

Для виконання регламентованих цілей до 2017 року регулятор планує зосередитись на продовженні корпоративної реформи, підвищенні ефективності регулювання емітентів та, безумовно, розширенні інструментарію фондового ринку. При цьому Комісія планує стимулювати збільшення ліквідності фондового ринку через створення потужного свідомого індивідуального та інституційного інвестора. Не менш важливим для регулятора також залишається забезпечення функціонування єдиної державної політики стимулювання покращення інвестиційного клімату. Також серед планованих результатів реалізації Програми – підвищення рівня показника капіталізації лістингових компаній України, а також присвоєння фондовому ринку України відповідно до класифікації міжнародного індексного агентства FTSE статусу AdvancedEmerging.

Список використаної літератури:

1. Івахненко І. С Особливості функціонування ринку цінних паперів в Україні та його вплив на інвестиційний процес // Формування ринкових відносин в Україні. – № 4 (107). – 2010.

2. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України <http://www.nssmc.gov.ua>.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ «E-BUDGET» В УКРАЇНІ

Загарія В.В., студент*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Прозорість використання публічних коштів є однією із складових демократичного суспільства. А бюджет – це найпотужніший інструмент уряду та місцевих рад для задоволення потреб і пріоритетів країни та її громадян.

Впроваджуючи систему «e-budget» в Україні, можна використати досвід країн, які успішно її використовують.

До числа цих країн належить Великобританія, яка ще з 2009 року опубліковує державні витрати на спеціалізованому сайті. Портал спрямований на прозорість та участь громадян в ході аналізу та візуалізації інформації про державні витрати Великобританії. Створений неурядовою організацією Open Knowledge.

Замість бюджетної інформації у таблицях та цифрах, яку надають державні портали, щоб відобразити звітні дані, вони можуть відображатися у відповідності з інтересами користувача. Тому кожен може бачити дані свого регіону в національному контексті, та зрозуміти підгрунтя політики, яка проводиться у тому чи іншому регіоні. Неурядовий портал дозволяє громадянам взаємодіяти з урядовою інформацією у зрозумілій візуалізованій формі.

Деякий досвід Україні можна перейняти у США. У місті Орлеан уряд надав можливість своїм громадським діячам, правозахисникам, програмістам та міським чиновникам створити портал «Відкритий бюджет».

Американські активісти «e-budget» працюють з громадськими групами, щоб дізнатися, яка група доходів чи видатків буде найбільш актуальною для них, і як це найкраще представити громадськості.

Ще одне місто яке заслуговує на увагу у США, це Бостон. Тут ініціатива створення «Відкритого бюджету» була не у громадськості, а ініційована з політичної волі мера міста Мартіна Волша.

Даний проект є спільною роботою між Управлінням фінансів та бюджету і Департаменту інновацій і технологій. Вони створили сайт, який дозволяє людям візуалізувати бюджетну інформацію по-різному, використовуючи графіки та інтерактивні мапи. Досвід даного проекту був використаний при запровадженні системи «Відкритого бюджету» в Києві.

Обов'язково потрібно звернути увагу на Бразилію, яка була першою країною, яка ввела «Відкритий бюджет» в дійсність. На її веб-сайті можна легко знайти усю інформацію, оскільки використовуються як офіційні, так і популярні назви бюджетних ініціатив. Крім того, дані завантажуються з державної інформаційної системи фінансового управління, що гарантує більшу точність та надійність. Портал також дозволяє зацікавленим сторонам реєструватись для отримання інформації через електронну пошту стосовно федеральних трансферів в окремі муніципалітети.

У 2010 році уряд Грузії прийняв рішення реформувати процес державних закупівель, створивши повністю електронну платформу, через яку повинні бути зроблені всі державні закупівлі. Платформу було визнано однією з найкращих у світі відповідно до звіту ООН.

Ті Georgia збирає відкриту інформацію на порталі закупівель та публікує її на іншому веб-сайті (Tendermonitor.ge), де громадськість може шукати, моніторити та аналізувати договори в зручній для користування формі.

Кожна країна є унікальною, є багато ефективних порталів та ініціатив із сторони уряду, громадських діячів, активістів, які зустрічаються із однією ж метою створення єдиної, міцної, економічно розвиненої країни. Україні потрібно перейняти досвід кожної з них, щоб створити «Відкритий бюджет», зрозумілий і доступний для кожного. Це справжня реформа, яка з часом може стати точкою відліку формування сильної, демократичної країни.

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРИ КРЕДИТНИХ СИСТЕМ

Зазвірська О.Е., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Розвиток ринкових відносин неможливий без ефективно функціонуючого банківського сектору, завдяки якому реалізуються зв'язки між всіма учасниками і складовими частинами господарського механізму економіки держави. Адже саме комерційні банки є центрами фінансової системи, які зосереджують фінансові ресурси вкладників і відкривають можливості доступу до джерел позичених ресурсів позичальникам, тим самим сприяючи розвитку реального сектора економіки.

Кредитна система - це система кредитних відносин, принципів і форм кредитування та сукупність кредитно-фінансових установ, які створюють, акумулюють і надають грошові засоби на засадах кредитування (інституціональна структура)(рис.1).

Рисунок 1 Інституціональна структура

У вересні залишки за кредитами в банківській системі в національній валюті збільшилися на 0,5% (з початку року зменшилися на 9,4%) – до 492,3 млрд. грн., у тому числі юридичних осіб – зросли на 0,9% (з початку року зменшилися на 9,4%) – до 394,9 млрд. грн., водночас фізичних осіб зменшилися на 0,9% (з початку року на 9,0%) – до 97,4 млрд. грн.

Протягом вересня порівняно із серпнем середньозважена вартість коштів істотних змін не зазнала. Зокрема відбулося незначне збільшення відсоткових ставок: наданими кредитами в національній валюті – до 21,06% з 21,01% річних у серпні; за наданими кредитами в іноземній валюті – до 8,49% з 8,18%; за залученими депозитами в іноземній валюті – до 6,23% з 6,13%; за наданими кредитами в національній валюті на міжбанківському кредитному ринку – до 21,16% з 19,92%.

Враховуючи все вище сказане, комерційні банки як основа кредитної системи України виступають головними посередниками у взаємовідносинах між різними суб'єктами ринкової

економіки, банки сприяють вільному переливу капіталів в економіці, виходячи із найбільш ефективних сфер їх застосування.

Список використаної літератури:

1. Комерційні банки як елемент інфраструктури кредитних систем [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://library.if.ua/book/17/1431.html>.
2. Комерційні банки як елемент інфраструктури кредитних систем [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua/>.

УДК 336.14

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ

Зазвірська О.Е., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук доцент

Соціально-економічний розвиток будь-якої країни нерозривно пов'язаний із процесом руху коштів між бюджетами різних рівнів щоб забезпечити необхідним обсягом фінансових ресурсів кожного суб'єкта міжбюджетних відносин. Головною ознакою міжурядових фінансових відносин у будь-якій країні є організація та способи переміщення фінансових ресурсів від одного рівня влади до іншого. Однією з найважливіших і найскладніших проблем державних фінансів у кожній країні є: ефективна організація всередині бюджетної системи, а саме між бюджетом центрального уряду і бюджетами органів місцевого самоврядування; здійснення фінансового вирівнювання з метою забезпечення конституційних гарантій населенню незалежно від місця його проживання.

Проблема відносин між центральними та місцевими органами влади у сфері розподілу відповідальності за виконання тих чи інших функцій та їх фінансування постала ще з часів виникнення правової держави наприкінці XVIII – XIX століття. Розподіл відповідальності між державою та органами місцевого самоврядування обумовив необхідність їх взаємодії між собою, розподілу функцій.

У широкому розумінні політику міжбюджетних відносин потрібно розглядати, як напрям діяльності, який реалізується через визначений комплекс заходів у галузі управління бюджетним процесом на основі концепції розвитку бюджетної системи.

Грунтовний аналіз міжбюджетних відносини неможливо повноцінно здійснити без дослідження концептуальних підходів провідних вчених-економістів до визначення суті поняття «міжбюджетні відносини» (табл. 1).

Таблиця 1 – Визначення суті поняття «міжбюджетні відносини»

№	Джерело	Визначення
1	Бюджетний кодекс України	Міжбюджетні відносини – це відносини між державою, АРК та територіальними громадами щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією та законами України.
2	В.Опарін, В.Малько, С.Кондратюк	Міжбюджетні відносини – це внутрішні бюджетні потоки, які відображають перерозподіл доходів і видатків місцевих бюджетів.
3	І.Луніна	Міжбюджетні відносини – це відносини між центральною і місцевою владою з розподілу повноважень, видаткових зобов'язань та дохідних джерел між бюджетами різних рівнів.
4	І. В Алексеев	Міжбюджетні відносини є внутрішніми бюджетними потоками, які відображають перерозподіл доходів і видатків місцевих бюджетів.

Як висновок, можна сказати, що міжбюджетні відносини є складною та багатофункціональною системою, від раціональної організації якої залежить досягнення ефективного і справедливого розподілу фінансових ресурсів у суспільстві. Створення обґрунтованої системи міжбюджетних відносин є гарантією забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку країни.

УДК 336.748.12

ІНФЛЯЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇНИ

Заліська А.В., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, негативно впливаючи на всі аспекти життя суспільства. Вона знецінює результати праці, знищує заощадження юридичних і фізичних осіб, перешкоджає довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню.

Основними причинами виникнення інфляції в Україні є диспропорція внутрішніх і світових цін та тиск зовнішнього боргу на державний бюджет. Надмірне затягування інфляційного процесу на досить високому рівні (близько 20 %) призвело до того, що інфляція набула форми стагфляції, яка характеризується загальним застоєм у державі. У країнах з розвинутою ринковою економікою інфляція розглядається як невід'ємний елемент господарського механізму. В Україні інфляційний процес розгортається в зростаючих масштабах.

За підрахунками Нацбанку, зростання цін на продукти з високим ступенем обробки прискорилося до 2,5 %. Адміністративно регульовані ціни зросли на 2,7 %, зумовивши зростання інфляції на 0,6 %. Продовжилося також зростання цін на житлово-комунальні послуги, зокрема тарифи на опалення зросли 10,8 %, а рівень інфляції - на 0,2 %. За 9 місяців 2015-го споживчі ціни на товари та послуги виросли на 41,4%, тоді як за аналогічний період 2014-го ріст цін склав 17%, повідомляє Державний комітет статистики. Такий рівень інфляції в Україні є антирекордним за останні 20 років (рис 1). Більш масштабною інфляція була лише у період становлення української державності – у 1992-1995 роках.

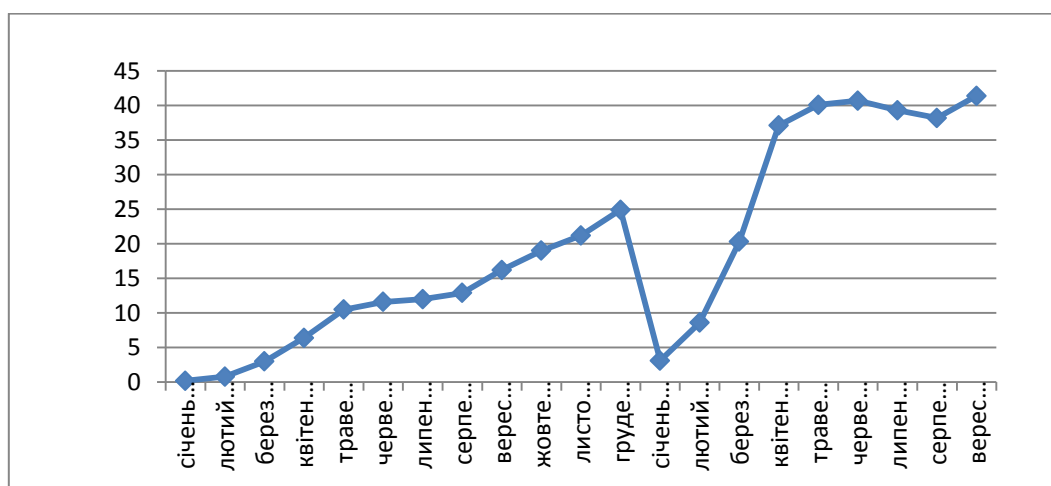

Рисунок 1 – Рівень інфляції в Україні

Методи антиінфляційної політики передбачають заходи монетарного та немонетарного характеру залежно від виду і типу інфляції. Найважливішою складовою

антиінфляційної стратегії уряду є запобігання інфляційним очікуванням. Представники НБУ неодноразово заявляли, що докладатимуть відповідних зусиль для переходу до таргетування інфляції. Але впровадження в Україні цього режиму має на своєму шляху ряд перешкод, особливо в сучасних умовах кризи. Тому доцільність впровадження даної монетарної політики наразі є досить сумнівним і є доцільним лише після стабілізації економічної ситуації в країні.

Список використаної літератури:

1. Інфляція та її соціально-економічні наслідки: Лекція /М.М.Павлишенко.-Львів: ЛДСГІ.- 1995.-С.19-25.
2. Лукінов І. Інфляційна політика, її руйнівні наслідки і шляхи їх подолання // Економіка України.- 1994.- №1.- С.3-14.

УДК 336.712:330.13

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ

Заліська А.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному етапі банки як регулятори грошового обігу відіграють важливу роль в економічних перетвореннях України. Банки володіють дієвими важелями впливу на фінансову, виробничу та інші сфери економіки. Стан розвитку банківської системи характеризується динамічними коливаннями, які мають стимулюючий ефект і є причиною порушення стійкості та надійності фінансового сектора. За умови зменшення надходжень іноземних інвестицій, що характерно для теперішнього кризового періоду розвитку вітчизняної економіки, прибуткова діяльність вітчизняних банків - головна передумова нарощування капіталу, подальшого розвитку та підтримання належної конкурентоспроможності банків на фінансовому ринку. З огляду на це, прибутковість вітчизняних банків можна вважати основним економічним показником ефективності їх роботи, індикатором фінансової надійності банківської системи. Прибутковість банку характеризується за допомогою таких показників, як процентна дохідність активів та капіталу, рентабельність активів та витрат, оптимізація структури доходів і витрат. На теперішній час у світовій практиці аналіз прибутковості банку здійснюється комплексно, а показники прибутковості розглядаються як певна система фінансових показників банку. Утримання прибутку на достатньому рівні необхідно банківським установам для залучення нового капіталу, що дозволяє збільшити обсяги та підвищити якість пропонованих послуг [2].

Незадовільний рівень прибутковості банку є причиною його неплатоспроможності, погіршення ефективності роботи і можливого банкрутства. Проблема нераціонально підвищеної ліквідності банківської системи призвела до зниження прибутковості, гальмування реформування та розвитку національної економіки.

Суттєво впливає на фінансову стійкість і прибутковість також рівень, динаміка та коливання реальних доходів юридичних і фізичних осіб. Від цього залежить стійкість депозитної бази банку, а рівень реальних доходів населення - від фази економічного циклу. Крім того, в банківській сфері розширюється міжбанківська конкуренція і конкуренція комерційних банків з різноманітними фінансово-промисловими групами, корпораціями, інвестиційними фондами і компаніями, страховими, пенсійними фондами. Серйозними макроекономічними чинниками фінансової стабільності є грошово-кредитна і податкова політика, ступінь розвитку фінансового ринку, страхової справи та зовнішніх економічних зв'язків. Фінансова стійкість та рівень прибутковості комерційних банків залежить від

загальноекономічної стабільності, що особливо відчутно впливає на банківську діяльність в Україні.

Шляхи досягнення високої прибутковості наступні : [1]

1. Нарощення власних коштів банку, що сприяє зростанню ресурсної бази банку і відповідно їх інвестиційного потенціалу;

2. Раціональне й ефективне розміщення коштів банку для забезпечення його фінансової стійкості. Виконання цієї умови дозволить позбавитися суперечностей між ліквідністю, надійністю та прибутковістю комерційного банку;

3. Фінансове планування є одним із резервів збільшення прибутку і раціонального його використання.

Список використаної літератури:

1. http://www.bank.gov.ua/Publication/bank_sup/Results/01112010.htm

2. Філіппова О.О. Проблеми підвищення прибутковості діяльності банків в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О.О. Філіппова. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/65217.doc.htm

УДК 336.662

СУТНІСТЬ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Зубрицький І.О., студент*

Буряк А.В., кандидат економічних наук, доцент

Необоротні активи мають значну частку в структурі балансу підприємства. Однією з основних проблем забезпечення сталого економічного зростання господарюючих суб'єктів в даний час є неефективна політика управління необоротними активами. У вітчизняній науковій теорії та практиці виділяють безліч тлумачень терміну необоротні активи. У Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» необоротні визначаються як матеріальні цінності, які призначаються для використання у господарській діяльності підприємства протягом періоду, який перевищує 363 календарних днів із дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей та вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом.

Поняття формування та ефективного використання необоротних активів підприємства досліджували зарубіжні вчені, зокрема, Х. Андерсен, Ю. Брігхем, Е. Кантор, Д. Колдуелл, Глен Арнольд, Б.Нідлз, Кяран Уолш, вітчизняні вчені-економісти - А. Акоюн, М. Барсукова, М. Білик, І. Бланк, В. Ванкевич, В. Гриньова, Н. Ковальчук, О. Коновалова, В. Коюда, І. Куцик, С. Кундрат, Г. Матукова, І. Маринич, А. Поддєрьогін, Н. Поташкова, О. Терещенко, З. Філатова, В. Храпкіна, Н. Шифріна, В. Янковська та ін.

Автори Б. Нідлз, Х. Андерсен та Д. Колдуелл виділяють 3 основні риси необоротних активів і дають наступне визначення: необоротні активи - це засоби, які: 1) мають термін корисного використання більше одного року; 2) використовуються в діяльності підприємства; 3) не підлягають перепродажу покупцям.

Такі науковці як М.О. Барсукова, В.Є. Ванкевич, Н.М. Поташкова робили спроби вдосконалити визначення засобів довгострокового користування (таб. 1).

Кожен з авторів виділяє свої характерні риси. Всі з них обов'язковим вважають для необоротних активів економічну вигоду (дохід, приплив грошових коштів) від їх використання, а також тривалий строк корисного використання.

Отже, необоротні (довгострокові) активи - це сукупність майнових цінностей і нематеріальних прав, які беруть участь у виробництві продукції та наданні послуг,

призначені не для перепродажу, корисний ефект від яких очікується отримувати тривалий час (більше одного року або операційного циклу).

Таблиця 1 – Авторські визначення терміну «необоротні активи»

Автор	Визначення
Барсукова М.О.	Необоротні активи - це майнові цінності, які придбаються для тривалого користування у виробничій діяльності організації, які характеризуються продуктивністю, здатністю приносити дохід і можливістю контролю
Ванкевич В.Є.	Необоротні активи - це довгострокові матеріальні і нематеріальні активи, більша частина яких приймає участь в процесі виробництва продукції, робіт і послуг більше одного року і кругообігу засобів організації, забезпечує приплив грошових засобів
Поташкова Н.М.	Необоротним активом вважається актив, який виникає в результаті минулих подій, контролюється організацією, приносить організації економічну вигоду, має надійну оцінку, і тривалий строк корисного використання якого визначається його вкладом в дохід організації

Список використаної літератури:

1. Гнатишина Н.Д. Необоротні активи як складова майна та об'єкт управління / Н.Д. Гнатишина // Регіональна бізнес-економіка та управління. -2012. - № 2. - С. 125-130.
2. Гура Н.О. Ефективність формування та використання необоротних активів / Н.О. Гура, О.С. Кірей // Економіка та держава. - 2012. - № 1. - С. 30-32.

УДК: 336.1

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ В ПОЛЬЩІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Іваненко В.С., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

За сучасних умов господарювання в Україні постала нагальна потреба реформування місцевого самоврядування для створення більш ефективної системи взаємодії між державними та місцевими органами влади з метою вирішення соціально-економічних проблем та покращення умов життя населення. Для вирішення проблем місцевого самоврядування нашої країни слід звернути увагу на досягнення свого найближчого сусіда і економічного партнера - Польщі, яка провела адміністративно-господарські реформи, випередивши Україну як мінімум на 5 років.

Метою адміністративної реформи в Польщі було наближення влади до людей, створення самоврядування за зразком країн Євросоюзу. Перший крок по створенню органів місцевого самоврядування (гмін) зроблений Польщею в 1990 році. Другий етап почався 1 січня 1999 року зі вступом в силу територіального розподілу країни на воєводства (області), повіти (райони) і гміни (сільські ради) [2].

Ідея реформи самоврядування дуже проста: дати більше прав і можливостей низовим органам влади. З 12 тис. різного роду установ, що відносяться, в першу чергу, до сфери освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення і культури, майже 7,5 тис. вже передано у ведення місцевих органів самоврядування [2]. Їм же перейшло приблизно 63% установ урядового підкорення.

Відбулося скорочення чисельності працівників урядової адміністрації. Так, у воєводських сеймиках (обласних радах) чисельність працівників складає від 25 до 50 чоловік, а в правліннях (виконкомах) – 5 чоловік. В Україні ж ці цифри значно вище – в обласних радах працює від 400 до 500 чоловік, а виконкомах – від 150 до 200 чоловік [1].

Глобальною метою адміністративної реформи, яка проводилася в Польщі, було наближення влади до людей, створення самоврядування за зразком країн Євросоюзу і таким чином організувати процеси управління, щоб забезпечити плідну взаємодію між владою і населенням. Для цього були притягнуті суспільні організації, які працюють на кожній конкретній території і пропонують реальні механізми для вирішення різних соціальних проблем.

Майбутнє України полягає в децентралізації, розвитку місцевої і регіональної демократії, забезпечення верховенства права, що повинне стати одним з головних пріоритетів України. Для вирішення існуючих проблем Україні потрібна реформа місцевого самоврядування, що вимагає послідовності і довгого часу. Перш за все, необхідна реформа адміністративно-територіального устрою. Для цього необхідно розв'язати важливі проблеми вдосконалення територіального устрою України: по-перше, це законодавче встановлення статусу адміністративно-територіальних одиниць. По-друге, визначення чітких і науково обґрунтованих критеріїв їх класифікації. По-третє – законодавче закріплення взаємостосунків між державою і адміністративно-територіальними одиницями. В четвертих – закріплення форм і методів взаємостосунків між самими територіальними одиницями держави.

Отже досвід Польщі представляє великий інтерес і є цінним для побудови інституту місцевого самоврядування в Україні, його слід вивчати і враховувати в процесі удосконалення чинного законодавства.

Список використаної літератури:

1. Кипиани В. Административно-территориальная реформа не закончилась//Киевские ведомости. – 2012, №45
2. Мостовая Ю. Как нам обустроить Украину//Зеркало недели. – 2011
3. Мрочковська Б. Використання коштів бюджетів місцевого самоврядування Польщі // Світ фінансів. – 2006, №3-4

УДК 336.279

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Іванов В.О., студент*

Євченко Т.І., кандидат економічних наук, старший викладач

В умовах формування та становлення ринкових відносин банкрутство є досить поширеним явищем. Воно поширене не лише в країнах, що розвиваються, а й у державах з розвинутими ринковими відносинами. Кількість підприємств, що знаходяться на межі банкрутства, в Україні зростає, а тенденції банкрутства поширюються не лише на окремих суб'єктів господарювання, а й на галузі в цілому.

Найбільш активне зростання підприємств-банкрутів відбулося в 2006 році (на 2892 підприємства). В 2008 році кількість банкрутств скоротилася на 2454 випадки. На кінець 2011 року загальна кількість підприємств, які перебували у процедурах банкрутства, становила 17178.

Наслідки банкрутства загалом є негативними для України: зменшується кількість підприємств, що призводить до зменшення пропозиції товарів, робіт чи послуг, зростає рівень безробіття, зменшуються податкові надходження до держбюджету і т.д.

На даному етапі розвитку економіки України деякі підприємства не в змозі ефективно вести свій бізнес, що в більшості випадках призводить до банкрутства підприємств.

У законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» під банкрутством розуміється визнана господарським судом неспроможність

боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [1].

Причини економічної неспроможності та банкрутства можна розділити на три групи: об'єктивні, суб'єктивні та загальні.

Виділяють також зовнішні та внутрішні по відношенню до суб'єкта підприємницької діяльності фактори, що впливають на його діяльність.

Підставами для початку процедури банкрутства є факти реальної дійсності, при наявності яких підприємство має право, а суд зобов'язаний порушити процедуру банкрутства. Для порушення процедури банкрутства закон передбачає не один, а цілий ряд, систему юридичних фактів.

Існують декілька різновидів стану банкрутства, зокрема: реальне, технічне, навмисне, фіктивне.

Для успішного господарювання на ринкових засадах суттєвою є можливість оцінки ймовірності банкрутства суб'єктів підприємницької та іншої діяльності. В Україні немає загальновизнаної вітчизняної методики визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим доводиться користуватися зарубіжними методичними підходами, в основу яких покладено факторні моделі прогнозування банкрутства підприємств та організацій. Однією з найпоширеніших є індекс Альтмана "7", який розраховується за формулою:

$$7 = 3,3K1 + 0,99K2 + 0,6K3 + 1,4K4 + 1,2K5$$

де 3,3; 0,99; 0,6; 1,4 і 1,2 - коефіцієнти регресії, що характеризують міру впливу на індекс «7» [2, С. 271].

Також існує багато інших моделей визначення ймовірності настання банкрутства: модель Ліса, модель Тафлера, модель Спрінгейта та ін.

У нашій країні правове регулювання процедури банкрутства здійснюється Господарським кодексом України, законами «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та «Про виконавче впровадження».

Своєчасне виявлення кризового стану підприємства, його всебічний аналіз дозволяють попередити неплатоспроможність підприємства на ранніх етапах, у рамках ще не порушеної справи про банкрутство.

Як свідчать статистичні дані, в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості неплатоспроможних підприємств та, у свою чергу, зростання кількості підприємств, до яких застосовуються вимоги Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Як для самої країни, так і для підприємства наслідки банкрутства є негативними. Але для підприємств є і позитивний наслідок банкрутства окремих суб'єктів господарювання, який полягає у тому, що підприємства, оголошені банкрутами й до яких застосовується механізм їх ліквідації, завершують свою неефективну діяльність, а замість них можуть бути створені такі підприємства, які будуть здійснювати свою діяльність ефективно.

Список використаної літератури:

1. Про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. із змінами та доповненнями від 06.12.2012 р. № 5518-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.

2. Городня Т.А. «Економічна та фінансова діагностика»: Навч. посібник - Львів: «Магнолія 2006», 2008. - 282с

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Ілляшенко А.І., студент*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у забезпеченні економічного і соціального розвитку країни. Вони є основою фінансування функцій держави, що здійснюються на рівні регіонів та територіальних громад. У них зосереджено понад 80% від усіх фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні місцевого самоврядування. Формування ресурсів місцевих бюджетів передбачає використання визначених законодавством країни та рішеннями місцевих органів влади джерел. Видатки місцевих бюджетів спрямовуються на забезпечення розвитку територіальних громад, стимулювання підприємницької діяльності, надання соціальних послуг населенню, вирішення економічних і соціальних проблем на територіальному та місцевому рівнях.

Для підвищення ефективності бюджетної системи, 17 червня 2014 року Верховна Рада України прийняла перший з пакету «децентралізаційних законів» – Закон України «Про співробітництво територіальних громад».

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Реформа місцевого самоврядування передбачає: право вирішувати – тобто передачу повноважень, і спроможність - тобто передачу коштів громадам. Це буде закріплено і в Конституції України, і у багатьох законах, тобто визначить нові правила, як працюватиме система влади. Ця мета буде досягнута після того, як внесуть зміни до Конституції та приблизно 500 законодавчих актів. Але і ті перші зміни із передачі повноважень на місця, які маємо, уже дають позитивний ефект.

Уже сьогодні можна помітити значні зміни у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів. Надходження місцевих бюджетів у 2015 році збільшилися за рахунок передачі 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки.

Рисунок 1 – Динаміка змін у формуванні місцевих бюджетів

Джерело: сформовано автором на основі [1]

З впровадженням реформи децентралізації джерела наповнення місцевих бюджетів збільшаться завдяки запровадженню акцизного податку з реалізації роздрібною торгівлі

підакцизних товарів за ставкою 5% вартості реалізованого товару. База оподаткування розшириться через стягнення податку на нерухомість відтепер і з комерційного майна та податку на автомобілі з великим об'ємом двигуна. До місцевих бюджетів зараховуватиметься 80% екологічного податку, замість 35%.

За умови вирішення законодавчих, організаційних та соціальних проблем місцеві бюджети, у майбутньому зможуть мати достатній обсяг коштів на виконання делегованих повноважень, а громадяни України отримають нарешті підвищення якості надання медичних, освітніх, соціальних та інших послуг.

Список використаної літератури:

1. «Перші підсумки децентралізації» // Електронний ресурс - http://espresso.tv/article/2015/02/15/pershi_pidsumky_decentralizaciyi

УДК 631.1:338.4 (045)

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Ісса К.Ф., студентка*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Історично Україна має потужний агропромисловий комплекс, який завжди забезпечував близько 90 % її продовольчих ресурсів. Агропромисловий комплекс (АПК) є органічним поєднанням сільського господарства і галузей промисловості, транспорту, торгівлі тощо, які обслуговують сільське господарство, постачають ресурси і доводять його продукцію до споживача.

Безперервність процесу аграрного виробництва, як пріоритетної галузі національної економіки, великою мірою залежить від зовнішніх запозичень – банківських кредитів. Підвищення ролі банківського кредитування, вдосконалення його форм і методів, ефективності діяльності фінансово-кредитних інституцій, що здійснюють кредитування аграріїв є пріоритетними напрямками дослідження процесу кредитування галузі.

Система кредитування здатна відігравати подвійну роль: з одного боку стимулювати розвиток кредитування, з іншого – навпаки – його гальмувати. Особливість системи кредитування суб'єктів господарювання аграрної галузі великою мірою залежить від попиту на кредитні ресурси, економіко-політичних, інституційних, інфраструктурних і мікроекономічних факторів.

Головна передумова динамічного розвитку банківського кредитування агросфери – забезпечення повернення кредиту за умови дотримання прав кредиторів та позичальників. Неповорнення кредитів аграріями нині зумовлене різними причинами, основні з яких, як зазначалося, висока ризикованість ведення господарської діяльності в галузі, стійкий, накопичений упродовж багатьох років дефіцит фінансових ресурсів у переважній більшості сільськогосподарських товаровиробників, несвоєчасне отримання ними банківських кредитів і, відповідно, їх неефективне використання та брак коштів для розрахунків за цими кредитами, значний вплив суб'єктивних чинників на процес прийняття рішення про видачу кредитів тощо. У зв'язку з цим доцільно запропонувати ввести страхування ризиків неповернення кредитів банкам сільськогосподарськими виробниками.

На даний момент в Україні вже сформувався комплекс законодавства щодо кредитування сільського господарства в контексті реформування та переходу від дотаційної до ринкової системи фінансування агропромислового комплексу. Зокрема законодавство

визначило такі форми кредитування, як бюджетне та приватне, яке здійснюється із застосуванням таких інструментів: компенсація відсотків за коротко- і довгостроковими кредитами фінансових установ, взаємне кредитування (кредитні спілки), заставні операції зі складськими свідоцтвами, іпотечне кредитування.

Однак головними проблемами, які пов'язані з кредитуванням сільськогосподарських виробників, досі залишаються: низька кредитоспроможність сільськогосподарських підприємств; слабкість банківської системи України; нерозвиненість небанківських інститутів кредитування (зокрема, кредитних спілок).

Тому, для подолання цих проблем слід переглянути державну політику, спрямовану на часткову компенсації відсоткової ставки за кредитами комерційних банків для підприємств АПК, приділити увагу підтримці саме короткостроковому кредитуванню та пільговому довгостроковому кредитуванню, надавати кредити аграрним підприємствам із незадовільним фінансовим станом під гарантії уряду, знизити вартість кредитів, розвивати лізингове кредитування.

Список використаної літератури:

1. Гудзь О.Є. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів / О.Є.Гудзь, А.В. Сомик // Економіка АПК. – 2008. - №11. – С.54-63.
2. Лащ Т.А. Проблеми банківського кредитування малого підприємництва // Економічний простір. – 2009. - №23/1. – с.155 – 162.

УДК 005:336.71

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Каленіча О.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Метою діяльності кожного банку є отримання прибутку. Саме прибуток виступає одним із основних показників ефективності діяльності банків, що забезпечує стабільне функціонування банків.

У 2014 році Україна пережила політичну, фінансово-економічну та банківську кризу.

Як показують результати роботи банківської системи України за 2014 рік та I квартал 2015 року, фінансова криза привела до двократного падіння рентабельності банківських установ.

Доходи банків України, за даними НБУ, за січень-квітень 2015 року порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшилися на 32,9% і склали 93,1 млрд. гривень, тоді як витрати за 4 місяці в порівнянні з відповідним періодом 2014 року зросли на 136,2% і склали 175,9 млрд. гривень [3].

Отримання прибутку на достатньому рівні необхідно для створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються [1].

Ефективне управління прибутком передбачає створення і використання у банку відповідних організаційно-методичних систем, використання сучасних методів його аналізу та прогнозування [2].

Таким чином для підвищення прибутковості діяльності банків необхідно виконати ряд умов:

1. Забезпечити зростання активів. Це можливо за умови проведення зваженої процентної і маркетингової політики, наслідком якої стане підвищення числа вкладників. За даними Національного банку України станом на 01.01.2014 р. активи банків склали 1 278 095 млн. грн., вже 01.10.2015 р. 1 208 890 млн. грн. [3].

2. Збільшити частку доходних активів в сукупних активах. Банк повинен нарощувати так звані «працюючі» активи і скорочувати «непрацюючі». До доходних активів відносяться кредитний та інвестиційний портфель банку, депозити та кредити в інших банках. Всі інші активи є недоходними. Вкладення коштів у недоходні активи погіршує структуру активів на їх дохідність. Проте, саме «непрацюючі» активи забезпечують ліквідність банку. Занадто висока ліквідність негативно впливає на дохідність банку, а занадто низька - свідчить про погіршення надійності банку. Суть банківського управління зводиться до гнучкого співвідношення ліквідності і прибутковості.

3. Зміни загального рівня процентної ставки по активних операціях банку. Кожен банк змінюючи процентну ставку повинен звертати увагу на попит грошового ринку і ставки конкуруючих банків. Так, середньозважена ставка по кредитах у квітні 2015 року становила 23,9 %.

4. Підвищення питомої ваги ризикових кредитів в кредитному портфелі банку, наданих під високі проценти.

5. Забезпечення ефективності програм участі персоналу в утриманні прибутку. Програми участі персоналу в прибутку повинні задовольняти потреби та інтереси власників банку і найманих працівників.

Отже, прибутковість банківських установ є основною складовою ефективною роботи банку, матеріальною основою їх подальшого функціонування. Основною метою діяльності банків – не допустити зниження прибутку, оскільки це матиме вплив як на показник достатності капіталу, так і на рівні конкурентоспроможності банківських установ.

УДК:631.16

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Карпенко Ю.О., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Сільське господарство є однією з базових галузей народногосподарського комплексу України, розвиток якої зумовлює продовольче забезпечення народу.

Основна мета аграрної політики на сучасному етапі розвитку аграрних відносин в Україні може бути визначена як підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на внутрішньому та міжнародних аграрних ринках. Якщо розглядати весь комплекс актуальних питань і проблем, що існує на сьогодні в сільському господарстві України, то їх можна звести до однієї проблеми — відсутність або нестача коштів для поповнення оборотних та відновлення основних засобів виробництва.

Розглянемо проблеми фінансування аграрних підприємств. Високий ризик кредитування. Це низька ефективність роботи аграрних підприємств, нестабільність виробництва (значні коливання обсягів, коли вони зменшуються або зростають удвічі), відсутність ліквідної застави, низький рівень менеджменту на аграрних підприємствах, відсутність позитивної кредитної історії.

Високі витрати на підготовку і контроль кредитних угод. Позичальник має оплатити послуги з оцінки об'єкта застави, його страхування, підготовки бізнес-плану. Ці витрати сягають 3- 6 % вартості кредиту.

Заміна техніки. Необхідність придбання техніки називається фермерами та іншими сільськогосподарськими виробниками основною метою отримання кредитів, хоч у дійсності основна частка кредитів використовується на закупівлю пального й мастил, а також на засоби захисту рослин і посівного матеріалу.

Проблеми з майном та його заставою. Паювання майна колишніх колективних сільськогосподарських підприємств теж може розглядатися з погляду первинного нагромадження капіталу засновниками нових аграрних підприємств і потенційно виступати у ролі застави при отриманні ними кредитів.

Відсутність ринку землі та можливостей її застави. Тобто приватна власність на землю створює умови для залучення коштів сільськогосподарськими підприємствами. Однак у нинішніх умовах України, коли власниками сільськогосподарської землі колишніх колективних сільськогосподарських підприємств є близько 7 млн фізичних осіб, іпотечне кредитування не може бути значним кредитним джерелом для сільськогосподарських підприємств.

Низька ефективність виробництва. Приблизно половина господарств працюють зі збитками, рівень прибутковості виробництва становить 1 - 2 % у середньому по всіх господарствах.

У багатьох господарствах відбувається процес переходу власності на майно від колишніх членів КСП до орендарів.

Низький рівень менеджменту і кваліфікації управлінського персоналу. Серед причин низької ефективності господарювання низький рівень менеджменту і кваліфікації управлінців слід виділити як основну. Досвід показує, що за відсутності адекватної освіти (99,9 % фермерів та керівників реформованих господарств отримали освіту в колишньому Радянському Союзі, яка не відповідає вимогам ринкової економіки) основою успішного менеджменту є природні здібності й досвід роботи.

Існує також проблема аграрної економічної освіти й підвищення кваліфікації фермерів і керівників аграрних підприємств. Передусім це стосується підготовки викладачів університетів та аграрних коледжів.

Щоб поліпшити стан фінансування аграрних підприємств обов'язковим є створення державної програми підтримки галузі, створення екологічного підприємництва, поліпшення кредитних умов для підприємств АПК, розвитку аграрного лізингу та тісна взаємодія держави та комерційних фінансово-кредитних установ.

УДК: 336:339.7(474.3)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ЛАТВІЇ

Карпенко Ю.О., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

В Україні, де останні роки активно ведуть дискусії про необхідність реформи адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування виникає необхідність вивчення зарубіжного досвіду. Країна Латвія мала до реформування систему адміністративно-територіального устрою дуже подібну до української – такі ж дрібні

громади і райони. Тому досвід Латвії є дуже корисним для України, для цього є багато передумов.

У Латвії надали можливість маленьким повітам добровільно об'єднуючись, заклавши з боку держави стимул у фіскальну політику. Цей закон існував у Латвії з 1998 по 2006 рік, згодом був розроблений новий закон про адміністративно-територіальний устрій. Процеси, що окреслилися в порядку добровільного об'єднання, стали основою для цього закону. Відтак, закон про зміну адміністративно-територіального устрою в Латвії ухвалили в 2006 році, зменшивши кількість адміністративних одиниць з 553 управ до 110 країв та 9 міст республіканського значення.

Не зважаючи на досить скромні розміри території та чисельність населення, для Латвії, так само, як і для України характерним є нерівномірний розвиток її територій, що веде до зростання міграції з окремих регіонів та подальшої асиметрії розвитку. Саме тому у Латвії, фактично відразу після формування власного державного управління було утворене міністерство, яке відповідає за вирівнювання розвитку різних територій та опікується реформами в сфері регіонального розвитку та публічного управління.

Реформа 2009 року призвела до створення нових адміністративно-територіальних одиниць (АТО) – країв з повноцінним місцевим самоуправлінням, волость формально залишилась, але уже без власного самоуправління.

Велику реформу, яка змінила всю систему публічного управління в Латвії можна умовно розложити на юридичну, фіскальну та адміністративно-територіальну реформи, але кожна з цих реформ не можлива одна без іншої.

Важливий досвід Латвії для України: спочатку на етапі добровільного об'єднання волостей йшла мова про необхідність при цьому утворити нові «великі» волості. При об'єднанні волостей створюється не нова волость, а – «край». Таким чином волості ніби і не зникають, при об'єднанні залишились не змінними межі внутрішніх самоуправлінь, але вони стали територіальними одиницями(ТО) у яких не має самоуправління.

Основна логіка утворення нової АТО базувалась на принципі: в кожному районі не може бути два приблизно однакових міста, в кожному краї не може бути два приблизно однакових поселення.

Зараз в Латвії є 9 міст республіканського значення і 110 країв, які є АТО.

Після об'єднання держава давала додаткову дотацію в розмірі 5% до загального бюджету об'єднаних волостей. На кожне об'єднання, яке створюється по проекту отримувало 285 тисяч євро разову дотацію, яка використовувалась, як правило на крайову інфраструктуру.

Реформа вирішила багато проблем, але не вирішила все. Зараз великі самоуправління та міста республіканського значення можуть виконувати всі повноваження місцевого самоврядування, але є кілька самоуправлінь, які мають населення до 1000 осіб і досі не можуть виконувати свої функції.

Деякі етапи затяжної реформи адміністративно-територіального устрою Латвії варто додатково прокоментувати, оскільки це важливо і з точки зору реформи в Україні: 1) Закон про адміністративно-територіальну реформу (АТР) 1998 року встановлював загальні параметри реформи та спосіб її проведення, базований на принципі добровільного об'єднання, але не передбачав часу завершення реформи. 2) Розтягування періоду добровільного об'єднання волостей на невизначений час призвело до внесення в закон поправок, які передбачали завершення реформи до 2009 року, проведення виборів.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Києнко Б.П., студент*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

Ідучи важким шляхом розвитку Україна не відстає від своїх більш розвинених колег. Враховуючи усю складність ситуації в нашій країні, потрібно забезпечити стабільні джерела фінансування для основних галузей економіки. Саме тому ця тема є актуальною і не лише для України.

Так, АПК є такою галуззю, яка має значний вплив на результати діяльності держави адже частка аграрної продукції у ВВП України в 2014 році становила 17% або 31,4 млрд. дол. США, у загальному експорті сума надходжень від експортованої продукції с/г товаровиробників дорівнювала 31,5% або 17 млрд. дол. США. У державних доходах частка надходжень від АПК є досить значною і складає 11% або ж 4,8 млрд. дол. США.

На сьогодні особливо існує проблема фінансування малих та середніх підприємств (МСП) сільського господарства, зокрема досить часто останні не ведуть жодної бухгалтерської звітності, що спричиняє недовіру кредитних установ до таких позичальників і підвищення вартості кредитних коштів.

Враховуючи специфіку аграрного виробництва – йому просто необхідна допомога. На даному етапі банківський сектор України перебуває в стані скорочення та погіршення показників його діяльності, саме тому він не в змозі забезпечити своєчасну та повну підтримку аграрного сектору. Існують у нашій країні й кредитні спілки та вони не мають значної кількості коштів, так як їх ресурсний потенціал обмежений внесками учасників цих спілок і в основному їх учасниками є МСП.

Порівнюючи показники коштів сплачених до бюджету та отриманої допомоги від уряду можна стверджувати про недостатній рівень підтримки держави у даній сфері. Враховуючи той факт, що сільське господарство в значних обсягах фінансує дохідну частину бюджету України, а від держави отримує досить мізерну підтримку, виникає потреба в створенні нових джерел фінансування аграрного сектору які б не залежали від держави і мали хороший потенціал. Пропонується запровадити аграрні розписки та схему гарантування кредиту.

Схема гарантування кредиту (СГК) є новим інструментом фінансування МСП аграрної сфери. Виділяють ряд переваг даної схеми підтримки сільськогосподарських товаровиробників: СГК має більшу ефективність та потребує меншої кількості ресурсів для організації її діяльності, у порівнянні із іншими механізмами. Із точки зору ефективності, при використанні СГК вирішується частина проблем, які присутні при компенсації процентної ставки. По-перше, зменшується сума необхідних фінансових витрат із боку держави, адже відбувається погашення лише частки кредитів, які не можуть бути покриті МСП. По-друге, зменшуються процентні ставки. Високі ризики і відсутність застави покриваються підвищеними процентними ставками. Досвід Литви свідчить про скорочення процентних ставок вдвічі внаслідок введення СГК. По-третє, зменшуються вимоги до застави. Банки асоціюють МСП із підвищеним ризиком, що зумовлює вимогу надати заставу такими підприємствами для отримання ними кредиту. Запровадження СГК дозволяє зменшити розмір такої застави, адже гарантом повернення кредиту виступає держава. По-четверте дасть змогу створити інформаційну базу про МСП, що збільшить шанси таких підприємств в отриманні кредиту та підвищить їх статус позичальників.

Аграрні розписки є досить успішним інструментом на прикладі Бразилії. Згідно Закону України «Про аграрні розписки» аграрною розпискою слід вважати - товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах. На сьогодні аграрна розписка дозволяє оминати різних посередників і отримати кошти безпосередньо від їх власника за значно нижчою ціною, аніж це сьогодні пропонують українські банки і набагато швидше. Головною особливістю є наявність предмета застави, що приваблює потенційних інвесторів. Перший проект було реалізовано в Полтавській області. Як результат у 2014 році було залучено близько 40 млн. грн. фінансових ресурсів і укладено 10 аграрних розписок. Можемо говорити про успішний старт даного проекту в Україні.

Таким чином, МСП сьогодні як ніколи потребують коштів для покращення рівня їх матеріального забезпечення та покращення показників їх діяльності. Існуючі інструменти фінансування не в змозі задовольнити усі потреби підприємств і тому сьогодні є актуальним пошук нових способів фінансування сільськогосподарських товаровиробників. Такими способами є запровадження SGK та аграрних розписок. Це дозволить зменшити ціну на фінансові ресурси, покращити ділову активність та зробити аграрний сектор України в розрізі МСП конкурентоспроможним, що в свою чергу збільшить ефективність виробництва в аграрній сфері.

УДК 336.145.2:631.16

СУТНІСТЬ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ

Кириша О.В., студент*

Титарчук І. М. кандидат економічних наук, доцент

Бюджетна система нашої держави перебуває в процесі становлення та пошуку свого варіанту ефективного управління державними програмами. Головним інструментом стратегічного розвитку держави є ефективний бюджетний процес як основна складова частина державного бюджету. Ефективне використання бюджетних коштів і якісний контроль за цим процесом – головна ціль формування бюджетів. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України виникає гостра потреба у поглибленому розумінні ролі бюджету в фінансово-економічній системі держави та розробці пропозицій щодо підвищення якості надання державних послуг та ефективності використання коштів бюджету.

Уперше програмно-цільовий метод було запроваджено у приватному секторі. Ідея належала американському підприємцю, власникові автомобілебудівної компанії «Форд» Ліндону Джонсону, який на той час був президентом США. У середині 1960-х років міністр оборони США Роберт Макнамара перейняв цю ідею і вирішив застосувати її у міністерстві, яке він очолював. Згодом було прийнято рішення про застосування цього методу в усіх міністерствах США. Практика застосування програмно-цільового методу складання бюджету виявилася досить ефективною. Бюджет став зрозумілішим і чіткішим завдяки конкретизації завдань для програми, яку передбачалося фінансувати з бюджету. Це стосувалося не тільки бюджету центрального уряду (федерального бюджету), а й муніципальних бюджетів. Нині більшість країн з ринковою економікою використовують елементи цього методу у бюджетному процесі, передусім Канада, країни Європи, Нова Зеландія, Австралія та багато

інших, серед яких і країни колишнього Радянського Союзу. Зокрема, значних успіхів у застосуванні програмно-цільового методу досягають країни Балтії та Казахстан.

У ст. 2 Бюджетного кодексу України зазначено, що програмно-цільовий метод (ПЦМ) у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу.

Застосування програмно-цільового методу при складанні бюджету дозволяє підвищити ефективність бюджетного процесу, тому що:

- процес формування бюджету починається із зосередження уваги на результатах, яких має досягти об'єкт фінансування;

- а потім – на ресурсах, необхідних для досягнення цих результатів.

Водночас на фоні врахування переваг застосування програмно-цільового методу, варто відзначити і недоліки, властиві цьому методу. У зв'язку із фрагментарністю нормативно-правового регулювання елементів програмно-цільового методу та слабкістю вимог щодо відповідальності керівників бюджетних установ за ефективність використання бюджетних коштів, застосування цього методу на рівні державного бюджету є здебільшого формальним, що, у свою чергу стримує якісне надання державних послуг та ефективне використання бюджетних коштів.

До того ж впровадження програмно-цільового методу в бюджетний процес на сучасному етапі розвитку України так і не зумовило адекватного приросту ефективності бюджетних видатків, тим паче, необгрунтоване фінансування чисельних державних програм до цього часу зумовлює розпорошування обмежених бюджетних ресурсів та ще більше зниження ефективності їх витрачання, перетворюючи впровадження програмно-цільового методу на самоціль.

УДК: 631.11/.16

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Князь М.В., студентка*

Зеліско І.М., доктор економічних наук, професор

В на сучасному етапі економіки основним в діяльності кожного підприємства є отримання максимального прибутку, тому дійсно важливим є аналіз управління витратами на підприємстві. Перевищенням величини витрат над величиною отриманих доходів можна сказати про збиткову діяльність підприємства. У такому випадку слід звернути увагу на систему управління витратами на підприємствах, оскільки від ефективності цієї системи залежить прибутковість того чи іншого підприємства.

Управління витратами на сьогоднішній день – це процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями та постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії. Показано, що від витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність.[1]

Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів; планування витрат за їхніми видами; облік та аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат.

Основними принципами управління витратами є:

- взаємозв'язок окремих елементів підсистем із завданнями системи загалом;
- застосування системного підходу до управління витратами;
- аналіз і виявлення альтернативних шляхів досягнення мети;
- відповідність системи обліку завданням управління витратами;

- повнота і аналітичність інформації щодо рівня витрат;
- застосування ефективних методів зниження витрат;
- оцінка і контроль результатів діяльності підрозділів;
- стимулювання і мотивація працівників до зниження витрат.[2]

Виявлення і використання чинників економії ресурсів, зниження витрат є обов'язком кожного працівника підприємства, передусім спеціалістів і керівників усіх рівнів.

Система управління витратами, у свою чергу, направлена на задоволення виключно внутрішніх потреб підприємства при управлінні його виробничою діяльністю.

Враховуючи особливості витрат, формуючи систему управління ними, можна зазначити низку вимог до системи управління, а саме: недопущення зайвих витрат; комплексний характер управлінських рішень; вдосконалення інформаційного забезпечення; системний підхід до управління витратами; орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства; органічне поєднання витрат з якістю продукції; єдність методів на різних рівнях управління витратами; впровадження методів зниження витрат; управління витратами на різних стадіях життєвого циклу продукції.

Отже, із зазначеного вище, можна зробити висновок, що управління витратами в сільськогосподарському підприємстві – це комплекс дій, які мають вплив на процес здійснення витрат під час господарської діяльності підприємства і спрямовані на досягнення оптимального рівня витрат в усіх системах в підприємстві за виконання в них усіх робіт.

Список використаної літератури:

1. Фроленко Р.В. Інтегрована система стратегічного управління витратами промислових підприємств / Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал . – 2010. - № 15 (1). – с. 22 – 26.
2. Горелкіна А.Л. Оптимізація системи управління витратами// Державне управління. – 2012, № 2. – С. 251-255.

УДК 336.5312(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ В УКРАЇНІ

Князь М.В., студентка*

Скрипник Г.О. кандидат економічних наук, доцент

Як свідчить світовий досвід, одним із найуспішніших шляхів розвитку і підтримки підприємництва є інкубація бізнесу, або надання підтримки суб'єкту підприємницької діяльності, що починає власний бізнес, з метою спрощення, полегшення та прискорення входження його в ринок і досягнення бажаного підприємницького ефекту.

Бізнес-інкубатори – це структури, що надають допомогу новим компаніям на етапі їх організації та становлення. Основна мета бізнес-інкубаторів в інтерактивному процесі – надихати людей на організацію власної справи, створювати умови, що сприяють розвитку нових компаній і підприємництва, підтримувати їх у розробленні новаторських продуктів, надавати їм приміщення, засоби інфраструктури та ін.

Бізнес-інкубатори необхідні для зміцнення й розвитку початкуючих підприємств. Особливо у державах з низькою динамікою розвитку підприємництва роль бізнес-інкубаторів виявляється дуже важливою для забезпечення місцевого соціально-економічного розвитку.

Мета бізнес-інкубатору – забезпечення сприятливих організаційно-економічних умов для розвитку малого і середнього бізнесу, підвищення конкурентоздатності підприємств і компаній на ринку шляхом надання всебічної допомоги підприємцям на всіх стадіях

організації і функціонування підприємств, сприяння формуванню і розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього бізнесу, створення нових робочих місць.

Одне з принципових питань у діяльності бізнес-інкубаторів полягає у виборі оптимальної форми експлуатації створюваних бізнес-інкубаторів. На теперішньому етапі існує велика різноманітність організаційно-правових форм бізнесу-інкубаторів. Бізнес-інкубатори існують як структурні підрозділи організацій високого порядку і як автономні установи.

Головна перевага бізнес-інкубатора для починаючих підприємців, що найчастіше випробують фінансових труднощів, укладається в тім, що інкубатори надають їм приміщення на пільгових умовах, за цінами нижчими від ринкових.

Важливими перевагами бізнес-інкубатора є також творча атмосфера і можливість контактувати із собі подібними, імідж серйозної компанії, набір недорогих, але необхідних послуг, гнучкість менеджменту в інкубаторі.

На теперішній час в Україні, за даними Держпідприємництва, зареєстровано понад 70 бізнес-інкубаторів. Недоліком існуючої організаційно-господарської інфраструктури інноваційної підприємницької діяльності є нерівномірність розподілу її існуючих об'єктів за регіонами України. Так, у Києві та Київській області діють 12 бізнес-інкубаторів, в Одеській області – 9; 18 з 27 регіонів країни мають по 1 – 2 бізнес-інкубатора. З 255 існуючих інноваційних фондів 175 працюють у Києві.

Проте говорити про зрілі форми українських бізнес-інкубаторів не доводиться: спроби щодо створення ефективно діючих бізнес-інкубаторів в Україні не виправдали очікувань, незважаючи на офіційну державну підтримку.

Отже, однією з найважливіших передумов успішної реалізації ідеї інкубації бізнесу слід вважати створення організації й місця (бізнес-інкубатора), де підприємець-початківець може облаштуватись і де йому на професійній основі буде надано кваліфіковану допомогу за найважливішими аспектами бізнесу. Сьогодні таку ідею можна реалізувати як на базі успішно працюючих підприємств, установ та організацій, так і в умовах спеціально створених структур з використанням наявного незавершеного будівництва та залишкового майна банкрутів.

УДК 336.27:631.1

КРЕДИТНА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Кобзева В.С., студентка*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

На сьогодні в Україні діють такі програми державної кредитної підтримки агробізнесу:

1. Фінансова підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів.

2. Фінансова підтримка фермерських господарств через Український державний фонд підтримки фермерських господарств.

Механізм здешевлення кредитів передбачає компенсацію державою частини процентної ставки за кредитами, наданими банками сільськогосподарським підприємствам. Даний механізм широко використовується в багатьох країнах світу, зокрема в таких країнах як Польща, Румунія, Франція, Німеччина тощо. Кредити, за якими відшкодовується процентна ставка державою, називають пільговими кредитами.

В Україні пільгові кредити були запроваджені в 2000 р. Протягом 2000-2003 рр. надавалися тільки короткострокові пільгові кредити на кредитування виробничих витрат, пов'язаних із закупівлею паливно-мастильних матеріалів, кормів, ветеринарних препаратів, запасних частин для ремонту техніки та обладнання, мінеральних добрив, засобів захисту

рослин, насіння, молодняку сільськогосподарських тварин, птиці, яєць для інкубації, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрошувальної техніки та обладнання, енергоносіїв, а також здійснення платежів фінансового лізингу і страхових платежів.

У 2004 р. в Україні були запроваджені довгострокові пільгові кредити, які надавалися на фінансування витрат, пов'язаних з придбанням основних засобів сільськогосподарського призначення, в тому числі сільськогосподарської та зрошувальної техніки.

В цілому протягом 2004-2012 рр. довгострокові пільгові кредити займали меншу питому вагу, ніж короткострокові. Перевищення довгострокових пільгових кредитів спостерігалось тільки 2006 р. та в 2010 р. В 2013-2014 рр. пільгові кредити взагалі не надавалися.

На сьогодні державна підтримка фермерських господарств здійснюється переважно через Український державний фонд підтримки фермерських господарств, який є державною бюджетною установою та виконує функції з реалізації державної політики щодо фінансової підтримки становлення і розвитку фермерських господарств.

Відповідно до Порядку використання коштів державного бюджету для надання фінансової підтримки фермерським господарствам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1102 (із змінами), фінансова підтримка надається на конкурсних засадах:

- новоствореним фермерським господарствам у період становлення (перші три роки після їх державної реєстрації, а в трудонедостатніх населених пунктах - п'ять років) та фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, фермерським господарствам, які провадять господарську діяльність та розташовані у гірських населених пунктах, на поліських територіях, на безповоротній основі за бюджетною програмою "Фінансова підтримка фермерських господарств" і на поворотній основі за бюджетною програмою "Надання кредитів фермерським господарствам";

- іншим фермерським господарствам - на поворотній основі за бюджетною програмою "Надання кредитів фермерським господарствам".

Проаналізувавши роботу українського державного фонду підтримки фермерських господарств, можна зазначити, що в 2013-2014 рр. сума коштів, що передбачена для надання позики була майже однаковою, і становила 27,9 млн. грн. на рік, але фактичне виконання було лише біля 25% від планового розміру.

УДК 336.717.3

СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ковалевич Н.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Формування депозитної політики в банках, на сьогоднішній день, є дуже актуальною темою. Це пов'язано з тим, що пропозиція на банківські послуги значно перевищує попит, висока інфляція, наявність дорогих ресурсів – усі ці умови забезпечують високу норму прибутку банківських операцій, змінюючи саму природу їх ризику. А наявність ринку міжбанківського кредитування, що добре виконує функцію рефінансування "довгих" операцій, дозволяла банкам підтримувати прийнятну структуру залучених коштів [2].

Депозитна політика – це складне економічне явище; її суть необхідно розглядати як у широкому, так і у вузькому значеннях. У широкому – депозитну політику банку характеризують як стратегію і тактику банку при його діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. Під

депозитною політикою у вузькому значенні розуміють стратегію і тактику банку в частині організації депозитного процесу з метою забезпечення його ліквідності.

Головним чинником, що визначає вид системи захисту депозитів, є економічний рівень розвитку країни: ступінь розвиненості грошово-кредитної системи, частка державної власності в банківському секторі, а також можливість виникнення банківської кризи, що є важливим стимулом для запровадження більш ефективного механізму захисту депозитів.

Слід сказати, що надійність комерційних банків є одним з вирішальних елементів їх діяльності, а однією з важливих заходів щодо забезпечення надійності є страхування депозитів, що застосовується у всіх країнах з високорозвиненими банківськими системами.

Ситуації, в яких працюють сьогодні фінансові установи, в тому числі й банки, досить не прості. Особливо це відчутно в умовах фінансової нестабільності країни. Виникає безліч зовнішніх та внутрішніх ризиків, які в умовах стабільного функціонування фінансових установ більш стримані та менше впливають безпосередньо на результати їхньої діяльності [3].

На сучасному етапі розвитку депозитних операцій комерційних банків джерелами коштів, які розміщують на депозити є - грошові кошти на кореспондентських рахунках підприємств, організацій та установ усіх форм власності, кошти на ощадних вкладах і на рахунках кредитно-фінансових установ.

Банки залучають вільні грошові кошти юридичних та фізичних осіб шляхом виконання депозитних операцій у процесі яких використовують різні види банківських рахунків [1].

Саме депозитні операції розкривають зміст діяльності банку як посередника в придбанні коштів на вільному ринку кредитних ресурсів. Банкам необхідно постійно підтримувати високий рівень сервісу клієнтів, пропонувати нові депозитні продукти та умови вкладання коштів, щоб утримувати та розширювати існуючу клієнтську базу. До них належать: pow-рахунки; superpow-рахунки; вклади, на які дохід нараховується за складними процентами; депозитні рахунки грошового ринку. При формуванні банківських ресурсів банк повинен швидко реагувати на потреби клієнтів з метою їх залучення, орієнтуючись на міжнародні стандарти, практику діяльності провідних банків світу у сфері розширення банківської діяльності й за рахунок нетрадиційних банківських операцій та послуг.

УДК 336:330.131.7:36.71

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ

Ковальчук Л.С., студентка*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Управління фінансовими ризиками є одним з найважливіших функціональних завдань фінансового менеджменту. На практиці цю сферу управління фінансами здебільшого виокремлюють у специфічний напрям діяльності фінансового менеджменту – ризик-менеджмент.

Під ризик-менеджментом слід розуміти систему управління ризиками банку, що передбачає використання методів та інструментів, спрямованих на виявлення, ідентифікацію ризиків, розрахунок ймовірності їх настання, їх оцінку (визначення можливого розміру фінансових втрат) та нейтралізацію (внутрішню і зовнішню їх страхування).

Основна мета управління фінансовими ризиками – мінімізація пов'язаних з ними фінансових втрат. Головними завданнями управління фінансовими ризиками є оптимізація структури капіталу (співвідношення між власними та позичковими джерелами формування

фінансових ресурсів) та оптимізація портфеля боргових зобов'язань. Передумовою оптимізації структури капіталу є розрахунок ефекту фінансового левериджу. Оптимізація портфеля боргових зобов'язань досягається на підставі:

- диверсифікації кредиторів;
- максимізації рівня показника дюрації (середньозваженого строку непогашеної заборгованості);
- мінімізації платежів за користування позичковим капіталом.

В процесі фінансової діяльності ризик-менеджмент здійснюється у відповідності з політикою управління фінансовими ризиками – системою цілей і завдань управління ризиками, а також сукупністю методів і засобів досягнення цих цілей. Політика управління фінансовими ризиками знаходить своє відображення у стратегії і тактиці виявлення та нейтралізації ризиків.

Процес управління ризиками є досить складним. Система управління ризиками включає наступні блоки завдань:

- ідентифікацію – процес встановлення переліку основних видів фінансових ризиків, що притаманні діяльності конкретного підприємства.
- оцінку ризиків – відображення наслідків впливу ризиків та ймовірності їх настання в кількісному виразі;
- нейтралізацію ризиків – вжиття відповідних заходів щодо зменшення ймовірності настання ризиків і зменшення наслідків їх впливу.

Для ефективної організації роботи з управління ризиками треба чітко визначитись з об'єктом управління, на основі цього провести оцінку ризиків та розробити політику управління ними. Кожен суб'єкт економіки, з огляду на особливості свого функціонування, повинен виробити власні підходи до управління ризиками.

В процесі своєї діяльності банки стикаються з сукупністю різних видів ризиків, які відрізняються між собою щодо місця та часу виникнення, сукупності зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на їх рівень, і, отже, за способом їх аналізу і методів їх опису. Крім того, всі види ризиків взаємопов'язані і впливають на діяльність банків. Зміни одного виду ризику викликають зміни майже всіх інших видів. Все це, природно, ускладнює вибір методу аналізу рівня конкретного ризику і прийняття рішення щодо його оптимізації веде до поглибленого аналізу безлічі інших ризикових чинників. Тому вибір конкретного методу аналізу їх рівня, підбір оптимальних чинників дуже важливі. У своїй діяльності банки повинні намагатися створити комплексну систему ризик-менеджменту, яка б забезпечувала надійний процес виявлення, оцінки, контролю та моніторингу всіх видів ризику на всіх рівнях організації.

УДК 336-044.372

СИСТЕМА РАНЬОГО ЗАПОБІГАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗУ ВИНИКНЕННЯ КРИЗИ

Ковтун Т.П., студент*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Результативність антикризового управління підприємством значною мірою залежить від своєчасності та достовірності розпізнавання ознак прояву кризи в діяльності підприємства, яке, складаючи базу аналітичного підґрунтя антикризового управління підприємством, відбувається в ході діагностування кризи.

Діагностика кризи в діяльності підприємства, що базується на використанні результатів спостереження за умовами функціонування підприємства дозволяє досягти її мети – своєчасно розпізнати ознаки і встановити природу кризи в діяльності підприємства.

Але в практичному використанні вона втрачає привабливість через наявність низки невіршених питань щодо організації таких спостережень та очевидної дорожнечі.

Основні концептуальні положення сучасного розуміння процесу діагностики стану та загрози банкрутства підприємства викладені проф. А. Градовим і Б. Кузіним. У цьому дослідженні, по-перше, акцентується увага на необхідності постійного спостереження за станом підприємства, оскільки «економічний механізм виникнення кризового стану пізнається тільки через постійне спостереження».

Згідно з сучасними підходами до побудови системи антикризового управління на підприємстві система раннього запобігання та реагування на кризові ситуації інтегрує елементи планування, фінансового і управлінського обліку та контролю, оскільки виявляє й аналізує інформацію про приховані обставини, настання яких може привести до виникнення загрози для підприємства чи до втрати потенційних шансів. Першочерговим завданням системи раннього запобігання є виявлення ознак латентної кризи на підприємстві. Тому з метою ранньої ідентифікації загроз, які можуть насуватись на підприємство як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища та відображаються окремими показниками діяльності підприємства, своєчасного вжиття превентивних заходів доцільно впроваджувати систему раннього запобігання та реагування (СРЗР). Така система виявляє та аналізує інформацію про приховані обставини, дія яких може призвести до виникнення кризової ситуації на підприємстві, тобто ситуації безпосередньої чи непрямой загрози втрати платоспроможності. Водночас за допомогою такої системи виявляються додаткові шанси для суб'єкта господарювання.

Протягом тривалого періоду в процесі аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та створенні оперативних і стратегічних планів розвитку підприємства, побудови СРЗР використовуються виключно система оціночних показників. Основним найсуттєвішим недоліком кількісних методів є їх статистичність, оскільки оцінка і висновок здійснюються на базі вивчення фінансового стану підприємства на певну дату (дату складання фінансового звіту). Внаслідок цього поза увагою залишаються процеси зміни найважливіших фінансових показників у часі, їхнє спрямування і швидкість. Тому практичне застосування СРЗР можливе виключно за умов організаційно-управлінської реорганізації системи управління. Організаційно-управлінська реорганізація підприємства (ОУРП) охоплює приведення структури підприємства, системи управління у відповідність із зовнішніми та внутрішніми умовами функціонування для покращення внутрішньої та зовнішньої взаємодії між елементами системи управління, з метою сприяння ефективному досягненню обраних цілей та виконання стратегій. Велике значення для ОУРП мають механізми функціонування ринково-орієнтованих підприємств, які, у свою чергу, потребують доволі значних реорганізаційних процедур у процесі управління підприємством.

ОУРП обіймає складний комплекс структурних перетворень на підприємстві та стосується змін у масштабах, кількості, співвідношенні окремих елементів виробничо-управлінської системи, тобто пов'язана зі свідомим пристосуванням старої системи до нових вимог або створенням нової системи.

Реорганізація тісно пов'язана з трансформацією підприємств, яка має бути наслідком антикризового управління та передуює організаційно-управлінським перетворенням і є частиною цих двох процесів.

Отже, необхідно усвідомлювати, що система управління загалом та організаційна система управління (ОСУ) зокрема, це не стільки мета, а у першу чергу, інструмент, за допомогою якого слід впроваджувати антикризові заходи. Антикризові фахівці обов'язково повинні володіти практичною методологією ефективного управління в умовах ризику та невизначеності, мати спеціальну підготовку у галузі антикризового управління, розуміти і враховувати специфіку роботи підприємства в регіональній і галузевій інфраструктурі, функціональну специфіку управління фінансами, персоналом, технологіями, інформаційними потоками.

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ

Козицька Є.В., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Аналіз світового досвіду показує, що економічне зростання розвинутих країн та їх окремих регіонів вже давно базується на використанні сфери знань і високих технологій, а їх ефективне поєднання гарантує прогресивний розвиток нації та людства. Однією з найбільш вдалих форм такої інтеграції є технопарки.

Технопарк – науково-виробничий територіальний комплекс, головне завдання якого полягає у формуванні максимально сприятливого середовища для розвитку малих і середніх наукомістких інноваційних фірм. В структурі технопарків представлені такі центри: інноваційно-технологічний, навчальний, консультаційний, інформаційний, маркетинговий, юридичний, фінансовий, економічний, промислова зона.

Створення технопарків має за мету комерціалізацію науково-технічної діяльності, більш швидко просування наукових досягнень в матеріальну сферу. Крім того, в умовах кризової ситуації вузівської науки в Україні створення технопарків дозволить забезпечити науковців творчою роботою, що достатньо високо оплачується.

Власне історія становлення технопарків в Україні бере свій відлік з 1997 р., оскільки саме тоді з метою стимулювання інновацій і впровадження наукових результатів у виробництво, апробації механізмів підтримки реалізації результатів досліджень було ухвалено Закон України «Про спеціальну економічну зону «Яворів» і створено технологічний парк «Яворів». У 1999 р. було ухвалено Закон України «Про спеціальну економічну зону туристсько- рекреаційного типу «Курортполіс Трускавець» і створено перший і поки що єдиний в Україні технополіс.

Станом на початок 2014 р., відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», в Україні створено 16 технопарків: «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка» (м. Київ); «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона» (м. Київ); «Інститут монокристалів» (м. Харків); «Вуглемаш» (м. Донецьк); «Інститут технічної теплофізики» (м. Київ); «Київська політехніка» (м. Київ); «Інтелектуальні інформаційні технології» (м. Київ); «Укрінфотех» (м. Київ); «Агротехнопарк» (м. Київ); «Еко-Україна» (м. Донецьк); «Наукові і навчальні прилади» (м. Суми); «Текстиль» (м. Херсон); «Ресурси Донбасу» (м. Донецьк); «Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій» (УМБЦЕНТ) (м. Одеса); «Яворів» (Львівська область); «Машинобудівні технології» (м. Дніпропетровськ)

З 16 технологічних парків, які визначені в Законі України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» насправді функціонують лише 8: «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона», «Інститут монокристалів», «Вуглемаш», «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут технічної теплофізики», «Укрінфотех», «Київська політехніка» та «Інтелектуальні інформаційні технології»

Створення мережі українських технопарків відбувається в умовах ринку науково-технічної продукції, що формується в Україні під впливом низки несприятливих факторів, найважливішими є такі: - обмежений попит на інноваційні пропозиції всередині країни; низька платоспроможність вітчизняних споживачів нової техніки; обмежені можливості фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету; відсутність зацікавленості

фінансових і банківсько-кредитних систем у підтримці інноваційних проектів; наявність конкуренції на внутрішніх ринках з боку західних фірм розробників технологій, виробників і постачальників матеріалів, устаткування й технологій у цілому; прагнення західних замовників без скільки-небудь істотних інвестицій комерціалізувати в своїх інтересах наявний в Україні науковий потенціал, в першу чергу з технологій подвійного призначення; політична нестабільність в країні.

Досвід технопарків в Україні доводить, що їх функціонування пов'язане з цілою низкою проблем. По-перше, понад 99 % реалізації інноваційної продукції припадає на три технопарки, створені на базі провідних наукових організацій Національної академії наук України – Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона, Інституту монокристалів і Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лошкарьова. По-друге, нестабільність державної політики з підтримки технопарків позначилася на ефективності їхньої діяльності. По-третє, отримані результати засвідчують необхідність посилення їх організаційно-правової форми з метою зміцнення позицій та ролі технопарків в інноваційному розвитку країни .

Отже, сьогодні технопарки є єдиною в Україні формою інноваційної діяльності, що реально діє. Українські технопарки створені відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», значно відрізняються від класичних технопарків у зарубіжних країнах. Внаслідок змін законодавства (повного виключення з нього будь-яких заходів державної підтримки інноваційної діяльності), а також внаслідок широкої кампанії витиснення технопарків з економічного й громадського життя країни, умови діяльності технопарків не є сприятливими.

УДК:336.77:332.012.2

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Коломійчук В.Р., студентка*

Буряк А. В., кандидат економічних наук, доцент

Система державного кредиту, що є складовою кредитної системи країни, опосередковує кредитні відносини, пов'язані із формуванням й перерозподілом фінансових і кредитних ресурсів при фінансуванні бюджетних витрат, пріоритетних програм держави наданні державних гарантій, проектів державно-приватного партнерства. Для виконання зазначеного вона має забезпечувати реалізацію фіскальної, регулюючої, розподільчої та контрольної функцій. Зазначені функції визначають причино-наслідкові зв'язки, умови, результативний характер та ефективність фінансово-кредитного механізму. Акумуляовані та перерозподілені через систему державного кредиту кошти забезпечують результативну діяльність не лише органів державної влади та управління різних рівнів, але й формують додаткові ресурси у розпорядженні державного сектору, спільних підприємств, інвестиційно-інноваційних фондів, установ із державною часткою.

Держава може виступати позичальником коштів для фінансування бюджету та державних програм соціально-економічного розвитку країни, структурної та інституційної перебудови, збалансування платіжного балансу тощо. Виступаючи кредитором держава за рахунок централізованого бюджетного фонду може надавати на кредитних засадах ресурси для фінансування місцевих бюджетів, реалізації інвестиційно-інноваційних, соціальних проектів, юридичним особам при реалізації державних цільових програм. Таким чином уряд, виступаючи фінансовим суб'єктом, перерозподіляє ресурси національного та світового ринку через систему державного кредиту.

Важлива роль системи державного кредиту виявляється в можливості застосування боргового механізму для досягнення цілей поточного та стратегічного розвитку держави. В умовах ускладнення дії ринкових механізмів, застосування заходів із державного регулювання через механізм державного кредиту дозволяє активно впливати на попит, пропозицію, зайнятість, рух капіталу та темпи економічного розвитку. Визначальними засадами при цьому виступають: дотримання загальних та специфічних принципів й умов кредитування; формування узгоджених кредитних програм, обов'язків та механізмів реалізації кредитних відносин. Види, форми та механізм руху кредитних ресурсів безпосередньо залежать від відносин між кредитором та позичальником, і визначають наслідки та результативність державного кредиту. Окремі з них регламентуються національним законодавством, наприклад, наказом Міністерства фінансів України N0 461 від 16.06.2010 було затверджено «Положення про управління ризиками, пов'язаними з державним боргом», який забезпечив правове регулювання не лише ризиків, але й «регулює методологічні і організаційні питання процесу управління ризиками, пов'язаними з державним боргом», визначає принципи не лише управління ризиками, але й державним боргом в цілому. Це стосується принципів економності й ефективності діяльності, незалежності прийняття рішень, безперервності моніторингу та контролю, публічності та прозорості, системності, достатності і достовірності інформаційного забезпечення, оперативності, диверсифікації інструментів.

Список використаної літератури:

1. Семенов Г.А. Фінансове планування і управління на підприємствах: навч. посібник / Семенов Г.А., Бугай В.З., Семенов А.Г. - К.: ЦУЛ, 2007 - 432 с.
2. Сомик. А., Особливості дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики в період кризи: кредитний та процентний канали /А. Сомик // Вісник НБУ. -2010.- №10.- С.24-32.

УДК 336:334.758.4

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХОЛДИНГІВ

Конюхов Д.А., студент*

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Основою ефективного функціонування, розвитку та безперервного виробничого відтворення кожного підприємства є його фінансове забезпечення.

Метою дослідження є вивчення особливостей фінансового забезпечення холдингових груп, як вагомого фактора максимізації прибутку.

Фінансове забезпечення є одним з методів фінансово-економічного механізму компанії, що спрямований на покриття операційних та інвестиційних витрат, коротко- та довгострокових зобов'язань, за рахунок внутрішніх та (або) зовнішніх джерел з метою збільшення прибутковості, підвищення вартості бізнесу. Від повноти та структури фінансування безпосередньо залежить конкурентоспроможність компаній будь-якої форми власності, організаційно-правового статусу і галузевого спрямування.

Набір основних методів та інструментів фінансування є універсальним як для окремих унітарних компаній, так і для інтегрованих груп підприємств на чолі з материнською компанією (холдингов). Однак, процес безпосереднього здійснення фінансового забезпечення відрізняється.

Корпоративний центр холдингу контролює рух грошових потоків і розподіл фінансових ресурсів серед юридичних осіб-учасників, таким чином забезпечуючи реалізацію загальної стратегії групи. Фінансова взаємодія материнської та дочірніх компаній в холдингах має централізований або децентралізований характер (принцип оперативної самостійності).

До основних особливостей фінансового забезпечення типової холдингової структури слід віднести:

- *фінансово-організаційну оптимізацію* (розподіл бізнесу по різних юридичних особах з метою виокремлення зон відповідальності та мінімізації ризиків, залучення зовнішнього фінансування завдяки системі поручительства та гарантій між корпоративними одиницями групи);

- *оптимізацію податкових витрат* (досягнення податкових переваг за допомогою адміністративно встановлених трансфертних цін, максимальне використання національного та міжнародного пільгового оподаткування за допомогою розгалуженої структури дочірніх компаній резидентів та нерезидентів);

- *здійснення внутрішньогрупового фінансування* (передача майна та коштів між структурними одиницями за допомогою трансфертного ціноутворення, взаємного кредитування, вкладів до статутного капіталу, виплат дивідендів та аутсорсингу).

Категорія «внутрішньогрупове фінансування», що характерна холдинговим структурам, доповнює перелік базових методів фінансування підприємств (самофінансування, інвестування, акціонування, боргове та бюджетне фінансування).

За умов сприятливої кон'юнктури, ефективне застосування усього спектру різноманітних методів та інструментів фінансування дозволяє холдингам стабільно розвиватись та досягати позитивної операційної та фінансової синергії, а також ефекту масштабу.

Отже, успішно використовуючи додаткові переваги фінансового механізму інтегрованих форм господарювання (зокрема шляхи уникнення оподаткування та встановлення трансфертних цін), групи компаній мають можливість здійснювати значні фінансові маніпуляції між своїми структурними одиницями з метою максимізації консолідованого прибутку, що є запорукою успішної фінансово-господарської діяльності та інвестиційної привабливості

УДК: 336.71

ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Коркач І.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Платіжну систему можна представити у вигляді системи механізмів, які служать для переказу грошових коштів між суб'єктами господарювання, для розрахунку за платіжними зобов'язаннями, що виникають між ними. Платіжна система – це набір платіжних інструментів, банківських процедур і, як правило, міжбанківських систем переказу коштів, поєднання яких забезпечує грошовий обіг разом з інституційними та організаційними правилами та процедурами, що регламентують використання цих інструментів та механізмів.

Платіжна система складається з кількох самостійних систем, таких як: системи «клієнт-банк»; внутрішньобанківські платіжні системи; системи міжбанківських розрахунків; системи масових платежів;

Сучасними платіжними системами, здебільшого, керує банківський сектор. Платіжні системи виконують функцію передачі потоку інформації, який містить деталі платежу, і безпосередньо переказу грошових коштів.

Українське законодавство розрізняє діяльність в Україні внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем.

Внутрішньодержавна платіжна система – платіжна система, в якій платіжна організація є резидентом та яка здійснює свою діяльність і забезпечує проведення переказу коштів виключно в межах України. Міжнародна платіжна система – платіжна система, в якій

платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу коштів у межах цієї платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу.

Нині в Україні діють створені Національним банком України Система електронних платежів (надалі – СЕП), Національна система масових електронних платежів (надалі – НСМЕП) та приватні внутрішньодержавні та міжнародні платіжні системи банків та небанківських установ [1].

Станом на 01.07.2014 року на території України здійснювали діяльність 20 систем переказу коштів, створених резидентами, з яких 15 систем переказу коштів, створені банками та 5 – небанківськими установами України. Також на території України функціонували 20 міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами. Учасниками таких систем є більше 150 банків України, ПрАТ «Українська фінансова група» та національний оператор поштового зв'язку УДППЗ «Укрпошта» [2].

Система масових платежів в Україні представлена національною системою масових електронних платежів (НСМЕП). НСМЕП – це внутрішньодержавна банківська багатомітентна платіжна система масових платежів, в якій розрахунки за товари та послуги, одержання готівки та інші операції здійснюються за допомогою платіжних смарт-карток за технологією, що розроблена Національним банком України [2]. Дана система платежів призначена для обліку і здійснення обігових операцій фізичних та юридичних осіб при використанні платіжних інструментів.

Система електронних платежів НБУ (СЕП) – загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами державного казначейства на території України із застосуванням електронних засобів приймання, обробки, передавання та захисту інформації. Саме ця система забезпечує проведення переказу коштів через кореспондентські та ніші рахунки її учасників, відкриті у Національному банку України із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації у файловому режимі або режимі реального часу [2].

Список використаної літератури:

1. Кравець В. Розвиток платіжних систем в Україні та новітні форми розрахунків // Вісник НБУ. – жовтень, 2011. – с. 45-47

2. Платіжна система України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

УДК 631.16

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Котюжанський В.В., студент*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Будь-яке аграрне підприємство в процесі діяльності здійснює матеріальні, грошові й трудові витрати на просте та розширене відтворення основних фондів і оборотних засобів, виробництво і реалізацію продукції, соціальний розвиток трудового колективу тощо.

Найбільшу питому вагу в усіх цих витратах мають витрати на виробництво продукції. Витрати підприємства - сукупні витрати живої й уречевленої праці на виробництво певного виду продукції, вони вимірюються робочим часом. Це дійсні витрати підприємства незалежно від форми власності. В умовах товарного виробництва витрати виступають у

вартісній формі. Як суспільні витрати вони формують вартість продукту, що визначається кількістю суспільно необхідної праці.

Однак кожне окреме підприємство зазнає індивідуальних витрат на виробництво продукції. Вони складаються із вартості спожитих у процесі виробництва матеріальних витрат (амортизація основних засобів виробництва, вартість насіння, добрив, отрутохімікатів, кормів, паливно-мастильних матеріалів, запасних частин та ін.) і витрат на оплату праці працівників підприємства. Крім того, підприємство несе витрати, пов'язані з транспортуванням, зберіганням і реалізацією продукції, її первинною переробкою. У короткостроковому періоді виробництва різні види витрат можуть належати до постійних або змінних (див. рис).

У сільськогосподарських підприємствах витрати операційної діяльності (рослинництва, тваринництва і промислового виробництва) групуються за такими економічними елементами: матеріальні затрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати.

Витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) формуються за центрами відповідальності та об'єктами обліку, планування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Центрами відповідальності виступають внутрішньогосподарські підрозділи, що функціонують на засадах госпрозрахунку. Їх склад визначається з урахуванням виробничої та організаційної побудови підприємства, порядку закріплення засобів виробництва тощо.

Фактичні витрати підрозділу розподіляють між окремими культурами, видами і групами худоби та птиці пропорційно до планових витрат, а за їх відсутності — до нормативних витрат згідно з технологічними картами чи укрупненими нормативами.

УДК 336:631.11

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Крижанівська О.О., студентка*

Давиденко Н.М., професор, доктор економічних наук

Фінансова політика держави у сучасних умовах ринкових перетворень виступає визначальною для розвитку національної економіки. Фінансова криза та її негативні наслідки виявили, що існуюча фінансова політика виявилася недієздатною та низько ефективною, не в змозі адекватно і своєчасно реагувати на такі події. Особливо це надзвичайно важливе для сільського господарства, де істотний вплив мають специфічні чинники, зокрема, сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних та біологічних умов, незадовільний стан матеріально-технічної бази, складний доступ до джерел фінансування. Актуальність дослідження посилюється тим, що з початку аграрної реформи в Україні майже четверта частина підприємств галузі залишається збитковими. Це зумовлює неухильне зростання значущості теоретичного осягнення нових наукових підходів до формування й реалізації ефективної фінансової політики сільського господарства країни та розробки напрямів впровадження відповідних практичних рекомендацій з метою забезпечення продовольчої безпеки країни, зміцнення її експортного потенціалу, створення сприятливих умов життєдіяльності для теперішніх і наступних поколінь.

Необхідність теоретичного обґрунтування концепції фінансової підтримки розвитку

сільського господарства відповідно до вимог сучасного етапу розвитку економіки держави, потреба у визначенні шляхів її реалізації для прискорення економічного розвитку і визначили тему дисертації, її мету, основні завдання та соціально-економічне значення.

Існуючі нині наукові погляди на фінансову підтримку недостатньо вивчають як внутрішні, так і зовнішні чинники її формування, а також різні форми прояву. Тому на відміну від її традиційного вузького тлумачення як діяльності держави і підприємств щодо цілеспрямованого використання фінансів, нами здійснене удосконалення теоретичної інтерпретації категорії «фінансова політика» шляхом її розширення і трактоване як імперативну, теоретично й науково обґрунтовану систему заходів щодо планування, організації, регулювання й контролю фінансових відносин у процесі формування та використання фінансових ресурсів держави та підприємств.

Виявлено, що фінансова підтримка розвитку сільського господарства не тільки структурована, а й системна, тобто пов'язана з усіма елементами загальної економічної та аграрної політики і раціонально взаємозалежна за своїми структурними елементами. Звідси випливає необхідність комплексного, системного підходу до побудови і реалізації фінансової політики. Вона не може бути незмінною на різних етапах і циклах соціально-економічного розвитку країни. Це передбачає періодичне введення у фінансову політику нових елементів, коригування або скасування колишніх.

Фінансова підтримка є складною і багаторівневою категорією, яка має різні форми прояву, внутрішні та зовнішні чинники формування. Це зумовило необхідність удосконалення її теоретичної інтерпретації як імперативної, теоретично і науково обґрунтованої системи заходів з планування, організації, регулювання й контролю фінансових відносин у процесі утворення й використання фінансових ресурсів держави та суб'єктів господарювання. При цьому вважаємо доцільним розглядати фінансову політику не тільки як державну, а й політику підприємств.

Список використаної літератури:

1. Танклевська Н.С. Оподаткування діяльності аграрних підприємств: Монографія / Танклевська Н.С. – Херсон: Олді-плюс. – 2006. – 160 с.

УДК: 336.761

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Крупник А.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук доцент

Однією з атрибутивних ознак ринкової економіки є біржа - юридична особа, що забезпечує регулярне функціонування організованого ринку товарів, валют, цінних паперів, похідних фінансових інструментів.

Розвинений біржовий ринок створює рівні умови для ведення бізнесу всіма суб'єктами підприємництва, виводить фінансові й товарні потоки з тіні, відновлює баланс між працею і прибутком, а отже, сприяє досягненню якісно вищого, більш інтенсивного розвитку бізнес-середовища та економіки [2].

На вітчизняному фондовому ринку фондова біржа утворюється та діє в організаційно-правовій формі товариства (крім повного, командитного товариства і товариства з

додатковою відповідальністю) або дочірнього підприємства об'єднання торгівців цінними паперами. Можна виділити основні чинники, які зумовлюють не високий ступінь розвитку організаторів торгівлі в Україні:

- відсутність достовірної та повної інформації про рівень капіталізації основних суб'єктів ринку;
- неупорядкованість розвитку фондового ринку України в частині відсутності єдиного налагодженого механізму діяльності фондових бірж;
- наявність високого ступеня ризику щодо використання нагромадженого капіталу в реальному секторі економіки;
- обмеженість фінансових інструментів, які використовуються фінансовими посередниками і низький ступінь використання похідних цінних паперів;
- значна ступінь монополізації ринку, що перешкоджає формуванню масового та ліквідного фондового ринку;
- низький рівень інформованості та освіченості населення з питань функціонування фондового ринку;
- високий ступінь тіньової економічної діяльності і політичного втручання.

Отже, можна стверджувати, що вирішення проблеми слабкого розвитку фондових бірж в Україні потребує розробки державної програми розвитку фондового ринку з урахуванням зарубіжного досвіду і національних особливостей. Основа даної програми - надання комплексу пропозицій щодо забезпечення інформаційної відкритості, прозорості та забезпеченості біржової діяльності. Налагоджена діяльність фондових бірж дозволяє країнам інтегруватися в міжнародний ринковий простір, вирішувати питання щодо залучення додаткових ресурсів і стимулює загальнонаціональний розвиток країни [1].

При проведенні консолідації елементів торгової складової інфраструктури фінансового ринку, Україна повинна враховувати світові тенденції з тим, щоб будувати свою інфраструктуру і забезпечувати її необхідними засобами і важелями, враховуючи обов'язково світовий досвід і в результаті отримати інфраструктуру, яка без особливих проблем зможе вписатися в світове співтовариство. При виході на міжнародний рівень, ця обставина є досить великою перевагою.

Список використаної літератури:

1. Калинець К. С. Особливості розвитку та динаміка функціонування фондових бірж в Україні / К. С. Калинець // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 189-197.
2. Копылова О. В. Перспективы развития инфраструктуры фондового рынка Украины после слияния ПФТС и ММВБ / О. В. Копылова // Вісник ОНУ. – 2011. – Т. 15. – Вип. 20. (Економіка). – С. 122-130.

УДК 330.322:338

ІНВЕСТИВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кудрик Т.С., студентка*

Худолій Л.М., доктор економічних наук, професор

Інвестування аграрних підприємств є фактором розширення і активізації їх діяльності. При цьому аграрні підприємства в силу специфіки своєї діяльності не завжди мають тимчасово вільні кошти, які б вони могли вкласти у своє підприємство чи інші для отримання прибутку у майбутньому, а отримати їх із зовнішніх джерел аграрним підприємствам непросто в силу низької платоспроможності. Пошук джерел фінансування інвестиційної діяльності є досить актуальною проблемою.

Аналіз фінансових джерел інвестиційних ресурсів в Україні доцільно проводити на основі їх поділу на вітчизняні та зарубіжні. З-поміж вітчизняних джерел слід виокремлювати такі:

- власні кошти підприємств;
- кошти державного та місцевих бюджетів;
- кошти фінансово-кредитної системи;
- заощадження громадян.

Ключовими зарубіжними джерелами є кошти портфельних та стратегічних інвесторів [1].

Аналіз динаміки капітальних інвестицій в аграрний сектор України у 2010-2014 роках (рисунок 1) свідчить про збільшення обсягу інвестицій в 2014 році на 62,5 % порівняно з 2010 роком. Це вказує на зростання популярності аграрного сектору на фоні загального зменшення капітальних інвестицій в економіку України.

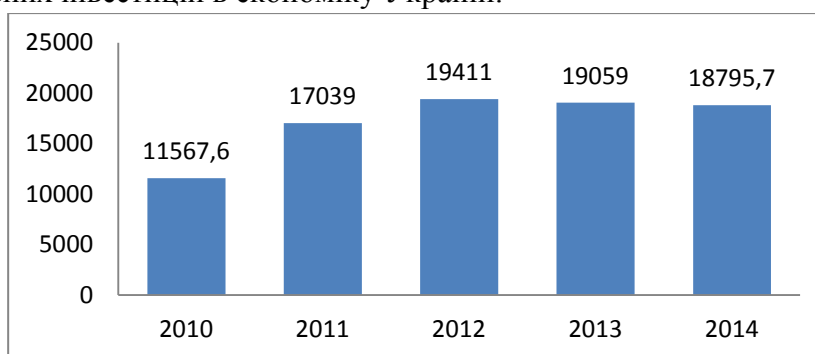

Рисунок 1 – Динаміка інвестицій в сільське господарство України, млрд. грн.

Відтак доцільно зробити висновок, що обсяг інвестицій в розвиток аграрного сектору за рахунок всіх джерел фінансування ще не достатній і тому вони не забезпечують навіть простого відтворення основних засобів [2]. Підприємства у цій сфері відчувають гостру нестачу коштів для оновлення матеріально-технічної бази, що уповільнює її розвиток. Цьому сприяє низка факторів, а саме: критичний знос основних засобів сільськогосподарських підприємств, нестабільна економічна та політична ситуація в країні, високий рівень інфляції тощо.

Таким чином для залучення інвестицій в аграрний сектор необхідно підвищити ефективність діяльності підприємств, забезпечити високу їх платоспроможність та захищеність від рейдерських захоплень.

Список використаної літератури:

1. Даниленко А. С. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств/А. С. Даниленко// Економіка та управління АПК: [зб. наук. праць]. – Біла церква, 2009. – вип.1.
2. Стецюк П. А. Фінансові проблеми розвитку аграрного виробництва: П. А. Стецюк, О. Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2012. - №4.

МЕХАНІЗМ ВІДШКОДУВАННЯ ВІДСОТКОВОЇ СТАВКИ ЗА КРЕДИТАМИ АГРАРНИМ ТОВАРОВИРОБНИКАМ

Кузьменко Н.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Одним із важливих напрямів державної фінансової підтримки сільського господарства є механізм здешевлення кредитів, який був запроваджений Постановою КМУ "Про додаткові заходи щодо кредитування комплексу сільськогосподарських робіт" від 25.02.2000 р. №398 [3].

Суть цього механізму полягає у частковій компенсації відсоткової ставки за кредитами за рахунок коштів Держбюджету України. Компенсація надається на конкурсній основі суб'єктам господарювання агропромислового комплексу - юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності за укладеними кредитними договорами за умови, що сума відсотків за користування кредитами та розмір плати за надання інших банківських послуг, пов'язаних з цим кредитом не перевищує 30 відсотків річних. Для отримання компенсації відсоткової ставки за кредитами сільськогосподарські підприємства надсилають до Конкурсної комісії, що сформована в облдержадміністрації за рішенням Міністерства аграрної політики, заяву та пакет документів (копію кредитного договору, посвідчену банком-кредитором або обслуговуючим банком, та копії додатково укладених договорів між позичальником та кредитором; довідку про банківські реквізити позичальника; виписку банку-кредитора або обслуговуючого банку про отримання позичальником кредиту; копію фінансової звітності за останній рік, довідку про відсутність (наявність) заборгованості з податків і зборів; копії документів про оплату товарів, робіт, послуг для підтвердження використання кредитних коштів). На основі цих документів Конкурсна комісія приймає рішення, щодо пільгового кредитування відповідного сільськогосподарського підприємства. При цьому слід звернути увагу на те, що пріоритетними є заявки від позичальників, які мають чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 10 млн. гривень, а також, ті які провадять діяльність з вирощування та розведення великої рогатої худоби молочних порід, іншої великої рогатої худоби [2].

Таблиця 1 – Структура видатків Державного бюджету України за напрямками фінансування за 2014-2015 роки [1]

Напрямки фінансування	Обсяги фінансування		Темп приросту, %
	2014 р.	2015 р.	
Аграрна політика і сільське господарство	4749086,7	1139309,6	-76,01
Підтримка галузі тваринництва	900000		-100,00
Освіта, наука, наукові розробки	17433828,6	16242695	-6,83
Пенсійний фонд	87359929,8	80863965,6	-7,44
Міністерство фінансів	1671801,5	1730805	3,53
Охорона здоров'я	8024985,1	7877024,2	-1,84
Енергетика і вугільна промисловість	15452840,5	1512556,5	-90,21
Всього(загальний фонд)	408073741,9	502047280,5	23,03

Механізм відшкодування відсоткової ставки за кредитами АПК є досить зручним і перспективним інструментом державної політики у сфері розвитку сільського господарства. Та на жаль, в Державному бюджеті протягом 2013-2014 років коштів на фінансування даної

програми не виділялося, при цьому навіть знизився обсяг держаних видатків на сільське господарство (табл.1).

З даних таблиці бачимо, що обсяги фінансування сільського господарства в 2015 році знизилися на 76% в порівнянні з 2014 роком. При цьому станом на 2015 рік з бюджету не виділено жодної копійки на підтримку галузі тваринництва.

Для удосконалення діючого механізму здешевлення кредитів доцільно: – визначити розмір часткової компенсації вартості кредиту по-перше, фіксовано, що забезпечить його прогнозованість як для позичальника, так і для державного бюджету, а по-друге, диференційовано, залежно від строків кредитування (короткострокові, середньострокові та інвестиційні довгострокові), позичальників, які більшою мірою потребують державної допомоги (сільськогосподарські підприємства та дрібні сільськогосподарські товаровиробники) та цілей використання, що сприятиме розвитку тих інвестиційних напрямів, які найбільше потребують державної підтримки; – звузити суб'єктний склад механізму здешевлення кредитів до сільськогосподарських підприємств, товаровиробників та обслуговуючих кооперативів, членами яких не менше 70 % є сільськогосподарські товаровиробники; – надавати часткову компенсація процентної ставки за короткостроковими кредитами одержаними виключно в національній валюті та середньостроковими й інвестиційними довгостроковими кредитами, одержаними в національній та іноземній валюті, що є обґрунтованим з огляду на цільове призначення кредитів та упередження виникнення валютних ризиків; – надавати кредитну субсидію за об'єктивними критеріями (без конкурсу), або правила та умови проведення конкурсного відбору позичальників мають бути єдиними для усіх конкурсних комісій і чітко прописані у відповідному нормативному акті, що визначає правила надання часткової компенсації процентної ставки за кредитами; – для своєчасності щорічного введення механізму кредитної субсидії визначити кінцевим терміном оприлюднення відповідних законодавчих актів не пізніше 20 грудня попереднього перед бюджетним роком; – підвищити прозорість та доступність механізму здешевлення шляхом мінімізації кардинальних щорічних змін та повернення до практики відшкодування часткової компенсації безпосередньо банкам та закріплення за ним права подання до уповноважених органів документації позичальника на одержання компенсації [4].

Список використаної літератури:

1.ЗУ «Про Державний бюджет України на 2015 рік»,№80-VIII від 28 грудня 2014.Режим доступу:<http://zakon.nau.ua/doc/?code=1877-15>

2. Постанова КМУ від 29 квітня 2015 року №300 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF>

3.Постанова КМУ "Про додаткові заходи щодо кредитування комплексу сільськогосподарських робіт" від 25.02.2000 р. №398.

4. Гудзь О.Є. – Модернізація механізму кредитних субсидій підприємств АПК. Режим доступу: http://agrofin.com.ua/files/gudz_05.pdf

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кулинка Ю.І., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

У країнах з розвинутою економікою процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Від раціонального формування фінансових ресурсів залежить не лише платоспроможність підприємства, а й ефективність усієї його господарської діяльності. Оскільки на агропромислових підприємствах забезпеченість фінансовими ресурсами є визначальним фактором здійснення процесу виробництва, кожне з цих підприємств постає перед проблемою пошуку джерел достатнього обсягу фінансових ресурсів.

У сучасних умовах фінансові ресурси підприємств є складовою фінансової системи держави роль яких посилюється з появою різних видів агропромислових підприємств нових форм власності і форм господарювання.

Саме формування фінансових ресурсів агропромислових підприємств пов'язане з трьома основними етапами їх функціонування [1].

По-перше, це процес початкового формування фінансових ресурсів (створення власних фінансових ресурсів). Сформовані на цьому етапі фінансові ресурси визначають потребу в так званому стартовому капіталі, рівні його ліквідності, швидкості обороту тощо.

По-друге, етап поповнення власного оборотного капіталу для підтримки безперервного процесу кругообороту. Цей етап формування фінансових ресурсів можна розглядати як постійний процес функціонування підприємства.

По-третє, це розміщення операційної діяльності та здійснення форм її диверсифікації, шляхом формування нових структурних одиниць тощо, за умови високої і зростаючої ринкової вартості підприємства.

По-четверте, формування фінансових ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності підприємством.

Фінансові ресурси постійно знаходяться у кругообороті, тобто формуються за рахунок вивільнених із кругообороту грошових засобів. Підприємство постійно закупляє необхідні для наступного циклу виробництва матеріальні ресурси. Звідси, випливає, що теоретично для формування фінансових ресурсів достатньо одного джерела – поступлення грошових засобів від реалізації виробленої продукції [2].

Отже, необхідність раціональної структури джерел формування фінансових ресурсів зумовлена рядом причин.

По-перше, власні та позичені джерела мають різну вартість, тому кожне підприємство повинне індивідуально провести по елементну оцінку вартості фінансових ресурсів й індивідуально визначити доцільність формування фінансових ресурсів за рахунок джерел, вилучаючи їх на певний час з кругообороту, або залучення інших видів джерел.

По-друге, від правильного співвідношення власних і позичених фінансових ресурсів залежить подальше оптимальне здійснення розширеного відтворення на підприємстві.

По-третє, в сучасних умовах обсяг власних фінансових ресурсів підприємства характеризує потенціал залучення додаткових фінансових ресурсів, що забезпечує додаткові прибутки, разом з іншими, не такими впливовими факторами, це оцінює ринкову вартість сільськогосподарського підприємства.

Список використаної літератури:

1. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / Гудзь О.Є. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007 – 578 с. - С.30
2. Недільська Л.В. Фінансові ресурси як економічна категорія / Л.В. Недільська // Вісн. ЖНАЕУ. – 2009. – № 2, т. 2. – С. 261–269.

СТАН І СТРУКТУРА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Кучеренко А.В., студентка*

Олійник Л. А., кандидат економічних наук, доцент

Найважливішою ознакою демократичного розвитку країни є наявність в ній місцевого самоврядування здатного забезпечити ефективне функціонування територіальних громад, вирішувати питання соціально-економічного розвитку. Така здатність потребує відповідного фінансового забезпечення та дотримання принципу децентралізації влади.

Основним джерелом що забезпечує мобілізацію доходів місцевих бюджетів є податкові надходження, які в свою чергу включають загально- державні податки і збори та місцеві податки і збори . Протягом 2009-2014 рр. у структурі доходів місцевих бюджетів спостерігається збільшення частки податкових надходжень з 58 542 млн грн до 87 334 млн грн. Проте у 2012 році їх обсяг становив 91 191 млн грн. [2].

Податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомшого за обсягом джерела доходної частини місцевих бюджетів – 61,4 % від загальних надходжень місцевих бюджетів.

Збільшення обсягів надходжень від податку на доходи фізичних осіб зумовлено легалізацією виплати заробітної плати, позитивними тенденціями зростання доходів низькооплачуваних верств населення через підвищення мінімальних соціальних гарантій та зростанням заробітної плати загалом.

Основні чинники, які позитивно впливали на надходження податку на доходи фізичних осіб, такі: збільшення ставки оподаткування до 15–17 %; підвищення мінімальної заробітної плати та відповідне зростання фонду оплати праці; введення в дію з 01.01.2007 р. оподаткування доходів платників від продажу або обміну нерухомого, рухомого майна, отриманої спадщини і подарунків. Крім позитивів, існують й негативні тенденції в оподаткуванні доходів фізичних осіб, що відповідно зменшує рівень податкових надходжень, зокрема:

- заниження платниками оподаткованого доходу та ухилення від сплати податку;
- зараховування податку на доходи фізичних осіб до відповідного місцевого бюджету за місцем реєстрації юридичної особи;
- зменшення бази оподаткування через зниження загального рівня доходів працюючого населення та поглиблення бідності.

Досвід розвинутих країн показує, що оподаткування доходів населення є дієвим інструментом перерозподілу з чітко визначеними умовами суспільного добробуту, високим рівнем життя й доходів громадян. Удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні повинно здійснюватися у напрямі забезпечення принципу соціальної справедливості.

Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів є місцеві податки і збори , які у 2014 році становили 8 056 млн грн. [1].

Достатньо вагомим джерелом наповнення місцевих бюджетів, є податки і збори, пов'язані з забрудненням навколишнього природного середовища.

У перспективі основним джерелом наповнення місцевих бюджетів повинен стати податок на нерухомість. Його базу розширюють за рахунок залучення в оподаткування комерційного майна.

Дослідження практики формування податкових надходжень місцевих бюджетів показали, що нині місцеві органи влади не володіють достатніми фінансовими ресурсами для організації управління економікою і соціальною сферою території. Основним бюджетоутворюючим податком є податок на доходи фізичних осіб, який протягом останніх років становив більше 60 % доходів місцевих бюджетів.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за 2014 рік
2. Статистичний щорічник України

УДК 338.434

АГРАРНІ РОЗПИСКИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД КРИЗИ

Левкович М.П., студентка*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

У часи будь-якої політичної та економічної ситуації в Україні виробництво сільськогосподарської продукції було єдиною галуззю, яка завжди демонструвала позитивні тенденції розвитку.

Незважаючи на те, що Україна на разі б'є експортні рекорди поставки сільськогосподарської продукції за кордон, для підвищення конкурентоздатності цієї галузі та збільшення експорту даної продукції, необхідним заходом є залучення великої кількості матеріальних ресурсів (передусім саме коштів), що допомогло би збільшити кількість аграрної продукції та покращити її якість.

Залучити нові кошти аграрні підприємства можуть за допомогою кредитування. Однак умови надання кредитів галузі сільського господарства, які на разі діють в Україні є неприйнятними і не вигідними для аграріїв. Відсоткові ставки, під які залучаються кредити в Україні на 2015 рік становлять в середньому 25-35%, це у 2 рази більше ніж до початку економічної кризи.

Для того, аби вирішити проблему кредитування вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції, в Україні запровадили аграрні розписки.

Згідно із Законом «Про аграрні розписки», аграрна розписка – це товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або заплатити грошові кошти на визначених в ньому умовах. Виділяють два види аграрних розписок: товарні та фінансові. Товарні - передбачають обов'язок боржника передати продукцію та можливість заздалегідь погодити перерахунок кількості продукції в зв'язку з можливою різницею її якості. Фінансові – зобов'язують боржника сплатити грошові кошти, сума яких встановлюється в момент видачі розписки або може бути визначена в майбутньому.

Використання аграрних розписок має безумовні економічні переваги як для сільськогосподарських товаровиробників, так і для постачальників добрив, засобів захисту рослин, насіння, палива і т. п. Зокрема, аграрна розписка дозволяє сільгоспвиробнику фінансувати виробництво сільськогосподарської продукції за рахунок продажу врожаю до його фактичного збору і знімає ризик зниження ціни на продукцію, має безумовний характер та надає можливість виконати зобов'язання у грошовій або натуральній формі. Аграрні розписки мінімізують ризики, що обмежують інвестування під заставу майбутнього врожаю.

Цей інструмент дешевший і простіший в адмініструванні порівняно з банківським кредитуванням, вексельним фінансуванням та товарними кредитами. Важливе значення мають аграрні розписки для малих та середніх виробників, адже їм складніше знайти кошти ніж великим холдингам. З банками такі підприємства співпрацюють рідко, причиною цього є низка обставин: в одних нема застави, в інших відсутня кредитна історія, а хтось взагалі працює без бухгалтера.

Попри те, що згідно з Законом в Україні аграрні розписки повинні були діяти ще з 2013 року, в дію даний механізм було введено лише у вересні 2014 року, коли спільним наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України і Міністерства юстиції України було запроваджено пілотний проект з відпрацювання технології введення в обіг аграрних розписок на прикладі Полтавської області та План заходів з реалізації цього проекту. Окрім Полтавської області дія даного проекту поширилась на Харківську, Черкаську, Вінницьку. Агровиробники зазначених областей незабаром матимуть можливість скористатися цим механізмом для залучення та планування кредитів на 2016 рік.

Необхідною умовою функціонування даного механізму кредитування є реєстр аграрних розписок, який на разі успішно працює в Україні.

УДК 339.187.6(477)

РОЗВИТОК ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

Левченко В.В., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Розвиток лізингу в Україні зумовлений високим ступенем зносу основних фондів, що негативно впливає на показники економічного зростання. Лізинг за своєю сутністю є синтезом відомих форм фінансування капіталовкладень, альтернативним механізмом оновлення основних фондів суб'єктів господарювання, використання якого, як показує зарубіжний досвід, сприяє процесу модернізації економіки та підвищення її технологічного рівня.

Лізинг є один із найпоширеніших у світовій практиці методів фінансування технічного оснащення та оновлення виробництва, який має давні традиції. У країнах Європи лізинг становить майже третину інвестицій в основні засоби, а в решті країн із високими показниками росту – від 10 до 15 % (в Україні – лише 1,5 %). У таких країнах Східної Європи, як Естонія, Чеська Республіка, Угорщина, Польща, а також Росія, співвідношення річного обсягу ринку лізингу та ВВП коливається від 2 до 5 % (в Україні – всього 0,3 %). Незважаючи на активний розвиток фінансової системи, ринок лізингових послуг в Україні перебуває на стадії становлення. При цьому активізація лізингових операцій істотно впливає на розширення реального сектору економіки України.

Лізинг створює економічні вигоди всім учасникам лізингової операції. Так, підприємству - постачальнику гарантується збут продукції і своєчасне одержання грошових коштів для здійснення розрахунків з бюджетними робітниками і направлення їх на виробничий розвиток.

Головними перешкодами розвитку ефективного лізингового ринку є брак довгострокових коштів лізингодавців та низька платоспроможність більшості потенційних лізингоотримувачів, що значно підвищує ризикованість лізингових відносин. Велике значення має для подальшої активізації лізингового ринку є формування сприятливої

законодавчо-нормативної бази лізингових операцій та удосконалення інституційного середовища ринку лізингових послуг.

З огляду на нинішню економічну ситуацію в Україні, зокрема на стан фінансового сектору, не можна не визнати, що потреба в лізингу стоїть дуже гостро. Адже активне впровадження лізингових операцій сприятиме оновленню основних фондів завдяки збільшенню доступу підприємств до зовнішніх джерел фінансування інвестицій. Крім цього, розвиток лізингу стимулюватиме підвищення ефективності кредитної політики банків у результаті створення конкурентного середовища між джерелами фінансування. Також лізинг в Україні допоможе розвитку малого та середнього бізнесу. Це, у свою чергу, призведе до багатьох позитивних змін в економіці.

Таким чином, лізинг є одним із ефективних методів інвестування, який дає змогу без різкої фінансової напруги підприємства забезпечити формування матеріально-технічної бази, та найпрогресивніших методів матеріально-технічного забезпечення.

УДК: 336.1

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ – ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАД

Лис А.А., студент*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Ми живемо в дуже непростий час - час епохальних змін. Держава взяла курс на децентралізацію, що тягне за собою реформування органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади - фактично повне переформатування діючої системи управління.

Сьогодні більшість наших сіл – дотаційні, вони не можуть заробити навіть на утримання сільради. Обраний голова села, у зв'язку із відсутністю доходів сільського бюджету, нічого не може зробити взагалі, але він і ще декілька працівників сільради все одно отримують зарплатню з бюджету.

Радикальних дій щодо впровадження децентралізації в Україні ще не відбувалося, проте будь-які спроби розпочати впирались в небажання втратити повноваження центральними органами.

31 січня 2015 р. року вступили в дію зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, які уже розширили фінансові можливості місцевого самоврядування, а в майбутньому дозволяють зробити економічно самодостатніми та спроможними і нові об'єднані громади. Об'єднані громади отримають весь спектр повноважень та фінансових ресурсів, що їх наразі уже мають міста обласного значення, зокрема зарахування 60% ПДФО на власні повноваження, зарахування до місцевих бюджетів 10% податку на прибуток підприємств, акцизного податку, 80% замість 35% екологічного податку, прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (зараз прямі відносини мають лише області, райони, міста обласного значення), державні субвенції. Законодавчі зміни надали право органам місцевого самоврядування затверджувати місцеві бюджети незалежно від прийняття закону про Державний бюджет.

Логіка цих змін полягає в тому, що податки, які передаються на місця, дозволяють збільшити місцеві бюджети, а громади уже матимуть право питати у свого керівництва, як ті розпоряджаються додатковими ресурсами.

Проте будь-яке нововведення породжує ризики, які можуть виникнути як і під час самого процесу, так і після впровадження новизни.

Першою проблемою може бути те, що при об'єднанні територіальних громад, та наділені їх додатковими повноваженнями, необхідно серйозно поставитися до вибору голови відповідної ради. Ми вважаємо, що для досягнення найвищого результату від управління адміністративно-територіальною одиницею, було б доцільно внести зміни до Конституції, що на посаду голови відповідної ради повинна обиратися особа, яка має вищу юридичну або економічну освіту. Також необхідно посилити контроль до управлінських навиків складу рад.

При здійсненні добровільних об'єднань відбудеться скорочення штату працівників органу місцевого самоврядування. Також можливе закриття шкіл, лікарень та інших соціальних закладів, що зменшить рівень життя населення та збільшить безробіття. Оскільки, за умови децентралізації, надходження по ПДФО буде на 60% передано об'єднаним громадам, а у випадку скорочення працівників зменшиться надходження по сплаті податку до бюджету, що створить дефіцит бюджету.

До імовірних проблем можна віднести проблему горизонтального вирівнювання.

Відповідно до змін до Бюджетного кодексу, при необхідності вирівнювання, бюджету буде надано кошти лише в розмірі 80% від необхідного розміру базової дотації. В такому випадку можливе зменшення якості надання гарантованих послуг.

Децентралізація влади являється надзвичайно важким процесом і поступовим процесом, тому, на нашу думку, форсування даного процесу є недоцільним та може призвести до негативних наслідків. Тому слід більше оцінювати можливі ризики при реформуванні.

Після остаточного ухвалення ці зміни стануть доленосним рішенням, що зроблять безповоротною реформу, направлену на наближення України до Європи, забезпечення заможного життя наших громадян.

УДК: 336.77: 330.567.22(477)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Лис А.А., студент*

Ващик М.С., кандидат економічних наук, доцент

Кредитні відносини і кредит є невід'ємною частиною економічної системи держави. Велику роль у задоволенні потреб людей відіграє споживчий кредит.

Споживчий кредит – це один з видів банківського кредиту. Він являє собою кошти у національній валюті, надані кредитором у тимчасове користування фізичним особам для задоволення своїх поточних потреб, на умовах терміновості, повернення та платності. Ця форма кредиту безпосередньо показує рівень життя і добробуту населення країни [1].

Проблему споживчого кредитування досліджували провідні вітчизняні науковці: Р.Коцовська, В.Лагутін, А.Мороз, С.Мочерний, М.Пуховкіна, М.Савлук, І.Тарануха та ін. У своїх працях вони аналізували теоретичні сторони, а також сучасний стан і перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні.

Практично в будь-якій розвинутій країні споживче кредитування давно вже є звичним явищем. Такий кредит, як вже зазначалося, має соціальний характер, тому що використовується для підвищення рівня життя і задоволення особистих потреб населення. Але, крім власне соціального аспекту, споживчий кредит виступає як інструмент економічного стимулювання розвитку країни. Надання споживчих кредитів в розвинутих країнах має позитивні наслідки, адже він стимулює виробництво до розвитку. В Україні ж споживчий кредит фактично фінансує імпортерне виробництво [2].

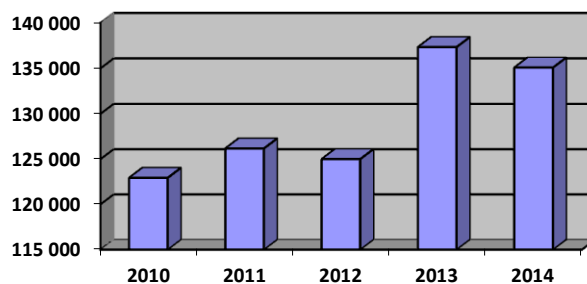

Рисунок 1 Споживчі кредити, надані депозитними корпораціями домашнім господарствам за 2010-2014 рр.

Джерело: Вісник НБУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

Як бачимо, 2010-2014 рр. спостерігається нестабільна тенденція надання споживчих кредитів. Так, в 2010 р. обсяг кредитів збільшився на 3,2 млрд. грн, а в 2011 спостерігається зменшення обсягів. в 2014 р. загальний обсяг кредитів, виданих банками українським позичальникам, зменшився на 2,3 млрд. грн. або на 2% - до 135,1 млрд. грн. Проте в 2013 р. спостерігається зростання на 12,3 млрд. грн. (9,9%).

Зменшення у 2014 р. обсягів кредитування пов'язане із загостренням політичної та економічної ситуації в Україні, зниженням купівельної спроможності населення, а також із зростанням кредитних ставок. У свою чергу, через зниження доходів населення знижується їх кредитоспроможність, що є додатковим ризиком для комерційного банку.

В регіональному розрізі станом на вересень 2015 р. найбільшу частку наданих споживчих кредитів в загальному розмірі має Київська обл. та м. Київ – 46,7%, Дніпропетровська обл. – 7% та Одеська обл. – 6,1%.

Отже, споживчий кредит має соціальний характер, оскільки він використовується на задоволення потреб людей. У свідомості людей даний вид кредитування давно вже є звичним явищем, і в Україні він активно розвивається. Споживче кредитування у сучасних умовах характеризується такими тенденціями: висока ризикованість через значні показники неповернення; висока ціна, яка має тенденцію до збільшення; споживчі кредити найчастіше використовуються на купівлю імпортованих товарів; відбувається стрімке зростання частки карткових та кеш-кредитів кредитів, при цьому скорочується частка класичних споживчих цільових кредитів.

Список використаної літератури:

1. Коцовська Р.Р. Банківські операції: навч. посіб. / Р.Р. Коцовська. – К: УБС НБУ: Знання. – 2010. – 390 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://pidruchniki.ws>.
2. Сидорова А.В. Регіональні особливості споживчого кредитування в Україні / А. Сидорова, М. Жмайло // Фінанси України. – 2012. – №2. – С. 80-92.

УДК 336.741.242

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Лисак Ю.А., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Розвиток валютного ринку в Україні розпочався після проголошення незалежності держави. Його специфіка полягала в тому, що він був представлений переважно валютною біржею, яка функціонувала як структурний підрозділ Національного банку України. Із

подальшим розвитком цього ринку і збільшенням обсягів операцій виникла потреба у створенні самостійної структури, через яку здійснювалася б валютна політика держави. У зв'язку з цим 8 липня 1993 р. з'явилася Постанова Правління НБУ № 50 «Про Українську міжбанківську валютну біржу».[1] На валютному ринку України могли діяти такі суб'єкти: УМВБ; НБУ; комерційні банки тощо. Українська валютна біржа — це перший за часом виникнення сегмент валютного ринку держави. Ринкове регулювання валютного ринку діє на основі закону вартості і закону попиту та пропозиції. При цьому також має місце і державне регулювання, що в умовах кризових ситуаціях посилюється.

Валютне регулювання в Україні здійснюється на основі Декрету Кабінету Міністрів «Про систему валютного регулювання та валютного контролю», який набув чинності у лютому 1993 р. і діє й нині. Закон про регулювання валютного ринку ще не прийнятий, хоч проект його передано до Верховної Ради і він чекає свого обговорення. Декрет установлює режим здійснення валютних операцій на території України, визначає загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших кредитно-фінансових установ України в регулюванні валютних операцій, права й обов'язки суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю, відповідальність за порушення валютного законодавства.

Згідно з Декретом суб'єкти валютних відносин поділяються на резидентів та нерезидентів. До резидентів відносять фізичні та юридичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі й такі, що тимчасово перебувають за кордоном. Нерезидентами вважаються фізичні та юридичні особи, які не мають українського громадянства і їх постійне місце проживання знаходиться за кордоном [2].

Загальне керівництво валютною політикою: Президент України та Верховна Рада.

Головною виконуючою установою валютного регулювання є Національний банк України. Крім НБУ, в межах своєї компетенції, органами валютного контролю є: Державна податкова інспекція України; Міністерство зв'язку; Державний митний комітет України.

Валютне регулювання буває прямим і непрямим. Пряме валютне регулювання полягає в корекції поведінки суб'єктів ринку через застосування обмежуючих законодавчих актів і втручання органів виконавчої влади. Непряме - полягає у використанні валютно-кредитних методів впливу на поведінку економічних агентів ринку. Валютне регулювання є засобом реалізації валютної політики, яка являє собою сукупність заходів у сфері валютних відносин відповідно до стратегічних цілей держави. В Україні валютна політика спрямована на забезпечення сталості економічного зростання, стримування темпів інфляції, підтримання рівноваги платіжного балансу.

Список використаної літератури:

1. <http://forum.finance.ua/viewforum.php?f=4>
2. http://pidruchniki.com/14860419/ekonomika/valyutniy_rinok_ukrayini_osoblivosti_yogo_funktsionuvannya
3. <http://lib.lntu.info/book/fof/bs/2010/10-076/12.html>

УДК:336-04:631.11

ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ФІНАНСОВОГО ВІДДІЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Литвинець Н.О., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Поточні економічні часи вимагають, щоб організації і підприємства досягли більшої ефективності за менших витрат. Для того, щоб залишатися конкурентоспроможними, внутрішні функції компанії повинні удосконалюватись та оптимізуватись, щоб бути більш

ефективним. Для цього власники бізнесу повинні оцінювати процеси, системи та організаційну структуру. У фінансових відділах оптимізація бізнес процесів повинна відбуватись у п'яти напрямках, які представлені на рис. 1.

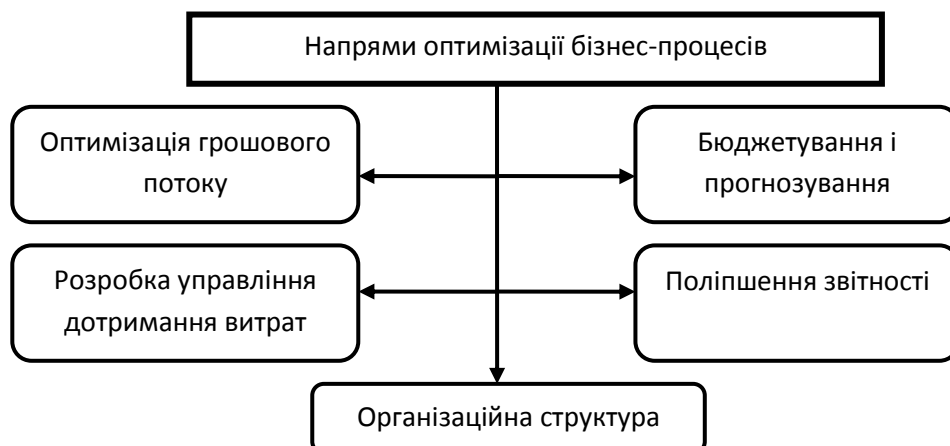

Рисунок 1 – Напрями оптимізації бізнес-процесів фінансового відділу

Передбачуваність грошових потоків має вирішальне значення для будь-якого бізнесу. Адже врегулювання рахунків дебіторської та кредиторської заборгованості безпосередньо впливає на грошовий потік. Всі паперові носії або ручні операції повинні бути представлені у формі бізнес-процесу, що дозволяє уникнути невідповідності обробки даних і дозволяє функціональному їх виконанню в однаковий час кожного місяця. Системи обліку повинні видавати звіти, які показують ключову операційну інформацію, що має відношення до конкретного бізнесу або галузі. Вони мають підвищувати точність і розуміння інформації, що дозволяє власникам бізнесу отримувати ключові основи операційного інтелекту свого бізнесу.

Доступ до достовірної та своєчасної інформації має вирішальне значення для бюджету і прогнозування. Точне бюджетування і прогнозування відіграє вагомую роль у діяльності будь-якого підприємства. З оптимізацією грошових потоків цей процес слід використовувати для автоматизації завдань, таких як ручне введення даних.

При цьому не слід забувати, що коливання витрат навіть з невеликими відхиленнями, може значно вплинути на бюджет і грошові потоки компанії. Створення контролю витрат – це процес вдосконалення, з якого кожен бізнес може отримати вигоду. Ці елементи управління забезпечують вирівнювання між витратами і бюджетом, старанній роботі з метою зменшення коригувальних дій процесу бюджетування. Для впровадження цієї роботи слід сформувавши певні функції персоналу повинні. Це може знадобитися власникам бізнесу для порівняння своєї функціональної організаційної структури з ієрархічною (лінійною), або навпаки, і унеможливить дублювання функцій згідно посадових інструкцій.

Для прийняття кращих рішень, в т. ч. фінансових, швидшого надання потрібної інформації, підприємства можуть використовувати програмний продукт типу BA Microsoft, що забезпечить оптимізованим набором інтегрованих продуктів, розроблених для надання авторизованого доступу до критичних для бізнесу фінансових даних.

Фінансові департаменти часто знаходяться серед тих, хто першими впроваджує рішення з бізнес-аналітики в організації. Будучи відповідальними за надання співробітникам найсвіжіших даних для інформування їх про бізнес-рішення, вони часто визнають недоліки, що приховані у незахищених, статичних та латентних даних. Впровадження рішення Microsoft з бізнес-аналітики дає змогу:

- керівникам бізнесу бути впевненими в точності та безпеці даних;
- працівникам фінансового відділу самостійно приймати усвідомлені, продуктивні та відповідальні рішення в режимі реального часу, які безпосередньо відбиваються на корпоративній стратегії.

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Лобунець Я.В., студентка*
Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Банкрутство підприємств в Україні є поширеним явищем сьогодення. Світова економічна криза, нестабільність економічного і політичного середовища в країні, недосконалість правового та податкового законодавства призвели до збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, які прямують до банкрутства, що призводить у більшості випадків до ліквідації таких підприємств.

Згідно закону України «Про банкрутство» під банкрутством розуміють пов'язану з браком активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом.

Останнім часом в Україні зазнають банкрутства все більше підприємств. Особливо це стосується банківської сфери. Причинами масового банкрутства банків у 2014-2015 роках, що сталося в Україні, стали нечисті на руку власники і менеджери цих банків, а також несприятливе бізнес-середовище в країні.

Причини банкрутства українських підприємств різноманітні, але всі вони похідні від кризового стану національної економіки. Необґрунтована економічна політика уряду, некеровані інфляційні процеси, тотальна економічна криза, політична нестабільність суспільства, спад ділової активності понад усе впливають на результати діяльності підприємств, перш за все, із-за недосконалості законодавчої бази.

Передумови банкрутства - це взаємодія цілого ряду чинників: зовнішніх і внутрішніх. До зовнішніх належать: економічні, політичні, демографічні, науково-технічний прогрес. До внутрішніх належать: збільшення дебіторської заборгованості, дефіцит власних оборотних коштів, неефективність фінансових вкладень, відсутність договірної дисципліни.

Світовий та вітчизняний досвід виділяє такі основні методи подолання наслідків кризових явищ: зменшення витрат; збільшення надходження коштів; проведення реструктуризації кредиторської заборгованості; проведення реорганізації або реструктуризації підприємства, вдосконалення його організаційної структури та корпоративного управління, формування портфеля технологій виробництва відповідно до умов кризового стану ринку, коригування збутової політики і менеджменту персоналу. Варто доповнити перелік цих методів різними видами диверсифікації, а саме, диверсифікації продукції, ринків збуту і всієї діяльності підприємства.

Отже, банкрутство – це міра економічної та юридичної відповідальності господарюючого суб'єкта, виражена в припиненні його господарсько-фінансової діяльності за рішенням суду, у зв'язку з нездатністю задовольнити визнані правомірними вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед бюджетом через перевищення заборгованості над вартістю.

Застосування міжнародних стандартів у сфері регулювання неспроможності сприятиме становленню надійної фінансової системи України, яка має будуватися на ефективних законах про банкрутство, котрі, своєю чергою, повинні містити зрозумілі, прості та прозорі роз'яснення майнових проблем завдяки застосуванню дієвих процедур банкрутства його майна. Превентивні заходи можуть захистити підприємство від банкрутства та

Основні заходи профілактики банкрутства на підприємстві повинні бути пов'язані з ефективним управлінням його фінансами і виробництвом, правильним визначенням стратегічних цілей і тактики реалізації.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Макаренко Я.В., студент*

Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

Валютні відносини є однією з найбільш складних сфер ринкового господарства, оскільки в них зосереджені проблеми національної і світової економіки. В умовах глобалізації постійно збільшуються міжнародні потоки товарів, послуг і особливо капіталів і кредитів. Валютний ринок та його регулювання займає провідне місце в економічній політиці держави. Валютне регулювання може стимулювати економічний розвиток у країні та впливати на стан окремих секторів, галузей і підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі, у свою чергу, впливають на розвиток валютних відносин і відповідним чином вносять коригування у валютну політику, що проводиться в державі [1].

Успішний розвиток валютних відносин можливий за умови існування особливого ринку, на якому можна вільно продати та купити валюту. Без такої можливості економічні контрагенти просто не змогли б реалізувати свої валютні відносини, не мали б іноземної валюти для здійснення своїх зовнішніх зобов'язань, не змогли б перетворити одержану валюту в національні гроші для виконання своїх внутрішніх зобов'язань. Валютний ринок забезпечує своєчасне здійснення міжнародних розрахунків, страхування від валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, валютні інтервенції та отримання прибутків його учасниками у вигляді різниці курсів валют. Отже, питання, пов'язані з валютою та фінансово-валютною системою, є актуальними, особливо коли постали проблеми щодо вдосконалення організації та регулювання валютного ринку. При цьому на перший план виходить проведення адекватної валютної політики, що здійснюється центральним банком.

Необхідність встановлення валютного курсу пояснюється тим, що національна валюта за межами внутрішнього ринку не може виступати законним купівельним і платіжним засобом. Відповідно до чинного законодавства окремих країн курси іноземних валют встановлюються їх котируванням.

В Україні тенденція зміни валютного курсу в 2014 - 2015 роках, розглянуто на рис. 1.

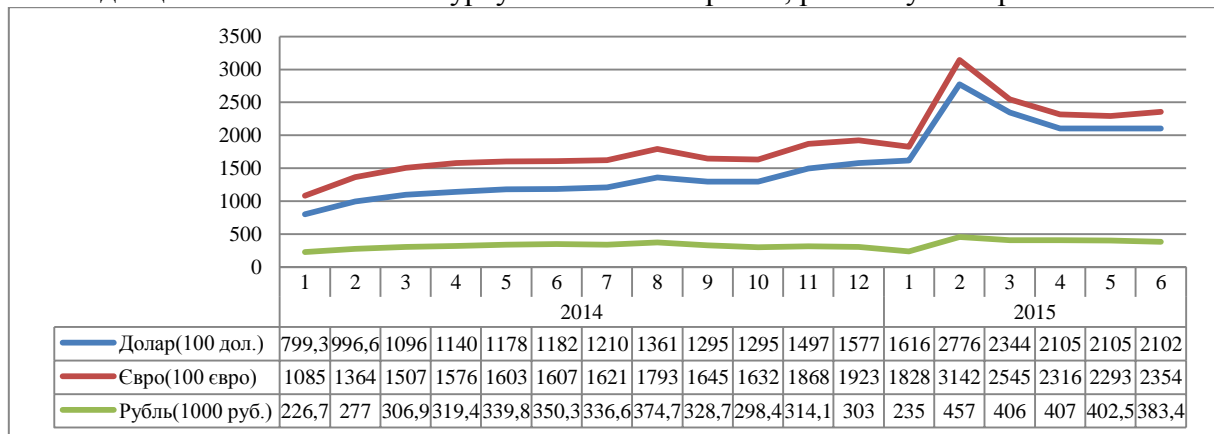

Рисунок 1 – Динаміка офіційного курсу гривні в 2014-2015 роках

Джерело: <http://index.minfin.com.ua/chart>.

Валютний курс за останні два роки досить не стабільно змінювався. Перше найбільше зростання проявилось в 2015 році. Тоді долар зріс із 15 до 28 грн за 1 долар. Це негативно позначилося на особах, які мали кредити в доларі, бо він вважався майже найстабільнішою валютою, якою користувались українці. Тобто зростання валютного курсу (як долару, так і

євро) негативно впливає на споживачів. Підприємці закупають майже всю продукцію в іноземній валюті, в наслідок цього відбувається підвищення цін на продукти харчування, послуги різного роду, на товари для дому та інше.

Ризики дестабілізації ситуації на валютному ринку все ще залишаються, зокрема причиною цього є: невизначеність щодо розвитку світової економіки, незадовільні показники платіжного стану та ВВП країни зовнішніх фінансових ринків, погіршення стану платіжного балансу, високий рівень зовнішньої заборгованості України, дефіцит державного бюджету та спекулятивний фактор.

Для ефективного функціонування валютного ринку необхідним є: зменшення доларизації, забезпечення механізму регулювання валютного ринку, підтримка впевненості у грошовій системі та національній грошовій одиниці.

УДК 336.71(477)

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Мальчик Н.О., студентка*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Атрибутом суверенності держави та запорукою її фінансової безпеки є потужна банківська система. Українська банківська система ще досить молода та повністю несформована, особливо в порівнянні з банківськими системами розвинутих країн.

Банківська система України - це провідна ланка фінансової системи, регулятор грошового обігу, основний центр акумуляції фінансових ресурсів та їх перерозподілу, вона володіє особливим важелем впливу на вітчизняну економіку.

До знецінення гривні мінімальна зарплата українців була на рівні 150 \$ (70 позиція з низу рейтингу), практично такий самий розмір оплати в працівників колишніх азійських пострадянських держав – Туркменістану чи Азербайджану. Та після різкого падіння гривні мінімальна зарплата в Україні встановилася на рівні 43\$ (19 позиція з низу рейтингу), а сусідами за показниками в нас стали африканські Ліберія, Ботсвана та Демократична республіка Конго [2].

На сучасному етапі серед основних проблем України, що потребують вирішення, важливе місце посідає вирішення завдання щодо формування ефективної банківської системи.

Ключовими проблемами банківської системи України є:

- значна девальвація гривні;
- спад в економіці;
- військові дії у східному регіоні та анексія АР Крим;
- недостатній рівень корпоративного управління зумовили погіршення якості

кредитного портфелю банків.

Унаслідок зростання рівня негативно класифікованої заборгованості банки змушені були створювати значні резерви за активними операціями, що неминуче негативно вплинуло на рівень капіталізації банківських установ. За рік банки здійснили відрахувань у резерви на суму 103 млрд. гривень. Це стало визначальним чинником повернення банківської системи до збитковості – за 2014 рік збитки банківського сектору склали майже 53 млрд. грн [1].

Швидкому вирішенню проблеми накопичення негативно класифікованої заборгованості не сприяє існування низки невирішених питань, зокрема у податковій сфері.

Інтенсифікації потребує процес реформування судової системи України та боротьби з корупцією.

Отже, зважаючи на існуючі проблеми, можна запропонувати такі шляхи вирішення:

- підвищення контролю за діяльністю банків;
- підвищення рівня капіталізації банків;
- врегулювання конфліктів між народом і банками, пом'якшення умов договору (виплата валютних кредитів за меншим курсом);
- забезпечення довіри до банків, шляхом підвищення їхньої стабільності, конкурентоспроможності та стійкості;
- посилення боротьби з відмиванням злочинних грошей;
- участь банків у міжнародних банківських об'єднаннях, відкриття філій за кордоном.

Банківська система України має ряд серйозних проблем, які потребують негайного вирішення. Якщо ми подолаємо цей бар'єр, то зможемо перейти на новий щабель в розвитку банківської системи України.

Список використаної літератури:

1. Тарасова О. В. Стан і тенденції розвитку банківської системи України О. В. Тарасова, Ю. О. Панова // Економіка харчової промисловості . – 2014. – № 3. – С. 79-86, с. 85
2. Мінімальна зарплата в Україні через падіння гривні вже нижча, ніж у Замбії й Гані [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/1047928-minimalna-zarplata-v-ukrajini-cherez-padinnya-grivni-vje-nijcha-nij-u-zambiji-i-gani-zmi.html>

УДК336.717

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ

Марчук А.Ю., студентка*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

Ринок міжбанківських кредитів (МБК) посідає чільне місце у загальній банківській системі, є впливовим важелем для реалізації грошово-кредитної політики як засобу макроекономічного регулювання. З усіх існуючих сьогодні фінансових інструментів міжбанківські кредити найоперативніше реагують на зміну кон'юнктури грошового ринку, оскільки банки часто розглядають ринок МБК як оперативне джерело коштів для активних операцій на інших сегментах грошового ринку.

Міжбанківський ринок – частина ринку позикового капіталу, на якому тимчасово вільні грошові ресурси залучаються і розміщуються банками між собою у формі міжбанківських депозитів чи кредитів.

Початок становлення МБК припадає на 1992р., коли НБУ почав надавати кредити банкам для фінансування діяльності вітчизняних підприємств та комерційних банків під цільові програми договірних засадах, переважно на пільгових умовах за відсотковою ставкою, значно нижчою за облікову. Загальному вигляді ринок МБК пройшов декілька етапів свого розвитку, серед яких виокремлюють: етап становлення (1992–1994рр.), розвитку (1995–1998рр.) та зростання (1999–2004рр.).

Операції на ринку МБК, проведені протягом 2005–2014 років носять досить не стабільний характер (рис.1). Так, загальний обсяг наданих кредитів у 2008 та 2014

роках був майже удвічі більшим, ніж у 2005, 2009–2010 роках. Водночас проводимо паралель із вартістю коштів на ринку, яка теж коливалась в значній мірі. Зокрема, середньозважена відсоткова ставка за розміщенням коштів у 2008, 2009 та 2012 роках була на рівні понад 12%, тоді як до 2008, та у 2009, 2010 роках не сягала й 4%, а у 2013 р. – біля 5%.

Перше зростання річних обсягів операцій на ринку МБК зафіксовано у 2008 році. У цьому році розпочалася фінансово-економічна криза в Україні, піки якої припали на осінь 2008 та першу половину 2009 років. Загострення кризи характеризувалося (у фінансовому плані), насамперед, відтоком коштів з депозитних рахунків клієнтів банків.

Тенденція активізації обсягів міжбанківських кредитних операцій у 2012 р. відбулась через посилення нестабільності на світових фінансових ринках та погіршення ринкових очікувань, у тому числі через електоральні події в Україні, а також через суттєве збільшення попиту на іноземну валюту гривневою ліквідністю перетікала на валютний сегмент грошово-кредитного ринку.

Рисунок 1 – Динаміка обсягів основних показників стану міжбанківського кредитного ринку

Джерело: за даними системи «КредІнфо», розраховано автором

Активний розвиток ринку МБК у період подолання наслідків фінансово-економічної кризи 2008р. підвищив значення цього сегмента кредитного ринку та зумовив зростання його ролі як інструменту підвищення ліквідності банківської системи, отримання додаткових відсоткових доходів зі зниженими ризиками, підвищення по тенціальних можливостей реалізації грошово-кредитної політики регулятора.

УДК 338.434

РЕАЛІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Медведська О.В., студентка*
Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

У будь-якій державі, за будь-якого ладу АПК є життєво необхідною галуззю народного господарства, оскільки він покликаний задовольняти продовольчу безпеку країни.

Що стосується економіки України, то саме аграрний сектор займає важливе місце і від його розвитку залежить нормальне функціонування всього господарства й життя країни.

З кожним роком потреба в залученні кредитів для АПК зростала. Динаміку зміни обсягів залучених кредитів сільськогосподарськими підприємствами наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Обсяги кредитів наданих сільськогосподарським підприємствам

Рік	Всього банківських кредитів, наданих сільськогосподарським підприємствам, млн.грн	Пільгові кредити сільськогосподарським підприємствам, млн.грн	Питома вага пільгових кредитів, %
2010	10134	1443	14
2011	14885	4135	28
2012	13527	1265	9
2013	16200	0	0
2014	8800	0	0
30.09.2015	12900	1500	12

Для стабільного функціонування виробничого процесу сільськогосподарським підприємствам слід мати певні запаси матеріальних і фінансових ресурсів. Закономірним явищем для підприємств галузі є формування ресурсів, в першу чергу, за рахунок власних джерел. Однак через різноманітні обставини як загальні, так і специфічні для кожного сільськогосподарського підприємства, потреба в додаткових фінансових ресурсах може раптово і стрімко зростати, що й зумовлює необхідність одержання кредиту.

Аналізуючи дані табл.1 помітно, що показники кредитування сільськогосподарських підприємств зростають за період 2010-2013 рр. і це дає підставу стверджувати про певну довіру між сторонами кредитного процесу. Загальний обсяг кредитних ресурсів залучених у 2013р. зріс порівняно з 2010р. у 1,5 рази.

Що стосується пільгового кредитування сільськогосподарських підприємств, то спостерігається тенденція на скорочення суми пільгових кредитів. Питома вага пільгових кредитів у 2012р. порівняно з 2010р. скоротилася на 5%, при цьому у 2011р. спостерігається стрімке підвищення суми пільгового кредитування, яка становила четверту частину всіх банківських кредитів.

За 9 місяців 2015р. було залучено кредитів у 1,5 рази більше, ніж на відповідну дату 2014 року, із них підприємствами було залучено пільгові кредити у поточному році загальним обсягом понад 1500 млн. грн, а у 2014 році пільгові кредити не залучалися. Сучасний стан банківського кредитування викликаний фінансовою кризою 2014р., яка призвела до підвищення процентних ставок, під які залучаються кредити. У 2015 році вони складають у національній валюті 17-35 % та в іноземній валюті 10-19 % річних.

Для підтримки аграрного сектору економіки в період кризи Міністерством аграрної політики України передбачена бюджетна програма 2801030 «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» з обсягом фінансування 300 млн. гривень на 2015р. Станом на 23.10.2015 року фактично використано 72,6 млн. грн, залишок – 227,4 млн.грн. Вказаний вид підтримки аграріїв здійснюється в режимі кредитної субсидії та полягає у субсидуванні частини плати (процентів) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті.

Однак підтримки, яку надає держава, недостатньо для стабілізації банківського кредитування аграрного сектору. Воно все ще є досить недосконалим і потребує реформування.

АУДИТ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Михайленко С.В., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Внутрішній фінансовий контроль являється комплексом експертно-аналітичних, ревізійно-перевірочних та інших форм контрольних заходів, що забезпечують достовірну інформацію про використання об'єктами контролю фінансових ресурсів, майна, інших матеріальних активів, спрямованих на виявлення та запобігання відхиленням, що перешкоджають законному та ефективному використанню бюджетних коштів і майна. Тоді як внутрішній адміністративний аудит є комплексом експертно-аналітичних, оцінювальних, перевірочних та інших форм контрольних заходів, спрямованих на діяльність об'єкта контролю та його посадових осіб, пов'язану з ухваленням ними управлінських рішень та виконанням функцій відповідно до нормативно-правових, адміністративних, розпорядчих, інших актів і відомчих документів на предмет визначення ефективності діяльності або адміністрування об'єкта контролю та підготовки рекомендацій з удосконалення управлінських процесів залежно від характеру виявленої проблеми.

Базовим принципом державного внутрішнього фінансового контролю є чітке розмежування внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит повинен визначати, яким чином здійснюється внутрішній контроль, включаючи способи попереднього контролю. Ще у 2002 році Головне контрольно-ревізійне управління впровадило поняття «державний фінансовий аудит». Державний - тому що об'єктом аудиту є державні кошти і державне майно, а користувачами звітів - державні органи. На відміну від аудиту, що здійснюється приватними аудиторами та приватними аудиторськими фірмами на платній основі, такий аудит проводиться державними органами - Рахунковою палатою та органами державної контрольно-ревізійної служби. На даний час державний фінансовий аудит включає проведення декількох видів таких форм контролю (Рис. 1).

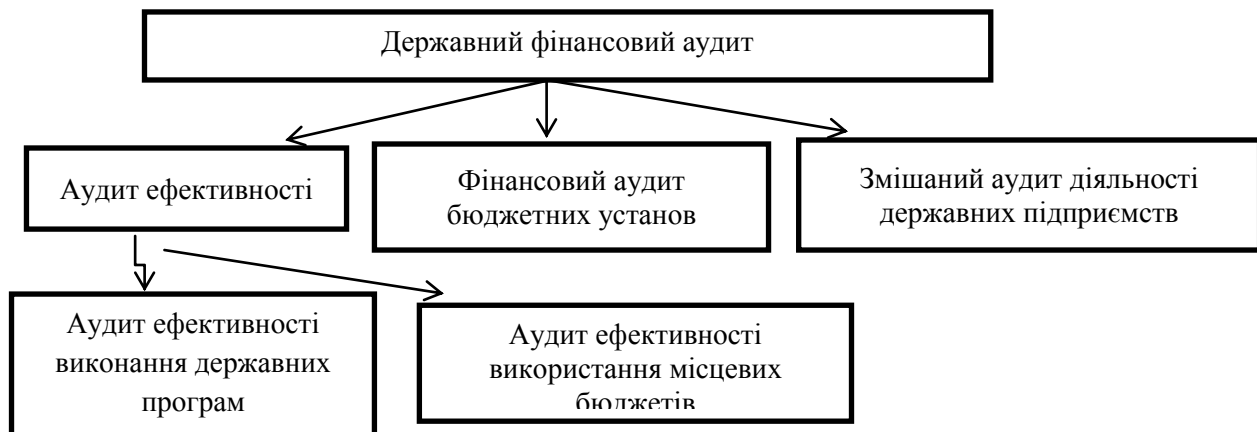

Рисунок 1 – Види державного фінансового аудиту

Важливою особливістю ефективної системи державного внутрішнього фінансового контролю є чітка демаркаційна лінія, що розмежовує, з одного боку, фінансовий менеджмент та контроль, а з іншого - внутрішній аудит. Відповідно до Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю в Україні запроваджується його нова модель. Однією з головних відмінностей нової моделі є те, що ревізії і перевірки не розглядаються як складова

державного внутрішнього фінансового контролю. Поступово кількість ревізій і перевірок буде зменшуватися.

Отже, в системі внутрішнього державного фінансового контролю внутрішній аудит є вагомою складовою. Він покликаний реалізувати перевірку та діагностику фінансового стану бюджетних установ, місцевих бюджетів і бюджетних програм, дозволяє оптимізувати фінансову діяльність галузі державного управління в цілому та державного сектору економіки України.

УДК 336:336.14:352

ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Мишко А.М., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

У забезпеченні економічного та політичного розвитку країни важлива роль відводиться місцевому самоврядуванню. Основою фінансового забезпечення діяльності представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування є бюджет. З даного джерела фінансуються заходи щодо соціального і економічного розвитку відповідної території, здійснюється перерозподіл національного доходу, створеного в межах території.

Фінансовою основою місцевого самоврядування є доходи місцевого бюджету, які створюються за рахунок власних джерел і закріплених загальнодержавних податків, зборів і обов'язкових платежів. Місцеві бюджети відіграють вагому роль у вирішенні як загальнодержавних, так і регіональних економічних та соціальних питань: розвитку інфраструктури, житлового будівництва, фінансування видатків на утримання соціально-культурної сфери. За своїм складом, місцеві бюджети – це фонди грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні місцевих органів влади, які в сукупності із коштами муніципальних підприємств, позабюджетних валютних фондів, іншими грошовими доходами і накопиченнями, являють собою фінансові ресурси місцевого самоврядування. Згідно з чинним законодавством, бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) – план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування.

Доходами вважаються всі податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і трансферти. В свою чергу, доходи бюджету розмежовуються на дві складові: загальний та спеціальний фонд.

Бюджетним кодексом України передбачено принцип розподілу доходів, які спрямовуються до органів місцевого самоврядування на фінансування делегованих державою та власних повноважень. Тому, забезпеченість бюджетно-фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування на виконання власних повноважень, є однією із важливих умов стабільного розвитку територіальних громад.

Видатки бюджету за своєю економічною сутністю є інструментом розподілу й перерозподілу грошового фонду держави і їхнього використання за цільовим призначенням, що повинне забезпечити зростання суспільного добробуту населення. Зміст і характер

бюджетних видатків визначає виконання державою своїх функцій. Призначення бюджетних видатків полягає у задоволенні найважливіших потреб суспільства у розвитку економіки і соціальної сфери, державного управління, оборони, забезпечення громадського порядку, безпеки держави тощо. Основою регулювання міжбюджетних відносин є розмежування видатків і доходів між ланками бюджетної системи, проведене відповідно до розподілу повноважень між центральними органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Видатки місцевих бюджетів повинні відігравати роль важелів, через які органи виконавчої влади впливають на соціально-економічний стан та розвиток адміністративно-територіальних одиниць. Співвідношення напрямів забезпечення власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування відображає ступінь достатності фінансових ресурсів місцевого бюджету для ефективного розвитку територіальних громад. Важливим є підвищення якісного рівня планування місцевих бюджетів як дієвого інструменту бюджетного регулювання розвитку економіки та соціальної сфери територій. Зростання ролі місцевих органів влади в управлінні фінансовими ресурсами є запорукою вирішення проблем територіального розвитку.

УДК 336.71:657.422.1

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Мірошніченко Ю.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Банківський портфель в економічній літературі визначається як сукупність активів і пасивів банку і, відповідно, складається з портфеля активних та портфеля пасивних операцій банку. Здійснення активних операцій банківськими установами є найважливішим джерелом отримання прибутку, адже саме вони приносять банку більше 90% сукупного доходу. Кредитні операції займають основне місце в активних операціях комерційних банків, а вже потім, за обсягами отриманих доходів, слідує інвестиції в цінні папери, касові папери та інші активи банків [2].

Таким чином, кредитні операції становлять більшу частину банківського портфеля активних операцій та є цілісним об'єктом управління, який характеризується специфічними особливостями його формування та управління, що й зумовлює необхідність розроблення науково-методичних засад оцінки ефективності управління ним.

Кредитний портфель - це результат діяльності банку з надання кредитів, який включає в себе сукупність всіх виданих банком кредитів за певний період часу. Кредитний портфель комерційного банку відображає рівень розробленості та впровадження кредитної політики банку, яка визначає завдання і пріоритети кредитної діяльності банку [1].

Основні цілі формування кредитного портфеля :

1. високий темп очікування доходу в майбутній довгостроковій перспективі;
2. мінімізація рівня ризиків кредитного портфеля;
3. дотримання необхідної ліквідності кредитного портфеля;
4. високий рівень доходу в поточному періоді

Як економічна категорія «кредитний портфель» відтворює три ключові взаємопов'язані між собою аспекти банківської діяльності – дохідність, ліквідність і ризик.

До формування кредитного портфеля приступають після того, як визначена спільна мета кредитної діяльності банку, розроблена стратегія кредитної політики банку. Згідно кредитної політики банку визначаються ліміти кредитування по термінах, галузям і т.п. Необхідний постійний моніторинг відповідності структури кредитного портфеля заданим параметрам. Постійний моніторинг дозволяє виявити відхилення від заданого оптимуму й виробити в середньостроковому періоді часу заходи щодо їх запобігання у майбутньому, вказує на недоліки кредитної політики і приводить до необхідності її перегляду.

Весь процес формування кредитного портфеля можна розбити на три етапи:

1) формування системи лімітів кредитування відповідно до цілей і стратегії кредитної політики банку;

2) відбір конкретних об'єктів кредитування для включення в кредитний портфель;

3) аналіз стану кредитного портфеля і оперативне управління виявленими відхиленнями від оптимального стану.

Покращити рівень банківської ліквідності можна за рахунок зміни якісного стану кредитного портфеля, шляхом зниження ризику кредитного портфеля, збільшення питомої ваги короткострокових кредитів у складі кредитного портфеля, шляхом зниження вартості кредитів та шляхом покращення рівня їх забезпечення.

Список використаної літератури:

1. Банківській операції [Текст] : Навч. пос. для студентів вузів. – К.: ЦУЛ, 2009. – 208 с.
2. Дмитренко, М.Г. Кредитування і контроль [Текст] : навч.-метод. посіб /М.Г. Дмитренко, В.С. Потлатюк. – К.: Кондор, 2010. – 296 с.

УДК 336.76(477)

СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Нестерова Н.О., студентка*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Кредитний ринок є найбільш розвинутою частиною фінансового ринку, тому це основна його складова. Високий ступень розвитку можна пояснити перевагами кредитного ринку в порівнянні із іншими сегментами фінансового ринку.

Особливостями кредитного ринку є його можливість мобілізувати фінансові ресурси та швидко і безперешкодно здійснювати їх продаж на комерційній основі суб'єктам господарювання, які потребують грошові кошти[2].

Кредитний ринок характеризується найвищим ступенем мобілізації ресурсів та забезпечує швидкий доступ до них для суб'єктів господарювання, тому займає важливу роль у розвитку економічно-соціальних процесів в країні. Ключовим суб'єктом на кредитному ринку це комерційні банки. Вони є потужним центром концентрацій та координації фінансових ресурсів.

В четвертому кварталі 2015 року, залишки за кредитами в національній валюті збільшилися на 0,5% (з початку року зменшилися на 9,4%) – до 492,3 млрд. грн., у тому числі юридичних осіб – зросли на 0,9% (з початку року зменшилися на 9,4%) – до 394,9 млрд. грн., водночас фізичних осіб зменшилися на 0,9% (з початку року на 9,0%) – до 97,4 млрд. грн.

Залишки за кредитами в іноземній валюті зменшилися за місяць на 0,2% (з початку року на 14,9%) – до 25,5 млрд. дол. США (у долларовому еквіваленті), у тому числі юридичних осіб не змінилися (з початку року зменшилися на 11,4%) і залишилися на рівні 20,9 млрд. дол. США, фізичних осіб зменшилися на 1,4% (з початку року на 28,0%) – до 4,6 млрд. дол. США[1].

Найбільш популярними на ринку є кредити, надані на споживчі потреби, частка яких становить 62,2% (1 227,3 млн. грн.). У складі споживчих кредитів кредити на придбання

автотранспорту становлять 3,1% (38,3 млн. грн.); на придбання аудіотехніки, відео та побутової техніки 3,5% (43,0 млн. грн.) та на інші потреби – 93,4% (1 146,0 млн. грн.).

Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна – 17,6% (347,0 млн. грн.). Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів 2,2% (44,3 млн. грн.), як і в попередні періоди, має кредитування ведення фермерських господарств.

Найбільш ризиковими кредитами з огляду на обсяг прострочення платежів є комерційні кредити (станом на 31.09.2015 середній кредит становить 35,1 тис. грн.). Простроченість понад три місяці мають 24,5% (49,0 млн. грн.).

Протягом третього кварталу 2015 року, порівняно із третім кварталом 2014 року, середньо зважена вартість коштів зазнала істотних змін. Зокрема відбулося незначне збільшення відсоткових ставок: за наданими кредитами в національній валюті – до 21,06% з 16,18% річних; за наданими кредитами в іноземній валюті – до 8,49% з 8,84%; за наданими кредитами в національній валюті на міжбанківському кредитному ринку – до 21,16% з 13,26%.

Якщо досліджувати процес кредитування в Україні у розрізі за терміном користування, то переважали короткострокові і середньострокові кредити. Вартість кредитів збільшувалася. В Україні обсяги споживання кредитів зменшуються через негативний вплив фінансово-економічної та політичної кризи, яка зумовлює підвищення кредитних ризиків; зниження купівельної спроможності населення; зменшення довіри до банків; зростання вартості придбання товарів у кредит.

Майбутній розвиток споживчого кредитування багато в чому залежить насамперед від стабільності валютного курсу, покращенні якості активів банківської системи, збільшенні ресурсної бази та відновленні довіри населення

330.322:364.662-646.2339.726.2

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ

Нестерова Н.О., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Інвестиційний клімат – це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему. Україна має значний інвестиційний потенціал, зокрема: володіє багатими природними ресурсами; має високий рівень науково-дослідних розробок та значний науково-технічний потенціал; володіє значним сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти); має добре розвинену інфраструктуру. Окрім того, привабливість української економіки для іноземних інвесторів ґрунтується на наявності відносно дешевої кваліфікованої робочої сили.

Однак, попри ці суттєві переваги, інвестиційна привабливість України сьогодні залишається низькою, оскільки інвестиційний клімат в Україні є досить ризикованим. З кожним роком частка України у світових обсягах інвестицій скорочується і в 2013 р. становила вже менш як 0,2% [1]. Події 2013- 2014 рр. в Україні суттєво погіршили національну економічну ситуацію та трансформували зовнішньоекономічну діяльність нашої держави. Збройний конфлікт на Сході України, звуження або закриття ринку Росії мали вкрай негативний вплив на платіжний баланс країни. З початку 2014 року Україна втратила 13592,1 млн. дол. інвестицій, у той час як приплив капіталу становив лише 2451,7 млн. дол. США. Сукупний обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій

(акціонерного капіталу) в економіку України на 31 грудня 2014 р. становив 45916,0 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складає лише 1072,0 дол.[2].

За країнами походження найбільшими інвесторами України, на яких припадає майже 83% загального обсягу прямих інвестицій, є: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Франція, Швейцарія та Італія.

Неоднорідною є й інвестиційна привабливість регіонів України. Лідерами в залучення інвестицій багато років поспіль є місто Київ, Дніпропетровська, Донецька і Харківська області. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Малий обсяг інвестицій в Україну є ключовим показником несприятливого інвестиційного клімату. За результатами досліджень Європейської бізнес асоціації 85% підприємців незадоволені станом інвестиційного клімату в Україні [3]. Серед основних негативних рис інвестиційного клімату в Україні експерти визначають: політичну та економічну нестабільність, збройний конфлікт на Сході України, незавершеність процесу реформ, високий рівень корумпованості, недосконалість та протиріччя законодавчої бази, непередбачуваність податкової політики, слабку судову систему, слабке валютне регулювання, непослідовну політику НБУ, неефективну роботу митниці, наявність величезного тіньового сектору в Україні.

Згідно з оцінкою Всесвітнього економічного форуму, Україна посіла 76 місце зі 144 у рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності – 2014, піднявшись за рік на вісім позицій. За результатами дослідження Світового банку Doing Business 2015, за легкістю ведення бізнесу Україна вперше увійшла в ТОП-100, піднявшись за рік на 16 позицій і зайнявши 96 місце. Укладачі рейтингу відзначили ряд покращень у бізнес-кліматі України: спрощення процесу сплати податків для компаній; зменшення кількості центральних органів виконавчої влади, що здійснюють нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності; адаптація українських стандартів до європейських.

За результатами досліджень Європейської бізнес асоціації (ЄБА) показник індексу інвестиційної привабливості за I квартал 2015 року склав 2,51 і так і не перевищив докризовий рівень 2011 року, залишаючись в негативній площині (є нижчим за 3 бали).

Окрім того на 7 пунктів погіршився рейтинг індексу економічної свободи України, у 2015 вона посідає 162 місце зі 178 країн. Дослідники відзначають, що Україна погіршила свої позиції за вісьмома з 10 показників, найгірша ситуація з гарантіями прав власності, інвестиціями, управлінням державними витратами.

Оцінюючи незадовільний стан процесу іноземного інвестування, експерти вважають головною причиною цього недосконалу політику уряду. В Україні було зроблено ряд кроків щодо удосконалення інвестиційного законодавства, зокрема, затверджено концепцію Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України, набрав чинності Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», створена Національна інвестиційна Рада при Президентові України, ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів», який посилює правовий захист інвесторів, проте поки що ці заходи не призвели до суттєвого поліпшення інвестиційного середовища в нашій країні.

Збільшення обсягів іноземного інвестування в Україні можливе лише за умов підвищення її інвестиційної привабливості та створення механізму взаємодії іноземного інвестора й органів державної влади. Поліпшення інвестиційного клімату потребує підвищення стабільності та прозорості політичної системи України, зменшення рівня її корумпованості, подолання тенденцій криміналізації суспільства, прискорення процесів дерегуляції підприємницької діяльності в цілому, завершення судової реформи.

Список використаної літератури:

1. Україні потрібна якісно нова стратегія залучення іноземного капіталу / А. Гайдуцький [Електронний ресурс].
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс].
3. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.

УДК: 336.671

ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Нестерук Д.Ю., студентка*

Зеліско І.М., доктор економічних наук, професор

В Україні протягом тривалого періоду для сільського господарства був характерний нестійкий, низький рівень прибутковості підприємств та неефективне використання наявних ресурсів виробництва. Ці проблеми аграрної сфери набувають особливої актуальності в умовах глобалізації сучасної економіки. Питання сталого розвитку сільського господарства в цілому та окремих його галузей є центральним в забезпеченні продовольчої безпеки нашої держави.

Рівень забезпеченості факторами виробництва (земля, праця, капітал та підприємницька діяльність) впливає на формування прибутку. Серед них в сучасних умовах найбільшого значення набуває останній, адже саме підприємництво визначає діяльність управлінського апарату, організацію виробничих процесів. Відсутність адекватного сільськогосподарському виробництву підприємницького середовища негативно впливає на результати діяльності та зумовлює ще більше поглиблення кризи. Неможливість реалізації підприємницького інтересу стає гальмом на шляху подальшого розвитку аграрного підприємництва. Тому без радикального переосмислення та дієвої зміни підприємницького середовища відродження справжнього господаря землі, а, отже, сільського господарства є неможливим. Особливе місце даного фактору формування прибутку серед інших обумовлено тим, що саме завдяки внеску підприємництва в організацію виробництва збільшується прибуток. Слід чітко розрізнити поняття економічний та підприємницький прибуток. Останній може мати значні розміри і характеризуватися тимчасовістю та недовговічністю, щойно нове виробництво стає традиційним.

Саме ринок диктує умови діяльності, визначає напрямки виробничої спеціалізації підприємств, вимагає від них стійкості усіх галузей. Єдиною та незаперечною умовою для цього є ефективна діяльність. Цим можна пояснити той факт, що більша частка підприємств займається вирощуванням зернових, бо ця галузь одна з не багатьох, які є основним джерелом надходження коштів.

Сільськогосподарське виробництво здійснюється під впливом цілої системи зовнішніх умов і внутрішніх факторів, які в сукупності визначають його ефективність і динаміку розвитку. Досвід показує, що в аналогічних зовнішніх умовах, які характерні для більшості підприємств, є такі господарські одиниці, що працюють стабільно в режимі не тільки самоокупності, а й самофінансування. В умовах жорсткої конкуренції у вигрaші буде той, хто вироблятиме продукцію з меншими витратами та більш вищої якості (екологічно та генетично чистої). Серед головних проблем, з якими стикаються сільськогосподарські підприємства – це нестача оборотних фондів, їх неефективне використання, що спричиняють зростання витрат виробництва, роблять вироблену продукцію не тільки не

конкурентоздатною, але і просто збитковою. Нестача оборотних запасів знову ж таки може бути наслідком як зовнішніх умов (диспаритет цін), так і внутрішніх факторів (низький рівень управління підприємством). Для цього в умовах глобальної конкуренції підприємства повинні постійно звіряти свій технологічний і організаційно-економічний стан з кращими аналогами. Усе в кінцевому підсумку не може не вплинути на кінцеві результати діяльності.

Для відродження аграрного сектору економіки, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств необхідне ефективне функціонування в умовах ринкової економіки, що означає здійснення виробничої діяльності із забезпеченням максимальної окупності засобів виробництва і вкладеного капіталу. Проте за роки реформування рівень виробництва продукції зменшився майже вдвічі, всі економічні показники значно погіршилися.

УДК 336.14(477)

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Нечай К.П., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Бюджетна політика як складова фінансової політики держави є важливим інструментом впливу суб'єкта розподільчих відносин на об'єкт розподілу для досягнення конкретних цілей стабілізації та розвитку економіки держави.

Рисунок 1 – Схема взаємодії складових елементів бюджетної політики

У процесі взаємодії всіх елементів досягається основна мета бюджетної політики держави - найбільш повна мобілізація фінансових ресурсів та оптимальний їх розподіл між галузями економіки, територіями та соціальними верствами населення для задоволення потреб розвитку суспільства. На цій основі має забезпечуватися стійке зростання економічного потенціалу держави, підвищення її міжнародної конкурентоспроможності.

До основних засад проведення бюджетної політики в Україні належать: збільшення обсягу грошових надходжень до доходів бюджету; скорочення взаємозаліків та інших негрошових витрат; оптимізація видатків державного бюджету; обмеження зростання державного боргу; скорочення дефіциту державного бюджету; зміцнення місцевих бюджетів та ін.. [1].

Україна пережила проблеми наповнення бюджету грішми, уникнення надходження до бюджету шляхом взаємозаліків, невиконання більшості прийнятих щорічних бюджетів, реструктуризації боргів, як засобу поліпшення фінансового стану підприємств та їх розрахунків з бюджетом [2].

Для реалізації своїх функцій держава акумулює фінансові ресурси, тобто таким чинном формує свої доходи. Основним джерелом доходів є валовий внутрішній продукт, який і виступає об'єктом перерозподільних відносин.

Протягом останніх років найбільшу частку доходів України займали податкові надходження – в середньому це 75%, а найменшу – доходи від операцій з капіталом – 0,5% .

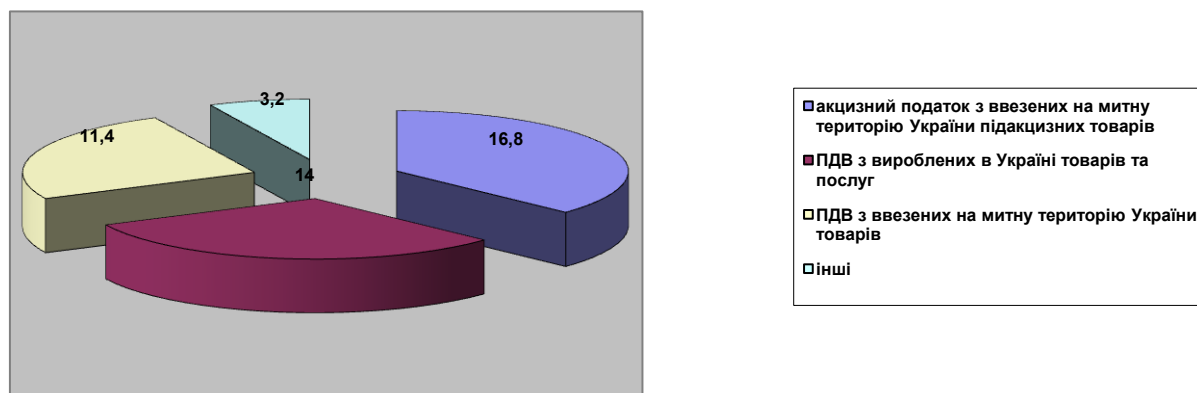

Рисунок 2 – Доходи державного бюджету 2015 р., млрд. грн.

Найбільшу питому вагу у структурі видатків державного бюджету склали видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, їх питома вага варіювалася в межах 19-22,8%. Але в останні роки найбільший відсоток видатків припадає на воєнну оборону країни. Верховна Рада України збільшила видатки на оборону в бюджеті 2015 року на 5,3 млрд грн. Найнижчу питому вагу склали видатки на житлово-комунальне господарство – 0,1% і на охорону навколишнього природного середовища, середнє значення яких складало 0,9% [3].

Список використаної літератури:

1. Стоян В. І. Казначейська система [Електронний ресурс] / В. І. Стоян, О. С. Даневич, М. Й. Мац // Тернопіль. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/1228112864015/finansi/byudzhethna_politika_derzhavi.
2. Лупашку А. М. 2. Проблеми функціонування бюджетної політики України на сучасному етапі [Електронний ресурс] / А. М. Лупашку. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2011/Economics/3_95246.doc.htm.
3. Рева Є. Р. Сучасний стан державного бюджету України [Електронний ресурс] / Є. Р. Рева. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3112>.

УДК 336:334.716

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Олабин Л.В., студентка*

Данилевська-Жугунісова О.Є., кандидат економічних наук, доцент

В умовах нестабільності сучасної ринкової економіки, традиційні маркетингові, логістичні та фінансові технології стали менш дієвими інструментами в процесі забезпечення конкурентоспроможності підприємств. За таких умов більшість вітчизняних підприємств не можуть об'єктивно оцінити свої можливості, формувати та нарощувати стратегічний потенціал. Розробка стратегічних планів розвитку підприємств на довгострокову

перспективу носить першочергове значення. В умовах фінансової нестабільності, відповідальності за прийняття управлінських рішень та результати діяльності підприємства, які відображаються у фінансових показниках, виникає необхідність орієнтації в можливостях та перспективних напрямках розвитку фірми, саме фінансового характеру. Тому особливо важливим є формування фінансової стратегії.

Проблема оптимізації фінансової стратегії підприємства з ефективним формуванням і використанням його потенціалу набуває особливої актуальності, оскільки на перший план перед керівниками та підприємцями виходить ряд невирішених проблем, зокрема виживання в умовах конкурентної боротьби, переорієнтація мислення керівників з внутрішньовиробничих на зовнішні проблеми підприємства в умовах динамічного середовища, формування нової корпоративної культури та парадигми управління. При створенні чи розвитку підприємства першочерговим завданням для керівництва є пошук джерел фінансування діяльності, тому на нашу думку, доцільно розглядати фінансову стратегію, як ресурсну (забезпечувальну) стратегію всієї діяльності підприємства і визначальною при виборі напрямків для надання коштів.

Фінансова стратегія є засобом для забезпечення життєдіяльності та способом реалізації загальної мети підприємства, яка включає в себе: формування, планування, облік, аналіз та контроль за фінансовими ресурсами підприємства. Вона узгоджується із завданнями та напрямками загальної стратегії розвитку підприємства і повинна корегуватися при зміні екзогенних чи ендегенних чинників.

Ключовими етапами формування фінансової стратегії підприємства є:

- розробка та синхронізація стратегічних цілей підприємства;
- визначення періоду реалізації фінансової стратегії підприємства;
- аналіз та оцінка діючого фінансового потенціалу підприємства;
- розроблення фінансової політики підприємства;
- розроблення системи заходів щодо забезпечення реалізації фінансової стратегії;
- оцінка розробленої фінансової стратегії.

Фінансова стратегія є невід'ємною складовою та надзвичайно важливим елементом у стратегічному управлінні підприємства, яка повинна узгоджуватись і відповідати цілям та завданням формування загальної стратегії розвитку підприємства. Вона дає можливість сформувати фінансові резерви підприємству, як засобу для протистояння можливим змінам зовнішнього середовища. За допомогою даної стратегії можна оцінити результати поточної роботи та запланувати майбутні напрямки розвитку.

Формування фінансової стратегії доцільно проводити згідно запропонованих етапів, це дає можливість кращого розуміння ключових моментів при формуванні цілей фінансового характеру та терміну їх реалізації. Важливо також здійснити своєчасну оцінку наявного потенціалу в результаті якої вимагаються сильні та слабкі сторони підприємства, що дає можливість поступового усунення проблемних моментів в діяльності фірми.

УДК 005:336.77 «312» (477)

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Олещенко В.О., студентка*
Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Умови глобалізації світових фінансових ринків призводять до реструктуризації банківських систем шляхом введення інноваційних технологій, збільшення операцій злиття банків, зростання концентрації їх капіталів, наданні банками нових послуг. Проте, про

ефективне функціонування країни в цілому свідчить стабільна банківська система, тобто такий її стан, при якому адекватно та ефективно виконуються її функції, а також забезпечується спроможність підтримувати рівновагу та відновлювати стан після зовнішніх потрясінь чи посилення диспропорцій, будь-яких відхилень від безпечних параметрів, спричинених кризовими явищами.

Основним джерелом доходів банків є отримання прибутку від здійснення кредитних операцій, а так як у процесі управління кредитною діяльністю банку об'єктами є не лише кожна окрема кредитна операція, а й сукупність усіх наданих банком кредитів з їх взаємовпливом і взаємозалежністю, тобто кредитний портфель банку, то одним з головних завдань, яке сьогодні повинне стояти перед менеджментом банків, є ефективне управління кредитним портфелем комерційної установи. Неefективне управління кредитним портфелем призводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій, а це, у свою чергу, веде до настання збитків та втрати вкладених ресурсів.

Кредитний портфель – це сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів. Обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі банківського балансу кредитний портфель розглядається як складова активів банку, що характеризується показниками дохідності й відповідним рівнем ризику. Якість кредитного портфеля істотно впливає на рівень ризикованості та надійності банку, саме тому кредитна діяльність підлягає регулюванню з боку органів нагляду в багатьох країнах. Установлені обмеження і нормативи, а також правила регулювання банківської діяльності відіграють суттєву роль у процесі формування кредитного портфеля. Деякі вчені пропонують розглядати управління кредитним портфелем як процес, що складається із певних стадій. Зокрема виділяють п'ять послідовних етапів управління кредитним портфелем: 1) вибір кредитної політики; 2) аналіз ринку кредитів; 3) формування кредитного портфеля; 4) перегляд кредитного портфеля; 5) оцінка ефективності кредитного портфеля.

У 2014 році в Україні спостерігалось погіршення економічної ситуації через загострення політичної напруженості в суспільстві та несприятливий вплив зовнішнього середовища. Це потягло за собою й створило проблеми розвитку вітчизняної системи банківського кредитування, серед яких найбільш суттєве значення має зростання простроченої заборгованості та обсягів безнадійних кредитів, що призводить до погіршення якості кредитного портфеля банку.

Залишки прострочених кредитів резидентів за рік знизилися на 2.6% (на 2.2 млрд. грн.) – до 81.2 млрд. грн. Упродовж року переважно знижувалася прострочена заборгованість в іноземній валюті, в цілому за рік – на 4.4 млрд. грн., або на 11.0%. Натомість, у національній валюті за підсумками року вона дещо зросла – на 2.0 млрд. грн., або на 4.6%.

Серед прострочених кредитів найвищою залишалася частка прострочених кредитів сектору НК (не фінансові корпорації) – 62.9%. Прострочені кредити НК у національній валюті у звітному році збільшилися на 2.0 млрд. грн., або на 6.2%.

Отже, для ефективного управління кредитним портфелем банк має забезпечити систематичне здійснення аналізу кредитних ризиків, спрямованого на виявлення та оцінку їх величини. Проведення аналізу ризиків кредитного портфеля повинно базуватися на диверсифікації, лімітуванні, створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями банків, страхування кредитів що призведе до зменшення кредитного ризику банку.

МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МІЖБАНКІВСЬКОЇ БІРЖИ

Олійник С.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Валютна біржа — це установа, в якій здійснюється регулярна й упорядкована торгівля іноземною валютою відповідно до попиту і пропозиції на підставі чинного законодавства. В Україні валютною біржою є Українська міжбанківська валютна біржа. [3]

Створенню внутрішнього міжбанківського валютного ринку сприяло надання комерційним банкам і підприємствам права проведення валютних операцій і міжнародних розрахунків. Тому у 1991 році Національний банк України утворив структурний підрозділ – Центр проведення міжбанківських валютних операцій, який і став валютною біржею.

Українська міжбанківська валютна біржа створена без мети отримання прибутку. Це організація, яка спрямовує свою діяльність на оформлення постійно діючого, централізованого ринку, в межах якого здійснюється укладання угод купівлі-продажу валютних цінностей, зокрема банківських металів, цінних паперів та їх похідних, а також інших фінансових інструментів та біржових активів, торгівля якими може здійснюватися на УМВБ. Вона зосереджує попит та пропозицію валютних цінностей та сприяє формуванню біржового курсу також організовує та забезпечує здійснення розрахунків та надання клірингового та депозитарного обслуговування угод і контрактів, укладених на торговельних майданчиках УМВБ [2].

Завдання УМВБ полягає у створенні належних, рівних умов для біржової діяльності всім учасникам валютного ринку, що включає в себе відкритість і доступність інформації, також у розвитку різних інструментів валютної торгівлі (опціони, строкові угоди, сучасні методи страхування валютних ризиків) при появі відповідних передумов.

Основні функції УМВБ полягають в:

- забезпеченні попиту і пропозиції на валютні ресурси;
- встановленні єдиного ринкового курсу гривні безготівкових операцій банків;
- забезпеченні додаткових гарантій при здійсненні валютних операцій;
- організації торгів і укладенні угод з купівлі і продажу іноземної валюти з учасниками торгів;
- організації і проведенні розрахунків в іноземній валюті та в гривні;
- визначенні поточного курсу іноземних валют до гривні;
- зборі й аналізі інформації про процеси, що відбуваються на валютному ринку [1].

Структуру міжбанківського валютного ринку, а також порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку визначає Національний банк України (НБУ)

Список використаної літератури:

1. Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України. Затверджено постановою Правління НБУ від 18 березня 1999 р. № 127.
2. «Валютні операції» Н.В. Божидарнік, Тарас Вікторович Божидарнік . – Київ : ЦУЛ, 2013
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%B6%D0%B0

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пархомчук О.О., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Найважливішими принципами ефективності управління фінансовими потоками аграрних підприємств є: методологічна послідовність; комплексне виявлення всіх коштів, що беруть участь в економічній діяльності; єдність та узгодженість інструментів і методик визначення фінансових потоків аграрних підприємств.

Фінансові потоки відображають процес переміщення фінансових ресурсів у макро- або мікроекономічному середовищі і існували завжди при будь-яких формах організації підприємницької діяльності аграрних підприємств. Як показала практика, найбільша ефективність їх руху досягається при застосуванні ринкових принципів управління матеріальними та фінансовими ресурсами аграрних підприємств, що й обумовило появу нової ринкової економічної категорії – аграрний фінансовий потік, який створюється й використовується для забезпечення ефективного фінансування аграрних підприємств. Виходячи з цього, під фінансовими потоками у сільському господарстві слід розуміти спрямований рух фінансових коштів, що циркулює у агропромисловій системі, а також між агропромисловою системою і зовнішнім середовищем і забезпечує рух товарного потоку у певному напрямі. Із цього визначення виходить, що:

- аграрний фінансовий потік – це не простий рух фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, а їх спрямований рух;
- спрямованість руху фінансових ресурсів в агропромисловому комплексі обумовлюється необхідністю забезпечення переміщення відповідного товарного потоку;
- рух фінансових ресурсів здійснюється або в аграрній системі, або між нею й зовнішнім середовищем.

Процес визначення фінансових потоків аграрних підприємств, побудований на інформації про рух ресурсів по рахунках банківського сектору економіки, дозволяє врахувати переміщення практично всіх ресурсів, що беруть участь в економічних операціях. При цьому, існуюча система взаєморозрахунків і обліку економічних операцій у господарюючих суб'єктів припускає, що вони є дебіторами і кредиторами одночасно. Таким чином, формується сукупність учасників економічних відносин.

Здійснюючи господарську діяльність аграрні підприємства найактивнішим чином взаємодіють з банківським сектором. Кредитні установи мобілізують значну частину активів, надаючи фінансові послуги господарюючим суб'єктам. Крім того, вони здійснюють перерозподіл фінансових потоків, з одного боку, по зобов'язаннях клієнтів, з іншого – з метою отримання фінансової вигоди і збільшення власного доходу. Зустрічні фінансові потоки аграрних підприємств, що утворюються при цьому, мають визначний рівень сальдо потоків. Чим більшим є сальдо зустрічних потоків, тим радикальніше змінюються поточні умови розвитку економічної ситуації. Аналіз особливостей перерозподілу фінансових потоків показує, що великі аграрні підприємства часто обслуговуються не тільки в декількох кредитних організаціях, але й у інших кредитних організаціях. Однак, цей факт не тільки не зменшує практичної значущості моделі, але й є підставою для застосування її на міжрегіональному рівні.

Рівень потреби в управлінні фінансовими потоками аграрних підприємств, як з боку місцевих органів влади, так і з боку комерційних структур визначається ступенем ділової

активності, що складається в регіоні, наявності реальних можливостей для розвитку виробництва, розвиненістю ринкової інфраструктури; підприємницької діяльності, а також рівнем регіональної інвестиційної політики. Необхідність в управлінні фінансовими потоками аграрних підприємств збільшується з наростанням фінансової активності господарюючих суб'єктів.

Основними функціями процесу управління є планування, облік, аналіз, регулювання. Планування призначене для формування задач підприємства; облік – для одержання об'єктивної інформації про стан підприємства; аналіз – для встановлення стану підприємств; регулювання – для формування альтернативних варіантів поліпшення стану підприємств.

Одним з ефективних механізмів поточного планування і управління підприємством у ринкових умовах є бюджетування, яке поєднуючи в собі набір методів, здійснення управлінських впливів, засобів збору й обробки інформації, прийомів мотивації, системи контролю бюджетування, на нашу думку, є управлінською технологією. Бюджетування характеризується множинністю бюджетів, набір яких для кожного підприємства індивідуальний і визначається сферою виробництва, особливостями фінансово-господарської діяльності, цілями організації системи бюджетування. Основними факторами, що визначають доцільність впровадження бюджетування як системи управління агропромисловими підприємствами, на наш погляд є: динамічність ринкових умов і ризикованість сільськогосподарського виробництва, багатогалузевий характер, складна організаційна структура підприємств АПК і необхідність зниження витрат на управління.

Шляхи поліпшення забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств включають: удосконалення системи планування та внутрішнього контролю, використання порогових нормативів, прискорення кругообігу, застосування оціночного механізму потенційних можливостей збільшення прибутку, балансування фінансових потоків із застосуванням інструментів їх державного регулювання, оптимізація податкової та дивідендної політики, запровадження дієвої системи управління ризиками, удосконалення системи розрахунків і платежів. Це дозволить знаходити та використовувати резерви підвищення ефективності діяльності підприємства.

УДК 336.14

ШЛЯХИ СКОРОЧЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ В УКРАЇНИ

Пашук Я.О., студентка*

Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

Основним інструментом державної фінансової політики є бюджетний дефіцит, який суттєво впливає на соціально-економічний стан країни. Зростання бюджетного дефіциту спричиняє в країні посилення інфляційних процесів, кризу у сфері державних фінансів, грошової системи, зростання диференціації в доходах і, як наслідок, погіршення соціально-економічного стану в суспільстві.

Згідно Бюджетного кодексу дефіцит бюджету – перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету).

Наявність бюджетного дефіциту пояснюється багатьма причинами: низьку ефективність економіки і зовнішньо-економічних зв'язків, значний обсяг тіньової економіки, нерациональну структуру видатків, високу питому вагу держави в секторі економіки тощо.

Дефіцит бюджету не можна однозначно оцінити позитивно або негативно, оскільки все залежить від природи походження дефіциту та способу його фінансування. Якщо мова

йде про активний дефіцит, коли держава інвестує в економіку, стимулюючи зростання ВВП, то такий дефіцит можна розглядати як ефективний інструмент фіскального регулювання економіки. Якщо ж маємо справу з пасивним дефіцитом, коли кошти спрямовуються на покриття поточних видатків (у тому числі соціальних трансфертів), то дефіцит є інституціональною деформацією, яка гальмує економічний розвиток.

Дефіцит державного бюджету України у 2014 році становив 60,077 млрд грн, що на 4,629 млрд грн менше рівня дефіциту державного бюджету за аналогічний період 2013 року. Дефіцит державного бюджету України в січні 2015 року становив 9,184 млрд гривень, що на 41,8% нижче, ніж у грудні 2014 року. Згідно даних Міністерства фінансів України зведений бюджет за січень-лютий 2015 року виконано із дефіцитом у сумі 272 млн гривень. У січні-лютому 2015 року погашення основної суми боргу державного бюджету становило 16642,2 мільйона гривень, з них погашення внутрішнього боргу становило 15206,7 млн. грн, зовнішнього боргу – 1435,5 млн. грн.

За прогнозами міністерства фінансів України державний дефіцит у 2016 році скоротиться на 0,6 %, у порівнянні з 2015 роком, у 2017 році він становитиме вже 2,1 % ВВП, 2018 – 2,6 % ВВП, 2019 – 2,4% ВВП.

В Україні управління фінансуванням дефіциту державного бюджету доцільно зорієнтувати на запобігання загострення ситуації у фінансовій сфері. Для цього слід збільшити інвестиційні видатки бюджету і витрати на підтримку вітчизняного бізнесу, а також посилити стимулювання внутрішнього попиту. Необхідною є фінансова підтримка державних банківських установ, спрямована на зміцнення їх стійкості за рахунок нарощування статутних капіталів. Потребують підтримки програми стимулювання організованих заощаджень населення та обмеження відпливу депозитів. Все вище перераховане підтверджує той факт, що ідеального методу покриття дефіциту на сучасному етапі не існує. Всі з шляхів подолання дефіциту мають негативні наслідки. Нейтральне збалансування бюджету можливе лише в довгостроковому періоді.

Вагомим кроком у боротьбі за скорочення дефіциту бюджету в Україні також може стати розроблення оптимальної моделі фіскального правила, яка б відповідала критеріям чіткості визначення, прозорості, адекватності, сумісності, простоти, гнучкості, обов'язковості виконання, підтримки з боку інших напрямів економічної політики. Без таких правил боротьба з бюджетним дефіцитом має хаотичний, нецілеспрямований і безсистемний характер.

Таким чином, дефіцит бюджету є важливим інструментом державної фінансово кредитної політики, засобом впливу на економічне становище в цілому в країні. Високий рівень дефіциту бюджету значно впливає на стан економіки країни.

УДК 336.56:336.14:352

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Попова О.В., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Міжбюджетні трансферти в Україні є основною формою реалізації міжбюджетних відносин і спрямовані на збалансування та вирівнювання фінансової спроможності відповідних бюджетів.

Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Функціональна спрямованість кожного виду міжбюджетних трансфертів визначається цільовим та адресним спрямуванням коштів з одного бюджету до іншого.

У Державному бюджеті України можуть передбачатися такі трансферти місцевим бюджетам:

- базова дотація;
- субвенції на здійснення державних програм соціального захисту;
- додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання пільг, встановлених державою;
- субвенція на виконання інвестиційних проектів;
- освітня субвенція;
- субвенція на підготовку робітничих кадрів;
- медична субвенція;
- субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру;
- субвенція на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження;
- субвенція на проекти ліквідації підприємств вугільної і торфодобувної промисловості та утримання водовідливних комплексів у безпечному режимі на умовах співфінансування (50 %);
- інші додаткові дотації та інші субвенції.

Горизонтальне вирівнювання здійснюється на основі розрахунків індексу податкоспроможності відповідних територій.

Індекс відносної податкоспроможності – це коефіцієнт, що визначає рівень податкоспроможності відповідного бюджету у порівнянні з аналогічним середнім показником по Україні у розрахунку на одну людину. Вирівнювання здійснюється за надходженнями від податку на прибуток підприємств – для обласних бюджетів (10%) та ПДФО.

При здійсненні вирівнювання враховується значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету: 0,9-1,1 – вирівнювання не здійснюється; <0,9 – надається базова дотація відповідному бюджету в обсязі 80% суми, необхідної для досягнення значення такого індексу – 0,9; >1,1 – передається реверсна дотація з відповідного бюджету в обсязі 50% суми, що перевищує значення такого індексу 1,1.

Динаміку перерахування трансфертів з державного бюджету до місцевих за 2009-2014рр. проілюстровано на рис.1.

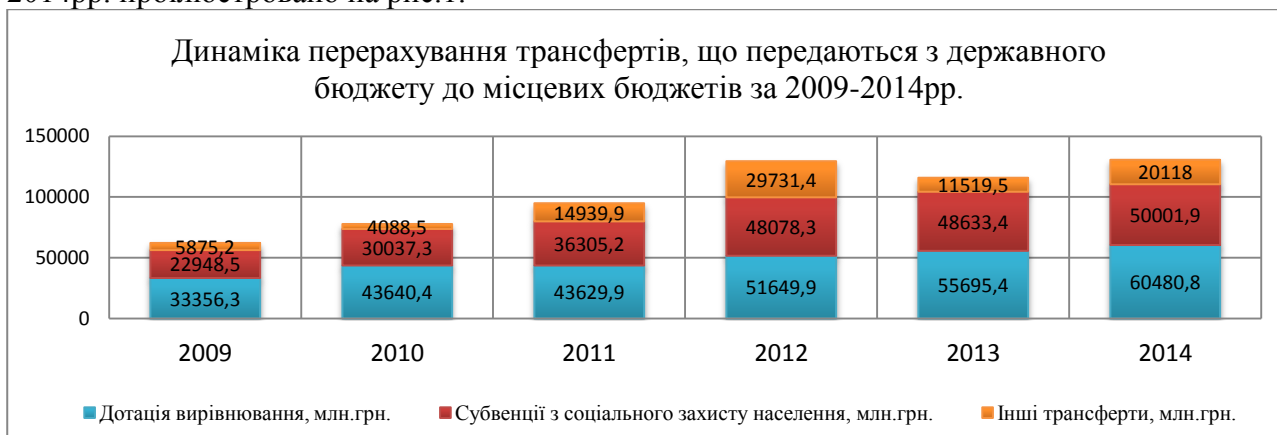

Рисунок 1 – Динаміка перерахування трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів за 2009-2014рр.

Частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетах відповідно: 2009р. – 46,7%; 2010р. – 49,1%; 2011р. – 52,3%; 2012р. – 55,2%; 2013р. – 52,4%; 2014р. – 56,4%.

Проаналізувавши вище наведені дані, можна стверджувати, що переваги у збалансуванні місцевих бюджетів в Україні надаються трансфертним методам регулювання.

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Приймак Ю.В., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Місцеве самоврядування в сучасних умовах функціонування української держави потребує невідкладного реформування, оскільки за чинної нормативно-правової бази воно не здатне цілком забезпечувати інтереси територіальної громади. Реформування системи місцевого самоврядування в Україні нерозривно пов'язане зі здійсненням адміністративно-територіальної реформи та концепції реформи місцевого самоврядування в Україні.

Завдяки забезпеченню та реалізації реформи місцевого самоврядування вирішуються такі важливі цілі, як: досягнення належного та ефективного розподілу повноважень між центральною владою та конкретними адміністративно-територіальними одиницями на засадах децентралізації публічного управління та субсидіарності; створення ефективної та стабільної системи функціонування територіальних громад та їх органів, забезпечення прозорості цієї діяльності; створення умов для безпосередньої участі жителів у вирішенні питань місцевого значення; забезпечення організаційної та фінансової самостійності територіальних громад і наближення їх до європейських стандартів; формування дієвих місцевих бюджетів; створення умов для належного матеріального, фінансового та іншого ресурсного забезпечення виконання завдань і функцій територіальних громад [1].

Мета адміністративно-територіальної реформи полягає в демонополізації та децентралізації системи державного управління шляхом розширення повноважень місцевих самоврядних органів влади. До повноважень центральної влади повинно належати передусім вироблення та реалізація загальнодержавної стратегії розвитку. Створена у ході реформи система місцевого самоврядування має бути підкріплена відповідною фінансовою базою, що дасть змогу динамічно розвиватися територіальним громадам. В основу вибору стратегії адміністративно-територіальної реформи потрібно покласти передусім інтереси громади, основною функцією якої має стати надання громадянам щонайбільшого обсягу публічних послуг високої якості. Потрібно забезпечити комплексність проведення реформи місцевого самоврядування. Це означає, що зміна адміністративно-територіального устрою має відбуватися одночасно з податковою та бюджетною реформами.

Указом Президента України, розроблено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2]. На теперішній час проходить процес додаткового роз'яснення та популяризації положень Концепції серед територіальних громад.

Концепцією запропоновано напрями проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, метою якої є підвищення якості життя людини за рахунок створення ефективної системи управління і забезпечення сталого територіального розвитку. Суть реформи полягає у розмежуванні повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, удосконаленні взаємодії між ними, подоланні проблеми, коли повноваження органів місцевого самоврядування не відповідають їх зобов'язанням та завданням. Також йдеться про передачу повноважень на місця, посилення організаційної та фінансової самостійності територіальних громад – сільських, селищних, міських.

Список використаної літератури:

1. Концепція Програми законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування : Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.08.2002 р. № 416-р//Офіційний вісник України. — 2010. — № 28.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

УДК 336.717.3

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕПОЗИТІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Примачок Г.В., студентка*
Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

У 2014 році Україна зіштовхнулася із численними проблемами як у економічному, так і політичному просторі. Особливо складним виявився цей період для банківської системи країни.[1]

Незважаючи на таку складну ситуацію, Законом України від 28.12.2014 року "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" з 01 січня 2015 року ставку податку на доходи фізичних осіб для оподаткування доходів у вигляді процентів на депозитний банківський рахунок, процентів на депозит у кредитних спілках та на інші пасивні доходи було збільшено до 20 %.[1]

Таким чином, з 01 січня 2015 року власники депозитних банківських рахунків сплачують 21,5 % з нарахованих процентів на такі депозити у банках та інших фінансових установах.[2]

За підсумками 2014 року відтік депозитів із банків став найбільшим після кризового 2009 року: обсяг депозитів у національній валюті станом на 01 січня 2015 року у порівнянні із 01 січня 2014 року зменшився на 13,4 %; обсяг депозитів в іноземній валюті - зменшився на 36,9 %.[2]

Загальний обсяг депозитів населення в національній валюті за I квартал 2015 року зменшився на 24,2 % у річному вимірі і на 41,6 % в іноземній валюті (у доларовому еквіваленті).[2]

Продовжував спостерігатися відтік коштів із довгострокових рахунків фізичних осіб з одночасним зростанням залишків на рахунках на вимогу, що зокрема є наслідком установлених Національним банком України обмежень щодо видачі готівкових коштів. Так, темпи зниження залишків строкових коштів населення в національній валюті пришвидшилися з 27,3 % наприкінці IV кварталу 2014 року (у річному вимірі) до 30,5 % у січні 2015 року, в іноземній (у доларовому еквіваленті) - з 40,3 % до 41,6 % порівняно із 13,8 % та 35,0 % відповідно на кінець III кварталу 2014 року.[2]

Однак, слід зазначити, що ставка відсотку за депозитами фактично не відіграє ролі для залучення депозитних ресурсів. Навіть протягом найскладнішого 2014 року, середні ставки за депозитами в національній валюті змінювалися від 19,1 % на початку січня до 20,0 % на кінець грудня. Середня ставка за валютними депозитами піднялася за рік з 8,2 % до 8,8 %, коливаючись в межах 6,3 - 10,2 %.[2]

Таблиця 1 – Процентні ставки за строковими депозитами, залученими банками у фізичних осіб за 2014-2015рр.[1]

Період	Інтегральна ставка	у тому числі	
		у національній валюті	в іноземній валюті
09.2014	13.5	19.4	8.3
10.2014	14.1	19.3	8.7
11.2014	13.6	19.9	8.4
12.2014	14.1	20.1	8.8

01.2015	13.7	19.2	8.8
02.2015	12.3	19.1	8.4
03.2015	13.4	20.5	8.7
04.2015	15.3	22.7	9.7
05.2015	15.9	22.6	9.8

Таким чином, наведена вище інформація, вказує на недоцільність оподаткування доходів фізичних осіб у вигляді процентів на поточний або депозитний банківський рахунок, процентів на депозит у кредитних спілках, що тільки породжує лише зайвий фіскальний тиск та витрачання значних коштів на адміністрування даного виду збору.

Список використаної літератури:

1. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH1SG68A.html
2. http://fbi.crimea.edu/arhiv/2013/nv_3-2013/016vers.pdf

УДК 336:631.11

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Притуляк Н.В., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Однією з важливих складових фінансового аналізу і функцій управління є забезпечення стабільного розвитку підприємства та його фінансової стійкості.

Поняття “фінансової стійкості” уособлює комплексний аналіз найважливіших показників господарської діяльності підприємства. Фінансова стійкість відображає постійне стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства, здатність шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також затрати на його розширення і оновлення.

На фінансову стійкість підприємства, як і на будь-яку іншу характеристику фінансового стану підприємства, впливає ряд економічних, ринкових, фінансових, операційних, інвестиційних факторів. Під впливом цих факторів відбувається управління фінансовою стійкістю підприємства, ефективність якого безпосередньо залежить від здатності до нейтралізації їх негативного впливу або своєчасності виявлення та зменшення ризику, який завдається дією цих факторів.

Труднощі в управлінні фінансовою стійкістю полягають в тому, що її не можливо розглядати як головну ціль функціонування підприємства, так як досягнення відповідного рівня стійкості насамперед пов'язано із відмовою від ризикових проектів, інновацій та додаткового залучення позикового капіталу, що в кінцевому результаті призведе до його зупинки.

Процес управління фінансовою стійкістю, на нашу думку, повинен складатися з наступних етапів:

- планування фінансової стійкості;
- аналіз абсолютних та відносних показників фінансової стійкості підприємства та визначення впливу на них факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;
- розробка стратегії управління фінансовою стійкістю (визначення можливих шляхів та моделей зростання або підтримання фінансової стійкості) та втілення її на практиці;

– контроль за реалізацією стратегії та прогнозування майбутнього рівня фінансової стійкості (оцінка фінансової стійкості після впровадження заходів, визначення проблемних зон, коригування визначених на попередньому етапі напрямків).

Весь механізм управління фінансовою стійкістю підприємства повинен базуватися на принципах комплексності, оптимальності, прибутковості, системності та ефективності. Планування та подальша реалізація стратегії по управлінню фінансовою стійкістю повинна охоплювати всі сфери діяльності підприємства від початкових стадій налагодження виробництва до реалізації продукції і отримання доходу.

Таким чином, можна зробити висновок, що сьогодні суб'єкти господарювання для забезпечення свого ефективного функціонування повинні обов'язково розробляти стратегію управління фінансовою стійкістю підприємства, яка в свою чергу не повинна суперечити загальній стратегії підприємства. При цьому обов'язково повинен враховуватись вплив різних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, які можуть одночасно створювати для підприємства як можливості так і загрози для подальшого функціонування на ринку.

УДК 628.155:361.11

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Прохорчук А.П., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Головною метою діяльності кожного підприємства є те, щоб їх доходи покривали витрати, а також приносили їм певні фінансові результати, тобто такі прибутки, які б дозволили здійснювати розширене відтворення їх діяльності. Для забезпечення ефективності такої роботи важливим її елементом є правильність управління та розподілу прибутку, його раціональним використанням, оскільки прибуток відображає кінцеву грошову оцінку виробничої діяльності підприємства, а саме: ефективність виробництва, обсяг і якість реалізованої продукції, рівень її собівартості.

Прибуток сприяє стабільному розвитку аграрних підприємств, забезпечує зацікавленість трудового колективу в зростанні продуктивності праці, збільшенні об'ємів і ефективному веденні виробництва.

Для підвищення рівня прибутковості підприємства створюють та використовують моделі управління прибутком. Вони включають в себе планування, прогнозування та контроль за формуванням, розподілом і використанням одержаного прибутку.

Планування прибутку включає в себе створення позитивних умов, які б дозволили підняти рівень прибутків. Використовуються різні методи планування: метод прямого розрахунку, аналіз перекриття ліміту рентабельності, прогноз рентабельності, аналіз перекриття ліквідності.

Прогнозування прибутковості є досить складним елементом управління, оскільки в Україні склалася досить несприятлива фінансова ситуація, яка не дозволяє здійснити точні прогнози. Присутність інфляції, варіація цін на ринку, коливання курсу валют – все це негативно впливає на здійснення прогнозів.

Сьогодні рівень економічної безпеки аграрного підприємства в більшості регіонів України характеризується як низький. Це підтверджують негативні показники фінансового стану, ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств, неповного використання ресурсів, низького рівня конкурентоспроможності підприємств та їх

інноваційної активності. Протягом 2008–2012 рр. ми спостерігали тенденцію збільшення прибутку в Україні з діяльності сільськогосподарських підприємств. Але починаючи з 2013 року, зареєстровано значне зниження прибутку: 2012 р.– 26787,2 млн. грн.; 2013 р. – 14984,5 млн. грн. За перше півріччя 2014 р. діяльність сільськогосподарських підприємств України стала взагалі збитковою.

Зниження прибутковості сільськогосподарських підприємств передусім спричинено неефективною політикою щодо формування і розподілу прибутку. Це відбувається через неврахування факторів, що безпосередньо на нього впливають.

У сучасних умовах не слід віддавати перевагу одному поясненню прибутку, а необхідно розглядати різні ситуації походження прибутку, які взаємно не виключають, а доповнюють одна одну.

У процесі управління прибутком враховують такі підходи:

- підвищення обсягів виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг, що є джерелом надходження прибутків;
- проведення стимулюючих заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці персоналу;
- впровадження системи управління витратами.
- удосконалення планування розподілу фінансових ресурсів підприємства;
- підвищення вимог до організації управління матеріальними ресурсами;
- посилення ролі функції регулювання у формуванні кредитної політики;
- здійснення ефективного контролю фінансових результатів підприємств.

Реалізація запропонованих концептуальних підходів щодо розвитку механізму управління прибутком підприємства в системі управління фінансами підприємств сприятиме забезпеченню сталого розвитку підприємств необхідними і достатніми фінансовими ресурсами, що дозволить максимізувати чистий прибуток за припустимого рівня фінансових ризиків на сьогодні і в майбутньому.

УДК:336.663

ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Рожко Ю.А., студентка*
Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

В умовах ринкової економіки, реформування аграрного сектору, від своєчасного та повного фінансування запланованих заходів багато в чому залежить ефективна діяльність аграрного сектору в цілому та аграрних підприємств зокрема. Ведення результативного виробництва й стійкий розвиток підприємств неможливий без використання виробничих засобів як основних, так і оборотних.

Питання про джерела формування оборотних активів має важливе теоретичне та практичне значення. Від раціонального рішення цього питання залежить багато в чому раціональне і ефективне використання загального фонду оборотних активів, посилення ролі кожного джерела в процесі розширеного відтворення, встановлення оптимального співвідношення між власними й позиковими джерелами, а також подальше зміцнення грошового обігу.

Для сільськогосподарських підприємств питання формування й ефективного використання оборотних активів є дуже актуальними. Саме це залежить від правильного

розуміння оборотних активів у сучасних умовах. Термін "оборотні активи" в економічній теорії має кілька синонімів (оборотний капітал, оборотні кошти), проте, не зважаючи на різноманітність термінів, економічна суть цього поняття трактується у вітчизняній і зарубіжній літературі однаково. Оборотні активи разом з основними фондами складають матеріально-технічну основу процесу виробництва. Від їх кількості, якості, джерел формування та ефективності використання залежить рівень розвитку економіки сільськогосподарських підприємств.

Динаміка оборотних активів сільськогосподарських підприємств за останні роки свідчить про збільшення їх кількості від 60,9% до 62,4% в активах підприємств [1].

Ефективного використання оборотних активів досягають за умови збалансування джерел їх формування - власних і позичкових. Власний оборотні активи – це частина власних засобів підприємства, авансованих в оборотні активи за для забезпечення безперервного процесу виробництва й реалізації продукції.

Друга група джерел формування оборотних активів підприємств – позикові кошти. Основним позиковим джерелом формування оборотних активів підприємства багато авторів виділяють короткострокові кредити банку. Вони дозволяють органічно ув'язати всі джерела оборотних активів і здійснюють вплив на раціональне формування запасів сировини, матеріалів, готової продукції та інших видів товарно-матеріальних цінностей.

Слід відзначити, що при переході до ринкової економіки кредитне регулювання оборотних активів підприємств повинно перетворитися на важливий момент завершення кругообігу оборотних фондів. Однак, нині одним з основних джерел формування оборотних коштів підприємств і організацій виступає прибуток, хоча сільськогосподарські підприємства потребують короткострокових кредитів [2].

Виходячи з особливостей сільськогосподарського виробництва, заходи по вдосконаленню формування оборотних активів аграрного підприємства повинні включати в себе наступне: визначення потреби підприємства в оборотних коштах; визначення наявності власних оборотних коштів і приведення їх обсягів до оптимально значення; визначення нормативу оборотних коштів і приведення власних оборотних коштів до цього значення; визначення обсягу залучених коштів і облік ефективності їх використання; визначення обсягу виробництва продукції з урахуванням рівня беззбитковості виробництва.

Список використаної літератури:

1. Онисько С.М., Рубай О.В. Формування оборотних засобів і джерел їх фінансування сільськогосподарськими підприємствами// Економіка АПК. – 2012. - №9. – С.33-36
2. Партуга Т.О. Ефективність використання оборотних засобів підприємства/Т.О. Партуга//Агросвіт, 2012. - №13. – С. 62-68

УДК: 334:336.7

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ротасько М.А., студентка*

Зеліско І.М., доктор економічних наук, професор

Фінансовий стан підприємства - це сукупність показників, що відображають його здатність погасити свої боргові зобов'язання. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансове становище підприємства. І навпаки, у результаті недовиконання з виробництва та реалізації продукції відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки і суми прибутку і як наслідок - погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможність [1].

Фінансова діяльність підприємства спрямована на вирішення наступних основних завдань:

- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності;

- пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;
- виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками;
- мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу;
- контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Основними завданнями аналізу фінансового стану підприємства є:

- Аналіз абсолютних і відносних показників фінансової стійкості підприємства та оцінка зміни її рівня;
- Аналіз платоспроможності підприємства та ліквідності активів його балансу.

Розрізняють 2 види аналізу фінансового стану підприємства (ФСП):

1. Внутрішній аналіз проводиться службами підприємства і його результати використовуються для планування, контролю і прогнозування ФСП. Його мета – встановити планомірне надходження грошових коштів і розмістити власні і позикові кошти таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, отримання максимального прибутку і виключення банкрутства.

2. Зовнішній аналіз здійснюється інвесторами, постачальниками матеріальних і фінансових ресурсів, контролюючими органами на основі інформації, що публікується звітності. Його мета - встановити можливість вигідно вкласти кошти, щоб забезпечити максимум прибутку і виключити ризик втрат [2].

Отже, поточна та оперативна фінансова робота на підприємстві спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні. Адже сьогодні особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасної й об'єктивної оцінки фінансової діяльності підприємства.

Список використаної літератури:

1. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Булгакова С. О., Куліш А. П. Фінанси підприємств: Підручник. – 6.вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2010. – 552 с.
2. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – 2 – ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2011. – 152 с.

УДК 167.1:330.567.6:658.147

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Руденко О.П., студентка*

Буряк А.В., кандидат економічних наук, доцент

Власний капітал становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми. Динаміка власного капіталу свідчить про якість фінансового менеджменту. Структура та ефективність використання власного капіталу підприємства безпосередньо впливають на формування добробуту його власників. Величина власного капіталу може відбиватися іміджі та інвестиційній привабливості фірми.

Власний капітал виступає одним із найважливіших об'єктів фінансового та управлінського обліку, які є основою інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.

Власний капітал підприємства — це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями.

Власний капітал включає такі елементи: зареєстрований капітал, пайовий капітал, додатково вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, неоплачений капітал.

Особливості формування окремих складових власного капіталу зумовлюється нормами законодавства щодо організаційно-правових форм підприємств та форм їх власності, а також щодо порядку формування і руху власного капіталу.

Основа власного капіталу більшості підприємств становить статутний капітал. У процесі діяльності статутний капітал може бути збільшений або зменшений.

Збільшення статутного капіталу здійснюється за рахунок додаткових вкладів, реінвестиції дивідендів та прибутку; шляхом збільшення кількості акцій за номінальною вартістю, або збільшення номінальної вартості акцій. Зменшення статутного капіталу відбувається шляхом зменшення кількості акцій за номінальною вартістю або зменшення номінальної вартості акцій.

Основа власного капіталу деяких підприємств становить пайовий капітал. Він формується за рахунок пайових внесків. На відміну від статутного капіталу розмір пайового капіталу не фіксується в статуті підприємства.

Додатковий вкладений капітал на більшості підприємств відсутній або складає мізерну величину.

Збільшення іншого додаткового капіталу здійснюється за рахунок дооцінки основних засобів, незавершеного будівництва, нематеріальних активів, а також за рахунок безплатного отримання необоротних активів. До зменшення іншого додаткового капіталу призводить уцінка зазначених необоротних активів, нарахування амортизації та вибуття необоротних активів, до яких відноситься додатковий капітал.

Чистий прибуток може бути направлений на виплати власником, у статутний або пайовий капітал, є резервний капітал. Виплати дивідендів, або процентів на паї зменшують власний капітал підприємства.

Перевищення величини статутного капіталу над величиною власного тягне за собою згідно вказаних норм негативні наслідки для підприємства. Ця проблема на сьогоднішній день до кінця не вирішена і вимагає подальших досліджень.

Таким чином, процес формування власного капіталу супроводжується рядом проблем, що впливає на управлінський аспект фінансових рішень на підприємстві. Визначені проблеми потребують подальшої детальної розробки як в теорії, так і в практиці фінансового менеджменту та можуть бути вирішені лише за умови вдосконалення чинного законодавства.

УДК 631.16

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Савченко А.В., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

В умовах поглиблення ринкової та структурної перебудови аграрного сектора

економіки України особливого значення набувають розвиток і вдосконалення фінансово-кредитного механізму, спрямовані на гарантування продовольчої безпеки країни й регіону, створення умов стійкого нарощування конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та забезпечення державної підтримки товаровиробників агропромислової сфери.

На сучасному етапі розвитку економіки більшість вітчизняних суб'єктів господарювання відчують гостру потребу у фінансових ресурсах. Суб'єкти аграрного бізнесу не є виключенням. Фінансування аграрних підприємств може здійснюватись із власних, позичених та залучених джерел.

Слід зауважити, що суб'єкти аграрного бізнесу особливо гостро відчують потребу у додаткових джерелах фінансування, адже їх виробничий процес, в більшості випадків, характеризується значними коливаннями грошових надходжень за обсягами та часовими періодами. Основними причинами нерівномірних грошових надходжень є сезонний характер виробництва, а також високий рівень ризику основної діяльності, який більшою мірою залежить від неконтрольованих підприємством зовнішніх факторів.

Незважаючи на велику кількість факторів, які перешкоджають ефективному процесу фінансування банками підприємств АПК, щорічно в Україні спостерігались тенденції росту обсягів залучення сільськогосподарськими підприємствами кредитних ресурсів банків. Проте економічна криза і високі кредитні ставки призвели до звуження кредитного портфеля підприємств АПК більш, ніж на 3 млрд грн. у 2014 році. Так, станом на 26 вересня 2014 року банківські кредити залучили 1928 підприємств галузі, що на 276 підприємств менше від показника 2013 року. Загальний обсяг кредитів у 2014 році склав 8,1 млрд грн. Всього банківські кредити, надані підприємствам АПК, складають більше 103,9 млрд грн.

Для матеріально-технічного оновлення аграрних підприємств може використовуватись лізинг. В Україні агролізингом займається Національна акціонерна компанія «Украгролізинг». В останні роки спостерігається поживлення та поступове нарощування державного фінансування лізингових операцій у сільському господарстві, але надійної системи формування грошових надходжень для агролізингу ще не склалося, оскільки кошти для цього надходять із різних джерел, вони є епізодичними та разовими.

Інший варіант залучення коштів - це випуск цінних паперів. Основними видами цінних паперів, що випускають підприємства, є: акції; облигації підприємств; інвестиційний сертифікат; векселі. Кожний з цих видів випускається для певних потреб підприємства і ці відмінності описані в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Таким чином, поповненню фінансових ресурсів і розширенню діяльності й розвитку сільськогосподарських підприємств сприятиме системне й комплексне реформування механізму реалізації підтримки сільськогосподарських товаровиробників, формування фінансових та кредитних відносин, вдосконалення фінансової інфраструктури, підтримка розвитку кредитних спілок, розвиток страхового аграрного бізнесу та фондового ринку.

УДК 336.7

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Селіверст В.О., студентка*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

За останні десятиліття малий бізнес отримав широку розповсюдженість по всьому світу. В 70-80-х років ХХ століття в структурі економіки провідних країн світу, таких як США, Японії, Німеччини, Франції, Канади, а дещо пізніше Італії, Іспанії та інших, більш

міцні позиції по створенню валового національного продукту, освоєнню нових технологій стали займати суб'єкти малого бізнесу.

За результатами групування та узагальнення матеріалів про надання допомоги малому бізнесу розвинених країнах світової економіки, можна виділити наступні моделі кредитування суб'єктів малого бізнесу: американська, європейська, японська та модель постсоціалістичних країн.

Американська модель кредитування суб'єктів малого бізнесу направлена на стимулювання економічного зростання шляхом кредитування суб'єктів малого бізнесу з бюджетів (державних і муніципальних) та широкого розвитку кредитних спілок.

Європейська модель кредитування суб'єктів малого бізнесу направлена на забезпечення зайнятості населення та найбільш рівномірний розподіл доходів. Характерною рисою для цієї моделі також є те, що для суб'єктів малого бізнесу у вигляді форми кредитування, створюють максимально сприятливі умови для їх розвитку у всіх регіонах. При цьому велика кількість коштів витрачається на створення Промислових та Технологічних центрів.

Постсоціалістична модель передбачає широке використання гарантій під середньо- та довгострокові інвестиції та лізинг, що дозволяють одночасно здійснювати фінансову підтримку суб'єктів малого бізнесу та знижувати кредитні ризики комерційним банкам.

Японська модель передбачає великий вплив держави на кредитування суб'єктів малого бізнесу, через реалізацію державних програм розвитку, а також направлена на введення кваліфікованого управління кредитами, наданими суб'єктам малого бізнесу через Державні кредитні інститути на рівні низьких відсоткових ставок.

Японська модель найбільш прийнятна для української економіки, тому що проведені дослідження феномену стрімкого розвитку японської економіки свідчать, що найвагоміша причина цього успіху базується на тісному взаємозв'язку крупного та малого бізнесу. Потужні компанії, які мають великі ресурси для забезпечення прямих контрактів з крупними замовниками (включно держзамовлення), будують свої субпідрядні відносини з суб'єктами малого бізнесу на правовій основі. Рівень взаємодії японських крупних компаній та суб'єктів малого бізнесу найяскравіше можна проілюструвати технологічним принципом «just – in – time» (система постачання матеріалів, вузлів, деталей в заданій кількості і точно в строк). Глибока взаємодія крупних компаній та суб'єктів малого бізнесу має свій прояв у всіх галузях виробництва, де значна частина операцій здійснюється багато чисельними спеціалізованими суб'єктами малого бізнесу.

Деякі нормативно-правові акти та організаційні заходи японського уряду, які направлені на розвиток економіки країни та підтримку діяльності сектору малого бізнесу, може слугувати прикладом для вивчення та розробки рекомендацій по впровадженню аналогічних заходів для української практики господарювання та здійснення банківської діяльності.

Отже, розглянувши досвід зарубіжного підприємництва, можна зробити висновок, що будь-яка допомога малому бізнесу в різних країнах здійснюється по-різному, але обов'язково при певній участі державних органів: прямі пільгові субсидії, гарантії позик які отримуються від приватних банків, пільгове оподаткування.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

Сигиденко А.Ю., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив як об'єкт інвестування порівняно з іншими організаційно-правовими формами господарювання характеризується суттєвими відмінностями у сфері управління його капіталом та фінансовими потоками. На особливому ставленні кооперативних підприємств до капіталу та його використання наголошував відомий український економіст М.Туган-Барановський. Він зазначав, що на відміну від капіталістичних підприємств, де капітал покликаний приносити його власникам додаткову вартість, кооперативи розглядають капітал, в першу чергу, як засіб для створення відповідної виробничої бази для отримання тих чи інших послуг, намагаючись при цьому обмежити величину виплат на вкладені кошти.

Поєднання в одній особі власника і клієнта (споживача послуг) визначає головну мету діяльності таких кооперативів – якнайповніше задоволення потреб своїх членів у послугах, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом. Для цього кооператив повинен бути фінансово незалежним і управлятися виключно своїми членами-клієнтами, на яких у зв'язку з цим покладається обов'язок фінансувати діяльність кооперативу на межі достатньої виробничої необхідності.

Існує законодавча заборона банківського кредитування неефективних суб'єктів господарювання; по-перше, перешкодою на шляху до банківського кредитування як одного із можливих шляхів інвестиційного забезпечення кооперативів є відсутність у них можливостей надання достатнього забезпечення за кредитом, сума якого значно перевищує величину власного капіталу кооперативу, який може бути сформований за рахунок внесків його членів; по-друге, законодавче обмеження виплат часток доходу на паї не сприяє залученню сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами коштів портфельних інвесторів; по-третє, кооператив за означенням не може залучати прямі інвестиції ззовні, оскільки пряме інвестування передбачає набуття інвестором прав управління діяльністю об'єкта інвестування, що автоматично призведе до порушення одного із основоположних принципів кооперації, а саме: принципу демократичного управління, за якого право голосу мають лише ті члени, які користуються послугами обслуговуючого кооперативу, при чому кожен член має один голос, незалежно від розміру його паю.

Ще особливістю інвестиційного забезпечення створення та діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є наявність значного часового лага між моментом початку вкладення коштів та періодом, коли можна розраховувати на отримання певної віддачі від цих вкладень. З урахуванням наведених вище характерних рис важливими є необхідність пошуку нових специфічних критеріїв для обґрунтування проекту створення такого обслуговуючого кооперативу, який би одночасно задовольняв дві умови: не суперечив вимозі дотримання фундаментальних принципів кооперації (зокрема – неприбутковості) та забезпечував надійне джерело погашення кредиту (джерелом якого є прибуток).

З позиції теорії суспільного відтворення, головним джерелом забезпечення розширеного відтворення є прибуток на інвестований капітал. У системі економічних відносин «кооператив-інвестор» члени сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу переслідують ціль першочергового зміцнення виробничої бази створеного ними кооперативу з метою в подальшому отримувати вигоди від користування послугами кооперативу за цінами, що дорівнюють собівартості таких послуг.

РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ ІМПОРТУ ТА ЕКСПОРТУ КАПІТАЛУ

Синиця С.О., студентка*
Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Стаття 30 Закону України Про Національний банк України" встановлює, що Національний банк відповідно до законодавства України про зовнішньоекономічну діяльність та систему валютного регулювання і валютного контролю регулює імпорту та експорт капіталу. Таким чином, об'єктом правового регулювання цих відносин є експорт та імпорту, тобто рух товару та капіталів.

Регулювання імпорту більш обмежене порівняно із регулюванням експорту. Інвестиції в Україну не потребують індивідуальних ліцензій. Іншою формою імпорту операцій із руху капіталу є кредитування в іноземній валюті. Всі договори про кредити в іноземній валюті, отримані резидентами, підлягають контролю шляхом реєстрації в Національному банку України (з видачею відповідного реєстраційного свідоцтва) протягом семи робочих днів з дати надходження необхідних для реєстрації документів. Уповноважені банки здійснюють обслуговування операцій за договорами на підставі реєстраційних свідоцтв. Отримання реєстраційного свідоцтва мусить бути здійснене ще до здійснення кредитної операції. В разі одержання кредиту без реєстрації резидент сплачує фінансові санкції - штраф у сумі, еквівалентній одному відсотку розміру одержаного кредиту чи позики з подальшою обов'язковою реєстрацією договору [1].

Значно більш широке коло відносин охоплює регулювання експорту, оскільки воно стосується, перш за все, резидентів - суб'єктів господарської діяльності України. Сюди відносяться інвестиції українських резидентів за кордон, кредитування іноземних суб'єктів, відкриття українськими резидентами валютних рахунків за кордоном. Щодо всіх цих операцій мають видаватися індивідуальні ліцензії Національного банку України. Зокрема, порядок отримання таких ліцензій передбачено в Інструкції Національного банку України про порядок здійснення контролю і отримання ліцензій за експортними, імпортуними та лізинговими операціями [2].

Документом, в якому відображаються експортно-імпортуні операції і весь товарообмін по зовнішньоекономічних операціях, є платіжний баланс, який являє собою співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду. До платіжного балансу входять розрахунки за зовнішньою торгівлею, послугами, неторговими операціями, доходи від капіталовкладень за кордоном, торгівлі ліцензіями, від фрахтування та обслуговування кораблів, туризму, утримання дипломатичних і торгових представництв за кордоном, грошові перекази окремих осіб, виплати іншим країнам за позики тощо. Платіжний баланс включає рух капіталів: інвестиції та кредити [2].

Складання, аналіз і прогнозування платіжного балансу є прерогативою НБУ, який використовує методуку МВФ. Складається платіжний баланс на основі таких принципів: а) до платіжного балансу заносяться лише економічні трансакції між вітчизняними та зарубіжними суб'єктами; б) розрізняються статті дебету і кредиту; в) платіжний баланс є документом подвійного запису, оскільки більшість операцій відбуваються в еквівалентному обміні економічними цінностями. Платіжний баланс складається із двох великих розділів - балансу поточних операцій (це є операції з товарами, роботами, послугами та поточні трансферти) і балансу операцій з капіталом та фінансових операцій (здебільшого це інвестиційні операції).

Одним із актуальних питань регулювання експорту та імпорту капіталів є вдосконалення форм управління ним. Рух України до Ради Європи має супроводжуватись лібералізацією руху капіталів, оскільки вільний економічний обмін є одним із принципів Європейського співтовариства. Але це не означає згортання системи контролю за рухом капіталів - вона лише має бути модифікована і збережена[1].

Список використаної літератури:

1. http://www.prostobankir.com.ua/spravochniki/bankiru_na_zametku/bankovskie_zakony/zakon_ukrainy_o_natsionalnom_banke_ukrainy_yazyk_originala_chast_2
2. <http://adminpravo.com.ua/index.php/2010-04-13-14-05-13/52-2010-07-07-16-31-01/584-2-7.html>

УДК 336:63(477)

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Сірець Н.С., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Необхідність державного фінансування сільськогосподарського виробництва зумовлена не тільки специфікою галузі, а й рядом особливостей, які притаманні вітчизняному сільськогосподарському господарству. Серед них, зокрема такі: зниження закупівельної спроможності населення, що обмежує можливості підняття цін на сільськогосподарську продукцію; відставання сільського господарства України від розвинутих країн за рівнем науково-технічного прогресу, передових технологій тощо; потреба в інвестиціях для підтримки родючості ґрунту; низькі рівні розвитку інфраструктури сільської місцевості; розрив сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу.

Рисунок 1 – Значення видатків на соціальну сферу села у загальному обсязі бюджетного фінансування аграрного сектору

Основними причинами неефективного використання коштів державного бюджету, які виділяються на підтримку АПК, є недосконалість механізмів отримання і розподілу бюджетних коштів та порушення бюджетної дисципліни при їх використанні. Щорічна зміна порядку та механізмів виділення коштів з державного бюджету, їх громіздкість, запізніле затвердження та внесення до них неодноразових змін протягом періоду спричиняє несвоєчасне отримання коштів державної фінансової підтримки та неефективне їх використання і повернення .

Основними проблемами фінансування аграрного сектору економіки є :

- нестабільність конкурентних позицій вітчизняної сільськогосподарських товаровиробників у межах сільських громад ослаблення економічного підґрунтя розвитку сільських громад;
- низькі темпи техніко – технологічного оновлення виробництва;
- втрати такої продукції внаслідок недосконалості системи логістики її зберігання та інфраструктури аграрного ринку в цілому.

Таким чином, в процесі дослідження встановлено, що для ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні та підвищення його конкурентоздатності перш за все необхідно впорядкувати процес державного фінансування сільського господарства, забезпечити його значне зростання та ефективність використання, що відповідає як принципам ринкової економіки, так і підходам до державного стимулювання сільськогосподарського виробництва в інших країнах. Впорядкування потребує механізм прямої державної підтримки сільського господарства. Бюджетні дотації і компенсації потрібно виплачувати насамперед ефективно господарюючим товаровиробникам, а основну масу коштів потрібно спрямовувати на фінансування програм, здатних забезпечити сталий розвиток сільського господарства.

УДК 336.2

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Сливка О.О., студентка*

Негода Ю. В., кандидат економічних наук, асистент

Формування доходів місцевих бюджетів та пошук резервів їх збільшення є надзвичайно актуальним в умовах розширення повноважень органів місцевого самоврядування. Роль місцевих бюджетів у суспільстві забезпечується їхнім впливом на соціально-економічні процеси, зокрема як фіскального інструменту органів місцевого самоврядування з метою економічного зростання територіальних громад й адміністративно-територіальних утворень, а також засобу соціального захисту населення. Об'єктивна необхідність доходів місцевих бюджетів обумовлена тим, що в умовах товарно-грошових відносин органи місцевого самоврядування можуть повноцінно виконувати свої функції тільки за наявності фінансових ресурсів.

Формування власної фінансової основи для органів місцевого самоврядування в Україні розпочався з набуттям незалежності та прийняттям змін до Закону «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», де вперше регламентувалось утворення місцевих бюджетів, окремих від державного. Остаточо це право було закріплене у 1996 році Конституцією України, положення якої відобразились у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Бюджетному кодексі України.

Аналізуючи структуру доходів місцевих бюджетів в період з 2011 по 2013 роки спостерігаємо збільшення частки податкових надходжень на 2,3 % з 84,5 % в 2011 р. до 86,8 % – 2013 р. (рис. 1). Податкові надходження в 2014 році склали 86,4% доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів). Їх обсяг становить 87,3 млрд. грн., що на 4,2% менше від показника 2013 року.

Податок на доходи фізичних осіб залишається найвагомим за обсягом джерелом дохідної частини місцевих бюджетів, його частка становить 61,9 % або 62,6 млрд грн в 2014 році, що на 3,1% менше за показник 2013 року.

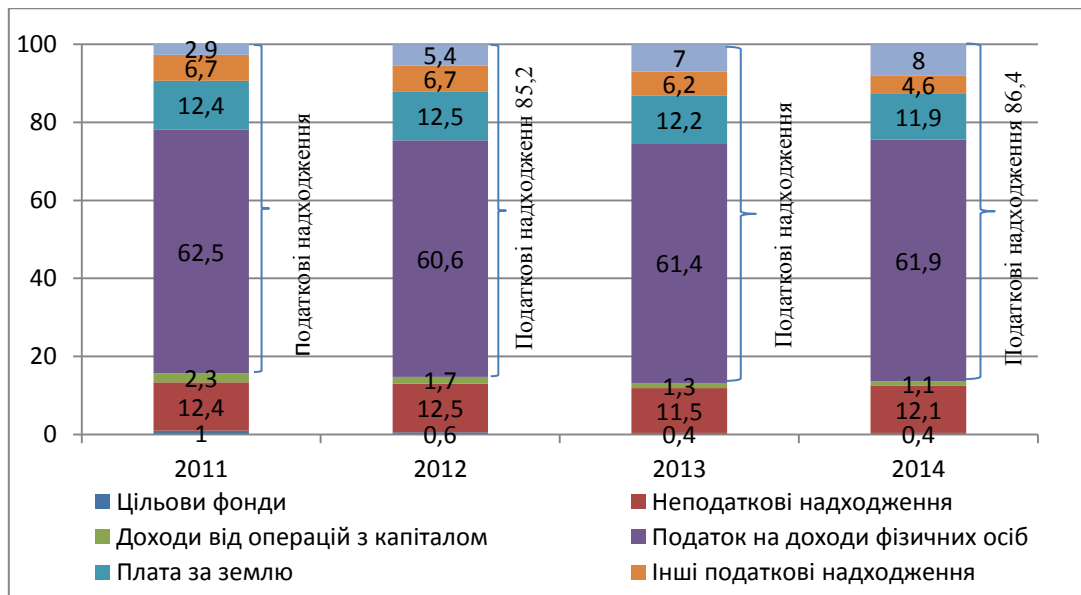

Рисунок 1 – Структура доходів місцевих бюджетів за 2011 – 2014 рр.

В період з 2011 по 2014 роки продовжує зростати частка місцевих податків і зборів на 5,1 %. Основним чинником збільшення цієї частки є зростання надходжень єдиного податку.

У структурі неподаткових надходжень відмічається збільшення частки власних надходжень бюджетних установ на 2,9 % порівняно з показником 2011 року. Їх обсяг становив у 2014 році 9,6 млрд. грн., що на 0,7 млрд. грн., або на 7,9% більше аналогічного показника 2013 року. Водночас частки інших складових скоротилися: доходи від власної та підприємницької діяльності – на 0,9 %, адміністративні збори та платежі – на 4,9 %, інші неподаткові надходження – на 1,1 %.

У 2014 році обсяг доходів від операцій з капіталом зменшився порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Вони становили 1,1 млрд. грн., що на 18,4% менше, ніж у 2013 році. Це спричинило зменшення частки зазначених доходів у доходах місцевих бюджетів на 0,2 в. п. до 1,1 %.

Таким чином, місцеві бюджети наповнюються доходами з різних джерел, кожен з яких за своєю суттю є специфічним, що відіграє велике значення для діяльності органів місцевого самоврядування.

УДК 631.164.23

ІНВЕСТИВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Слобоженюк В.С., студент

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Однією з умов стабільного функціонування і розвитку економіки є стрімкий та ефективний розвиток інвестиційної діяльності в агропромисловий бізнес. На результати виробництва, стан, перспективи розвитку і конкурентоспроможність національного господарства напряму мають вплив масштаби, структура та ефективність використання інвестицій. На сьогодні держава має низку перешкод для безперервних грошових потоків в агробізнес. Серед них існує проблема коливань процентних ставок, збільшення яких, за теоретичними дослідженнями, повинне приводити до припливу інвестиційного капіталу в

країну. Крім процентної політики, в країні існує низка інших проблем, що заважають рухатись інвестиційному капіталу:

- нераціональне використання поливних земель через нестачу мінеральних добрив, гербіцидів, паливно-мастильних матеріалів, а також зносу меліоративного фонду, скорочення парку дощувальної техніки;

- низька ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств і як наслідок деформацій у співвідношенні цін на сільськогосподарську продукцію та матеріально-технічні ресурси, що споживаються в сільському господарстві;

- фізичний і моральний знос основних виробничих фондів;

- нестача власних фінансових оборотних коштів і складності доступу до кредитних ресурсів, як внаслідок відсутності застави;

- слаборозвинена ринкова інфраструктура, зокрема, система збуту і зберігання сільськогосподарської продукції;

- занепад соціальної сфери в сільській місцевості;

- недосконала нормативно-правова база (неефективне регулювання використання електроенергії, паливних ресурсів, неправильне зберігання сільгосппродукції та ін.)

На сьогодні є підстави говорити про те, що вигоди від агробізнесу перевищують витрати, пов'язані з ризиками від втрат коштів чи невиконання зобов'язань. За рахунками ННЦ Інституту аграрної економіки УААН, потреба в основних засобах під запроєктовані обсяги виробництва продукції до 2010 р. визначена у обсязі 393,5 млрд. грн., а до 2015р. – 529 млрд. грн, з них на оновлення машино-тракторного парку необхідно 150-200 млрд. грн. Отже, дефіцит інвестиційних ресурсів очевидний і становить 300-450 млрд. грн. Нині джерела інвестування формуються за рахунок прибутку, амортизаційних відрахувань і сторонніх інвестицій. Це близько 5-7 млрд. грн., з яких на придбання сільськогосподарської техніки може бути використано не більше 2 млрд. грн. Виходячи із цього необхідність розробки програми інвестиційної діяльності в аграрній сфері АПК є очевидною.

Логічним буде твердження, що від вкладання коштів завжди повинна бути віддача. Минулого маркетингового року Україна суттєво збільшила експортні обсяги сільгосппродарської продукції до країн Азії, зокрема, Китаю, Туреччина, Саудівської Аравії та Лівану.

Безумовно позитивними є перспективи щодо закордонних інвестицій в АПК України. Так, приблизно 11 українських аграрних компаній виходять на міжнародні ринки капіталу. За оцінками експертів, обсяг залучених інвестицій повинен становити близько 1 млрд. USD. Це дасть змогу підтримати міжнародні зв'язки, відкрити нові ринки збуту і закріпитися на старих, підвищити якість виробництва сільгосппродукції, а також за рахунок цього збільшити доходи від експорту. Проте такі результати можуть бути досягнуті впродовж не одного року і завдяки змінам в економічній, політичній та правовій сферах діяльності в Україні шляхом подолання інфляційних процесів, корумпованість і тінізації економічної сфери, дерегулюванням та активізації регіональної політики у сфері інвестицій.

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Снісар М.О., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Головним завданням в умовах сучасних викликів є завершення інституціональних та структурних перетворень, необхідних для забезпечення високих темпів економічного зростання. Одним з основних елементів інституціоналізації ринкової економіки є розвиток корпоративного сектора. Специфіка формування корпоративного сектора в різних економічних системах впливає на його подальший розвиток та створює умови або обмеження для наступного розвитку та інтеграції в світову економіку. Розвиток корпоративного сектора неможливий без створення ефективної моделі корпоративного управління.

Процес формування корпоративного управління повинний ґрунтуватися на базових властивостях характерної інституціональної матриці. В Україні інститути корпоративного управління досі знаходяться в стадії формування через те, що в ході проведення реформ була недооцінена необхідність реальних інституціональних змін, а директивне впровадження інститутів та їх насаджування з боку держави сприяло економічному занепаду. В процесі інституціоналізації корпоративного управління не можна забувати про те, що через своє специфічне функціональне призначення в соціальній системі інститути завжди відносно стабільні, інертні стосовно своєї основи, консервативні. Причина консерватизму інститутів - у принципі консенсусу, інститут - це спосіб дій, який визнається обов'язковим усіма суб'єктами (або, принаймні, їх більшістю). Відповідно, поки більшість суб'єктів не сприйме (освоїть) новий спосіб дій, старий обов'язково залишається в силі. Тут і криється одна з найбільш глибоких передумов інституційної динаміки - суперечність між діяльною основою і відчуженою речовою формою інституту, в результаті чого суб'єкт вимушений або переступати вузьку інституційну форму, діяти «не так, як всі», або не використовувати нові можливості і напрями діяльності.

Особливістю функціонування інституційного середовища українського корпоративного управління є наявність неформальних інститутів, що діють у позаправовому полі та характеризуються відторгненням норм підприємницької культури розвинених країн. Недостатність розвитку інституційних норм корпоративного управління «компенсується» механізмами неформального впливу. Негативно на процес розвитку корпоративного управління в Україні впливає політизація інституційного середовища, яка проявляється у переплетінні політичних правил гри з економічними, що стало наслідком злиття фінансово-економічних та політичних інтересів. В боротьбі за корпоративний контроль головну роль відіграють політичні зв'язки, належність до певної партії та підтримка влади.

Незрілість інституціональних ролей основних суб'єктів корпоративного управління в Україні призводить до того, що суттєво змінюється зміст різних механізмів корпоративного управління. В Україні головною метою менеджерів є приховування дискреційних доходів від державних органів, а не від акціонерів, оскільки вони практично не мають впливу на менеджмент.

Таким чином, корпоративне управління є інституціональним утворенням, до складових якого належать інститути, учасники корпоративних відносин, правила, норми корпоративного управління та структури, що втілюють ці правила на міжнародному, національному та корпоративному рівнях. До інститутів корпоративного управління належать організації, установи та підприємства, які забезпечують існування корпоративних відносин та зацікавлені у їх розвитку - депозитарії, фондові біржі, професійні учасники фондового ринку, їх об'єднання тощо.

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА НА БАНКІВСЬКЕ СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ

Сович І.В., студентка*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Споживчий кредит дає змогу населенню споживати товари і послуги до того, як споживачі спроможні їх оплатити. Тим самим споживчий кредит забезпечує підвищення життєвого рівня споживачів. У макроекономічному плані споживчий кредит збільшує сукупний платоспроможний попит на предмети споживання і послуги, що стимулює розширення обсягів їх виробництва [1, с.51].

Проблемам споживчого кредитування присвячені наукові праці О.І.Барановського, О.В. Васюренко, Г.М.Гамидова, В.В. Корнеєва, А. Луценко, також ці проблеми досліджені в роботах вітчизняних вчених та зарубіжних економістів: В.К.Мамутов, І.Г.Бритченко, Н.С.Меджибовська, М.І.Савлук, та інші.

На сучасному етапі в Україні погіршується стан економіки, переважна більшість галузей демонструє негативні показники. Гривня з початку року подешевшала на 60%, у зв'язку з чим піднялися ціни на бензин, продукти харчування та на товари першої необхідності. Це відобразилося на фінансовому стані населення та призвело до збільшення попиту на споживче кредитування.

З кожним роком споживче кредитування розвивається і станом на 01.04.2015 року порівняно з 2014 роком банківське споживче кредитування збільшилося на 22,05%, а за останні 3 роки на 26,58%[2].

Споживче кредитування в Україні перебуває в активній фазі відновлення, збільшується кількість кредитних продуктів, які пропонують банки. Збільшення попиту на кредити з боку населення не є результатом зниження вартості кредитів або використання банками нецінових методів конкуренції, а спричинене лише зниженням фінансового потенціалу населення та виникненням нових потреб, котрі не можуть бути задоволені виключно за рахунок заробітної плати.

На жаль, слід констатувати той факт, що менеджмент банків не усвідомив головні уроки кризи. Оцінка кредитоспроможності позичальника хоча й проводиться на вищому рівні, проте він недостатній для уникнення масового неповернення кредитів, як у минулі роки. Ризики банки перекладають на відповідальних позичальників, котрі сплачують і за себе, і за боржників, забезпечуючи таким чином беззбитковість кредитної діяльності банку. Таку схему банки використовують упродовж усього періоду діяльності банківської системи України та кредитування населення. Замість виконання норм законодавства у сфері кредитування банки шукають і знаходять нормативні прогалини для їх невиконання. Серед усіх видів кредитування фізичних осіб банки надають перевагу найризикованішому – споживчому.

Підводячи підсумок, можна сказати, що споживче кредитування є невід'ємною ланкою банківської системи, а тому налагодження справ у цій сфері (підвищення довіри до банківських структур, зниження ставок за споживчим кредитом) буде сприяти «оздоровленню» усієї банківської системи України. Отже, для банків першочерговою необхідністю є отримання прибутку, а не забезпечення стабільності банківської системи чи створення комфортних умов для задоволення потреб населення.

Список використаної літератури:

1. Артус М. М. Гроші та кредит: Навчальний посібник. - К.: Видавництво Європейського університету, 2008. -161 с.
2. Офіційний сайт Асоціації українських банків. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.aub.com.ua>

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сович І.В., студентка*

Скрипник Г.О., кандидат економічних наук, доцент

Наявність негативних тенденцій в науковій та інноваційній сферах України і аграрного сектору економіки зумовлена проблемами у обсягах і структурі фінансування. Побудова «Економіки знань» визначена однією з п'яти ключових цілей Європейського Союзу в Лісабонській стратегії і відповідно до цієї стратегії передбачається фінансування науки в обсязі не менше 3% від ВВП.

Частка корпоративного фінансування науки в загальних витратах на дослідження й розробки в США становить – 75%, Японії – 71%, країнах ЄС – 65%, Польщі – 34,3%, Чеській республіці – 54%, в Україні ж - 27,1%, що значно нижче, ніж в розвинутих країнах і свідчить про низьку активність вітчизняних підприємств стосовно ініціювання інноваційних досліджень.

Не сприяє розвитку інноваційної діяльності в Україні і структура НДДКР(науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт) на кожен вид яких – фундаментальні, прикладні дослідження, розробки – приходиться відповідно 25:20:55%, тоді як в США – 13:22:65%, Японії - 13:21:66 %. Таким чином, питома вага розробок знаходиться нижче рівня, прийнятого в розвинутих країнах.

Вважаємо, що такий підхід до бюджетного фінансування НДДКР є науково необґрунтованим, оскільки пріоритет в фінансуванні державою повинен надаватися стратегічно важливим напрямом, зокрема, дослідженням у землеробстві, сільськогосподарської техніки і технологій, ветеринарної медицині тощо. Витрати ж здебільшого на гуманітарні напрями досліджень призводять до скорочення рівня результативності аграрної науки. Так, в цілому по Міністерству аграрної політики та продовольства України та Національній академії аграрних наук України станом на 1 жовтня 2015 року всього до Державних реєстрів внесено 451 576 охоронних документів, що менше, ніж у 2014 р., на 13%.

На нашу думку, необхідна зміна і у структурі виконавців НДДКР в сторону збільшення обсягу виконання НДДКР вищими аграрними навчальними закладами. В структурі виконавців НДДКР Міністерства аграрної політики України 21,2% належить аграрним вищими навчальними закладами, що є позитивним для подальшої інтеграції освітніх, наукових і виробничих організацій в процесі здійснення інноваційної діяльності.

Таким чином, по обсягу фінансування освіти у бюджетних видатках Україна має позитивні тенденції, але вони нівелюються негативними наслідками від розподілу та використання фінансових ресурсів та іншими слабкими сторонами вітчизняної університетської освіти і науки, зокрема, аграрної.

З метою забезпечення використання одержаних аграрним сектором України можливостей щодо інноваційного розвитку, враховуючи вищезазначені перешкоди, необхідно здійснити ряд законодавчих, інституційних та економіко-організаційних перетворень, зокрема:

1. розробити і законодавчо закріпити нові форми фінансування інноваційних проектів, особливо на ранніх етапах життєвого циклу;
2. застосовувати податкове стимулювання через усунення подвійного оподаткування інвесторів, а також фінансове стимулювання інвесторів;

3. здійснювати професійне консультування товаровиробників і розповсюджувати інформацію про перспективні інноваційні проекти та потенційних інвесторів;
4. розробити механізми участі держави у фінансуванні інноваційної діяльності аграрних підприємств;
5. прийняти Закон України «Про венчурні фонди», а також законодавчо регламентувати право на участь в капіталі інноваційних підприємств вищих навчальних закладів.

УДК: 631.16

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сухляк Д.Ю., студентка*

Данилевська-Жугунісова О.Є., кандидат економічних наук, доцент

Розвиток аграрних підприємств багато в чому визначається рівнем їх забезпечення фінансовими ресурсами. Оскільки на аграрних підприємствах забезпеченість фінансовими ресурсами є визначальним фактором здійснення процесу виробництва, то кожне з цих підприємств постає перед проблемою пошуку джерел достатнього обсягу фінансових ресурсів та недостатньої ефективності їх формування та використання. Від раціонального формування фінансових ресурсів залежить не лише платоспроможність підприємства, а й ефективність усієї господарської діяльності.

Сьогодні під фінансовими ресурсами розуміють сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на певну дату у процесі реалізації продукції (операційна діяльність), основних і оборотних засобів (інвестиційна діяльність) і видачі зобов'язань (фінансова діяльність). Фінансові ресурси виступають основою для створення необхідних для нормальної господарської діяльності грошових фондів: статутного капіталу, резервного капіталу, фонду накопичення та споживання, фонду оплати праці, амортизаційного фонду тощо.

Недостатність фінансових ресурсів аграрних підприємств негативно впливає на їх виробничо-господарську діяльність, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед різними суб'єктами господарювання і в кінцевому результаті призводить до зменшення можливості фінансування подальшого розвитку сільськогосподарських підприємств.

В сучасних умовах розвитку економіки та функціонування фінансового ринку виникає потреба у якісно новому підході до управління та формування фінансових ресурсів. Специфіка діяльності аграрних підприємств спрямована на виконання найголовнішої функції – життєзабезпечення, а отже постійна наявність регулятивної функції держави, виділяє підприємства галузі в окрему ланку суб'єктів господарювання. Такі умови функціонування аграрних підприємств суттєво обмежують розвиток фінансового менеджменту на підприємствах, безпосередньо впливаючи на структуру їх фінансових ресурсів.

Режим формування фінансових ресурсів на підприємствах відбувається під час формування статутного фонду, а також у процесі розподілу грошових надходжень у результаті повернення авансованих коштів у основні та оборотні фонди, використання доходів на формування резервного фонду, фонду споживання і фонду накопичення. У зв'язку з цим, поняття «формування» та «розподіл» доцільно розглядати як єдиний процес у

суспільному виробництві, адже утворення грошових фондів завжди передбачає розподіл валових доходів.

Формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах - це процес утворення грошових фондів для фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання. Рух грошових потоків кількісно відображає всі стадії процесу відтворення через формування, розподіл та використання грошових доходів, цільових фондів.

Стабільність функціонування аграрних підприємств ґрунтується на достатності фінансових ресурсів та їх стабільному кругообігу. Наявність фінансових ресурсів та їх ефективне використання визначають фінансове благополуччя сільськогосподарського підприємства, його платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість. Водночас висока частка залучених та позикових коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, зменшує ліквідність балансу підприємства, підвищує фінансовий ризик. Тому в кожному конкретному випадку необхідно детально продумати доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів.

УДК: 336.519

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

Ткач С.А., студентка*

Худолій Л. М., доктор економічних наук, професор

Кредитні операції вважаються одними із найприбутковіших банківських операцій. Сам процес кредитування необхідно розглядати як складне явище зі своїми принципами та методами. Структура кредитного портфеля банків України характеризується рядом негативних чинників. У цьому зв'язку аналіз питань оптимізації структури кредитного портфеля банку набуває важливого значення, що зумовлює актуальність обраної теми та доцільність проведення досліджень для розвитку цього питання.

Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку [1].

Однією з проблем банківської системи є досить високий ризик кредитних операцій, пов'язаний із неповерненням кредитів та не виплатою відсотків за ними, а також із незадовільним фінансовим станом більшості суб'єктів підприємництва, невисокою кадровою підготовкою працівників банківської системи, котрі не завжди правильно визначають кредитоспроможність позичальника [2].

Кредитний портфель українських банків за останні роки зменшується. Представлений він в найбільших банках переважно гривневим кредитом. Із валютних кредитів переважають доларові кредити. В структурі кредитів переважають кредити юридичним особам.

Кожен банк визначає власну кредитну політику, беручи до уваги всю множину ризиків (внутрішніх і зовнішніх), якими він обтяжений, які впливають на ефективність його діяльності, враховуючи також ставлення керівництва банку до ризику.

Банк управляє кредитним ризиком як на рівні окремої позички, так і на рівні кредитного портфеля банку в цілому.

Найважливішим питанням для банку є оцінка й регулювання ризикованості кредитного портфеля, як одного з основних напрямків ефективного управління кредитною діяльністю банку, а головна мета процесу управління кредитним портфелем – забезпечення оптимальної прибутковості при визначеному рівні ризику.

Оскільки головною метою комерційного банку є отримання прибутку, і кредитні операції займають досить вагоме місце в діяльності банку взагалі, то необхідно створити всі умови для максимального залучення всіх верств населення і суб'єктів господарювання до кредитного процесу. Проте банки після кризи 2008 року взагалі гранично обмежили видачу кредитів. Оскільки кредитування є досить ризикованою діяльністю, то необхідно зважувати всі ризики.

Методи управління кредитними ризиками в банках України: - лімітування обсягів кредиту; - забезпеченість заставою чи порукою; - резервування; - страхування; - диверсифікація валют.

Отже, метою процесу управління кредитним портфелем банку є забезпечення можливої дохідності за певного рівня ризику та розв'язання низки конкретних цілей, завдань, що повинні бути орієнтовані на результативність кредитної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Самоловик Р. Ф. Аналіз стану кредитного портфеля банків в сучасних умовах / Р. Ф. Самоловик, Р. В. Яковенко // Економічний простір. - 2010. - № 1. - С. 243 - 245.
2. Банківські операції: Підручник / За ред. В.І. Міщенка, Н.Г. Слав'янської . - К.: Знання, 2006. - 727 с.

УДК 631.11/.164.23

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Трайтак К.О., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Причинами залучення інвестиційних засобів можуть бути, як правило, здійснення різних виробничих проектів підприємства, до яких можуть відноситися проекти по освоєнню нових продуктів, вдосконаленню старих, посилення просування продуктів підприємства, розширення виробництва у зв'язку з виходом на нові ринки (вихід на нові ринки), упровадження більш прогресивних технологій для зниження витрат, модернізація старого устаткування і придбання нового і т.д.

Потенційні джерела фінансування інвестиційних заходів на підприємствах АПК представлені на рис. 1.

Кредити можуть бути одержані як від українських, так і зарубіжних організацій – фінансових інститутів, але зараз кредитні кошти в Україні є досить дорогими, що знижує їх привабливість, до того ж банки неохоче здійснюють кредитування аграрного сектору, зважаючи на його особливості.

Рисунок 1 – Джерела фінансування інвестиційних заходів підприємств АПК

Прикладом грантової підтримки є програма «Горизонт 2020», до якої Україна приєдналася 10 березня 2015 року. «Горизонт 2020» – це найбільша програма ЄС з досліджень та інновацій з бюджетом 87,7 млрд. євро. Розмір фінансування для розробок малого та середнього бізнесу будь-якої сфери може складати від 50 тисяч євро до кількох мільйонів, залежно від стадії, на якій перебуває проект.

Венчурний капітал, як джерело фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, можна одержати тільки за наявності високоефективного проекту, в якому повинна бути представлена повна інформація по грошових потоках, ринку, можливих ризиках і т.п.

Новим інструментом, що активно впроваджується в інвестиційну діяльність є аграрні розписки, що мають ряд переваг, а саме: можливість погашення заборгованості частинами, ведення єдиного реєстру, можливість погашення боргу товарами, наявність одного документа, який покриває як зобов'язання по заборгованості, так і заставу. Цей інструмент дешевший і простіший в адмініструванні, порівняно з банківським кредитуванням, вексельним фінансуванням та товарними кредитами, а також є більш ліквідним.

Отже, виходячи з того, що банківське кредитування на сьогодні є дорогим джерелом фінансування сільськогосподарських виробників, виникає необхідність збільшувати кількість джерел фінансування інвестиційної діяльності агропромислового сектору шляхом популяризації таких інструментів фінансування як аграрні розписки, грантові програми Європейського Союзу, в тому числі «Горизонт 2020», залучення іноземних інвестицій в інноваційні розробки аграрного сектору. Необхідною умовою для поширення нових джерел фінансування є їх популяризація серед сільськогосподарських виробників, підприємств малого та середнього бізнесу, адже їм складніше знайти гроші, порівняно з великими холдингами.

УДК 338.434:631.11

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Третяк Ю.А., студентка*
Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Сільськогосподарські підприємства відіграють важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни і досягненні максимально можливого соціального ефекту та створенні конкурентного середовища у процесі становлення цивілізованого підприємництва у сільському господарстві на основі динамічного формування ринкових засад економіки. На визначення функціонального складу фінансового забезпечення впливають особливості сільськогосподарського виробництва та зміни економічних умов, а його ключовою основою є фінансові ресурси.

Державні фінансові програми підтримки розвитку сільськогосподарських підприємств повинні спрямовуватися на конкретні цілі та стимулювати розвиток інноваційної діяльності сільгоспвиробників. Однак дана підтримка не є вирішенням проблем фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, оскільки вона неспроможна забезпечити їхні зростаючі фінансові потреби.

Доступ до залучення кредитних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами перешкоджають ряд чинників: відсутність ліквідної застави; нестабільність врожаїв; не усвідомлення кредитних ризиків; неефективне використання залучених кредитних ресурсів; велика кількість необхідних документів та складність процедури оформлення кредиту; високі процентні ставки; законодавчі прогалини; несприятлива загальноекономічна ситуація в країні тощо.

Ефективним інструментом кредитування на сьогодні є аграрні розписки, що є дешевшим і простішим інструментом в адмініструванні порівняно з банківським кредитуванням, вексельним фінансуванням та товарними кредитами.

В цілому, розв'язання проблем у сфері фінансування аграрного сектору в Україні потребує розробки та реалізації комплексу заходів (рис. 1).

Рисунок 1 – Заходи щодо розв'язання проблем фінансування аграрного сектору

Таким чином, існуюча система фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва не в повному обсязі забезпечує вирішення актуальних питань не лише перспективного економічного розвитку, а й поточного характеру. Все це свідчить про необхідність її трансформації. Домінантними напрямками в цьому плані є активізації державної аграрної політики та її фінансової складової, розвиток і вдосконалення системи управління фінансами підприємств та галузі в цілому, формування і розвиток спеціалізованої фінансової інфраструктури, орієнтованої на обслуговування підприємств галузі.

Список використаної літератури:

1. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/1/98.pdf>
2. Левченко Н.М. Державна підтримка фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору економіки [Електронний ресурс] / Н.М. Левченко.

УДК 336.71:338.515

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО ПРИБУТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Узун-Куртогло В.В., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Ефективне управління прибутком передбачає побудову в банку відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління. Теоретичні розробки, що дозволяють здійснювати ефективне управління його фінансовою діяльністю, практично відсутні. Увага науковців в основному зосереджується на загальних питаннях банківського менеджменту, зокрема на управлінні фінансами. Тож актуальною постає необхідність

узагальнення сучасних підходів до визначення ролі прибутку банку в умовах української економіки та побудови механізму управління ним.

У результаті опрацювання теоретичного матеріалу щодо визначення сутності прибутку як економічної категорії, так і з позиції банківської діяльності, сформулювати визначення прибутку можна так: прибуток - це виражений у грошовій формі дохід власника на вкладений капітал, плата за працю, за ризик ведення підприємницької діяльності, який є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності.

Прибуток є основним внутрішнім джерелом формування капіталу банку, який забезпечує його розвиток. Чим вищий рівень генерування прибутку банку в процесі його діяльності, тим менші потреби його в залученні фінансових коштів із зовнішніх джерел. При цьому, прибуток є постійно відтворюваним джерелом.

Важливо підкреслити, що прибуток є головним джерелом зростання ринкової вартості банку. Здатність вартості капіталу до самозростання забезпечується шляхом капіталізації частини отриманого банком прибутку. Чим вищі сума та рівень капіталізації отриманого банком прибутку, тим більшою мірою зростає вартість його активів..

Необхідно зазначити, що прибуток банку створює базу для економічного розвитку держави в цілому. Механізм перерозподілу прибутку банку через податкову систему дозволяє наповнювати доходну частину бюджетів всіх рівнів (загальнодержавного та місцевих). Крім того, реалізація відомого принципу "багатство держави характеризується рівнем багатства її населення" також пов'язана зі зростанням прибутку банку.

Прибуток банку є найважливішим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства. Соціальне значення прибутку проявляється перш за все в тому, що кошти, які перераховуються до бюджетів різних рівнів в процесі їх оподаткування, виступають джерелом реалізації різних загальнодержавних та місцевих соціальних програм, що забезпечують "виживання" окремих соціально незахищених верств населення. Крім того, це значення проявляється в задоволенні частини соціальних потреб персоналу за рахунок отриманого банком прибутку.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що в умовах ринкової економіки отримання прибутку та забезпечення рентабельної діяльності - це необхідні чинники існування будь-якого суб'єкта підприємництва. Прибуток необхідний для створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються, і, зрештою, для успішного проведення наступних емісій і відповідного збільшення капіталу, який дає змогу розширити обсяги і поліпшувати якість наданих послуг.

Список використаної літератури:

- 1.http://pidruchniki.com/2001120248132/pravo/bankivska_sistema_ukrayini_rol_rinkoviy_e_konomitsi
- 2.http://pidruchniki.com/1593110639959/politekonomiya/pributok_kapital_faktori_yogo_vi_znachayut_ekonomichna_rol_pributku
- 3.http://elibrary.nubip.edu.ua/9869/1/Avramchuk_Forma.pdf

УДК 35.073.527(477)

СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ

Фещенко Д.В., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Сучасна економічна ситуація в Україні демонструє, що одним із найвпливовіших чинників, який відчутно гальмує розвиток країни, є зростання до загрозливих параметрів боргового навантаження, надмірне залучення коштів на недосить вигідних умовах поряд з нерациональністю їх використання перешкоджають довгостроковому економічному

зростанню та стримують стан фінансової безпеки. Тому вдосконалення управління державним боргом та його обслуговування є актуальною проблемою[1].

Впродовж 2014 року обсяг державного та гарантованого державою боргу зріс з 584,4 млрд грн (40,2 % ВВП) у 2013 році до 1100,8 млрд грн (70,7 % ВВП) у 2014 році, перетнувши граничний рівень з індикатора боргової безпеки держави в 60 % ВВП. а державного боргу – з 480,2 млрд грн (33,0 % ВВП) до 947,0 млрд грн (60,8 % ВВП) відповідно [2].

Таблиця 1 – Розмір державного боргу, млрд дол

Рік	Внутрішній	Зовнішній	Гарантований державою	Всього
2013 р. (лютий)	▲25,987 (207,712 млрд)	▲26,456	▼14,107 (112,754 млрд)	▲66,549 (531,926 млрд)
2014 р. (лютий)	▲32.242 (257.710 млрд)	▲27.827 (222.422 млрд)	▼13,157 (105,165 млрд)	▲73,226 (585,298 млрд)
2014 р. (липень)	▼25.864 (▲312.891 млрд)	▲30.908 (▲373.912 млрд)	▼12.452 (▲150.641 млрд)	▼69.226 (▲837.445 млрд)
30 листопада 2014	▲27,663	▲31,702	▼9,970	▲69,335
31 грудня 2014	▲29,235	▼30,809	▼9,750	▲69,794
31 травня 2015	▼22,868	▲33,867	▲10,924	▼67,660

Особливо небезпечним є суттєве збільшення в Україні обсягу зовнішнього боргу. Значна девальвація національної валюти протягом 2014 р. та початку 2015 року (національна валюта девальвувала з 8 до 23-24 грн за долар США) призвела до зростання тієї частини боргу, яка номінована в іноземній валюті, та відповідних платежів за ним. Відбулось зростання державного та гарантованого державою зовнішнього боргу з 300,3 млрд грн або 37,6 млрд дол. США (51,4 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) в 2013 році до 612,97 млрд грн (55,6 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 38,8 млрд дол. США в 2014 році. Ці процеси посилюють ризики залежності України від іноземного фінансування. За прогнозами МВФ обсяг державного та гарантованого державою боргу до кінця 2015 року складе 1741,6 млрд грн (94,1 % ВВП), в т.ч. державного – до 1385 млрд грн (75,4 % ВВП) [3]. Все це свідчить про динамічне зниження рівня боргової безпеки держави.

Зменшення майбутніх виплат за борговими зобов'язаннями можна досягти за рахунок: 1) пролонгації позик; 2) зниження купону; 3) зниження десятого номіналу позик. У квітні урядовцями було заявлено, що два останні варіанти поки що не обговорюються, принаймні в частині державного та гарантованого державою боргу, оскільки Укрексімбанк уже офіційно звернувся до кредиторів з проханням надати відстрочку на погашення євробондів на 750 млн доларів з терміном обігу до 27 квітня 2015 року на два місяці. Загальна сума зовнішніх боргових зобов'язань державного сектору перед приватними кредиторами, що може бути запропонована до реструктуризації, становить 25,8 млрд дол. США, в т.ч. єврооблігації – 17,2; гарантовані державою кредити та єврооблігації – 5,0 та негарантовані урядом облігації підприємств державного сектору та м. Києва – 3,5.

Список використаної літератури:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 6.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Національний Банк України[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44464

РОЛЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК У ФІНАНСУВАННІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Фіялчук Н.О., студентка*

Олійник О.О., доктор економічних наук, доцент

На сьогодні для сільськогосподарських виробників гостро стоїть питання потреби в додаткових кредитних коштах. Самостійно його вирішити вони не в змозі, а банківські кредити не задовольняють всіх потреб. Тож альтернативним рішенням цієї проблеми можуть стати кредитні спілки. Вони не є альтернативою банкам та іншим фінансовим установам, але займають свою нішу на фінансовому ринку.

Сьогодні в умовах становлення трансформаційної ринкової економіки, проблеми й особливості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств доводять необхідність поєднання фінансових можливостей приватних і суспільних кредитно-фінансових інститутів, однією з форм прояву такого поєднання і є кредитна спілка. На думку багатьох економістів, за кредитними спілками майбутнє у кредитуванні малого і середнього бізнесу на селі, тому що їх розвиток дозволить акумулювати вільні фінансові ресурси регіону, що знаходяться у населення та дрібних власників і раціонально їх використовувати для розвитку підприємництва та малого бізнесу. Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Кредитні спілки можуть бути джерелом початкового капіталу для дрібного сільського бізнесу і вирішувати таким чином проблеми зайнятості в сільській місцевості. Головною перевагою кредитної спілки є те, що вони пропонують більш гнучку систему погашення позичок, низький мінімальний розмір кредиту (як правило, від 300 грн.) і доволі лояльне (в порівнянні з банками) відношення з позичальниками, а головне – необов'язковість кредитного забезпечення у вигляді застави.

Станом на 30 червня 2015 року в Україні до Державного реєстру фінансових установ внесено 588 кредитні спілки. Загальна кількість членів кредитних спілок становить 775 тис. осіб. Кредитні спілки проводять свою діяльність відповідно до Закону України „Про кредитні спілки” від 20.12.2001 р. № 2908–III. Правове поле їх діяльності постійно вдосконалюється. Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів 2,5% (48,4 млн. грн.), як і в попередні періоди, має кредитування для ведення фермерських господарств.

Нині кредитні спілки мають поки що багато проблем, а саме:

- Значна їх кількість в Україні знаходиться на стадії становлення, майже третина з них мають кредитні портфелі, якість яких не відповідає нормативним вимогам, тому кредитні спілки поки що не мають активів, достатніх для забезпечення фінансових потреб сільськогосподарських товаровиробників, і такі спілки працюють скоріше як каси взаємодопомоги.

- Часто невеликі кредитні спілки, для недопущення збитковості, змушені застосовувати високу маржу.

- Слаба інформованість серед селян щодо сутності кредитних спілок, принципів їх функціонування і переваг, які вони надають своїм членам.

В перспективі кредитні спілки можуть зайняти одне з провідних місць у кредитуванні і стати головною опорою для сільськогосподарських виробників, тому на разі їм необхідна допомога як з боку держави, так і з боку підприємців. Необхідно проводити просвітницьку

роботу щодо суті і використання можливостей кредитних спілок, принципів їх функціонування і переваг, які вони надають своїм членам. Доцільно удосконалити нормативну базу для розширення їхніх можливостей і полегшення процедури їх організації.

УДК 336.143.232

ВИНИКНЕННЯ ТА ДЖЕРЕЛА ПОКРИТТЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Халимон К.О., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Дефіцит державного бюджету є одним із важливих макроекономічних показників, який характеризує стійкість економічної системи. Зростання бюджетного дефіциту спричиняє в країні посилення інфляційних процесів, кризу у сфері державних фінансів, грошової системи, зростання диференціації в доходах і, як наслідок, погіршення соціально-економічного стану в суспільстві. Стан економіки відбивається і на бюджеті, тому й виникають труднощі у плануванні і виконанні бюджетів різних рівнів, отже, треба виходити з реального стану економіки та керуватися принципом економічної доцільності та максимальної ефективності при формуванні бюджетного фонду. В Україні протягом останніх років зберігається дефіцит державного бюджету, що, в першу чергу, зумовлений недостатніми надходженнями, викликаними економічною кризою. та пошук оптимальних джерел його фінансування на перспективу. Саме тому дослідження проблем виникнення та подолання бюджетного дефіциту є особливо актуальним на сучасному етапі.

У Бюджетному кодексі України ст. 2 визначено, що фінансування бюджету – це надходження та витрати бюджету, пов'язані із зміною обсягу боргу, обсягів депозитів і цінних паперів, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), зміна залишків бюджетних коштів, які теорія та механізм регулювання регіональної економіки, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту бюджету.

Для населення наявність дефіциту має опосередковане значення, але воно бере участь у поверненні залучених для покриття дефіциту коштів шляхом сплати податків. Оцінюється дефіцит бюджету зазвичай у відсотках від ВВП, у 2015 році дефіцит бюджету становив – 4,98 % від ВВП.

Таблиця 1 – Виконання державного бюджету України в 2015 році (у млн. грн.)

Період	Доходи	Витрати	Кредитування	Сальдо (дефіцит бюджету)
Січень	22345,6	31555,7	-25,3	-9184,7
Грудень	60341,3	69467,7	-383,3	-8743,1
Березень	113205,9	108771,2	266,7	+4167,9
Квітень	162646,3	153305,5	1140,3	+8200,5
Травень	204921,5	198639,9	671,7	+5609,9
Червень	244694,1	245674,9	1128,4	-2109,2
Липень	287923,5	289353,3	832,0	-2267,7
Серпень	337696,3	329403,4	605,2	+7687,6
Вересень	384322,8	373351,1	-	-
Жовтень	-	-	-	-
Листопад	-	-	-	-
Грудень	-	-	-	-
Планові показники*	475939,2	527893,7	-	-63669,6

* Значення показників подані за станом на 01.01.2015, без урахування коригувань бюджету протягом року. Джерело: сформовано на основі [1]

На сучасному етапі уряд повинен постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту, інакше він здійснюватиме дестабілізуючий вплив на соціально-економічний розвиток країни. Необхідно приділяти більше уваги збільшенню доходів держави шляхом подолання безробіття, поліпшення податкової системи, удосконалення приватизації державного житла, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання. З метою максимально ефективного управління дефіцитом державного бюджету необхідно застосовувати систему економічних заходів. Дефіцитне фінансування для України вкрай важливе і необхідне. Його слід не скорочувати, а переорієнтувати на вирішення основної проблеми нашої економіки — поживлення інвестиційної діяльності.

УДК 336.225.68:316(477)

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ УКРАЇНИ

Харченко В.В., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Загальновідомо, що надмірне податкове навантаження є негативним фактором державної податкової політики, який відповідним чином впливає на розвиток економічних відносин у країні, стримує ділову активність суб'єктів господарювання, сповільнює зростання валового внутрішнього продукту та є однією із причин виникнення соціальної напруженості і загального зубожіння населення. Основним джерелом формування доходної частини бюджетів різних рівнів є розподіл податків і зборів та закріплення їх конкретних видів за державним та місцевим бюджетами.

В Україні не існує окремого оподаткування об'єктів соціального призначення, оскільки податки сплачуються не окремими видами об'єктів, а юридичними і фізичними особами, яким можуть належати об'єкти соціальної сфери за правом власності або ж знаходиться в них в управлінні або оренді.

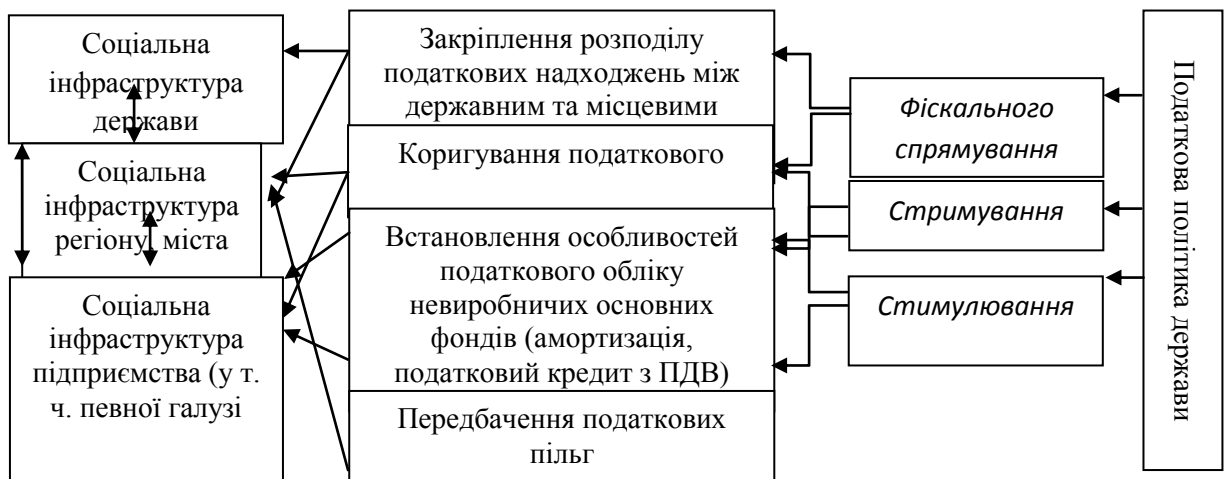

Рисунок 1 – Вплив податкової політики на розвиток соціальної інфраструктури

Хоча фінансування витрат на утримання соціальної інфраструктури і є пріоритетом держави, та на практиці проблемою є неоднозначна позиція територіальних громад і недостатність коштів місцевих бюджетів.

Що стосується ПДВ, то слід зазначити, що застосовується близька за змістом пільга з цього податку. За Податковим кодексом України податкова пільга надається шляхом :

- а) податкового вирахування (знижки);
- б) зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;
- в) встановлення зниженої ставки податку та збору;
- г) звільнення від сплати податку та збору.

Слід наголосити, що з прийняттям Податкового кодексу усунуто більшість протиріч і додаткових обмежень, які стримували розвиток та ускладнювали передачу відповідних об'єктів спеціалізованих установ чи підприємствам у державну власність. Головні недоліки податкового регулювання створення, розвитку та обслуговування об'єктів соціальної інфраструктури більше стосуються формування загальних умов застосування зазначених інструментів. Так, усунення невідповідності переліків пільгових об'єктів для різних податків (а саме ПДВ і податку на прибуток підприємств) повною мірою не забезпечує єдиного підходу до їх визначення за відсутності єдиного класифікатору. Також відсутнє податкове заохочення великих підприємств до вкладення коштів у розвиток соціальної інфраструктури на територіальному рівні та цільові відрахування у фонди такого розвитку, що значно звужує джерела її фінансування.

Список використаної літератури:

1. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2011.
2. Іванов, О. М. Тищенко, К. В. Давискіба та ін.. ; за заг. ред. д. е. н., проф. Ю. Б. Іванова. – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2009. – 336 с.

УДК 338.312:631.11

ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Хилевич К.А., студентка*

Данилевська-Жугунісова О.Є., кандидат економічних наук, доцент

В умовах сучасних викликів для підвищення конкурентоспроможності та прибутковості підприємства особливо важливого значення набувають проблеми формування та управління витратами. Будь-яке підприємство повинно функціонувати на основі економічних розрахунків щодо джерел формування майна, його використання, визначення витрат, доходів та прибутку, оцінки привабливості суб'єкта господарювання. Виходячи з цього, господарську діяльність потрібно організовувати так, щоб окупити всі витрати й отримувати прибуток. Саме прибуток – це показник, який відображає у вартісній формі кінцевий результат діяльності підприємства в умовах роботи. Прибуток за сучасних умов є не тільки показником ефективності роботи окремого підприємства, а й має важливе практичне значення. Він є джерелом формування фінансових ресурсів самих підприємств і використовується ними для забезпечення господарської діяльності.

Прибутковість підприємства є складною та багатогранною економічною категорією, що одночасно характеризує як одержані результати діяльності підприємства, так і можливості отримувати прибуток в майбутньому. Тому: під прибутковістю слід розуміти стійке економічне явище, що проявляється через здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, тобто полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами, та в розмірі достатньому для ефективного подальшого розширеного функціонування.

Абсолютним показником прибутковості є маса прибутку, що набуває таких форм: чистий прибуток; операційний прибуток; прибуток від сільськогосподарської діяльності; прибуток від фінансової діяльності; прибуток від інвестиційної діяльності.

Для нормального функціонування підприємства будь-якої форми власності необхідно сформулювати економічну стратегію його розвитку. На сьогодні для українських підприємств найбільш оптимальним варіантом є розробка стратегії стабілізації, спрямована на отримання найбільшого прибутку, який повинен максимально допомогти у вирішенні тих численних проблем і питань, з яким підприємство стикається щодня. У даному випадку не йдеться про підвищення прибутку будь-якими доступними способами в короткостроковому періоді й задоволенні потреб власників підприємства, а про максимізацію прибутку в довгостроковій перспективі для того, щоб окрім високих доходів, досягти і підтримати високий рівень конкурентоспроможності власної продукції, а також власну ділову репутацію. Велике значення при цьому має аналіз ринкових чинників та факторів, які можуть безпосередньо вплинути на прибуток або збиток підприємства.

Основними резервами збільшення прибутку на підприємстві є підвищення урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби. Досягнути цього можна в результаті належного догляду за посівами та зібраним урожаєм, а також – за рахунок зниження витрат на виробництво продукції. В сьогоднішніх умовах зменшення собівартості можливе лише при раціональному використанні техніки, виконання робіт в обумовленні строки, вчасний догляд за посівами.

Таким чином, в результаті дотримання поставлених вимог можливе збільшення урожайності продукції, валового збору та кількості реалізованої продукції. Збільшення обсягів реалізації сприятиме зростанню рівня товарності, прибутку підприємства та рівня рентабельності.

УДК 330.341.1:336

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇЇ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Христевич В.М., студентка*

Данилевська-Жугунісова О.Є., кандидат економічних наук, доцент

Інноваційна діяльність значною мірою визначає рівень процесів економічного зростання держави. Застосування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку передбачає необхідність створення реальних умов для запровадження пільгового оподаткування підприємств, які виробляють інноваційну продукцію, створення галузевих інноваційних фондів стимулювання інноваційного потенціалу. Зважаючи на вищезазначене, інноваційна сфера з огляду на забезпеченість фінансовими ресурсами функціонує в критичних умовах. Інноваційний розвиток економіки України не може здійснюватися тільки за кошти державного бюджету, він має забезпечуватись і за рахунок формування попиту на дослідження й розробки з боку недержавного сектору економіки України.

У структурі витрат на інноваційну діяльність переважають в основному власні кошти. Використання власних фінансових ресурсів знижує ризик неплатоспроможності підприємства, управління фінансами відбувається власниками підприємства, але цих коштів зазвичай не вистачає; проте, темпи росту використання власних коштів підприємств та організацій порівняно з іншими джерелами зростають.

У 2014 році загальна сума витрат на інноваційну діяльність становила 1306824,1 тис грн. Джерела фінансування у 2014 році становили: власні - 1237233,7 тис грн, іноземні інвестори - 64067,0 тис грн, інші джерела -

5523,4 тис грн. Фінансування інноваційної діяльності за рахунок вітчизняних інвесторів у цьому році відсутнє.

Необхідно зазначити зменшення рівня іноземних інвестицій в інноваційну діяльність України. У структурі інвестиційних витрат іноземні інвестиції в середньому за останні п'ять років становили 3,34 %, тому що несприятливий інвестиційний клімат робить українські підприємства непривабливими для іноземних інвесторів. Іноземні інвестиції для економіки країни мають велике значення, оскільки вони є джерелом капіталовкладень у вигляді сучасних засобів виробництва та новітніх технологій, сприяють поширенню інновацій, збільшенню продуктивності праці.

Для національної економіки необхідно розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін та економічного росту. Поряд із забезпеченням економічного розвитку, прямі інвестиції сприяють вирішенню важливих завдань створення ефективного власника, що забезпечує ринкову поведінку з доступом до світових ринків.

Для активізації притоку іноземних інвестицій в Україну важливим є здійснення таких заходів: забезпечення стабільного законодавства, у тому числі податкового; створення сприятливого інноваційного клімату; сприяння та заохочення залучення прямого іноземного капіталу в сферу матеріального виробництва; створення сприятливих умов для розвитку спільних підприємств; формування законодавчої бази щодо страхування ризиків спільних підприємств. Крім прямого державного фінансування в розвинених країнах використовують методи і фінансово-кредитні інструменти для підтримки інноваційного розвитку економіки. У Франції використовують різноманітні податкові пільги для стимулювання науково-дослідних та дослідно- конструкторських робіт. В Японії компанії мають право зменшувати податок на прибуток якщо вони займаються інноваційною діяльністю.

Для підвищення активності інноваційної діяльності в нашій країні повинні бути застосовані більш ефективні й сучасні моделі інноваційного розвитку на базі приватно-державного партнерства, зокрема спільного фінансування проектів при зосередженні управління їх реалізацією з боку бізнесу та децентралізації державної підтримки.

УДК 336.74:334

ГРОШОВІ ПОТОКИ І ЇХ ОПТИМІЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Цалко О.А. студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

Поняття «грошовий потік» підприємства є агрегованим, тобто таким, що містить у собі різноманітні види потоків, які обслуговують господарську діяльність, а саме грошовий потік від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Незбалансованість і нерівномірність надходжень та виплат у розрізі часових інтервалів грошових потоків може призвести як до тимчасового дефіциту, так і до виникнення тимчасово вільних їх обсягів.

Важливою умовою оптимізації грошових потоків є вивчення факторів, які впливають на їх обсяг і характер формування у часі. До зовнішніх факторів можна віднести загальну

проблему неплатежів, низький рівень виробництва та купівельної спроможності, несприятливі умови кредитування, недосконалість податкової політики. Внутрішніми факторами, які впливають на грошовий оборот підприємства є висока собівартість продукції, низька конкурентоспроможність, відсутність ринків збуту, брак джерел довготермінового фінансування капіталовкладень тощо.

У основі оптимізації грошових потоків підприємства повинна бути збалансованість обсягів позитивного та від'ємного грошового потоку. Відсутність такої збалансованості призводить до утворення дефіцитного і надлишкового грошового потоку, що однаково негативно впливає на діяльність підприємства.

Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку підприємства проявляються у зниженні ліквідності та рівня платоспроможності підприємства, що призводить до зростання кредиторської заборгованості, зростання тривалості фінансового циклу підприємства та зниження показників ефективності використання капіталу підприємства. Негативні наслідки надлишкового грошового потоку, перш за все, проявляються у тому, що грошові кошти, які не задіяні в обороті підприємства породжують значні альтернативні витрати. Втрачається реальна вартість тимчасово вільних коштів, внаслідок інфляції уповільнюється оборотність капіталу через простій коштів, втрачається частина потенційного доходу у зв'язку з втраченою вигодою від прибуткового розміщення коштів у операційному або інвестиційному процесі. Таким чином, оптимізація грошових потоків являється процесом вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення його господарської діяльності. Результати оптимізації грошових потоків знаходять своє відображення у системі планів формування та використання грошових коштів у наступному періоді. Основною метою розробки плану надходження та витрачання грошових коштів є прогнозування у часі валового та чистого грошових потоків підприємства у розрізі окремих видів його господарської діяльності та забезпечення постійної платоспроможності на всіх етапах планового періоду.

Тобто, ефективність оптимізації грошового потоку визначається синхронізацією надходжень та виплат, підтримкою постійної платоспроможності підприємства та раціональним використанням фінансових ресурсів, які формуються із зовнішніх і внутрішніх джерел. Оптимізація грошових потоків є важливою складовою фінансового менеджменту, що охоплює всю систему управління підприємством. Від оптимізації грошових потоків залежить подальший розвиток підприємства та кінцевий результат його фінансово-господарської діяльності.

УДК 336.153:336.71

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ БАНКУ

Чайка В.Г., студент*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

В умовах ринкової економіки дохід є найважливішим оціночним показником діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі і банків. Повноцінне та ефективне функціонування банку неможливе без отримання доходу. Банк повинний функціонувати так, щоб отримані доходи не тільки покривали витрати, але щоб отриманий прибуток був джерелом утворення різних фондів та резервів. В свою чергу, такі фонди та резерви є джерелом покриття не тільки встановлених витрат. Тобто дохід уявляє собою універсальне джерело фінансування діяльності банку.

Ефективність роботи банку характеризується перш за все тим, наскільки його діяльність здатна забезпечити отримання доходу. Чим більше дохід, що припадає на одиницю коштів, що споживаються та застосовуються, тим активніше їх вкладення та рентабельніше діяльність такого банку. Рентабельність – це показник, що характеризує економічну ефективність суб'єкту господарювання. Тобто, в нашому випадку, чим більш рентабельний банк, тим вище його економічна ефективність. Економічна ефективність вимірює отриманий дохід з витратами чи ресурсами, що використовуються для отримання цього доходу.

Назростання доходів банків впливають різні фактори. Одним з факторів, що впливають на зростання доходів банків виступає комбінування різних банківських продуктів, що є важливим резервом збільшення обсягів надання послуг та реалізації продуктів. Для успіху в бізнесі банки повинні продавати своїм клієнтам якомога більше різних видів банківських продуктів. Дослідження показують, що фінансовий стан суб'єктів господарювання, що мають широкий асортимент продукції, значно кращий, ніж в тих, в яких асортимент продукції значно менший. В умовах ринку попит на певні види продукції в певний час може значно зменшуватись; як результат – проблеми з реалізацією продукції, а в підсумку – незадовільний фінансовий стан[2, 4]. Це також поширюється і на діяльність банку

Наступним фактором від якого залежить зростання доходів банку є вдосконалення організації праці. Цей процес у кожному банку припускає впровадження його наукової організації, що забезпечує накопичення і використання доцільного використання робочого часу, організацію і обслуговування робочих місць, покращення кооперації праці, вдосконалення її нормування і стимулювання, розвиток творчих здібностей кожного члену колективу[4, 3].

Ще одним із факторів зростання доходів виступає організація реалізації банківських продуктів. Одна з істин економіки свідчить: виготовляти будь-який товар, або послугу – це порівняно просто, а ось його продати – дуже складно. Важливий принцип виживання банку в сучасних умовах розвитку економіки країни – надавати такі послуги, що можна продати. Тобто мається на увазі те, що номенклатура послуг, що надає банк своїм клієнтам, повинна бути гнучкою до вимог клієнта, щодо вирішення нових недоліків.

З метою збільшення доходів банку доцільно застосовувати фінансове прогнозування. Фінансове прогнозування передбачає дослідження можливого стану доходів банку в майбутньому, що проводиться з метою їх наукового обґрунтування. Як правило фінансові прогнози бувають короткостроковими (до трьох років), середньостроковими (5-7 років), довгостроковими (10-15 і більше років). Найбільше значення мають середньострокові і довгострокові прогнози.

Фінансове прогнозування здійснюється на попередньому етапі складання проекту доходів і сприяє виробленню фінансової концепції розвитку в плано-вому періоді. Для здійснення фінансового прогнозування необхідна розробка різних показників, що характеризують діяльність банку в перспективному періоді, виходячи з яких обчислюють фінансові показники.

В умовах сьогодення дохід є найважливішим оціночним показником діяльності банку в області підприємництва та бізнесу. Існують певні фактори, що впливають на зростання доходів банків. До них відносять: комбінування банківських продуктів; вдосконалення організації праці; організація реалізації банківських продуктів; фінансове прогнозування.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14.12.99 р. № 860/4153, із змінами та доповненнями МФУ від 31.05.2011 № 664 [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon1.rada.gov.ua>

2. Козацький В.П. Окремі питання зростання доходів держави і підприємств / В.П. Козацький// Актуальні проблеми економіки – 2005. – № 11(53). – с. 50-55.
3. Ловінська Л.Г. Концепція фінансового результату в системі бухгалтерського обліку підприємств / Л.Г. Ловінська // Фінанси України.– 2003.– № 11.– с. 58-65.
4. Павлюченко Н. Відображення доходу при здійсненні товарообмінних операцій / Н. Павлюченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2001.– № 8. – с. 21-23.

УДК 336.712:658.14

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Черкас Т.С., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Капіталізація трактується досить широко й увага зосереджується на економічному призначенні та необхідності забезпечення достатнього рівня капіталізації саме банківської системи. З позиції макрорівня капіталізацію більш за все доцільно розглядати як індикатор участі банків в забезпеченні економічного зростання. Недокапіталізована банківська система виступає одним із проблемних питань розвитку сучасної економіки [1, с.12].

Поточний рівень капіталізації банківської системи не повною мірою забезпечує вимоги зростаючої вітчизняної економіки. Обсяг капіталу вітчизняних банків є не достатнім для розв'язання проблеми інтеграції вітчизняної банківської системи зі світовим фінансовим простором. Для вітчизняної банківської систем важливим є дотримання угоди про капітал банків, підписаної членами Базельського комітету, яка містить міжнародні правила регулювання достатності банківського капіталу і рекомендована усім країнам із ринковою економікою[3, с.85].

Проблема капіталізації - це проблема фінансової стабільності та автономності банківської системи, звідси випливає, що це проблема відповідного обслуговування банками прийнятих на себе грошових зобов'язань.

Проблема капіталізації - це проблема формування фінансової основи банківської системи. Від якості якої залежить надійність всієї економічної системи та динаміка подальшого розвитку.

Проблема капіталізації – це проблема зменшення довіри до банківської сфери, позитивна репутація надійної і стабільної фінансової установи є основним капіталом будь-якого банку. Більшість українських банків виявилися не готовими до випробування в жорстких умовах інформаційного пресингу вітчизняних ЗМІ і втрачали свої позиції в рейтингах довіри громадськості.

Мета підвищення капіталізації банків полягає саме у сукупному збільшенні банківського капіталу в системі задля зростання її потенціалу[3, с.87].

Отож, щоб вирішити проблему щодо підвищення рівня капіталізації установ банківської сфери України, банкам було б доцільно:

Стимулювати залучення власного банківського прибутку для інвестицій у капітал [2, с.10].

Стимулювати приплив капіталу у банки за рахунок активного залучення коштів акціонерів.

Збільшити показник адекватності капіталу через консолідацію банківської системи (злиття, приєднання банків; реорганізація банків; тощо).

Удосконалення діяльності валютного і підвищення ролі фондового ринку.

Значно знизити витрати банківських установ.

Всі ці дії не можливо здійснити без відповідних заходів НБУ, зокрема підвищити розмір мінімального статутного капіталу. Підвищення рівня капіталізації вітчизняних банків підвищить їх конкурентоспроможність на світовому фінансовому ринку і забезпечить фінансову стабільність всієї економіки України на шляху інтеграції у світове господарство.

Список використаної літератури

1. Капіталізація економіки України / [за ред. В.М. Гейця, А.А. Гриценка]. — К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2007. — 220 с.
2. Лютий І. Фінансово-економічна криза 2008-2010 рр.: деякі чинники та уроки // Вісник Національного банку України. - 2011. - №1. - С.10 - 16.
3. Марцин В.С. Проблеми і шляхи підвищення капіталізації банківських установ в управлінні капіталом банку / В. С. Марцин // Фінанси України. - 2007. - № 2. - С. 77-88.

УДК 658.152

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Чирка О.Л., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Підприємства нашої країни для оцінки своєї діяльності продовжують застосовувати лише стандартні методики фінансового аналізу, що базуються на розрахунку різних коефіцієнтів фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності і т.д. З цих та інших причин нині технології, за допомогою яких підприємство може оцінити свій поточний стан і виробити ефективні та результативні стратегії майбутнього розвитку, зазнають зміни.

Узагальнене розуміння потенціалу, фінансів підприємства та управління ними являє собою економічну категорію «фінансовий потенціал». Для визначення потенціалу використовується загальний підхід, згідно якого під потенціалом розуміють сукупність ресурсів, можливостей для рішення поставлених цілей і задач.

В цілому, фінансовий потенціал підприємства є системою взаємозв'язку фінансових ресурсів, що задіяні в господарській діяльності підприємства, процесі їх моніторингу з метою визначення нових нереалізованих можливостей використання цих ресурсів, а також здатності фінансових ресурсів при ефективній системі управління приносити економічні вигоди для досягнення цілей функціонування підприємства на відповідних етапах його життєвого циклу та максимального задоволення потреб його власників [1].

Аналіз фінансового потенціалу підприємства базується, головним чином, на відносних показниках, тому що абсолютні показники балансу в умовах інфляції практично неможливо довести до порівняльного вигляду.

Існує велика кількість методик оцінки фінансового потенціалу підприємства. Але особливе місце серед них займає методика, яка надається російським вченим доктором економічних наук П. О. Фомінім [2]. В цій методиці присутнє поетапне визначення фінансового потенціалу та представлена методика визначення рівня фінансового потенціалу, його оцінка по фінансовим показникам, за критерієм «можливість залучення додаткового капіталу», «наявність ефективної системи управління фінансами», та загалом комплексна оцінка фінансового потенціалу підприємства. Узагальнена таблиця методів оцінки фінансового потенціалу підприємства (табл.1).

Оцінка фінансового потенціалу є необхідним етапом стратегічного аналізу та управління. Запропоновані методи розрахунку охоплюють всі основні внутрішньо фірмові процеси, які протікають у різних областях внутрішньої середовища.

Таблиця 1 – Методи оцінки фінансового потенціалу підприємства

Метод оцінки	Характеристика
Комбінований метод	Застосовують збалансовану систему показників, яку визначають як ретельно підібраний набір показників, які піддаються кількісному виміру та ґрунтуються на стратегії підприємства.
Метод рівневої інтегральної оцінки	Цей метод дозволяє визначити стан фінансового потенціалу на аналізованому підприємстві, а також відображає результати оцінки у взаємозв'язку із розвитком сукупності підприємств відповідної галузі. Загалом це дозволяє побудувати рейтинг підприємств з метою визначення найбільш стійких до змін у зовнішньому середовищі їх функціонування.
Метод вирівнювання	Побудований на визначенні модифікованої оцінки та використовується за правилом: чим ближче значення інтегральної оцінки до нуля, тим вищим є фінансовий потенціал підприємства.
Експертний метод	Використовується з метою характеристики всіх аспектів фінансового потенціалу підприємства. Застосовуючи метод, потрібно розрахувати такі показники як фінансова стійкість, платоспроможність, ефективність господарської діяльності та ефективність використання персоналу.

У результаті забезпечується системний погляд на підприємство, який дозволить виявити усі сильні та слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку досліджуваного підприємства.

Список використаної літератури:

1.Ареф'єва О. В. Фінансовий менеджмент: навчально-методичний посібник / О. В. Ареф'єва. – К. : ЄУФІМБ, 2004. – 94 с.

2.Фомин П. А. Особенности оценки потенциала промышленных предприятий [Электронный ресурс] / П. А. Фомин, М. К. Старовойтов // Корпоративный менеджмент.

УДК 336.27:336.71 (477)

КОНЦЕНТРАЦІЯ КРЕДИТНИХ ПОРТФЕЛІВ У БАНКАХ УКРАЇНИ

Чубінська Т.В. ,студентка*

Костюк В.А., кандидат економічних наук, доцент

Фінансова нестабільність, в умовах якої перебуває банківська система України, потребує глибокого аналізу причин та факторів, що призвели до неї з метою нівелювання їх впливу в майбутньому. На думку більшості як фахівців, так і практиків, вагомий вплив на нестабільність банківської системи здійснює непродумана кредитна діяльність окремих банків, наслідки роботи яких призвели не тільки до їх фінансової неспроможності, але й до посилення ризиків для системи в цілому. Кредитна діяльність банку є однією із основоположних сфер його роботи, оскільки саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банку, однак неповернення кредитів може привести банк до банкрутства, а з огляду на його положення в економіці, до нестабільності банківської системи. Значного впливу на потенційні негативні наслідки від кредитування надає сконцентрованість кредитів в окремих банках та недиверсифікована структура їх кредитних портфелів. Тому оцінювання концентрацій кредитних портфелів є необхідною складовою стратегії розвитку як будь-якого банку, так і банківської системи.

Проаналізуємо динаміку частки кредитів в загальних активах та сконцентрованість структури кредитних портфелів банків України, щоб визначити роль кредитів в їх діяльності (табл. 1).

Показник частки кредитного портфеля у валюті балансу (коефіцієнт концентрації) дозволяє визначити, наскільки банківські активи сконцентровані на кредитному ринку. Зростання частки свідчить про підвищення значимості кредитної діяльності для банку і водночас про ймовірність зростання кредитних ризиків.

Як видно з табл.1, частка кредитів в активах становить від 64 % до 81 %, однак протягом останніх п'яти років спостерігається її зменшення, кредитна політика банків стає більш поміркованою.

Таблиця 1 – Концентрація кредитів у банківській системі України у 2009–2014 рр.

Назва показника	Роки					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кредити надані, млн.грн.	792244	747348	755030	825320	815327	911402
Активи, млн.грн	973332	1001626	1090248	1211540	1267892	1408688
Частка кредитів в активах ,%	81,40	74,61	69,25	68,12	64,31	64,70
Кредити клієнтів, млн.грн.	741441	697529	694828	755557	770977	866550
Частка кредитів клієнтів у кредитному портфелі,%	93,59	93,33	92,03	91,55	94,56	95,08
Частка кредитів суб'єктів господарювання в кредитному портфелі,%	63,74	68,10	73,15	76,88	79,02	80,64
Частка кредитів фізичних осіб у кредитному портфелі,%	36,26	31,90	26,85	23,12	20,98	19,36

Причинами деякого уповільнення кредитної діяльності є наслідки світової фінансової кризи, недостатність капіталу для покриття кредитних ризиків та неспроможність банків ефективно управляти проблемною частиною кредитного портфеля. Проте, слід зазначити, що у абсолютному вираженні обсяги кредитів банків постійно зростають, за період з 2009 по 2014 рр. вони збільшилися на 119158 млн грн або на 15 %. Збільшення ж обсягів кредитів частково зумовлено великою часткою кредитів, виданих у іноземній валюті в попередні періоди, та підвищенням валютних курсів. Отже, проаналізувавши ступінь концентрації кредитного портфеля банків на окремому сегменті ринку, ми відзначили, що банки України пріоритетним напрямком формування кредитних портфелів вважають не міжбанківський сегмент, а кредитування клієнтів, за останні три роки їх частка поступово зростає і становить на початок 2014 р. 95 %. Кредити клієнтів здатні принести банку максимальні прибутки, в той час як міжбанківські кредити застосовуються для задоволення потреб в ліквідних коштах і мають короткотерміновий характер, такі особливості пояснюють вибір стратегії розвитку кредитної діяльності банків.

Для уникнення надмірної концентрації кредитних портфелів регуляторним органам слід встановити обмеження не тільки у вигляді нормативів кредитного ризику за окремим клієнтами, а й відносно максимальної частки кредитного портфеля в активах, особливо для банків з низьким рівнем капіталізації.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Шевела М.В., студентка*

Данилевська-Жугунісова О.Є., кандидат економічних наук, доцент

Питання оптимізації структури активів досліджували такі науковці як Баканов М.М., Ізмайлова К.В., Ковалев М.Я., Мних Е.В., Брігхем Е.Ф. Фінансовий стан підприємства безпосередньо залежить від стану та ефективності використання його активів. Важливим завданням фінансових служб є обґрунтування розміру та визначення оптимального співвідношення між складовими обігових коштів підприємства. Особливу увагу слід приділяти оптимізації структури обігових коштів, дослідженню резервів прискорення їх обертання.

Адже здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати у своєму розпорядженні визначене майно, що належить йому на правах власності або володіння. Все майно, яким володіє підприємство і яке відображене в його балансі, називається активами підприємства. Загалом, активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій. Характеризуючи активи як об'єкт управління, необхідно відмітити особливості їх окремих складових частин. Зокрема, необоротні активи є найменш мобільною частиною майна підприємства.

В процесі формування і управління необоротними активами необхідно враховувати їх переваги в порівнянні з оборотними активами, зокрема: менший ризик інфляційного знецінення та можливе збільшення ринкових цін на нерухомість швидшими темпами, між темпи інфляції; менший ризик втрати в процесі господарської діяльності; здатність приносити стабільний прибуток за несприятливої господарської кон'юнктури у формі орендних та лізингових платежів; можливість більш інтенсивного використання в період підйому ринкової кон'юнктури. Проте поряд з перевагами існують і недоліки: можливість морального зносу при швидкій зміні техніки і технологій; низький рівень маневреності, неможливість швидко змінити структуру вкладених коштів; низький рівень ліквідності і неспроможність забезпечити потік платежів при погіршенні платоспроможності підприємства. Водночас при управлінні оборотними активами слід враховувати переваги і недоліки їх у порівнянні з необоротними активами.

До основних переваг належить: більш висока ліквідність; знаходження частини оборотних активів у вигляді готових засобів платежу; можливість швидкої реструктуризації оборотних активів; можливі втрати у зв'язку з природним убутком товарно-матеріальних цінностей; можливість підвищити швидкість обігу шляхом раціонального управління.

Недоліками можна вважати: можливе інфляційне знецінення грошових активів; додаткові витрати на утримання зайвих оборотних активів; більш високий рівень фінансових ризиків. Оптимізація обсягу оборотних активів підприємства повинна виходити з обраного типу політики формування оборотних активів підприємства і забезпечувати заданий рівень співвідношення ефективності їх використання та ризику.

Процес оптимізації обсягу активів складається з трьох основних етапів. На першому етапі з урахуванням результатів аналізу оборотних активів в попередньому періоді визначається система заходів по реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного та фінансового циклів. На другому етапі з врахуванням обраного типу політики формування оборотних активів, планового товарообігу і резервів скорочення тривалості операційного оптимізується обсяг та рівень окремих видів цих активів. На третьому етапі визначається загальний обсяг оборотних активів виробничого підприємства на наступний

період шляхом додавання сум запасів товарів, Оптимізація загального обсягу та складу необоротних активів підприємства здійснюється з урахуванням знайдених в процесі аналізу можливих резервів зростання використання необоротних активів в наступному періоді.

Отже, при побудові стратегії спрямованої на оптимізацію структури активів цільова задача зводиться до максимізації доходів від оптимізованої структури, яку необхідно розрахувати.

УДК 336.14(477)

РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Шевченко Н.Ю., студентка*

Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

У бюджеті будь-якої країни відбиваються важливі економічні, соціальні, політичні проблеми життя суспільства і людини. Бюджет відображає масштаби діяльності держави й водночас обмежує її. Якщо, з одного боку, це кошти, які надходять у повне розпорядження держави і визначають її фінансовий потенціал, то з іншого, це зосереджені грошові фонди суспільного користування, які перебувають не так у власності, як у розпорядженні органів державної влади. У ринковій економіці бюджет відіграє роль особливого регулятора соціально-економічних процесів у державі.

Головною ланкою фінансової системи є зведений бюджет, який включає бюджети усіх рівнів. Пошук оптимального співвідношення бюджетів різних рівнів має ґрунтуватися на визначенні оптимального співвідношення процесів централізації та децентралізації державного управління, на відповідному розподілі доходів, повноважень і функцій органів державного управління і місцевого самоврядування.

Таблиця 1 – Структура фінансових ресурсів Зведеного бюджету України, %

Показники	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	30.09.2015
- доходи:						
• державний бюджет	74,4	78,3	77,4	76,3	77,8	83,9
• місцеві бюджети	25,6	21,7	22,6	23,7	22,2	16,1
- видатки:						
• державний бюджет	59,8	57,2	55,1	56,9	57,3	59,5
• місцеві бюджети	40,2	42,8	44,9	43,1	42,7	40,5

Наведені у табл. 1 дані свідчать, що в 2010 році доходи державного бюджету становили 77,4 % і до 2014 р. зросли на 3,4 %, а на 30.09.2015 р. становили 83,9 % від обсягу доходів Зведеного бюджету. Частка доходів місцевих бюджетів зменшилася на 3,4 % з 25,6 % в 2014р. до 22,2 % в 2014 р. і до 16,1 % на 30.09.2015 р. Це негативна тенденція, яка вказує на централізацію фінансових ресурсів в державному бюджеті України. Водночас, видатки державного бюджету за період 2010 – 2015 рр. зменшилися і становили 59,8 % в 2010 році та 59,5 % на 30.09.2015 р., а видатки місцевих бюджетів навпаки – зросли з 40,2 % в 2010 р. до 40,5 % в 2015 р., тобто на 0,3 %.

Сконцентровані у бюджеті кошти призначаються для здійснення державної соціально-економічної політики, забезпечення оборони та безпеки держави. За допомогою бюджету виконуються державні та місцеві програми з розвитку і успішного функціонування галузей економіки, з проведення конверсії військово-промислового комплексу, охорони здоров'я, зміцнення науково-технічного потенціалу й культури, покращення матеріального становища населення та окремих його груп, підтримки соціально-економічного розвитку регіонів.

Акумуляція у бюджетній системі значних грошових фондів створює можливість для забезпечення рівномірного розвитку економіки і культури на усій території країни. Бюджет є

могутнім інструментом державного управління. Значення державного бюджету обумовлено не лише обсягом коштів, які зосереджено у ньому. В безпосередньому взаємозв'язку з бюджетом і під його впливом функціонують усі інші ланки фінансової системи. Наявність бюджету створює можливість для маневрування при розподілі коштів на потреби суспільства з урахуванням їхньої пріоритетності протягом певного проміжку часу.

У майбутньому роль державного бюджету у соціальних процесах зростатиме. Обумовлено це тим, що саме бюджетні кошти у сукупності з позабюджетними фондами є фінансовим підґрунтям для здійснення соціальних перетворень, переходу на новий, вищий рівень соціального обслуговування населення.

УДК 336.275.2

ЕМІСІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Шевченко К.А., студентка*

Давиденко Н.М., доктор економічних наук, професор

В сучасних умовах діяльність будь-якого підприємства вимагає фінансового забезпечення, а доступ до джерел капіталу є визначальним фактором конкурентної боротьби. Доступ до фінансових ресурсів, що сконцентровані на ринку цінних паперів, є значною перевагою сучасних підприємств. Проте, емісійна діяльність вітчизняних підприємств на фондовому ринку є складним та неоднозначним процесом, який вимагає науково обґрунтованих підходів та досконалих управлінських рішень.

Основними проблемними питаннями емісійної політики на ринку цінних паперів є конкретизація економічного змісту емісійної політики, удосконалення методичних підходів до прогнозування потреби в додатковому капіталі та можливість оптимізації його структури з врахуванням факторів зовнішнього впливу на потреби додаткового капіталу.

Емісійна політика є особливим інструментом управління капіталом, яка підпорядковується цілям і завданням фінансового менеджменту як складової корпоративного та стратегічного управління. Цінні папери надають економічну гнучкість, мобільність, що дозволяє здійснити швидкий перерозподіл капіталу в різні галузі економіки та прискорити економічний розвиток підприємства.

Збільшення акціонерного капіталу шляхом додаткової емісії забезпечує реальний приплив капіталу, збільшуючи розмір власного капіталу акціонерного товариства. Додатковий випуск акцій пов'язаний з понесенням емісійних витрат підприємством, а також впливає на зміну структури власників, може призвести до втрати впливу стратегічного інвестора.

Емісія акцій виступає зовнішнім джерелом збільшення власного капіталу, а емісія облігацій – зовнішнім джерелом зростання позикового капіталу. Перевага облігацій як джерела фінансування полягає в тому, що ставку доходу за облігаціями визначає сам емітент і вона може бути не менше ставки за депозитними операціями банків в національній валюті і, як правило, не перевищує ставки за кредитними операціями, наданими банками суб'єктам господарювання в національній валюті. При цьому не вимагається застава і є можливість їх конвертації в акції.

Емісійна політика підприємства основана на оцінці економічної ситуації, кон'юнктури фондового ринку, інвестиційної привабливості цінних паперів, яка визначається перспективами галузевого розвитку, конкурентоздатністю продукції, що випускається, станом фінансової рівноваги та стабільності підприємства, стадією його життєвого циклу,

рівнем рентабельності поточної діяльності та капіталу, менталітетом та професіоналізмом менеджерів і власників, ціною залученого капіталу та її впливу на середньозважену вартість капіталу.

Активізації емісійної діяльності підприємства сприяє: 1) стимулюванню ефективного розвитку вітчизняного ринку цінних паперів; 2) вдосконалення корпоративного управління в частині стимулювання ефективного власника; 3) забезпечення прав всіх груп акціонерів і формування досконалої системи розкриття інформації про фінансовий стан та діяльність емітентів цінних паперів шляхом створення консалтингових організацій, діяльність яких має бути спрямована на надання інформаційно-консультаційних послуг з забезпечення захисту прав інвесторів.

Таким чином, емісія цінних паперів є одним з найбільш ефективних інструментів вирішення фінансових і управлінських проблем компанії. Проте, емісійна діяльність підприємства охоплює широкий спектр проблем, які виходять за рамки інвестиційного менеджменту. Якісно проведений підготовчий етап до проведення емісії значно підвищує її ефективність та результативність.

УДК 336.745

ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Шиц Е.В., студент*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Валютний ринок – це сукупність конверсійних і депозитно-кредитних операцій в іноземних валютах по ринковому курсу або відсотковій ставці, що здійснюються між учасниками валютного ринку, до яких належать:

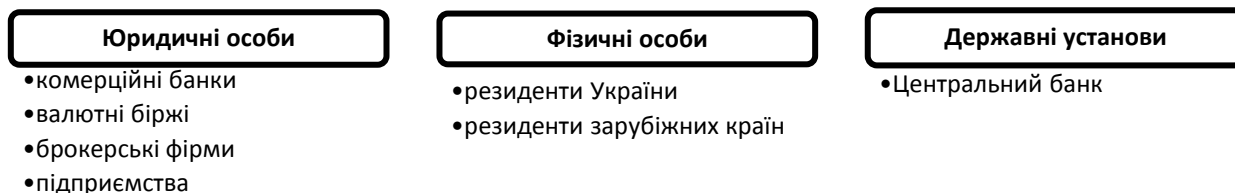

Рисунок 1 Учасники валютного ринку України [1]

Комерційні банки проводять основний обсяг валютних операцій. У банках тримають рахунки інші учасники ринку і здійснюють з ними необхідні конвертаційні депозитно-кредитні операції (найчастіше це купівля-продаж іноземної валюти за рахунок власних коштів банку та за рахунок коштів клієнтів). Для банку метою купівлі-продажу іноземної валюти за власний рахунок є одержання прибутку від різниці та зміни валютних курсів.

Валютні біржі функціонують у ряді країн з перехідною економікою. Основними функціями валютної біржі є організація торгівлі і укладання угод з купівлі-продажу іноземної валюти, забезпечення виконання таких угод, визначення поточних курсів іноземних валют. В Україні валютна біржа представлена Українською міжбанківською валютною біржою.

Брокерські фірми займаються зведенням покупця і продавця іноземної валюти і здійснення між ними конверсійної або позиково-депозитної операції. Вони володіють інформацією про валютні курси та беруть участь у формуванні валютних курсів та процентних ставок. За своє посередництво брокерські фірми отримують комісійні у вигляді відсотка від суми угоди.

Підприємства підтримують стійкий попит і пропозицію валюти, розміщують і залучають вільні валютні ресурси в короткострокові депозити.

Угоди щодо товарів і послуг за межами національних кордонів, а також інвестиції в інші країни проводяться в іноземній валюті. Підприємства, що імпортують товари і послуги за іноземну валюту, мають слідкувати за коливаннями валютних курсів, задля зниження курсових ризиків у зв'язку з обміном валюти.

При цьому підприємства не мають прямого доступу на валютний ринок і проводять, як правило, конверсійні і депозитні операції через комерційні банки.

Фізичні особи також проводять на валютному ринку широкий спектр неторгових операцій: закордонний туризм, перекази заробітної плати, пенсій, гонорарів, купівля та продаж іноземної валюти.

Центральний банк виконує на валютному ринку подвійну функцію. Насамперед він є учасником ринку, який має, подібно до комерційних банків, власні економічні інтереси. Іншим завданням центрального банку є забезпечення стабільності власної валюти відносно інших валют. ЦБ бере участь в операціях на валютних ринках з метою підтримки курсу національної валюти, проводячи валютні інтервенції. Центральний банк втручається в ринкову ситуацію, купуючи і продаючи валюту, особливо у випадках екстремального відхилення курсів і відсутності гарантій нормального функціонування валютного ринку. Інтервенції ЦБ проводяться на міжбанківських ринках, через брокерські контори, а також на валютних біржах. В Україні роль центрального банку виконує *Національний банк України* [2]. Отже, валютний ринок України має достатню кількість учасників, що забезпечує формування попиту та пропозицію на даному ринку.

Список використаної літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 - 640 с.
2. Рогач О.І. Міжнародні фінанси: Підручник. – К.: Либідь, 2003. — 784 с.

УДК 336.201.2/77

СУТЬ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Шубан А.Ю., студентка*

Буряк А.В., кандидат економічних наук, доцент

В сучасній економічній науці зроблено безліч пропозицій щодо методики оцінювання кредитоспроможності, але серед науковців немає єдиного погляду на відмінність між поняттями «кредитоспроможність» та «платоспроможність», яка з категорій серед вищезгаданих ширша та як вони взаємопов'язані між собою.

Своєрідний погляд на взаємозв'язок і відмінність понять «кредитоспроможність» та «платоспроможність» висловлюють українські науковці Валерій і Віктор Галасюки, які констатують, що платоспроможність – це здатність підприємства виконувати зобов'язання. При цьому зазначають, що свої зобов'язання підприємство може погашати не лише грошовими коштами, а й іншими видами активів – готовою продукцією, товарами тощо. На відміну від цього, «кредитні зобов'язання позичальника перед банком мають погашатися виключно грошовими коштами».

Відмінність між поняттями «кредитоспроможність» та «платоспроможність»

Кредитоспроможність	Платоспроможність
Поняття вужче за поняття “платоспроможність”.	Містить у собі поняття “кредитоспроможності”.
Прогнозує платоспроможність підприємства на строк кредиту.	Фіксує неплатежі за попередній період або на певну дату.
Характеризує можливість погашення частини загального боргу, а саме – кредитної заборгованості.	Характеризує здатність і можливість погасити всі види заборгованості.
Джерела погашення: виручка від реалізації продукції, виручка від реалізації майна, що забезпечує кредит, гарантії іншого банку або підприємства, страхове відшкодування.	Джерела погашення: виручка від реалізації продукції, виручка від реалізації майна підприємства.

Таким чином, кредитоспроможність позичальника на відміну від його платоспроможності не лише фіксує неплатежі за минулий період або на деяку дату, а й прогнозує його платоспроможність на майбутній період. Оцінюється вона на основі системи показників, які відображають розміщення та джерела оборотних засобів, результати господарсько-фінансової діяльності позичальника. Вибір показників залежить від типу економіки, ступеня розвитку ринкових відносин, особливостей побудови балансу та інших форм звітності позичальників, їх галузевої особливості, форми власності.

Для досягнення необхідного рівня кредитоспроможності потрібно здійснювати ефективне управління нею. Загалом під управлінням розуміється процес планування, організації, мотивації контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації, і діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення результатів.

Управління кредитоспроможністю підприємства можна визначити як сукупність управлінських дій, спрямовану на розробку і реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням достатнього потенціалу підприємства для повернення кредитних ресурсів і сплати відсотків за користування ними.

Отже, в економічній літературі не існує єдиної позиції щодо співвідношення понять кредитоспроможність та платоспроможність. Вважаємо поняття кредитоспроможність вужчим за поняття платоспроможності, що пояснюється тим, що кредитоспроможність прогнозує платоспроможність позичальника тільки на строк дії кредитного договору та в обсягах, які ним передбачені. На підставі цих ознак під управлінням кредитоспроможністю будемо розуміти процес планування, аналізу, організації, мотивації, контролю, пов'язаний із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів їх формуванням і розподілом, який дозволяє підприємству отримувати та погашати кредитні зобов'язання в повному обсязі та у визначений строк.

УДК 336.14..32

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИДАТКАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Шульга А.Л., студент*

Негода Ю.В., кандидат економічних наук, асистент

Видатки місцевих бюджетів являють собою відособлену частину видатків зведеного бюджету, тому раціональна організація управління ними вимагає врахування їх особливостей як об'єкту управління. До таких особливостей слід віднести: створення належних фінансових умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень; спрямованість на вирішення завдань і забезпечення

реалізації функцій держави на певній території; різноманітність напрямів видатків і їх значні обсяги; безпосередній вплив як на рівень і якість життя населення так і на розвиток економічного потенціалу регіону; розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою.

З точки зору системного підходу можна виділити наступні особливості управління видатками місцевих бюджетів: стимулювання економічного розвитку територій і визначення пріоритетів місцевого економічного розвитку; самостійність місцевих органів влади в управлінні видатками місцевих бюджетів, в тому числі у встановленні структури органів управління, порядку їх взаємодії, але в межах, визначених діючим законодавством; модифікація функціональних елементів і інструментів управління видатками місцевих бюджетів, виходячи із структури і завдань місцевих органів влади; обґрунтованості, відкритості і гласності процедур управління видатками.

З урахуванням викладеного, під управлінням видатками місцевого бюджету слід розуміти процес цілеспрямованої дії суб'єктів управління на економічні відносини з приводу розподілу і використання коштів місцевого бюджету, що здійснюється органами місцевої влади самостійно у рамках повноважень та діючого законодавства, в цілях забезпечення прийняттого рівня соціального забезпечення і задоволення потреб населення й суб'єктів господарювання в отриманні окремих видів товарів і послуг, надання яких віднесено до компетенції місцевих органів влади, а також підтримки і зміцнення економічного потенціалу регіону.

Виходячи з цього визначення визначимо принципи управління видатками місцевих бюджетів: ефективності, управління повинне відповідати критеріям ефективності і має проводитися оцінка ефективності бюджетних видатків; прозорості, процес управління видатками бюджету має бути в максимальній мірі публічним, відкритим; зацікавленості учасників управління, припускає наявність системи, інтересів, мотивів і стимулів учасників управління до ефективного здійснення своєї діяльності, ефективного використання бюджетних коштів; координованості, дії суб'єктів управління видатками місцевого бюджету мають бути узгоджені між собою і з державними органами влади; адаптивності, має бути постійний облік змін факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і своєчасне внесення корективів при плануванні і витрачанні коштів бюджету; варіативності, реалізація цього принципу передбачає, що в процесі підготовки кожного рішення щодо використання бюджетних коштів слід враховувати альтернативні варіанти прийняття рішень; соціальної спрямованості, максимальна орієнтація на соціальні потреби громадян у процесі прийняття рішень місцевими органами влади; направленості на досягнення запланованих результатів, орієнтація в процесі реалізації прийнятих управлінських рішень не лише на відповідність встановленим загальним цілям, але й на досягнення конкретних результатів.

Успішність дотримання перерахованих вище принципів управління видатками місцевих бюджетів потребує вдосконалення для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів, зокрема: вдосконалення програмно-цільових методів управління на місцевому рівні; оцінки ефективності бюджетних видатків; вдосконалення бюджетного планування на середньострокову перспективу; створення системи стимулів для учасників бюджетного процесу на місцевому рівні.

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Шумило В.В., студентка*

Олійник Л.А., кандидат економічних наук, доцент

На сьогодні в Україні проблема банкрутства стала дуже поширеним явищем. Багато підприємств знаходяться на межі банкрутства і досить багато вже збанкрутували, тому дослідження цієї проблеми є досить актуальним.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом» під банкрутством розуміє визнану господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [1].

Банкрутство спричиняється неплатоспроможністю підприємства, а основними причинами виникнення неплатоспроможності є:

1) зовнішні фактори кризового розвитку:

- соціально-економічні фактори загального розвитку країни (зменшення національного доходу; зростання інфляції, безробіття; нестабільність податкової системи; зниження рівня реальних доходів населення і т.д.);

- ринкові фактори (суттєве зниження попиту; нестабільність фінансового, валютного ринків; зниження активності фондового ринку тощо);

- інші зовнішні фактори (політична нестабільність, негативні демографічні процеси, стихійні лиха, погіршення криміногенної ситуації та ін.);

2) внутрішні фактори кризового розвитку:

- виробничі (наприклад, неефективний маркетинг, менеджмент; низький рівень використання основних фондів; низький рівень кваліфікації персоналу);

- інвестиційні (суттєва перевитрата інвестиційних ресурсів; недосягнення запланованих обсягів прибутку по реалізованих проектах);

- фінансові (неефективна фінансова стратегія; низька ліквідність активів; надмірна частка позикового капіталу; зростання дебіторської заборгованості; перевищення допустимих меж фінансових ризиків; неефективний фінансовий менеджмент) [2].

Щодо наслідків банкрутства, то вони на жаль невтішні, але це тому, що наше законодавство спрямоване не на вихід з кризи, а на ліквідацію підприємства. Наслідки банкрутства є негативними для України, оскільки зменшується кількість підприємств, що в свою чергу призводить до зменшення пропозиції товарів, робіт чи послуг, зростає рівень безробіття, зменшуються податкові надходження до держбюджету та ін.

Як бачимо, існують багато причин визнання підприємства банкрутом, від неефективної політики підприємства до банальної помилки у стратегії підприємства, але існують і шляхи попередження та виходу з цього стану.

Як для самої країни, так і для підприємства наслідки банкрутства є негативними. Але для підприємств є і позитивний наслідок банкрутства окремих суб'єктів господарювання, який полягає у тому, що підприємства, оголошені банкрутами й до яких застосовується механізм їх ліквідації, завершують свою неефективну діяльність, а замість них можуть бути створені такі підприємства, які будуть здійснювати свою діяльність ефективно.

Список використаних літератури:

1. Про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. із змінами та доповненнями від 06.12.2012 р. № 5518-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

2. Фурман Т. Ю., Прокопович Н.І. «Причини банкрутства та механізми його запобігання на підприємстві» - Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Щерба С.С., студентка*
Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

Бюджетна політика є одним із найефективніших інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Її метою, як і будь-якої іншої політики, є конкретний результат, відмінний від того, що вже існує, або такий, який сприяє поліпшенню, розвитку й підвищенню ефективності процесу чи кінцевого продукту/послуги. Враховуючи зазначене, багато країн в останній період стали використовувати методи бюджетування, орієнтовані на соціально значущий результат. Упродовж останніх двох десятиліть в усіх розвинених країнах програмно-цільовий метод (ПЦМ) набув популярності як ефективний інструмент бюджетного управління [3, с.5].

Дослідженням запровадження ПЦМ займалися такі українські вчені, як І.В. Запатріна, О.П.Кириленко, Л.Ф.Кондусова, М. В. Ливдар, К.З.Павлюк, Н.І. Рубан, І.Я. Чугунова, І.Є.Януль, Н.Б. Ярошевич та інші.

Метою даного наукового дослідження є ознайомлення з основними аспектами використання програмно-цільового методу бюджетування та визначення його ролі у бюджетній політиці держави.

В Україні ПЦМ був вперше впроваджений при складанні бюджету у 2002 році. З 2003 року ПЦМ випробовувався на рівні місцевих бюджетів України. У новій редакції Бюджетного кодексу України, який вступив у дію з 20.09.2015 року статтею 20 передбачено застосування програмно-цільового методу на рівні державного бюджету та місцевих бюджетів (за рішенням відповідної місцевої ради) [1].

ПЦМ у бюджетному процесі – метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу. Сутність та особливості ПЦМ показано на рис. 1.

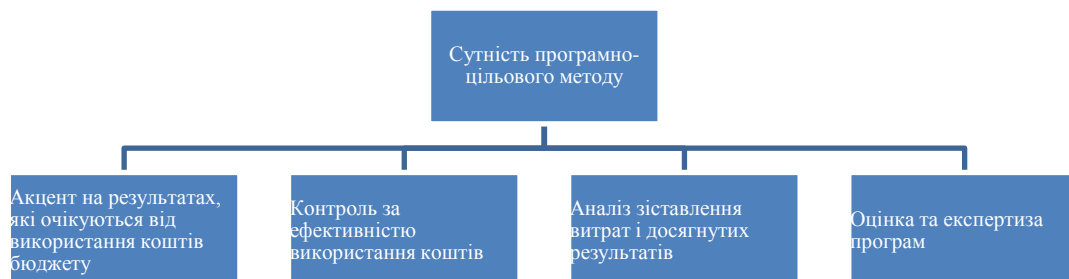

Рисунок 1 – Сутність програмно-цільового методу [2, с.175]

Найбільш вагомими перевагами, що їх отримує Україна з запровадженням ПЦМ, є доведений практиками інших країн ефект більш результативного використання обмежених бюджетних ресурсів та підвищення рівня забезпечення бюджетними коштами пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку громад усіх рівнів.

Крім можливості більш ефективно використати обмежені фінансові ресурси, ця методологія дає змогу Україні зробити крок у напрямку до європейської інтеграції. Запровадження програмно-цільового методу відповідає усім вимогам вступу до Європейського Союзу у сфері реформи системи управління фінансами у відповідності до європейського законодавства у цій сфері.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>.
2. Клець Л.Є. Бюджетний менеджмент. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 640 с.

УДК 004:336.14(477)

ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДКРИТОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Щіпанська С.А., студентка*

Титарчук І.М., кандидат економічних наук, доцент

18 листопада 2011 року в місті Дар-Ес-Салам, Танзанія, було підписано декларацію про прозорість, підзвітність та громадську участь в бюджетному процесі 116 учасниками Глобальної асамблеї. У тексті "Дарессаламської декларації" говориться, що "відкритий державний бюджет і бюджетні процеси, що забезпечують громадянам можливість участі в них, критично важливі для повної реалізації всіх прав людини - громадянських, політичних, соціальних, економічних і культурних".

Згідно Міжнародного бюджетного партнерства, Україна посідає 54-е місце з точки зору прозорості бюджету, відкриваючи тільки обмежений обсяг бюджетної інформації. Опитування про відкритість бюджету в Україні показало, що індекс відкритості бюджету становить 46/100, що є трішки вище середнього світового показника - 45 балів.

Наявність у відкритому доступі інформації про бюджетний процес недостатньо для повноцінного громадянського контролю за фінансовими ресурсами держави та місцевого самоврядування. Через таку ситуацію більшість громадян України не відчують «справжньої відкритості» бюджету і, таким чином, не беруть активної участі у формуванні і моніторингу своїх місцевих бюджетів.

Попит на відкритість та підзвітність місцевих органів влади, особливо щодо фінансових питань, стимулювало законодавче затвердження цих вимог. 11 лютого 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон "Про відкритість використання публічних коштів" який спрямований для забезпечення доступу громадськості до інформації про використання державних коштів.

15 вересня 2015 року Міністерство фінансів запустило роботу єдиного веб-порталу «E-Data» з інформацією про використання публічних коштів в Україні.

Він являє собою офіційний державний інформаційний портал у мережі Інтернет, на якому оприлюднюється інформація про використання публічних коштів та реалізується ідея прозорого бюджету. В рамках даного проєкту планується запровадження інтерактивної інформаційної онлайн-платформи "Прозорий бюджет" та єдиного веб-порталу використання публічних коштів.

Таблиця 1 – Етапи виконання проєкту «E-Data»

Етапи	Місяць/рік			
	9.15	11.15	01.16	08.16
1. Оприлюднення трансакцій казначейства	+			
2. Використання коштів державного та місцевих бюджетів, цільових фондів		+		
3. Використання коштів державних та комунальних		+	+	

підприємств				
4. Затвердження концепцій інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет»	+	+		
5. Інтеграція інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» до веб-порталу «E-data»			+	+

Але це не перше запровадження системи «відкритого бюджету» на території України. Київ увійшов до складу міст світу, які впроваджують концепцію «SMART City» («розумне місто») і став першим українським містом, що запровадило «Відкритий бюджет». Метою проекту є забезпечення абсолютної прозорості та вільного доступу громадськості до інформації про стан виконання столичного бюджету. Система автоматично збирає, завантажує й обробляє показники в єдиній вітрині. Зокрема, автоматизовано потік обміну даними між муніципалітетом та казначейством.

Згадуючи, вище вказані, основні принципи "Дарессаламської декларації", можна зазначити, що Україна знаходиться на початковій стадії формування «відкритого бюджету». Після його впровадження Україна зможе підвищити значення індексу прозорості бюджету (OpenBudgetIndex), зменшити час обробки фінансової документації, скоротити терміни формування фінансової звітності, довести частку бюджетної інформації, розміщеної на порталі «E-data», до максимуму.

УДК 336.71

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Янчук В.М., студентка*

Аврамчук Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Формування та капіталізація банку здійснюються шляхом грошових внесків, крім випадків, передбачених Законом України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України"[1] протягом строку його дії. Для формування та збільшення статутного капіталу банку грошові внески резиденти України здійснюють у гривнях, а нерезиденти - в іноземній вільно конвертованій валюті або у гривнях.

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, не може бути меншим 500 мільйонів гривень. Але для банків які вже функціонують збільшення статутного капіталу відбувається в такій послідовності: до 120 млн. гривень в період до 11 червня 2016 року; до 150 млн. гривень - до 11 липня 2017 року; до 200 млн. гривень - до 11 липня 2018 року; до 250 млн. гривень - до 11 липня 2019 року; до 300 млн. гривень - до 11 липня 2020 року; до 350 млн. гривень - до 11 липня 2021 року; до 400 млн. гривень - до 11 липня 2022 року; до 450 млн. гривень - до 11 липня 2023 року і до 500 млн. гривень - до 2024 року.

НБУ має право встановлювати для окремих юридичних осіб, які мають намір здійснювати банківську діяльність, залежно від їх спеціалізації диференційований мінімальний розмір статутного капіталу на момент їх державної реєстрації, але не нижче розміру, що був попередньо зазначений.

Юридична особа, яка має намір здійснювати банківську діяльність, до отримання банківської ліцензії та внесення відомостей про неї до Державного реєстру банків має право витратити кошти, що вносяться засновниками для формування її статутного капіталу, виключно з метою підготовки до здійснення нею банківської діяльності.

У разі зменшення загального обсягу вкладів (депозитів) у банківській системі на п'ять і більше відсотків у строк до шести календарних місяців за рішенням Національного банку України запроваджується (скасовується) спрощена процедура реєстрації випуску акцій, погодження Національним банком України змін до статуту банку, державної реєстрації змін до статуту банку. Відповідно до спрощеної процедури :

- дата подання рішення про капіталізацію банку та змін до статуту банку до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку вважається датою реєстрації випуску акцій;

- дата подання змін до статуту банку на погодження Національному банку України та для реєстрації державному реєстратору вважається відповідно датою їх погодження Національним банком України та датою реєстрації державним реєстратором;

- дата подання документів для реєстрації випуску акцій банку вважається датою реєстрації випуску акцій банку.

Дата подання належних документів до Національного банку України, державного реєстратора, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку визначається за відміткою відповідного державного органу про прийняття документів (реєстраційним індексом).

Банк не має права без згоди Національного банку України зменшувати розмір регулятивного капіталу нижче мінімально встановленого рівня. Ця вимога не поширюється на новостворений банк протягом одного року з дня отримання ним банківської ліцензії.

СЕКЦІЯ 6. БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФІНАНСОВИХ ТА ТОВАРНИХ РИНКАХ

УДК 336.761

УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВО-КЛІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ РОЗБУДОВИ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

Благодатний А., студент*
Стасіневич С.А., кандидат економічних наук, доцент

Український фондовий ринок має невелику історію існування: в умовах відсутності зарадянських часів будь-якої практики функціонування ринку цінних паперів він практично був започаткований лише після набуття Україною незалежності.

Основною функцією, яку виконує ринок цінних паперів є забезпечення коштами виробництва шляхом перерозподілу інвестиційних ресурсів. Тому результативне його функціонування – це один з найважливіших факторів ефективності економіки країни в сучасних умовах. Для виконання цієї функції фондовий ринок потребує розвинутої інфраструктура – запровадження широкого спектру інструментів та механізмів взаємодії учасників ринку. Одним із сегментів інфраструктури ринку цінних паперів є депозитарна система. Наразі депозитарна система України перебуває в стані реформування.

Започаткування даного реформаційного процесу знайшло своє втілення у Законі України «Про депозитарну систему України» № 5178-VI від 6 липня 2012 року, який у повному обсязі набув чинності з 12 жовтня 2013 року

Серед структурних нововведень Закону «Про депозитарну систему України» необхідно виокремити появу нового потужного учасника – Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках.

Розрахунковий центр (РЦ) – ПАТ «Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках», створено на базі ПрАТ «Всеукраїнський депозитарій цінних паперів».

Разом з тим варто звернути увагу, що повноваження Розрахункового центру обмежуються правочинами, укладеними на фондових біржах та поза ними, коли розрахунки здійснюються за принципом «поставка цінних паперів проти оплати». В інших випадках розрахунки за цінними паперами повинні й надалі здійснюватися у порядку, визначеному сторонами таких правочинів.

Це був перший приклад перепрофілювання небанківської фінансової установи в банк на вітчизняному фінансовому ринку.

Наразі клірингова система практично завершила налаштування для розвитку фондового ринку України. До клірингової системи у Розрахунковому центрі підключається все більше і більше клієнтів учасників (рис.).

Згідно інформації Розрахункового центру про укладені угоди глибина фондового ринку України щотижнево перевищила 16 млрд грн з урахуванням укладання угод щодо державних, корпоративних цінних паперів.

Аналіз діяльності Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках в пореформений період показав, що кількість угод, укладених на фондових біржах переважує над кількістю позабіржових угод.

За обсягом переважають угоди, укладені щодо державних цінних паперів на біржовому ринку порівняно з кількістю договорів з корпоративними цінними паперами.

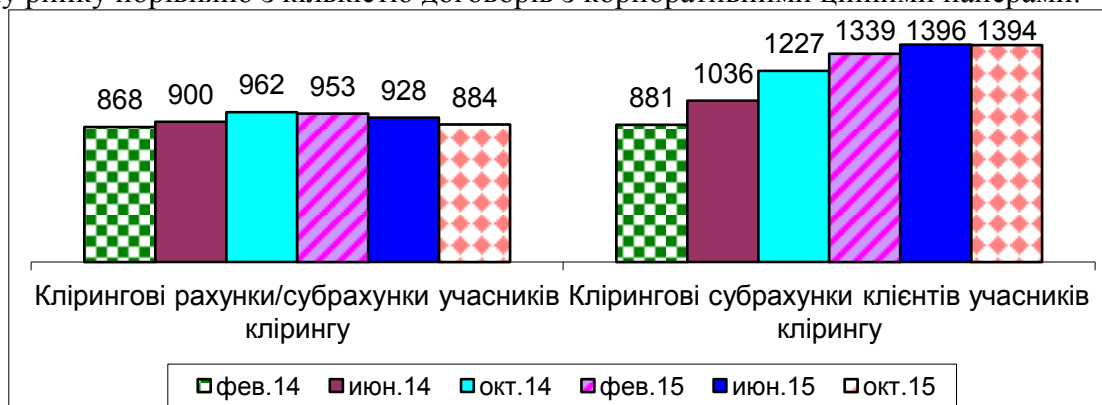

Рисунок 1 – Динаміка кількості відкритих Розрахунковим центром клірингових рахунків на початку місяців 2014-2015 рр.

8 жовтня 2015 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку зареєструвала нові редакції Правил РЦ та його клірингової діяльності у зв'язку із набранням чинності нової редакції Положення про клірингову діяльність, затвердженого рішенням НКЦПФР від 26 березня 2013 р. за № 429.

УДК: 339.172:63-027.3(477)

РОЗВИТОК БІРЖОВОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Борох Ю.М., студент

Хміль Н.В., кандидат економічних наук, асистент

Товарна біржа відіграє визначальну роль при формуванні ринкових цін на продукцію сільськогосподарського виробництва та продуктів її переробки, є ключовим економічним інструментом, що забезпечує прозорість і відкритість товарних ринків. В товарній структурі біржової торгівлі продовольчою продукцією основне місце належить сільськогосподарській продукції, торгівля якою ведеться, як на Аграрній біржі (єдина державна товарна біржа в Україні), так і на ін. товарних біржах, зокрема, агропромислових, яких в Україні налічується 391 та 24 відповідно (2014 р.).

Сучасна товарна біржа – це ринок контрактів на поставку товару. Укладання біржових угод є основним змістом біржових операцій. Саме кількість і об'єми біржових угод, їх види і визначають рівень розвитку товарного, товарно-сировинного біржового ринку. Динаміка частки вартості біржових угод по сільськогосподарській продукції в загальному об'ємі біржових угод зображена на рис. 1.

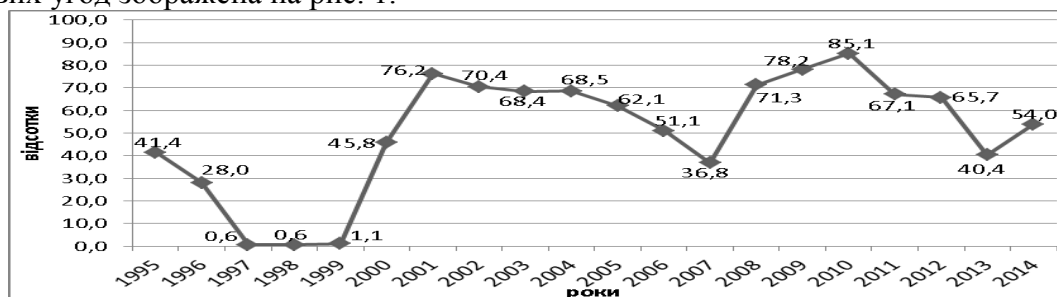

Рисунок 1 – Динаміка частки вартості біржових угод по сільськогосподарській

продукції в загальному об'ємі біржових угод (1995-2014 рр.), %

Джерело: розраховано та побудовано автором на основі даних Державної служби статистики

Примітка: в 2014 р. кількість бірж вказана без урахування тимчасово окупованої території АРК та частини зони проведення АТО.

Частка вартості сільськогосподарських угод в загальному об'ємі біржових угод в 2014 р. становила 54,0% (13586,2 млн. грн), що на 13,6 % більше попереднього року та на 12,6 % більше 1995 р. Найбільшою ця частка була у 2010 р. і становила 85,1% (43787,4 млн. грн), що на 31,1% більше ніж за останній рік. Проте, як зазначають вчені, така оптимістична статистика, не відображає фактичної ситуації на біржовому ринку: таке зростання ринку відбувається не за рахунок підвищення торговельної активності, а завдяки подорожчання біржових товарів. Крім того, за даними [1, с. 372] нарощування обсягів реалізації сільськогосподарської продукції на товарних біржах останніми роками значною мірою було досягнуто через реєстрацію експортних контрактів на акредитованих біржах, що не мало практичного впливу на процес ціноутворення та стабілізацію аграрного ринку.

До суттєвих недоліків біржового ринку сільськогосподарської продукції можна віднести те, що він, перш за все, представлений переважно спотовими угодами. Так, на умовах споту в 2015 р. було укладено 82% всіх біржових угод. У структурі цих угод найбільша частка припадала на угоди по продукції рослинництва (45%). Крім того, торгівля сільськогосподарською продукцією, впродовж останніх років здійснюється не через біржовий, а позабіржовий ринок, який представлений комерційними структурами. На товарній біржі аграрними підприємствами реалізувалось менше 1% виробленої продукції.

Таким чином, розвиток національного біржового ринку сільськогосподарської продукції є одним із найважливіших організаційних завдань удосконалення системи функціонування продовольчого ринку в Україні. Розробка заходів щодо стимулювання біржової торгівлі аграрною продукцією є необхідною умовою забезпечення продовольчої безпеки країни.

УДК 338.49:339.1

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

Вербіцька Ю., студентка*

Стасіневич С.А., кандидат економічних наук, доцент

Невід'ємним елементом функціонування механізму здійснення операцій із цінними паперами є депозитарна діяльність, яка полягає у наданні послуг зі зберігання цінних паперів і забезпечення реалізації прав, засвідчених ними. Депозитаріями залежно від законодавства відповідної країни можуть бути банки, депозитарії, кастоді (зберігачі), клірингові організації, реєстратори.

Депозитарії укладають із своїми клієнтами договори щодо ведення рахунків у цінних паперах (рахунків відповідального зберігання цінних паперів). Ці договори передбачають обов'язки депозитарію приймати на збереження цінні папери клієнтів, обслуговувати прийняті цінні папери, а також, за вимогою власників, здійснювати перереєстрацію прав власності на цінні папери на користь інших осіб. Поставки цінних паперів практично за всіма угодами на організаційно оформленому ринку виконуються суто шляхом переказів за рахунками в цінних паперах у депозитаріях, що обслуговують відповідний ринок.

На українському ринку цінних паперів першими почали надавати депозитарні послуги комерційні банки. Усі випуски цінних паперів в Україні до створення Державної комісії

цінних паперів та фондового ринку України (ДКЦПФР) були здійснені в документарній формі. Для депозитарного обслуговування документарних цінних паперів був започаткований інститут реєстраторів власників іменних цінних паперів.

Новим поштовхом до формування ефективної депозитарної системи, яка б відповідала вимогам світового і зростаючого українського ринку цінних паперів, було ухвалення Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10 грудня 1997 р. № 710/97-ВР. Законом визначено створення дворівневої депозитарної системи.

З прийняттям Закону України «Про депозитарну систему України» від 6 липня 2012 року № 5178-VI розпочався новий етап розвитку депозитарного забезпечення країни – постдокументарний. Закон передбачає, що емітенти емісійних цінних паперів можуть обрати лише бездокументарну (електронну) форму існування цінних паперів.

В економічно розвинутих країнах світу обіг цінних паперів характеризується функціонуванням центральних депозитаріїв цінних паперів і високим рівнем розвитку автоматизованих систем клірингу та розрахунків. На такий зразок після введення в дію Закону розпочалася розбудова депозитарного забезпечення й в Україні: на базі Національного депозитарію України створено Центральний депозитарій, а ПрАТ «ВДЦП» перетворений в Розрахунковий центр (РЦ).

В таблиці представлені показники діяльності депозитарної системи України, яка перебуває в стані реформування на момент введення в дію в повному обсязі Закону України «Про депозитарну систему України» та на поточний момент.

Показники	15.10.2013	02.10.2015
Кількість клієнтів, одиниць:		
Емітентів	10596	10588
Зберігачів	398	432
Депозитаріїв-кореспондентів	3	1
Загальний обсяг депозитарних активів, млн грн	913108,4	1131644,2
Обсяг цінних паперів, номінованих в іноземній валюті, млн грн	152,8	1228,3
Обсяг цінних паперів дематеріалізованих випусків, млн грн	96482,2	288391,9

Головною ціллю прийняття Закону України «Про депозитарну систему України» було забезпечення максимального захисту прав та інтересів інвесторів. Саме з цією метою була централізована система обліку прав власності на цінні папери шляхом передачі всіх їх реєстрів на обслуговування до єдиного депозитарію.

УДК 339.172:339.13.012

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

Вітряк О.Г., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Фондова біржа – це біржа, що оперує цінними паперами, тобто грошовими документами, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що впливають з цих документів, іншим особам. Фондові біржі є найважливішою складовою частиною інтегрованої системи ринків фіктивного капіталу, що включає валютні ринки, різні форми позабіржового обороту цінних паперів.

Фондова біржа належить до вторинного ринку цінних паперів, зосереджує попит і пропонування цінних паперів, формує їх біржовий курс.

На світовому фондовому ринку сьогодні функціонує близько 200 фондових бірж, які, з точки зору правового статусу, мають певні особливості. Кожна країна розвиває діяльність фондових бірж, виходячи з національних, економічних та інших особливостей.

Інфраструктура фондового ринку, незважаючи на складність та суперечливість перетворень, які активно проходять в Україні, має тенденцію до зростання та розвитку. Хоча протягом останніх років, у зв'язку з економічною кризою, спостерігається послаблення тенденції до зростання.

Помітно, що за сучасних показників на ринку цінних паперів України спостерігається стійка тенденція до зниження.

Фондова біржа України є недосконалою і знаходиться у стані розвитку.

На сучасному етапі розвитку біржової торгівлі в Україні існує ще багато невирішених проблемних питань. Це передусім стосується таких проблем, як:

– недостатню пропозицію інструментів фондового ринку з прийнятними для інвесторів характеристиками щодо дохідності, ліквідності та захищеності, а також відносно незначним обсягом інвестиційного капіталу;

– недостатню розвиненість ринків базових інструментів і недосконале законодавче регулювання в цій сфері, що зумовили фактичну відсутність ринку похідних цінних паперів;

– відсутність ефективного механізму захисту прав інвесторів, складність процедур реструктуризації і, як наслідок, обмеженість вторинного ринку (щодо ринку боргових цінних паперів);

– низький рівень капіталізації національного фондового ринку;

– надто низький рівень прозорості фондового ринку: інформація, яка розкривається учасниками ринку про свою діяльність, не завжди є достатньою, актуальною та об'єктивною;

– невелику пропозицію інвестиційного капіталу на фондовому ринку.

Для вирішення існуючих проблем необхідно здійснити низку завдань і визначити механізм їх виконання:

- збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондової біржі;

- удосконалення ринкової інфраструктури та забезпечення її надійного й ефективного функціонування;

- удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів;

За умови виконання всіх поставлених завдань країна має отримати прозорий та доступний фондовий ринок.

УДК 339.172:338.43

ТОВАРНІ ДЕРИВАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

Власюк К.Р., студент*

Солодкий М.О., кандидат економічних наук, професор

За останні три десятиліття на фінансових ринках з'явилося багато нових фінансових інструментів, які отримали назву похідних цінних паперів, або деривативів. Під фінансовими деривативами розуміють інструменти торгівлі фінансовим ризиком, ціни яких прив'язані до іншого фінансового або реального активу. Дериватив – це фінансовий інструмент у формі контракту на продаж/купівлю певних активів (товарів, цінних паперів, валюти, інших

активів) на певних умовах у майбутньому, вартість якого залежить від ціни відповідного базового активу. Ринок похідних фінансових інструментів виконує дві функції. Перша – перерозподіл ризиків між суб'єктами господарювання (відображає операції з хеджування), друга – це перерозподіл доходів між учасниками ринку строкових угод (пов'язана із спекулятивними операціями).

До основних похідних цінних паперів належать опціони і ф'ючерси на товари, цінні папери, валюту, відсоткові ставки і фондові індекси, свопи на відсоткові ставки і валюту та форвардні контракти.

Якщо класичні цінні папери призначені для залучення довгострокового капіталу, то деривативи є засобом хеджування, тобто страхування від цінових ризиків. Деривативи серед різних інструментів управління ризиками на фінансових ринках посідають перше місце. Ціна деривативів визначається рухом цін на товари, фінансові інструменти, індекси цін або відмінностями між двома цінами.

Контракти на деривативи закриваються шляхом розрахунку готівкою. При цьому зміна власника або поставлення означеного товару не передбачається. Деякі фахівці вважають, що використання деривативів може мати суттєвий негативний вплив на стабільність міжнародних фінансових ринків.

За кількістю біржових деривативних контрактів перше місце в світі посідає німецька біржа EUREX, випередивши американські біржі. Обороти торгівлі на ній досягає 445 млн. контрактів. Друге місце посідає Чиказька біржа опціонів - 326 млн. контрактів, третє - Паризька біржа (236 млн. контрактів). Останніми роками з'явилися нові інструменти управління ризиком. Серед них найшвидшими темпами розвиваються кредитні деривативи. Кредитні деривативи - це структуровані фінансові інструменти, які відділяють кредитний ризик від активу для його наступного передавання іншій стороні. Учасники ринку кредитних деривативів мають можливість перерозподіляти кредитні ризики, не оформлюючи перехід прав власності на базові активи. Ринок кредитних деривативів являє собою провідні світові фінансові центри, де здійснюються операції з купівлі-продажу захисту від кредитного ризику. Так, на Нью-Йорк припадає 43 % торгівлі цими деривативами, на Лондон - 29, Азію - 21 і на інші фінансові центри Європи - 7 %.

Зокрема, на думку відомого професійного учасника ринку Дж. Сороса, похідні фінансові інструменти створюються на основі теорії ефективних фінансових ринків. Але нові фінансові інструменти та нові методи здійснення фінансових операцій ще недостатньо осмислені як суб'єктами, що відповідають за регулювання ринків, так і самими учасниками ринків, а тому можуть являти загрозу стабільності. Зниження нестабільності при здійсненні операцій з похідними фінансовими інструментами пов'язується з державним регулюванням.

Характерною рисою ризиків, які виникають на ринках похідних фінансових інструментів стає їх міжнародний характер. Принципи, якими рекомендується керуватися в своїй діяльності на ринках строкових угод, розробляються такими авторитетними інститутами як Базельський комітет та Банк міжнародних розрахунків (БМР). На міжнародному рівні робиться все можливе для уніфікації положень національних законодавств щодо цієї сфери діяльності та приведення їх у відповідність з даними рекомендаціями. Дослідження деривативів передбачає їх класифікацію за певними ознаками. До переліку видів похідних фінансових інструментів частіше всього включають форварди, опціони, ф'ючерси та свопи. За класифікацією БМР ринок деривативів розмежовується на два основних сегменти – біржовий та позабіржовий. Всі деривативи, залежно від базового активу поділяються на наступні категорії: валютні деривативи, деривативи на процентні ставки, деривативи на акції, товарні деривативи, кредитні деривативи, інші. Кожна з 7 категорій позабіржових деривативів, у свою чергу, може бути здійснена з використанням трьох типів інструментів: форварди, свопи, опціони. Біржові деривативи включають тільки

два типи інструментів – ф'ючерси та опціони. При цьому інструменти кожної категорії можуть мати свої різновиди та специфічну характеристику.

Список використаної літератури:

1. Постанова Кабінету України Про створення аграрної біржі» від 26 грудня 2005р.
2. Солодкий М.О., Яворська В.О., Андросович Т.Ю. Розвиток біржового аграрного ринку: монографія.-К.:ЦП КОМПРИНТ,2014.

УДК 336.76

ПРОП-ТРЕЙДИНГ ЯК МЕТОД ТОРГІВЛІ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Гура Р., студент*

Стасіневич С.А., кандидат економічних наук, доцент

Проп-трейдинг (пропрайтери трейдинг, від англ. *Proprietary trading* — дослівно: «приватна торгівля») — метод роботи фінансової компанії щодо торгівлі цінними паперами (ЦП), товарними ф'ючерсами з використанням власних коштів компанії. Це форма співробітництва приватного трейдера та компанії. Проп-трейдинг відрізняється від інших видів діяльності на фінансовому ринку тим, що торгівля ЦП на кошти власне компанії.

Для здійснення даного виду діяльності компанія використовує трейдерів. Доходом компанії є лише частина зароблених трейдерами коштів. При цьому компанія може застосовувати різні торгові стратегії: скальпінг, спекуляцію на цінній волатильності, арбітраж, парний трейдинг та ін. Проп-компанія може задіяти безпосередньо спеціально навчених, досвідчених трейдерів, так і програмне забезпечення – алгоритми, створені програмувальниками. Останній варіант застосовується для здійснення великого обсягу операцій за короткий час.

Трейдер може вносити заставний депозит в компанію. Але компанія дозволяючи трейдеру торгувати на її кошти має ризики, тому трейдер віддає частину заробленого прибутку. Як правило, чим успішніше торгує трейдер, чим більше від заробляє на торгівлі, тим меншу частку коштів він віддає компанії. Відсоток, який отримує трейдер від заробленого доходу називається «пей-аут», величина якого може коливатися від 10 до 95 %.

Очолює проп-діяльність 1-3 досвідчених трейдерів, які ініціюють або узгоджують, приймають рішення щодо операцій з проп-трейдингу. Практично в складі кожної великої проп-компанії є навчальний центр, на базі якого здійснюють підготовку залучених трейдерів.

Перші проп-трейдингові компанії з'явилися в США більше 20 років тому. Серед компаній, що працюють не один рік, слід виділити компанії SMB Capital и Hold Brothers. В Європі такі компанії створені пізніше, але вже стали відомими як Schneider Trading.

Однією з переваг торгівлі в проп-компанії вважається buying power – кредитне плече. : кожний трейдер володіє субрахунком, для кожного трейдера характерний свій показник результату торгових операцій, тобто так званий допустимий щоденно збиток. У випадку, якщо поточний фінансовий результат трейдера як мінімум дорівнює або більше максимально допустимого збитку на день, ризик-менеджер компанії закриває всі відкриті позиції і блокує торговий рахунок до наступної торгової сесії. Позитивом торгівлі в проп-компанії, звісно, є торгівля в команді з під страховкою досвідчених спеціалістів. Фінансово інвестор-трейдер нічим не ризикує – збиток покривається за рахунок заставного депозиту, з прибутком компанія ділиться. Якщо трейдер не порушує умов договору, укладеного з компанією, а його «просадка» не перевищує величини заставного депозиту – його діяльність успішна.

До трейдерів, як правило, висуваються з боку компанії певні вимоги, мінімальними є: початковий капітал від 500 грн, вільний час від 10 год в день, володіння комп'ютером від середнього рівня, велика зацікавленість до укладення угод.

Успішні проп-компанії забезпечують доступ до торгових площадок MICEX trading, FORTS trading, EUREX trading, CME trading, NASDAQ trading, NYSE trading.

УДК:339.172

РОЛЬ СПЕКУЛЯНТІВ У БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ

Довгошия А.А., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

В економічній літературі впродовж декількох років (з кінця XIX-го до 80-х років XX-го століття) точилися дискусії щодо економічної доцільності та користі біржових спекулянтів, аналізувалося поняття біржової гри. Наприкінці XIX ст. такі дослідження проводили А. Кофман, М. Студентський, А. Васильєву монографіях "Тайны биржевых спекуляций", "Биржа, спекуляция и игра", "Биржевая спекуляция."

Проблеми корисності біржових спекулянтів на Заході сьогодні вивчаються надзвичайно активно, там видають спеціальні журнали, де публікуються багаточисельні дослідження вчених та практиків ф'ючерсних та в цілому фінансових та товарних ринків. Дослідження цієї проблеми присвячені праці Ф. Шварца та О. Елдера, помітне місце посідають дослідження Ф. Хорна, Дж. Сороса, Ш. Ковни, К. Такки, Л. Примостки та Б. Губського, А. Буренина, Е. Наймана.

Спекулянти - учасники ринку, які здійснюють купівлю (продаж) з тим, щоб у майбутньому відповідно продати (купити) той самий товар, одержавши прибуток, якщо зміняться ціни або курс валют. Вони свідомо ризикують і утримують відкриту позицію, маючи на руках лише активи (товар) або тільки зобов'язання (цінні папери) і очікуючи, що на момент завершення контракту, ситуація складеться на їхню користь.

Біржові спекулянти керуються аж ніяк не прагненням знизити ступінь ризику, притаманного їх виробничої або комерційної діяльності. Їх зацікавленість в операціях з продажу товарів викликана можливістю отримання доходу. Біржові спекулянти зазвичай збирають інформацію, що полегшує передбачення цінової динаміки відповідних товарів, а потім на основі складених прогнозів купують або продають товари.

Спекулятивна діяльність у біржовій торгівлі іноді піддається критиці з огляду на те, що не представляє цінності для суспільства. Дійсно, вона часто зображується як якийсь аналог карткової гри. Однак існують, щонайменше, дві важливі економічні функції, реалізації яких служать біржові спекулянти.

По-перше, брокери, що працюють на товарній біржі і постійно домагаються успіху, зобов'язані цьому правильному передріканню цін. По-друге, біржові спекулянти беруть на себе роль партнерів по операціях для хеджерів в тих випадках, коли не знаходиться інших хеджерів, готових відразу відкрити відповідні позиції.

У розвинених ринкових відносинах спекулянт сприяє встановленню необхідних пропорцій між величиною вартості товарної маси і платоспроможним попитом населення.

На ліквідному ринку з великою кількістю продавців і покупців можна здійснювати операції в будь-яких масштабах при незначній зміні цін.

У той же час прихід спекулянтів, збільшуючи число учасників операцій, сприяє конкуренції, а в підсумку і більш ефективному виявленню об'єктивної ціни.

Діяльність спекулянтів сприяє відносній стабільності ринку і в цілому усуває перепади цін. Покупками товарів по низькими цінами спекулянти сприяють збільшенню попиту, що веде до збільшення ціни.

Продажа спекулянтами товарів за високими цінами знижує попит і, отже, ціни. Тому різкі коливання цін, можливі в інших умовах, пом'якшуються спекулятивною діяльністю.

Спекулянт не використовує ринок строкових угод у зв'язку з виробництвом, переробкою, реалізацією або перевезенням продукту.

Продаж товарів в районі, де його дефіцит, за цінами, набагато перевищують ті, за якими даний товар куплений в районі, де його надлишок, - свого роду коректування утворився дисбалансу в обміні і розподілі. Подібні види торговельних угод допустимі.

УДК 339.172

ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Довгошия Т.А., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Світова практика функціонування біржового ринку свідчить, що одним з найефективніших інструментів управління ціновими ризиками на ринку сільськогосподарської продукції вже декілька століть є хеджування.

Значний внесок у дослідження біржової діяльності та хеджування зробили наступні зарубіжні науковці: А. Буренін, С. Вайн, М. Данель, Д. Даррел, О. Дегтярьова, С. Дональд, Ш. Ковні, Р. Колб, Т. Лофтон, Р. МакДональд, Дж. Маршалл.

До основної когорти національних вчених дослідників у даному напрямі слід віднести: Ю. Воскобійника, П. Гайдуцького, В. Горьового, П. Дмитрука, П. Саблука, М. Солодкого, О. Сохацьку, Г. Шевченко, О. Шпичака.

Хеджування - це біржове страхування від несприятливих коливань цін, що базується на різниці в динаміці цін реальних товарів та цін ф'ючерсних контрактів на цей же товар. Хеджування на біржі здійснюють підприємства, приватні особи, які є учасниками ринку реальних товарів: виробники, переробники і продавці.

Метою дослідження є визначення сутності і особливостей механізму хеджування ризиків на біржовому ринку та формування перспективних напрямів розвитку біржової діяльності.

Економічна сутність хеджування на біржовому ринку виражається як сукупність дій та засобів, спрямованих на страхування ризиків суб'єктів біржових ринків на основі використання строкових біржових контрактів — товарних деривативів на товари. До групи біржових товарних деривативів відносяться форварди, ф'ючерси, опціони та свопи, а саме — інструменти, які укладаються на строк.

Головною функцією хеджування є забезпечення хеджерів адекватним страховим покриттям у випадку негативних економічних наслідків, викликаних окремими ризиками. Тому хеджування відіграє ключову роль у забезпеченні соціального і економічного захисту та є важливим для підвищення економічної стабільності у цілому.

Умовою успішного хеджування є наявність високорозвинутого біржового ринку ф'ючерсних і опціонних угод та біржової інфраструктури, де основними учасниками є хеджери та спекулянти. При цьому роль хеджерів полягає в уникненні цінових ризиків, а спекулянти виконують наступні економічні функції: трансферт цінових ризиків, підвищення ліквідності на ринку ф'ючерсних контрактів, прогнозування цін. Таким чином, хеджери

намагаються уникнути ризиків, а спекулянти, навпаки, приймають їх на себе з метою отримання прибутків.

Таким чином, основною перевагою хеджування є здійснення страхування цінової волатильності за мінімальних витрат на таку операцію (маржовий внесок складає 2-10% вартості ф'ючерсного контракту). Водночас, враховуючи ситуацію з недосконалістю вітчизняного біржового ринку сільськогосподарської продукції, відсутність ф'ючерсних контрактів робить неможливим здійснювати хеджування вітчизняними товаровиробниками.

Крім того, використання ф'ючерсних контрактів світових бірж для хеджування цін внутрішнього ринку також не є можливим через велику різницю у волатильності базису світових ф'ючерсних та вітчизняних спотових цін. Натомість експортні операції вітчизняних учасників можливо хеджувати за допомогою використання інструментів світових бірж.

УДК 339.172

ТОВАРНА БІРЖА ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ

Долга В.А., студентка*

Хміль Н.В., кандидат економічних наук, асистент

Біржова торгівля сьогодні відіграє важливу роль у економіці країни. По перше, вона забезпечує формування ринкових цін, які у світовій практиці застосовуються як загальний індикатор цін. Біржа також забезпечує кругообіг матеріальних, фінансових, інформаційних та інших ресурсів. Значна частина біржової торгівлі припадає на товарні біржі, які здійснюють операції з реальними біржовими товарами (як правило – це сировинний ринок). В світовій практиці розрізняють близько 70 найменувань біржових товарів.

Правові основи функціонування товарних бірж в Україні визначаються Законом України «Про товарну біржу». Товарна біржа - це організація, що «об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, упорядкування і полегшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій».

Ефективність функціонування бірж визначається виконуваними ними функціями. Згаданий вище Закон не вказує, які функції покладаються на товарну біржу, проте вчені виділяють основні та допоміжні функції, які можна узагальнити наступним чином (див. рис. 1).

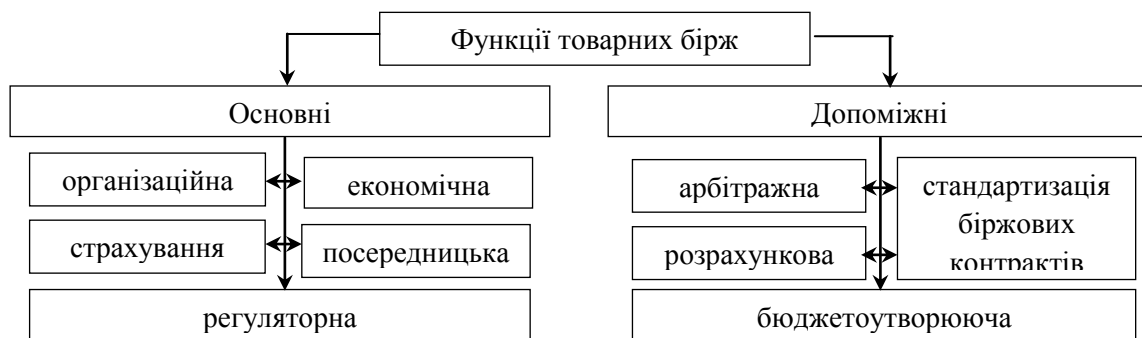

Рисунок 1 – Функції товарних бірж

Джерело: розроблено автором на основі

Узагальнюючи інформацію літературних джерел, пропонуємо до організаційної функції товарних бірж із загального переліку основних функцій віднести наступні: зближення продавців і покупців у просторі і часі, концентрація попиту і пропозиції в

єдиному місці, створення умов для проведення біржової торгівлі, надання членам біржі організаційних послуг та ін. Економічна функція включає в себе формування ринкових цін на основі співвідношення попиту і пропозиції. Біржова ціна встановлюється в процесі її котирування, що розглядається як найбільш важлива функція біржі. Регуляторна функція об'єднує у собі такі функції, як регулювання оптового товарообігу на основі ринкових законів, боротьба проти монополізму на товарному ринку, прискорення товарообігу з урахуванням світового розподілу праці. Посередницька функція полягає у наданні кваліфікованого посередництва між продавцями і покупцями. Інформаційна функція покликана забезпечити учасників товарних ринків необхідною інформацією. Функція страхування передбачає мінімізацію комерційного та фінансового ризиків.

До допоміжних функцій належать розв'язання спорів із біржових угод (арбітраж), стандартизація біржових контрактів, гарантування виконання угод, яке досягається завдяки біржовим системам клірингу і розрахунків. Бюджетоутворююча функція полягає в формуванні державного і місцевого бюджетів в результаті сплати податків. Це не є виключним переліком.

Таким чином, товарні біржі відіграють важливу роль в економіці, перебираючи на себе ряд функцій і виконуючи їх. Саме виконання біржею її основних і допоміжних функцій і визначає ефективність її діяльності.

УДК338.43:539

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО БІРЖОВОГО РИНКУ: ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Кліх Ю.Р., студентка*

Хміль Н.В., кандидат економічних наук, асистент

Сучасний світовий біржовий ринок, завдяки своєму багатофункціональному призначенню, виступає потужним центром світового ціноутворення, інвестування капіталів та трансферту товарних і фінансових потоків. Міжнародна біржова торгівля має яскраво виражену географічну концентрацію, як правило, в провідних біржових центрах, які за географічним положенням розміщені в країнах Північної Америки, Європі, Азії та Південної Америки. Аналіз біржової діяльності у територіальному розрізі дає можливість визначити розподіл обсягу біржової торгівлі за географічним принципом та визначає роль, місце і вплив регіону на світову біржову торгівлю.

Аналіз світової біржової торгівлі (рис.1) свідчить про зростання обсягів торгівлі з 2009 р. по 2014 р. як в цілому (у 1,2 рази – з 17,7 млрд угод до 21,9 млрд угод.), так і в розрізі за географічними регіонами (Північної Америки – у 1,2 рази – з 6,4 до 8,2 млрд угод, Азії і Європи – у 1,2 рази: з 6,2 до 7,3 млрд угод та з 3,8 до 4,5 млрд угод відповідно). Торгівля здійснюється фондовими індексами, акціями, металами, енергоресурсами та аграрною продукцією.

Що ж стосується динаміки структури світової біржової торгівлі (рис. 2), то в період 2010-2012 рр. перше місце за обсягами зайняла Азія (35-40%), починаючи з 2013 р. лідерство переходить до Північної Америки, на долю якої у 2014 р. припадає 37,6% обсягів укладених угод. Частка бірж Європи та Південної Америки за досліджуваний період становить відповідно 19,7-21,5% та 1,3-2%. «Падіння обсягів торгів спостерігаються в тих регіонах, які завжди характеризувались значно вищим рівнем біржової активності (Азія, Південна Америка)».

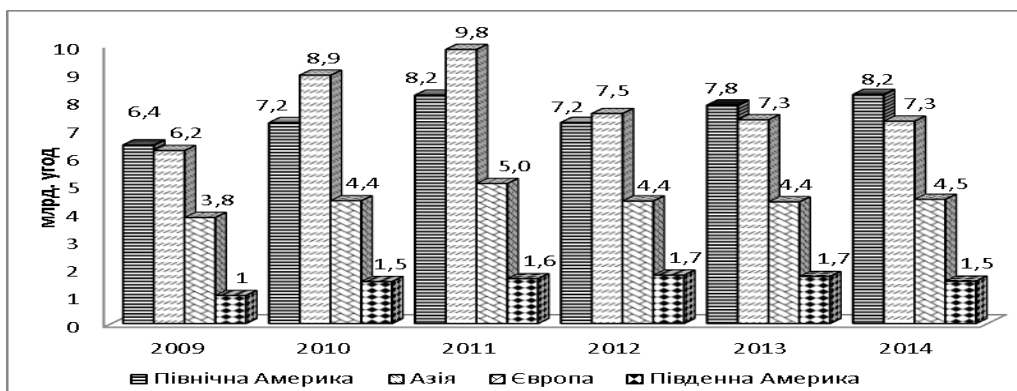

Рисунок 1 – Динаміка обсягу світової біржової торгівлі в територіальному розрізі
Джерело: побудовано автором за даними [1]

Проте, втрачені позиції Азіатсько-Тихоокеанського регіону вчені вважають тимчасовими, так як даний регіон володіє великим потенціалом.

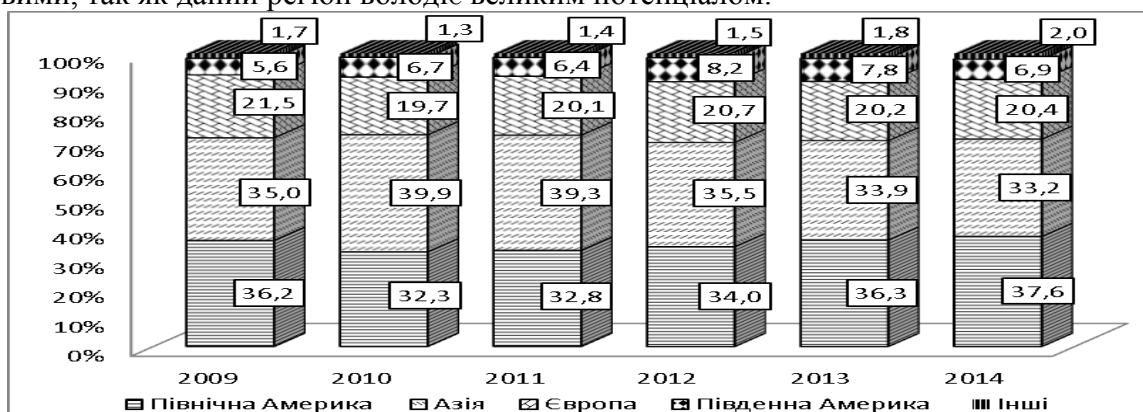

Рисунок 2 – Динаміка структури світової біржової торгівлі за географічними регіонами (2009-2014 рр.), %

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними [1]

Майже весь біржовий оборот на світовому товарному ринку (98%), забезпечується завдяки діяльності 50 бірж: 84% цього обороту припадає на біржі США, 8% – Великобританії, 6% – Японії і 2% – на товарні біржі інших країн. Обсяг світового біржового обороту оцінюється в 3,5-5,0 трлн дол. [2]. Значна частка укладання біржових угод здійснюється в 2 географічних регіонах (Північній Америці та Азії), що становить 70,8% світового обсягу торгівлі.

Список використаної літератури:

1. FuturesIndustryMagazine / Режим доступу: <https://fimag.fia.org>
2. Яворська В.О. Аналіз сучасного стану світового біржового ринку // Моніторинг біржового ринку. -2014. - № 6 (25). – С. 13-17

УДК 339.172

ФУНКЦІЇ ФОНДОВОЇ БІРЖІ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Козак Г.В., студентка

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Фондові біржі - це спеціалізовані установи, які створюють умови для постійно діючої централізованої торгівлі цінними паперами шляхом об'єднання попиту, пропозицій на них,

надання місця, системи і засобів як для первинного розміщення, так і для вторинного обігу цінних паперів. Вони мають працювати за єдиними правилами та за єдиною технологією електронного обігу цінних паперів, визначеними Національною фондовою біржею [1].

Першою функцією фондових бірж була функція впорядкування процесу біржової торгівлі цінними паперами. Фондові біржі стали перетворюватися в інститути, які регулюють порядок допуску цінних паперів до котирування на біржі, до участі в торгах, укладання та виконання угод [1].

В економічній літературі виділяють загальні функції фондових бірж і конкретні. Останні, як правило, визначають у статуті біржі, Положенні про функціонування фондових бірж, а також у Законах. До загальних функцій фондових бірж відносять [1]:

- визначення ринкової ціни (цінова) - це одна з найважливіших функцій біржі, оскільки ціни на цінні папери, що встановлюються на біржі, суттєво впливають на ціни інших активів, які є в обігу;

- прогнозу функцію - більше властива для спеціалізованих бірж, на яких здійснюється торгівля строковими контрактами, оскільки ціни на ринку строкових угод мають суттєвий вплив на формування поточних ринкових цін;

- організаційну - передбачає гарантування виконання умов біржових угод; розробку системи розрахунків за укладеними на біржі угодами; організацію біржових зборів для проведення гласних публічних торгів тощо;

- інформаційну - забезпечує учасників ринку оперативною та аналітичною інформацією про стан і тенденції розвитку фондового ринку;

- регулювальну - забезпечує встановлення правил торгівлі, здійснення біржового арбітражу, порядку вирішення спірних питань між учасниками, встановлення пріоритетів, органів контролю, управління та інші.

До конкретних функцій фондової біржі належать [1]:

- організація та проведення регулярних біржових торгів;

- організаційне, технологічне та технічне забезпечення проведення біржових торгів;

- установа процедури лістингу та делістингу, допуску до торгівлі на фондовій біржі;

- ведення переліку учасників торгів, цінних паперів та інших фінансових інструментів, унесених до біржового списку;

- здійснення діяльності з проведення клірингу та розрахунків за договорами щодо похідних (деривативів), які укладаються на організаторі торгівлі;

- відповідне реагування на виявлені порушення правил фондової біржі та законодавства про цінні папери;

- здійснення фінансового моніторингу згідно з вимогами законодавства;

- надання інформаційних послуг щодо організації торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами;

- оприлюднення інформації відповідно до законодавства України.

Всі вище вказані функції фондових бірж є важливими для забезпечення ефективної діяльності ринку цінних паперів, адже фондові біржі розглядаються основним інструментом організованого ринку цінних паперів в ринковій економіці.

Список використаної літератури:

1. Фондова біржа та біржові операції – Режим доступу:http://pidruchniki.com/11360401/finansi/fondova_birzha_birzhovi_operatsiyi

ОЦІНКА КОРПОРАТИВНИХ ЕМІТЕНТІВ МЕТОДАМИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Корицька В.С., студентка*
Шиндирук І.П., кандидат економічних наук, доцент

Національна економіка будь-якої країни опирається в першу чергу на розвиток корпоративного сектору (підприємства різних форм власності, розмірів, спеціалізації тощо). Від ефективності функціонування корпоративних підприємств, здатності ними реалізувати свій економічний потенціал залежить стан економічної кон'юнктури, рівень доходів і споживання домогосподарств, стан державних фінансів тощо.

Оцінка згаданого економічного потенціалу підприємств, ефективності його використання є важливою передумовою формування успішних стратегій і ефективного управління конкурентоспроможних підприємств. Базовим методом проведення оцінки є загальноприйняті економічні, фінансові методи аналізу діяльності підприємств корпоративного сектору - об'єднаних під одним терміном "Фундаментального аналізу". Фундаментальний аналіз підприємства полягає в оцінці економічного потенціалу емітента, спроможності його реалізації, визначенні впливу політичних, економічних і соціальних чинників. В основі фундаментального аналізу корпоративних підприємств є оцінка і аналіз таких показників як: його доходи і рентабельність, становище на ринку, конкурентоспроможність, фінансовий стан, інноваційність і т.д.

Такі показники як обсяг продаж, розмір і структура активів і пасивів компанії, частка ринку, індекси конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, операційна ефективність та інших показників вирішується завдання фундаментальної оцінки. Мета цієї оцінки визначити фінансово-економічну силу підприємства в поточному періоді і на перспективу. Існування організованого фондового ринку дозволяє цю мету перетворити в результати визначення цінності емітента - курс його цінних паперів і капіталізації.

В основі фінансово-економічної цінності підприємств лежить його корисність в першу чергу для власників, споживачів, кредиторів або інвесторів. Тому вартість компанії спирається на розрахунок норми прибутку на власний капітал та інші показники, що характеризують ефективність діяльності компанії, фінансові ризики, майнові позиції. Базою аналізу є вивчення балансів, звіту про фінансові результати підприємства та інші матеріали публіковані компанією або отриманих з інших доступних джерел. З іншого боку, вивчається практика управління компанією, склад керуючих органів, стратегія розвитку затверджена власниками, досвід і професіоналізм власників, топ-менеджменту. Аналізуються дані про стан справ у галузі, рівень ділової активності і стадій розвитку галузі, ринків куди компанія виходить як продавець чи покупець.

Фундаментальний аналіз розпочинається не з емітента акцій, а з середовища, в якому відбувається його діяльність, дозволяє подолати їх за допомогою використання системного підходу який охоплює три сфери.

1. Загальноекономічний аналіз: Становище економіки оцінюється з урахуванням наступних чинників: ВВП, зайнятості, інфляції, відсоткові ставки, валютного курсу тощо. Враховується фіскальна і монетарна політика уряду, вплив їх у фондовий ринок. Отже, визначається соціально-політичний й економічний клімат інвестиційної діяльності.

2. Галузевий аналіз: Передбачає вивчення ділового циклу економіки, його індикаторів, здійснення класифікації галузей стосовно рівню ділової активності і стадій розвитку, а також якісний аналіз розвитку галузі.

3. Аналіз стану та діяльності окремих емітентів: Оцінка емітентів включає: аналіз гніву й розвитку менеджменту, організаційні і комерційні умови роботи, аналіз фінансового стану компанії (підприємства), коефіцієнти, оцінка платоспроможності, оцінка фінансової стійкості — визначення ціни фірми.

Фундаментальний аналіз дає можливість зробити висновок - завищена чи занижена вартість даної корпорації проти реальної вартості активів, розміру поточних і майбутніх прибутків, перспективні розробки та резерви які можуть бути комерціалізовані тощо. За підсумками даються рекомендації доцільності купівлі і продажу, вивчаються ризики, оцінюються перспективи

УДК 339.172

РОЛЬ ТОВАРНИХ БІРЖ НА АГРАРНОМУ РИНКУ

Кривошея Я.О., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Важливими економічними інституціями, які здатні сприяти швидшій адаптації національного аграрного ринку до умов СОТ, разом з оптовими ринками та обслуговуючими кооперативами є товарні біржі. При ефективно діючому біржовому аграрному ринку роль держави зводиться до контрольної-наглядової функції. Вільне й прозоре ціноутворення на сільськогосподарську продукцію завдяки ефективно діючим біржовим інституціям є передумовою повноцінного функціонування агропромислового комплексу в умовах ринкової економіки та об'єктивного цінового моніторингу на сільськогосподарську продукцію [1].

Виходячи із основних напрямків державної і регіональної аграрної політики щодо створення адекватної інфраструктури аграрного ринку, яка має забезпечувати подальше формування організованого прозорого ринку, умов для стимулювання участі в ньому товаровиробників, підприємств агропромислового комплексу, інших суб'єктів ринку, до основних напрямків подальшого розвитку регіональної біржової торгівлі зерном слід віднести [1,2]:

- сприяння доступу на прозорий біржовий товарний ринок безпосередньо сільськогосподарських товаровиробників, підприємств агропромислового комплексу шляхом представлення їх інтересів через роботу на товарних біржах торгових домів, заготівельно-збутових кооперативів та інших брокерів на пільгових умовах для забезпечення торгівлі за реальними біржовими цінами та обмеження товарообмінних (бартерних) операцій;

- вдосконалення діяльності брокерських контор з метою забезпечення торгівлі зерном для подальшого його експорту, безпосередньо товаровиробниками-власниками продукції;

- максимальне використання елементів інфраструктури аграрного ринку, шляхом створення мережі торгових домів, збутових кооперативів, запровадженні прийнятних тарифів на послуги по зберіганню зерна на сертифікованих складах, які сприяють у формуванні великотоварних партій зерна;

- створення та розвиток товарними біржами власної інфраструктури для спрощення обслуговування клієнтів при укладенні угод купівлі-продажу, зокрема здійснення інформаційного забезпечення щодо цінової ситуації, кон'юнктури ринку, тарифів на перевезення, зберігання, види обслуговування тощо;

- сприяння у розширенні внутрішнього та зовнішнього ринків збуту продукції, ґрунтуючись на розширенні партнерських зв'язків з міжнародними компаніями та товарними біржами інших країн.

Функціонування біржового агроринку має базуватися на наступних принципах: прозорість; створення розвиненої інфраструктурної мережі; впровадження механізмів щодо забезпечення ефективного підвищення доходів учасників ринку; створення інформаційної біржової системи; недопущення несумлінної конкуренції; збільшення фінансових ресурсів, що спрямовуються на кредитування підприємств агропромислового комплексу за рахунок укладення форвардних біржових угод; здійснення контролю за прозорістю ринку[1,2].

Список використаної літератури:

1. Механізм біржової торгівлі продукцією АПК – елемент ринкової інфраструктури. / під ред. Шпичака О.М. – К.: 1995. – 86 с.
2. Солодкий М.О. Біржовий ринок /Солодкий М.О.- К.:Джерела М, 2001.- 336 с.

УДК 339.172:339.13.012

ФОНДОВІ ІНДЕКСИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Кройтор А.І., студент

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Фондовий ринок є особливою сферою ринкових відносин, де завдяки продажу цінних паперів здійснюється мобілізація фінансових ресурсів для задоволення потреб суб'єктів економічної діяльності. За умов наявності розвиненої інфраструктури, налагодженого інформаційного забезпечення всіх учасників – інвесторів, емітентів, посередників – фондовий ринок виступає потужним рушієм економічного розвитку будь-якої країни та України зокрема.

У зв'язку з циклічним розвитком і постійною мінливістю фондового ринку виникає необхідність систематичного дослідження стану його кон'юнктури. Це неможливо без використання великих масивів статистичної інформації, яка слугує основою для розрахунку узагальнюючих показників. Особливе місце серед них посідають індикатори ділової активності ринку цінних паперів – фондові індекси. Саме індекси є найбільш застосованими інструментами фінансового аналізу фондового ринку у світовій практиці, оскільки досить адекватно відбивають характер усіх форм коливання пропорцій попиту і пропозиції на цінні папери та використовуються інвесторами як джерело інформації для формування ефективної інвестиційної стратегії, корегування фінансової політики, прийняття економічно обґрунтованих рішень.

Біржовий фондовий індекс - показник, який визначає зведений курс групи лістингових цінних паперів, що котируються на фондовій біржі.

Більша половина фондових індексів належить до однієї з двох груп: капіталізовані і цінові індекси.

Капіталізовані індекси - це тип індексів, які вимірюють загальну капіталізацію підприємств, цінні папери яких використовуються для розрахунку індексу на конкретну дату. (Капіталізація - це добуток ринкової вартості цінних паперів і їх чисельності, що перебуває в обігу). До капіталізованих індексів належать індекси "Standard and Poors", зведений індекс Нью-Йоркської фондової біржі, індекси газети "Moscow News" тощо.

Цінові індекси вираховуються як середнє арифметичне вартості акцій компанії, що входять у базовий список індексу. До цінових індексів відносять індекс Доу-Джонса ("Dow-Jones"), індекс фондової біржі у м. Токіо (Японський індекс Nikkey-225), Американської фондової біржі - АМЕХ та ін.

Біржові індекси є цифровими статистичними показниками, що виражають (у відсотках) послідовні зміни певних явищ і уже понад сто років використовують для

інтегральної оцінки стану фінансового ринку. Інвесторів цікавить не лише динаміка цін на акції певної компанії, а й загальна тенденція всього ринку. Саме для цього практично всі біржі мають власні системи агрегатних індексів, які відображають рівень і динаміку цін на певний пакет акцій. Як правило, цей пакет складається з акцій компаній, що належать до різних галузей промисловості та фінансової сфери. При цьому акції мають входити до лістингу біржі, тобто внесені до переліку цінних паперів, що котируються на фондовій біржі.

Фондові індекси є досить популярним інструментом у біржовій торгівлі. На сучасних світових біржах операції з деривативами на фондові індекси займають понад 30% від загального обсягу торгів, що пояснюється популярністю даних інструментів серед інвесторів і свідчить про майбутнє за даним видом фінансового інструменту на світовому та вітчизняному фондовому ринку.

УДК 339.172

РОЗВИТОК БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Кудрявець Я., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Біржова торгівля в Україні пройшла тривалий еволюційний шлях розвитку і була започаткована відкриттям у 1796 р. Одеської товарної біржі та у 1834 р. – Кременчуцької. Основні етапи розвитку біржової торгівлі в Україні умовно поділені на [1,2,3]:

1. 1796-1860 рр. Відкриття першої товарної біржі (м. Одеса) і початок біржового руху. Торгівля здійснювалася невеликими партіями зернових.

2. 1861-1914 рр. Активізація біржової торгівлі у всіх центрах України, їх спеціалізація. Найбільший оборот мали Київська товарна біржа, яка спеціалізувалася на торгівлі цукром, Миколаївська – хлібна та Одеська – зернова.

3. 1914-1921 рр. Повне припинення діяльності.

4. 1921-1928 рр. Відродження біржової торгівлі в період НЕПу.

5. 1990р. Відродження біржової торгівлі. Третій “біржовий бум”, який відбувся в 1991 р. на теренах колишнього СРСР, викликав швидке зростання кількості структур, у назві яких було слово “біржа”.

6. 1992р. Припинення розвитку біржової торгівлі в зв'язку з прийняттям закону про оподаткування доходу від біржової діяльності.

7. 1995-1996 рр. Поворотний момент розвитку бірж в Україні. Активну участь у становленні біржових сировинних ринків бере уряд. Приймаються концепції розвитку біржових сільськогосподарських та фондових ринків, видаються Укази Президента України з проблем біржового будівництва.

8. 1997-до нашого часу. Зростання кількості бірж. Створення саморегулюючих організацій, спроби впровадження строкових контрактів.

На початку діяльності справжній біржовий товар не міг бути предметом торгів через його державне фондування. Яскравим підтвердженням сказаного є дискредитація Української аграрної біржі (м. Київ). Створювалася вона в 1995 р., коли тодішні керівники Мінсільпроду почали усвідомлювати необхідність механізму ринкового ціноутворення на сільськогосподарську сировину, передусім зерно, цукор, м'ясо тощо. Однак, всі зусилля біржовиків, що поступово впроваджували контракти спот і, особливо, форвард, були зведені восени 1996 р. нанівець, через блокування відвантаження у регіонах [1, 3].

Аналогічні тенденції тривають досі. Статистика свідчить про значне зростання кількості товарних бірж та їх низьку ефективність роботи.

Основну частину біржового обігу забезпечують 8 найбільших бірж. На цих біржах укладаються контракти як із традиційним біржовим товаром, так і з транспортними засобами, нерухомим майном тощо. Крім того, вони надають додаткові послуги для збору, обробки та поширення інформації, пов'язаної з кон'юктурою ринку, виконують рекламно-видавничу діяльність, аукціони з продажу об'єктів приватизації, сільськогосподарської продукції та промислових товарів, пропонують консультаційні, інформаційні і юридичні послуги [1].

Структура біржового обігу України беззаперечно підтверджує, що біржі в нашій країні практично виконують роль примітивного посередника. У зв'язку з цим, виникає потреба у кардинальних змінах напрямів розвитку сучасних товарних бірж, за умов використання світового досвіду.

Список використаної літератури:

1. Солодкий М. О. Біржовий ринок. - К.: Джерела М, 2001. - 336 с.
2. Сохацька О. М. Міжнародні ф'ючерсні ринки: теоретико-методологічні аспекти. - Тернопіль: Карт-бланш, 2002. - 454 с.
3. Шаповалов Є. А. Перспективи входження фінансового ринку України в світову систему торгівлі деривативами // Вісник НБУ. - 2001. - №4. - С. 58-60.

УДК 336.76 (477)

ФОНДОВІ БІРЖІ ТА ЇХ РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

Куракса Д.С., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

У розвинених країнах перерозподіл коштів на ринку цінних паперів здійснюється перш за все на фондових біржах. На сьогодні фондові біржі є символи ринкової економіки розвинутих країн, тобто зростає роль бірж як ринкового механізму. На сучасному етапі розвитку економіки України фондова біржа є основним організатором місцем залучення фінансових ресурсів для підприємств, корпорацій, держави. Роль фондової біржі як основного організатора торгівлі цінними паперами полягає в мобілізації вільних коштів через продаж цінних паперів, а головне тільки фондова біржа спроможна забезпечити високий рівень ліквідності вкладень в цінні папери та їх надійність.

Фондова біржа являє собою організаційно оформлений, постійно діючий

Ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами.

Фондова біржа нині є одним із регуляторів фінансового ринку. Основна роль біржі полягає в обслуговуванні потоків фінансових і позичкових капіталів:

нагромаджені і концентруванні капіталів, з одного боку, і кредитуванні і фінансуванні держави, і різноманітних господарських структур – з іншого. Роль фондової біржі в економіці країни визначається насамперед ступенем роздержавлення власності, а точніше, частки акціонерної власності у виробництві валового національного продукту. Крім того, роль біржі залежить від рівня розвитку ринку цінних паперів загалом.

На сучасному етапі розвитку біржової торгівлі в Україні існують, ще й ряд проблемних питань, а саме:

- ✓ відсутність єдиної налагодженої моделі діяльності фондових бірж;
- ✓ відсутність ефективної національної депозитарної системи;
- ✓ обмеженість фінансових інструментів, що використовується фінансовими посередниками та низький ступінь використання похідних цінних паперів;

✓ низький рівень інформованості населення про діяльність фондового ринку, що призводить до низької активності фізичних осіб на фондовій біржі, незважаючи на те, що вони є одним з головних інвесторів у розвинених країнах;

✓ високий ступінь тіньової економічної діяльності та політичного втручання.

Таким чином, модернізація біржової торгівлі в Україні потребує першочергове значення. Дана модернізація має бути спрямована на створення в Україні повноцінного регульованого ринку фінансових інструментів, здатного забезпечити ліквідність, прозорість та ефективність ринку, мінімальні системні ризики при укладанні та використанні договорів щодо фінансових інструментів.

Отже, можна стверджувати, що проблема забезпечення високого рівня розвитку фондових бірж України є особливо актуальною. Її вирішення потребує розроблення програм державної підтримки біржового ринку з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей. Основної даної програми повинно бути забезпечення інформаційної відкритості, прозорості та забезпеченості біржової діяльності.

Список використаної літератури:

1. Калинець К.С. Особливості розвитку та динаміка функціонування фондових бірж в Україні / К.С. Калинець // Регіональна економіка. – 2008. – с. 189 - 196.
2. Калинець К.С. Теоретичні аспекти визначення ефективності функціонування фондової біржі України / К.С. Калинець // Економіка і регіон. – 2009. – с. 195 – 199
3. Солодкий М.О. Фондові біржі та їх діяльність на біржовому ринку / М.О. Солодкий // Біржовий ринок. – 2010. – с. 453- 457.

УДК 336.7:630*7/.8

РОЛЬ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ У БІРЖЕВИХ РИНКАХ

Маслич О.В., студент*

Рябенко О.О., кандидат економічних наук, доцент

Для якісної оцінки становища ринку цінних паперів і кількісної оцінки його динаміки зручно використовувати індекси, які є індикаторами ринку і відображають макроекономічні процеси. Індекс визначають як індикатор стану ринку, як вимірювальний інструмент ринкової динаміки. Проте у вітчизняній літературі можна зустріти дещо інше трактування терміну «індекс».

Індекси є цифровими статистичними показниками, що виражають (у відсотках) послідовні зміни певних явищ і уже понад сто років використовують для інтегральної оцінки стану фінансового ринку. Інвесторів цікавить не лише динаміка цін на акції певної компанії, а й загальна тенденція всього ринку. Саме для цього практично всі біржі мають власні системи агрегатних індексів, які відображають рівень і динаміку цін на певний пакет акцій. Як правило, цей пакет складається з акцій компаній, що належать до різних галузей промисловості та фінансової сфери. При цьому акції мають входити до лістингу біржі, тобто бути внесені до переліку цінних паперів, що котируються на фондовій біржі.

Використання біржових індексів засновано на перевіреному багаторазово допущенні, що коливання цін на акції декількох десятків провідних компаній відповідають коливанням цін на всі інші акції, коливанням і змінам у попиті та пропозиції цінних паперів на фондовому ринку в цілому.

Найпопулярнішими індексами, якими користуються майже усі професійні учасники фондових ринків, торгуючи різноманітними фінансовими інструментами, це індекси S&P500 (індекс, який розраховується на базі 500-ста найбільших та найліквідніших американських

компаній), DowJonesInd., (індекс, який розраховується з «Голубих фішок» всіх видів промисловості окрім транспортних і комунальних послуг.)

При цьому постає питання, для кого розраховуються індекси? Найбільшими користувачами індексів як індикаторів розвитку фондового ринку є торговці цінними паперами, саме вони у своїй діяльності спрямовують усю увагу на їх технічний та фундаментальний аналіз з метою отримання інформації про стан ринку та можливість прибуткового здійснення комісійних та комерційних операцій.

Високі витрати, пов'язані з розрахунком та екстреної передачею значень індексів на великі відстані, наявність великих консультаційних агентств і бюро, що спеціалізуються безпосередньо на розробці та аналізі біржових індексів, широка різноманітність самих індексів свідчить про те, що біржові індекси займають важливе місце в системі фінансових індикаторів ринку цінних паперів.

Для того щоб вибраний індекс більш точно відображав певну ситуацію на ринку, необхідно правильно використовувати методику вибору того чи іншого індексу в залежності від результату, який ви бажаєте оцінити. При виборі самого індексу необхідно відповісти на такі запитання: - який фінансовий інструмент ви маєте намір аналізувати; - з якою перспективою ви його аналізуєте (довгострокова, короткострокова перспектива); - яким чином здійснюється вплив цього індексу на вибраний вами фінансовий інструмент.

Отже, можна сміливо стверджувати, що індекси є основними показниками «лакмусовими папірцями», завдяки яким можливо відслідковувати динаміку цін не тільки певних фондових ринків, а і економік цілих держав, а інколи навіть більше – економіки усього світу.

UDC: 339.172:339.13.012

FUNCTION OF COMMODITY EXCHANGES IN A MARKET ECONOMY

Mateichuk Y., bachelor*

Yavorska V., PhD, associate professor

The current stage of development of Ukraine characterized by the transition to a market economy, active formation of infrastructure of market economy. As part of this infrastructure is one of the main places owned exchange - commodity, stock, currency and others. The most massive development received commodity exchanges, which are organized commodity market, in which according to the rules place the sale of certain products.

According to the current legislation in Ukraine "Commodity Exchange is an organization that unites businesses and individuals engaged in industrial and commercial activity that has the purpose of service, installation stock prices, supply and demand, streamlining and facilitating trade and related trading him. "

The development of commodity exchanges due to a number of economic conditions that are most evident under conditions of free market economy. The most important of these conditions include:

1. Freedom of choice and of establishment. 2. The economic independence of economic entities, based on diversity of ownership.

3. Unlimited number of participants in entrepreneurial activity in the sphere of commodity production and trade. 4. Full awareness of each entity on the stock market and current economic conditions. 5. Mobility circulation of material, labor, financial and other resources. 6. Free choice of partners in the transaction. 7. Free pricing. Business entities should have the right to set prices for their products. 8. The openness of the economy of the state of external relations. Effectiveness of

commodity exchanges in a market economy is defined by the functions they perform. The main features of these are:

1. Providing high concentration of supply and demand in one place.
2. Regulation of wholesale trade based on market laws.
3. Formation of a new system of economic relations.
4. Implementation of skilled mediation between sellers and buyers of goods.
5. Formation of market prices, the most difficult to objectively reflect the supply and demand for goods.
6. Convergence of buyers and sellers in space and time.
7. Fight against monopoly in the commodity market.
8. Creation of conditions for the commercial and minimize financial risk.
9. Supply Lists of relevant product markets most valuable commercial information.

Along with the above basic functions, commodity exchanges and carry out a number of auxiliary functions, among which are the following:

- a) the standardization of the quality parameters of certain;
- b) standardization exchange contracts for the purchase and sale of goods;
- c) implementation of arbitration between the parties to stock exchange transaction
- d) acceleration and streamlining;
- d) providing various services to clients;

Exchange and its members pay the taxes, levies, fees and other mandatory payments, which form the incomes respective budgets.

A wide variety of commodity exchanges determine their high role in a market economy is the need to study and use the experience of international exchange trade in order to enhance exchange transactions and operations.

УДК 339.172

БОРГОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Мельниченко О.М., студент*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Фондовий ринок (Stock market) зародився в надрах ринку споживчих товарів. Перші операції з цінними паперами відбувалися на оптових ринках і товарних біржах.

Фондовий ринок (ринок цінних паперів) - сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів). В економічній літературі терміни "фондовий ринок" і "ринок цінних паперів" стали майже синонімами. Часто "фондовий ринок" розглядають як частину "ринку капіталів" або як "ринок фондових цінностей", "ринок позичкового капіталу".

Розглянемо основне питання статті про боргові цінні папери на фондовому ринку України.

Згідно Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" можна стверджувати, що боргові цінні папери - цінні папери, що посвідчують відносини позики і передбачають зобов'язання емітента або особи, яка видала неемісійний цінний папір, сплатити у визначений строк кошти, передати товари або надати послуги відповідно до зобов'язання.

До боргових цінних паперів відносяться: а) облігації підприємств; б) державні облігації України; в) облігації місцевих позик; г) казначейські зобов'язання України; г) ощадні (депозитні) сертифікати; д) векселі.

Нині на фондових біржах досить популярними інструментами є облігації різних типів та класифікаційних груп.

Облігація – це цінний папір, що засвідчує внесення інвестором коштів емітенту на визначений термін на умовах повернення та платності. За складом ціни розміщення облігації можуть бути відсотковими, цільовими, дисконтними.

Облігації є одним з найбільш давніх та популярних в світі інструментів залучення капіталу та інвестування на фіксований проміжок часу. Звернення до історії обігу різноманітних носіїв інформації про борг однієї особи перед іншою можна починати вже з часів існування імперії інків.

Незважаючи на достатньо значний за обсягом ринок (вартість ОВДП в обігу складає близько 12-15% ВВП), біржовий сегмент ДЦП (аналогічно до переважної більшості інших цінних паперів) суттєво вужчий за позабіржовий, хоча в останні роки на тлі світової фінансової кризи популярність ОВДП як біржового інструмента значно зросла.

Наразі розвиток біржового ринку облігацій визначається майже винятково динамікою первинного ринку, частка якого зросла з 1-2% у 2005-2007 рр. до понад 85% у 2011-2014 рр. - можна, звісно, позитивно ставитися до постійного збільшення обсягів залучення коштів емітентами облігацій, але зменшення обсягів вторинних біржових торгів облігаціями свідчить про суттєве скорочення ліквідності біржового обігу інструментів корпоративного боргу

Для виправлення становища вочевидь потрібні швидкі консолідовані та ефективні дії всієї професійної спільноти – починаючи від законодавців і закінчуючи рядовими учасниками ринку. Кінцевою метою має бути значне зростання рівня ліквідності, впровадження нових фінансових інструментів для інвесторів, і, як наслідок, підвищення рівня інвестиційної привабливості держави і приток коштів в економіку.

Список використаної літератури:

1. Закон України про цінні папери та фондовий ринок
2. С.М. Еш Фінансовий ринок(http://pidruchniki.com/11180526/finansii/fondoviy_rinok)
3. Концепція розвитку ринку емісійних боргових цінних паперів. Електронний ресурс:www.aust.com.ua/docs/%5Cnews/%5Cконцепция_07062012_финал.doc

УДК 339.172:339.13.012

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ БІРЖОВИХ ІНДЕКСІВ

Микитенко О.А., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Основною функцією, яку виконує ринок цінних паперів в економіці країни, є перерозподіл інвестиційних ресурсів та забезпечення грошовим капіталом потреб виробництва. Для виконання цієї функції має діяти розвинена інфраструктура фондового ринку, бути запроваджений широкий спектр інструментів та ефективні механізми взаємодії учасників ринку.

На сьогодні як на законодавчому, так і на організаційно-інституційному рівнях реалізована переважна більшість заходів, зазначених у відповідних нормативно-правових актах щодо розвитку фондового ринку України. Деякі заходи все ще очікують на реалізацію. Це такі, як запровадження вихідних інструментів на фондовому ринку; зосередження торгів цінними паперами на фондових біржах.

Нагальні проблеми, що існують на фондовому ринку України і заважають його подальшому розвитку – це низька ліквідність та капіталізація, масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій, низька частка біржового сегменту ринку,

обмежена кількість ліквідних та інвестиційно привабливих фінансових інструментів, висока фрагментарність біржової та депозитарної структури.

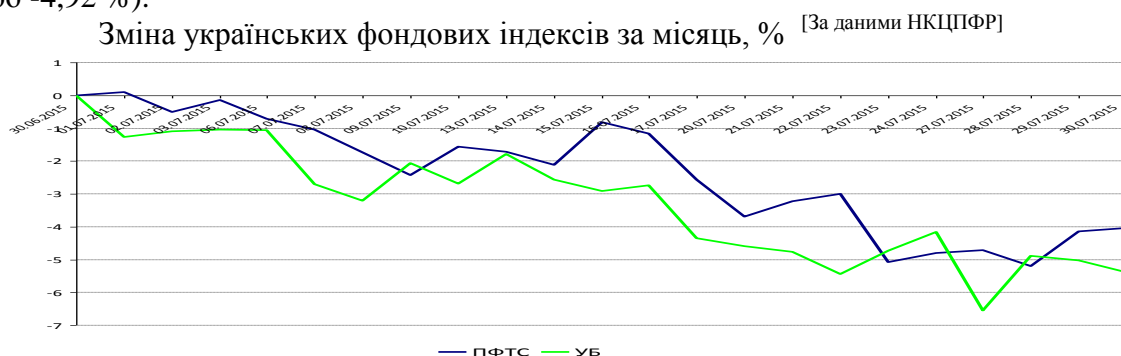
Фондовий індекс (англ.: index) - числове значення, яке в узагальненій формі виражає стан певної групи акцій.

Економічна роль фондових індексів полягає у чіткому баченні ситуації на фінансовому ринку і економіці країни в цілому. Вони дають змогу побачити навіть найменші падіння хіпід йоми в економіці країни, дають оцінки становища ринку цінних паперів і кількісної оцінки його динаміки .

Економічну ситуацію в Україні можна спостерігати за одним з провідних індексів ПАТ«Української Біржі» та індексу ПАТ«Фондова біржа ПФТС».У липні 2015 року на фондовому ринку України рух провідних індикаторів відбувався у «червоній» зоні по відношенню до кінця минулого періоду.

У середині 2015 року спостерігає таку ситуацію з індексом ПАТ «Фондова біржа ПФТС» становив 336,64пункту. Зміна по відношенню на кінець попереднього місяця склала -14,20 пункту (або -4,05 %).

Ситуація індексу ПАТ «Українська біржа» в середині 2015року була такою: індекс становив 975,72 пункту. Зміна по відношенню на кінець попереднього місяця склала -50,44 пункту (або -4,92 %).

Отже, можна зробити висновок, що на даний період життя країни її економічне становище не поліпшується. За складної ситуації на сході фондовий ринок України не являється привабливими для іноземного інвестора. За рахунок цього капіталізація лістингових компаній фондового ринку склала 192,77 млрд грн.

УДК 339.172.664.7

ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ ЗЕРНА

Охремчук О.В., студентка*

Солодкий М.О., кандидат економічних наук, професор

У сучасних умовах функціонування агропромислового комплексу країни важливим напрямком державної політики є розвиток організованого аграрного ринку та формування його інфраструктури. При цьому забезпечення виробництва матеріально-технічними ресурсами і сировиною, реалізація сільськогосподарської продукції та продовольства має ґрунтуватися на принципах прозорості та конкуренції.

Для забезпечення таких напрямків розвитку аграрного сектору економіки важлива роль відведена товарній біржі, як організатору ринкових взаємовідносин між учасниками аграрного ринку, що має позитивно вплинути на підвищення ефективності виробництва та

збуту сільськогосподарської продукції, в тому числі зерна та зміцнити авторитет держави на світовому ринку.

Основними умовами розвитку організованого ринку зерна є:

- вільний вибір напрямку діяльності;
- економічна самостійність суб'єктів ринку, що діють на основі різноманітності форм власності і господарювання;
- необмежена кількість учасників ринку;
- інформаційне забезпечення суб'єктів ринку стосовно поточної біржової та позабіржової кон'юнктури ринку зерна;
- мобільність ресурсного потенціалу.
- вільний вибір партнерів угод;
- вільне ціноутворення;
- відкритість для зовнішньоекономічної діяльності.[1]

Багатовіковий досвід функціонування біржової торгівлі підтвердив її ефективність у встановленні товарно-грошової рівноваги ринку, збалансуванні попиту і пропозиції, у використанні сучасних засобів інформатики та обчислювальної техніки, у формуванні товарного ринку (Рис. 1)

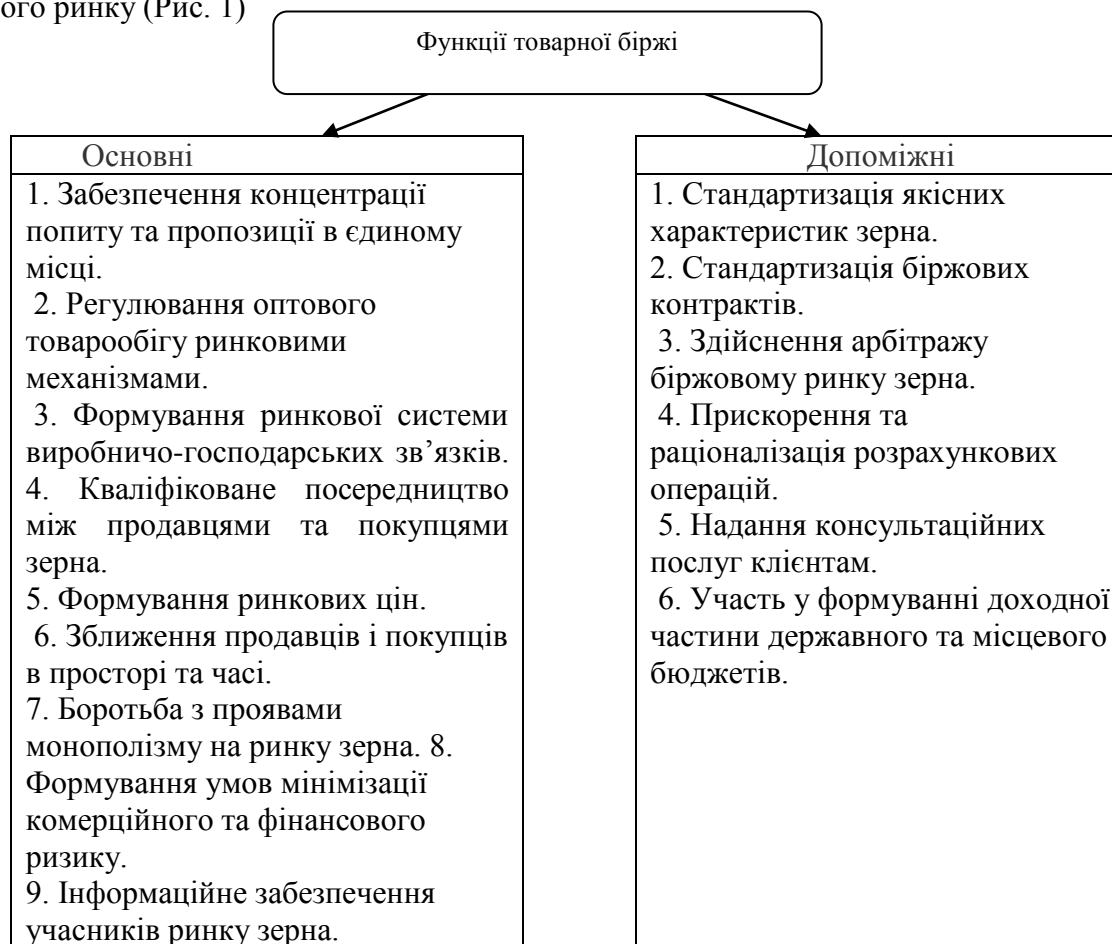

Рисунок 1 – Функції товарної біржі на ринку зерна[2]

У світовій практиці товарні біржі завдяки властивим їм функціям виконують важливу роль в економіці та є одним з регульованих каналів оптової торгівлі зерном. Все це особливо важливо для вітчизняних сільгоспвиробників, оскільки застосування біржового механізму на практиці дозволяє запобігти непередбачуваним ціновим коливанням, сприяє підвищенню прибутковості та рентабельності сільськогосподарського виробництва в цілому.

Список використаної літератури:

1. Біржова торгівля сільськогосподарською продукцією– К. : Національна асоціація бірж України, 2003. – 13 с.
2. Азізов С. П. Організація аграрного виробництва і бізнесу: Підручник / С. П. Азізов, / за ред. проф. С. П. Азізова, проф. П. Т. Саблука. – К. : ННЦІАС.\

УДК 336.7(477)

РОЗВИТОК ТОВАРНОГО БІРЖОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Потапенко М.Ю., студентка*

Хміль Н.В., кандидат економічних наук, асистент

Біржова торгівля є універсальним механізмом ринкової організації, масштабом використання якого можна вимірювати стан розвитку економіки країни. З здобуттям Україною незалежності та прийняттям відповідного нормативно-правового поля відбулася активізація біржової діяльності, в т.ч. і на товарному ринку. Проте, сучасні українські біржі так і не перетворилися на провідні центри ринкового обміну. Вчені [1, 2] вказують на необхідність структурної перебудови товарного біржового ринку, адже, значна частина вітчизняних бірж не відповідає світовим вимогам. Зокрема, особливістю товарного біржового ринку України є значна кількість зареєстрованих бірж (більше 550), яка значно перевищує таку у світі (за даними [1] їх близько 100).. Динаміка та загальне співвідношення різних видів товарних бірж в Україні зображена в табл. 1.

Таблиця 1 – Динаміка кількості товарних бірж в Україні (на початок року)

Види бірж	Роки								2015 р у % до 2000 р.
	2000		2005		2010		2015		
	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%	
Всього зареєстровано: з них:	339	100	439	100	510	100	555	100	163,7
універсальні	88	25,9	115	26,2	106	20,8	104	18,7	118,2
товарні, товарно-сировинні	146	43,1	244	55,6	341	66,9	391	70,5	267,8
агропромислові	28	8,3	30	6,8	25	4,9	24	4,3	85,7

Джерело: побудовано та розраховано автором на основі даних Державної служби статистики

Примітки: в 2015 р. кількість бірж вказана без урахування тимчасово окупованої території АРК та частини зони проведення АТО.

Дані таблиці вказують на те, що кількість бірж збільшується за аналізований період, в основному, за рахунок товарних та товарно-сировинних: їх кількість за останній рік збільшилася в 2, 7 разів в порівнянні з 2005 р. Проте, таке збільшення носить здебільшого формальний характер, адже, за даними [2, с. 250], третина бірж відсутня за місцезнаходження, більше 8% знаходиться на стадії припинення своєї діяльності, а переважна більшість – не веде свою основну діяльність як організатор біржової торгівлі для широкого кола клієнтів.

Що ж стосується структури укладених угод на біржах в розрізі видів товарів, то починаючи з 2005 року вона дещо змінилася – скоротився обсяг угод по сільськогосподарській продукції з 62% до 54%, по паливу – з 15% до 4%, натомість збільшився обсяг по продовольчих товарах – з 2,5% до 6,7%, лісу та лісоматеріалів – з 0,2% до 8%, нерухомості – з 5% до 9%. Крім того, більшість бірж торгують такими видами

біржових товарів, які не зустрічаються на жодній світовій біржі, наприклад, автомобілями, нерухомістю (у 2014 р у структурі укладених угод на біржах це 0,3% та 9% відповідно).

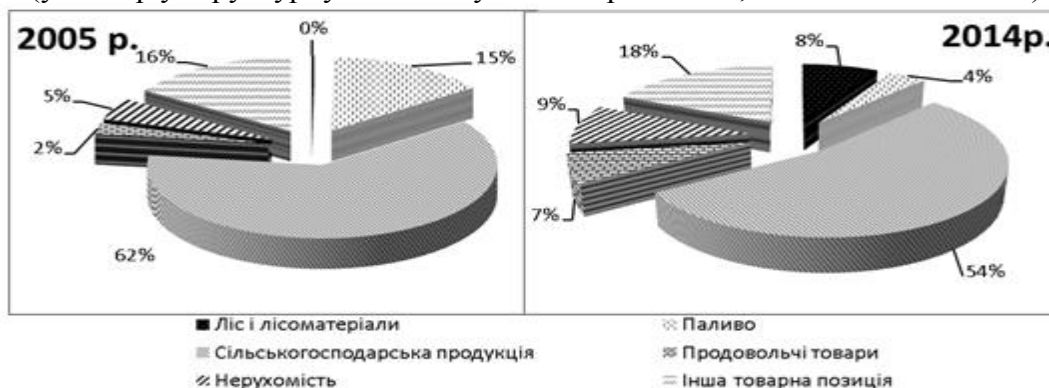

Рисунок 1– Структура укладених угод на біржах за видами товарів, %

Джерело: побудовано та розраховано автором на основі даних Державної служби статистики

Примітки: 1) діаграми розраховані без урахування фондових бірж та їх філій; 2) в 2014 р. дані наводяться без урахування тимчасово окупованої території АРК та частини зони проведення АТО.

Таким чином, товарний біржовий ринок в Україні, попри зростання кількості бірж, обсягу укладених угод та зацікавленості учасників ринку у товарній біржі, потребує нормативно-правового врегулювання, адже по ряду позицій біржовий ринок не відповідає світовим стандартам, а товарні біржі, як зазначає [1] переважно виконують роль аукціону з продажу товарів.

Список використаної літератури:

1. Яворська В.О., Кикла Ю.А. Розвиток біржового аграрного ринку // Науковий вісник НУБіП України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – № 181. – С. 369-373.
2. Томчук О.В. Сучасний стан, особливості функціонування та перспективи розвитку біржової діяльності в Україні // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – № 4 (81). – С. 247-260.

УДК 338.5:339.172

УПРАВЛІННЯ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Пошук П., студент*

Стасіневич С.А., кандидат економічних наук, доцент

Економічна сутність біржової торгівлі формується під впливом одного із основних законів ринку – закону попиту і пропозиції. У ринкових відносинах біржова торгівля відіграє одну з головних ролей при визначенні ціни. При цьому пріоритет належить біржам, де відбуваються торги з ф'ючерсними контрактами. Біржові торги за своєю природою є цивілізованим засобом обміну думками про можливу ціну того чи іншого товару або контракту. Це є механізм зближення цін пропозиції та попиту, пошук цінового компромісу й у кінцевому рахунку консенсусу щодо цінових позицій.

Більшість учасників використовують біржовий ринок з метою управління ризиками, у тому числі для забезпечення захисту від майбутніх коливань ціни. Такі операції називаються хеджуванням. Є дві групи учасників ринку, які вдаються до операцій з хеджування: перша – ті, які захищаються від підвищення ціни і зазвичай мають при цьому комерційний інтерес

через те, що є покупцями-користувачами базового активу і друга – ті, що захищаються від зниження ціни, до цієї групи зазвичай відносяться власників активу.

Управління ціновими ризиками на ф'ючерсному ринку реалізується за наступною схемою:

1. Моніторинг зовнішніх ризиків – визначення кількісних значень зовнішніх ризиків.
2. Управління системою гарантій – визначення розмірів гарантій таким чином, щоб забезпечити заданий (цільовий) ризик для знайдених раніше значень зовнішніх ризиків.
3. Моніторинг фактичних цінових ризиків – перевірка відповідності фактичних ризиків цільовим і вживання адекватних заходів у випадку виявлення невідповідності, у тому числі, корекція розмірів гарантій.

Слід зазначити, що для ф'ючерсів з грошовою формою розрахунків в доларах США і акцій стандартне відхилення екстремального компонента складає 10 %, а для опціонів стандартне відхилення екстремального компонента прибутковості дорівнює 20 %.

У результаті моніторингу динаміки цін визначаються так звані параметри маржування, що включають у себе параметри трикомпонентної суміші (стандартні відхилення й імовірності для кожного з трьох станів ринку), волатильності (стандартні відхилення) і кореляції досліджуваних інструментів. При визначенні параметрів маржування враховується також інформація зі спот-ринків і інша інформація, здатна вплинути на терміновий ринок, у тому числі фундаментальні фактори і думки експертів. Параметри маржування використовуються далі для обчислення ставок депозитної маржі.

Для захисту від ринкових ризиків, що виникають у результаті несприятливої зміни цін позицій, стягується депозитна маржа. Депозитна маржа використовується для покриття зобов'язань неспроможних клірингових членів.

Депозитна маржа покриває зобов'язання неспроможного клірингового члена лише в 99 % випадків. Для покриття 1 % випадків (ці випадки відповідають екстремально великим змінам котирувань) використовується гарантійний фонд. Гарантійний фонд біржі утвориться з внесків клірингових членів і резервного фонду самої біржі.

Основою хеджування є утримання позиції як на «готівковому» («фізичному») ринку, так і практично рівнозначної протилежної позиції на біржовому ринку. Така стратегія скорочує ризик, тому що готівкові й біржові ціни мають тенденцію змінюватись в одному напрямі і витрати на біржовому ринку компенсуються доходами на готівковому ринку, і навпаки. Хеджування виявляється успішним, коли більшість коливань цін позиції на готівковому ринку компенсується змінами позиції на біржовому ринку.

Основною проблемою функціонування вітчизняних бірж є відсутність у біржовому обігу класичних строкових інструментів регулювання ризику – ф'ючерсних контрактів та опціонів.

HEDGING OF PRICE RISKS IN THE AGRICULTURAL MARKET

Sidolaka I., bachelor*

Yavorska V., PhD, associate professor

Among all totality of risks at the agricultural market of the special importance acquires a management price risks, that in world practice comes true through hedging exchange instruments. Under hedging the operations of insurance of price risks are examined by means of trading in the contracts of the futures and options. Hedging is base on foresight of that with the change of cost of commodity at the real market will change and cost of contract of the futures on this commodity. Hedgers the participants of agricultural market, actions of that are base on such principles, are considered, as being at the market of cash commodity and personal interest in reduction of price risk.

Hedging envisages parallel realization of operations at the spot market, where the purchase and sale of agricultural produce, opening and closing of positions is on the futures or options on the same type of agricultural produce.

Strategy of hedging is general approach, idea, conception of management of assets and passive voices, maintenance of that is determined as limitation or minimization of risks.

Depending on positions at the spot market customers and sellers use different strategies of hedging:

– hedging a sale (short), when a participant sells the contracts of the futures and insures the risks related to the price decline in the future during the sale of agricultural produce at the spot market;

– hedging a purchase (long), when a participant buys the contracts of the futures and ensures risks against a price increase in the future at the purchase of agricultural produce at the spot market.

Hedging is used also for insurance of price risks at entering into forward contracts on a purchase and sale of agricultural produce, that envisage supplying with a commodity in the future at fixed price in the moment of conclusion of forwards. Forward contracts small what differ in from spot of contracts, that is why carry in itself the same risks, but they have one substantial difference - is distribution of all sum of contract on a few tranches, and also postponement of their payment.

World practice of exchange trade shows that most effectively to manage price risks for the participants of market it enters the highly liquid exchange market. A primary purpose of hedgers is additional not earnings on a price dynamics, but stabilizing of profitability and avoidance of price risks.

In hedging an important role is taken to the base that is determined as a difference of spot and futures-trading prices. As a rule, in a base represented: cost of storage of products, cost of transporting to the place marked in a contract, difference in quality between present products and descriptions after the contract of the futures.

Above-mentioned strategies of hedging, unfortunately, for today accessible to a very limit circle of the Ukrainian agrarian companies. But work in this direction is conducted very actively both from the side of participants of market of Ukraine and from the side of government and representatives of world well-known exchanges (CME Group and NYSE Liffe). These exchanges organize the conferences of acquainting character, to promote interest as possible greater amount of market operators to such mechanism of insurance of prices.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ В КРАЇНІ

Скиба Р.В., студент*

Солодкий М.О., кандидат економічних наук, професор

Цивілізований ринок в економіці цінних паперів є основним механізмом перерозподілу грошових накопичень. Останні два десятиліття минулого століття були позначені помітним розширенням фінансових ринків в розвинутих країнах і країнах, що розвиваються, а також їх появою, а точніше відтворенням, у країнах з перехідною економікою. Найдинамічнішим сегментом фінансового ринку став ринок цінних паперів[1, с. 134]. За останні 15 років оборот торгівлі акціями на біржах світу збільшився майже у 80 разів, а показник ліквідності ринку акцій на початку 90-х років минулого сторіччя склав менше 1%, а в останні роки збільшився до 125%.

Інтернаціоналізація фондового ринку означає, що національний капітал переходить межі країн, формується світовий ринок цінних паперів, по відношенню до якого національні ринки стають другорядними[2, с. 265]. Інвестор з будь-якої країни має можливість вкласти свої вільні кошти в цінні папери, які обертаються в інших країнах. В наслідок чого для деяких американських домогосподарств вже давно не дивно мати свій портфель цінних паперів, продавати і купувати через свого брокера.

За високих темпів економічного піднесення багатьох промислово розвинутих країнах світу традиційні джерела фінансування вже не повною мірою задовольняють потреби великих корпорацій і держав у капіталі. Тому вони не обмежуються послугами національних банківських систем і, покладаючись на свій кредитний рейтинг, залучають дешеві фінансові ресурси шляхом емісії цінних паперів. Зростання попиту з боку емітентів, збільшення пропозиції в результаті інтеграції національних ринків, конкуренція як наслідок відкритості та глобалізації економіки призводить до зменшення ролі банківського сектора як механізму перерозподілу фінансових ресурсів на національному та міжнародному рівнях і до одночасного посилення інвестиційної та позичкової діяльності на міжнародному ринку цінних паперів.

Введення обов'язкових аукціонних торгів на необроблену деревину для підприємств Державного агентства лісових ресурсів у 2007 році стало першим кроком до вдосконалення механізму реалізації необробленої деревини в Україні. Відкриті аукціони дозволяють установлювати ціни на основі попиту і пропозиції та збільшувати прибутки лісової галузі. Доступність та прозорість торгів дозволяють покупцям більш повно використовувати інформацію з приводу обсягів пропозиції на ринку, її товарної структури, конкурентного середовища тощо.

Проте існуюча система реалізації на аукціонах необробленої деревини в Україні є недосконалою. До основних недоліків аукціонів можна віднести невеликі обсяги реалізації порівняно з обсягами лісозаготівель, недостатню прозорість при формуванні стартової ціни, відсутність ефективної системи обміну інформацією для всіх учасників ринку, неефективність конкурентного середовища з-за обмеженості аукціонних торгів конкретними торговельними майданчиками, регіонами та часовими рамками. Крім того, оскільки механізм продажу деревини на аукціонах поширюється лише на частину постійних лісокористувачів у лісах державної власності, спостерігаються цінові диспропорції.

Альтернативним, і безумовно перспективним ринковим механізмом купівлі-продажу лісоматеріалів є біржові торги. Адже ця продукція підпадає під категорію біржового товару, який може бути стандартизований та згрупований в одній партії. За результатами біржових

торгів на товарній біржі укладаються та реєструються біржові угоди, виконання яких контролює і гарантує товарна біржа за допомогою інструментів біржової торгівлі.

Список використаної літератури:

1. Гаршина. О.К. Цінні папери: Навч. посіб. - К: Видавн. дім "Слово", 2004.- 204с
2. Мозговий О.М. Фондовий ринок: Навч.-метод. посіб. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2001.-303.

УДК 336.76

БІРЖОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХУВАННЯ ЦІНОВИХ РИЗИКІВ

Скопінська Ж.В., студентка*

Шиндирук І.П., кандидат економічних наук, доцент

В умовах ринкових відносин біржова торгівля розглядається, як найефективніший механізм запобігання дії ризиків, а дослідження процесів управління цінним ризиком, ціноутворення та функціонування біржового механізму в вітчизняній теорії і практиці відзначаються як недостатньо досліджені. Підприємницька діяльність пов'язана з ризиками, імовірність яких розглядається з двох точок зору: впливу на можливість отримання прибутку та страхування підприємницької діяльності. Під час правильного оцінювання ступеня впливу ризику - підприємницька діяльність суб'єктів ринку наближається до стабілізації або зростання. Об'єктивна необхідність застосування прогресивних ринкових засобів торгівлі, які дозволяють управляти ризиком, покращання умов та постійне удосконалення правового підґрунтя діяльності бірж свідчать про актуальність даного дослідження.

Пропонуємо виділити дві ознаки: за можливістю хеджування і за можливістю страхування (ризиків, що страхуються і ризиків, що не страхуються), оскільки хеджування — це біржовий механізм страхування цінних ризиків, складовою частиною якого є ф'ючерсна операція. Але існує потреба в угодах з реальним товаром страхувати вантажі, товарні запаси й ін. Такі ризики передаються за умовами страхового договору (поліса) страховим компаніям. При цьому, не страхується прибуток торговця й ін.

Залежно від виду біржової операції варто виділяти ризики, пов'язані зі здійсненням спотових, форвардних, ф'ючерсних і опціонних угод. Форвардній угоді властиві усі види комерційного ризику: виробничі, торгові, фінансові. Серед них основне місце належить ризику, пов'язаному з постачанням та реалізацією товару; ризику, що виникає при транспортуванні; ризику, пов'язаному з платоспроможністю контрагента за угодою; змінами валютного курсу. Успіх ф'ючерсної угоди залежить від правильного прогнозування ціни. Ринковий ризик — це ризик, пов'язаний з коливаннями цін на всьому біржовому ринку. Оскільки розрахунково-кліринговий процес займає визначений час, тому існує імовірність нанесення збитків через зміну цін. Кредитний ризик — це ризик несвоєчасності розрахунків у одній з ланок всього ланцюжка процесу клірингу та розрахунків (менше між брокерами-посередниками, тому що існують гарантовані системи платежів, що припускають обмін варіанта на платіжний документ). Операційний ризик — ризик втрат, що має місце у зв'язку з функціонуванням біржових комп'ютерних систем і систем зв'язку, комп'ютерним шахрайством, низькою якістю роботи технічного персоналу. Обираючи одну з опціонних стратегій, спекулянти, продавці та покупці товару мінімізують цінний ризик. При цьому, для власника (покупця) опціону максимальний ризик прогнозований. Він обмежений розміром сплаченої премії. Для передплатника (продавця) опціону ризик заздалегідь не визначений, але він завжди зменшується на розмір отриманої премії. Ф'ючерсні угоди дозволяють страхувати (хеджувати) цінні ризики виробників товарів, пов'язані зі

збереженням запасів товарів, напівфабрикатів, з майбутньою продукцією, майбутніми закупівлями, з контрактами на продаж з фіксованою ціною.

Діапазон факторів впливу на рівень цінового ризику є багатомірним. Можливість оцінки всіх факторів є обмеженою, тому проводять оцінку ступеню їх впливу на біржову ціну з використанням спеціальних видів аналізу, що використовуються в біржовій науці, а саме фундаментального та технічного аналізу.

Список використаної літератури:

1. Каменева Н.Г. Организация биржевой торговли: учебник для вузов. -М. :Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. - 303 с.

2. Лактіонова О.В. Економічний механізм біржової торгівлі в управлінні ціновим ризиком. - Х., 2001. - 17 с. - укр.

УДК 338.242.4:339.172

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Федощук В., студент*

Стасіневич С.А., кандидат економічних наук, доцент

Система державного регулювання фондового ринку є важливим критерієм оцінки інвесторами інвестиційного середовища країни. З огляду на це створення ефективного правового механізму захисту прав інвесторів є невід'ємною умовою подальшого розвитку фондового ринку.

Запровадження сучасних інструментів, що застосовуються світом у сфері інформаційних технологій, дозволили протягом останніх років скористатись їх ефективністю не лише регулятору фондового ринку, а й інфраструктурним установам та пересічним учасникам фондового ринку.

Існує проблема недостатності рівня та якості взаємодії регуляторів фінансового ринку України. Для вирішення цього питання необхідним є утворення консультативно-дорадчого органу з представників регуляторних органів фінансового сектору з метою забезпечення макроруденційного нагляду за фінансовими установами і відстеження системних фінансових ризиків, узгодження і формування єдиної державної фінансової політики, забезпечення регулярних комунікацій між державними органами, що забезпечують формування та реалізують державну фінансову політику, а також здійснюють підготовку пропозицій щодо її формування.

Однією з нагальних проблем є неможливість, при існуючому порядку розгляду справ про правопорушення на ринку цінних паперів, забезпечити оперативне, швидке реагування регулятора на учасників ринку, які порушують вимоги законодавства, наслідком чого є неможливість забезпечення на належному рівні захист прав інвесторів в цінні папери.

Незначною залишається інтеграція національного фондового ринку до міжнародних ринків капіталу. Безпосередньому виходу українських емітентів на міжнародні ринки капіталу, а також активній участі іноземних інвесторів у національному ринку заважає низка правових, ринкових та технологічних складнощів.

Дуже важливим для подальшого розвитку вітчизняного фондового ринку є усунення перепон для його інтеграції до міжнародних ринків та спрощення процесу інвестування нерезидентами.

Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку спільно з Міністерством фінансів, МЕРТ, НБУ, а також ЄБРР, МВФ та USAID в якості радників завершує розробку

пакету законопроектів щодо врегулювання ринку деривативів, товарного біржового ринку та інших регульованих ринків.

Законопроектами буде врахована передова міжнародна практика, в тому числі останні законодавчі зміни в Європейському Союзі, рекомендації Міжнародної асоціації свопів та деривативів (ISDA), Директиви Євросоюзу про ринки фінансових інструментів (MiFID II) та Регламент про ринки фінансових інструментів (MiFIR), а також Регламент про позабіржові похідні інструменти, центральних контрагентів і торгівлі репозитарії (EMIR).

Уніфікуються підходи до регулювання біржових торгів цінними паперами, деривативами та іншими активами шляхом запровадження концепції оператора ринку та відповідних регульованих ринків, які обслуговуються таким оператором.

Реалізація запропонованих законодавчих змін дозволить в майбутньому отримати прозорі ціни на будь-який актив для усіх учасників ринку; держава отримає репрезентативні біржові цінові індикатори; покращиться управління цінними ризиками; знизяться ризики невиконання угод контрагентами; єдина інфраструктура та уніфіковані підходи стимулюватимуть інвестиції та економічний розвиток.

Запровадження міжнародних стандартів на товарному біржовому ринку є важливою передумовою розвитку деривативів. Адже розвиток ринку деривативів матиме велике значення як для фондового ринку, так і для економіки в цілому.

УДК 339.172

ФОНДОВІ БІРЖІ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Хонда К.В., студентка*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний біржовий ринок – це організована форма ринку, який пройшов багатівіковий еволюційний шлях розвитку від елементарного базару до електронного Інтернет-трейдингу інструментами фінансової інженерії.

Фондова біржа є одним із суб'єктів фондового ринку і представляє собою основний елемент організованого ринку цінних паперів. Фондовий ринок виник у зв'язку з необхідністю у залученні додаткових коштів для фінансування розвитку економіки. В якості товару на цьому ринку виступають такі цінні папери, як акції, облігації і т.п., а як ціни цих товарів - біржові курси на них.

Фондові біржі - це спеціалізовані установи, які створюють умови для постійно діючої централізованої торгівлі цінними паперами шляхом об'єднання попиту, пропозицій на них, надання місця, системи і засобів як для первинного розміщення, так і для вторинного обігу цінних паперів. Вони мають працювати за єдиними правилами та за єдиною технологією електронного обігу цінних паперів, визначеними Національною фондовою біржею.

Роль фондової біржі у розвитку ринкової економіки полягає в тому, що її діяльність сприяє залученню на певних умовах і на певний строк тимчасово вільних грошових коштів шляхом випуску та продажу акцій, облігацій і їх спрямування на започаткування підприємств, їх технічне оновлення, переорієнтацію на випуск продукції, яка має найвищий попит. Фондова біржа може сприяти переливу капіталу з однієї галузі в іншу. Завдяки державному регулюванню цих процесів він може спрямовуватись у ті соціально важливі сфери, які найбільше його потребують.

Фондова біржа віддзеркалює стан ділової активності держави та безпосередньо сприяє залученню додаткових інвестиційних коштів в найбільш ринкове привабливі галузі економіки та здійснює розподіл і перерозподіл фінансового капіталу.

Фондовий ринок в Україні ще недостатньо розвинутий. Основні торги цінними паперами (акції, облігації, векселя, опціони та інші) здійснюються на первинному ринку.

Фондова біржа сприяє встановленню єдиної ціни на цінні папери, оскільки їхня вартість визначається ринковим шляхом у процесі торгів. Це дає можливість протидіяти спекуляціям цінними паперами внаслідок створення їхнього штучного курсу в різних регіонах, а також унеможливує продаж фіктивних паперів.

Отже, в останні роки український фондовий ринок цінних паперів демонструє суперечливу динаміку розвитку: із однієї сторони спостерігається збільшення загальних обсягів торгівлі цінними паперами, що використовуються на фондовому ринку; а із іншої - зростається емісійна діяльність, зокрема щодо облігацій підприємств та випуску акцій.

Для активізації роботи фондових бірж необхідні певні зміни в законодавчій базі, яка регулює роботу фондового ринку. Над її формуванням працюють фахівці Державного комітету з цінних паперів та фондового ринку при Міністерстві Фінансів.

Проте і на сьогоднішній день фондові біржі України динамічно розвиваються і нарощують свій потенціал. Саме через фондові біржі в майбутньому будуть інвестуватись значні кошти в економіку України, а її громадяни зможуть стати повноцінними власниками потужних прибуткових підприємств, як це має місце в ринково розвинених країнах.

Список використаної літератури:

1. Фондова біржа та біржові операції. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11360401/finansii/fondova_birzha_birzhovi_operatsiyi

УДК 339.172:339.13.012

ДЕРИВАТИВИ В РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО РИНКУ

Чеканський Є.А., студент*

Яворська В.О., кандидат економічних наук, доцент

Пізнання ринку як економічної категорії неможливо без глибокого аналізу його структури, тобто елементів з яких він складається і які знаходяться у постійному взаємозв'язку і взаємозалежності. Так, фінансовий ринок виражає економічні відносини між його учасниками при формуванні попиту і пропозиції з приводу реалізації фінансових активів. Економічні відносини та взаємозв'язки, які виникають на фінансовому ринку визначаються об'єктивними економічними законами, фінансовою політикою держави та реальною потребою економіки у фінансових ресурсах. На фінансовому ринку діють закони попиту і пропозиції, граничної корисності, конкуренції, що зумовлюють реальні можливості функціонування всіх економічних суб'єктів відповідно до умов ринкової економіки. У більшості розвинених країн оптимальна структура національних фінансових ринків визначається за терміном реалізації майнових прав (боргових зобов'язань) і за групою фінансових активів (видом фінансових інструментів) серед них фінансові деривативи [1].

Історично поява перших аналогів інструментів, які носять поняття «деривативу», припадає на XVII ст., тоді як сам термін «дериватив» з'явився досить недавно. Можна з упевненістю констатувати, що широко відомий нині термін «дериватив» понад двадцять років тому не мав широкого практичного застосування. Біржові угоди, які нині належать до цього поняття, уперше почали функціонувати як інструменти «страхового» або «ризикового управління» декілька століть тому. З огляду на це, термін «дериватив» у дійсності було введено у використання в середині 80-х років минулого століття [3].

Починаючи з другої половини XIX ст., із появою нових видів біржових інструментів – деривативів, трансформувється призначення біржового ринку перетворюючи його в центр ціноутворення і страхування ризиків.

Дериватив (derivative) - стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на

визначених ним умовах у майбутньому. Стандартна (типова) форма деривативів та порядок їх випуску та обігу встановлюються законодавством [2].

Одним із різновидів деривативів є фінансові деривативи до яких відносять: валютні, фондові, кредитні, процент, страхові, фіскальні, погодні.

З фінансовими деривативами пов'язані два традиційних соціальних блага. По-перше, фінансові похідні інструменти корисні з точки зору управління ризиком. По-друге, укладення угод з фінансовими деривативами призводить до встановлення цін, які може спостерігати і оцінювати все суспільство, а це дає інформацію особам, які ведуть спостереження за ринком, стосовно реальної вартості певних активів, а також напрями майбутнього розвитку економіки. Таким чином, ринки операцій з фінансовими деривативами представляють собою не тільки місце для ризикованою спекулятивної гри, як здається деяким. Хоча укладення угод з фінансовими деривативами дійсно дає величезні можливості для спекулятивної гри, ці ринки приносять реальну користь і всьому суспільству.

Список використаної літератури:

1. Андреева Г.І. Похідні цінні папери: сутність, поняття й визначення /Г.І. Андреева// Ефективна економіка. – № 12, 2010 – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=418>

2. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. / М.О. Солодкий. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 565 с.

3. Яворська В.О., Андросович Т.Ю. Деривативи в розвитку біржового ринку / В.О. Яворська, Т.Ю. Андросович // Фінанси. Гроші. Кредит. – 2013. - №2. – с.107 – 112

УДК 339.172:631.1(477)

АГРАРНА БІРЖА: РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ

Чубовська О.С., студентка*

Хміль Н.В., кандидат економічних наук, асистент

З метою створення організованого аграрного ринку та підвищення ефективності його функціонування і регулювання, держава вирішила прийняти активну участь у організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, створивши, згідно із Законом України «Про товарну біржу» в 2005р. Аграрну біржу. Вона підпадає під регулювання норм Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», і Господарського кодексу України та «надає послуги суб'єктам господарювання з укладення біржових договорів (контрактів) щодо сільськогосподарської продукції, товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція, іпотечних сертифікатів та іпотечних закладних, а також з проведення розрахунково-клірингової діяльності за ними» (Закон України № 1877-IV ст.2).

Предметом діяльності Аграрної біржі є [1]:

- організація біржових торгів товарами, товарними деривативами, іпотечними сертифікатами та іпотечними закладними, створення розрахунково-клірингових систем для обслуговування укладених біржових договорів;

- формування ринкової ціни на сільськогосподарську продукцію (пов'язані з нею послуги) та інші біржові товари;

- дослідження кон'юнктури організованого аграрного ринку;

- надання послуг, необхідних для проведення Аграрним фондом аграрних інтервенцій з метою підтримання рівня *min* або недопущення перевищення рівня *max* закупівельних цін об'єктів державного цінового регулювання;

- організація біржових торгів з придбання та продажу об'єктів державного цінового регулювання для потреб державного продовольчого резерву;

- надання консультацій щодо розрахунково-клірингової діяльності;

- створення програмного забезпечення з питань біржової діяльності;
- надання послуг з поширення інформації про результати біржових торгів
- виконання рішень Аграрного фонду про запровадження режиму адміністративного регулювання ціни окремого об'єкта державного цінового регулювання у випадках, передбачених законом;

- провадження діяльності у сфері інформатизації, навчання та підвищення кваліфікації біржових брокерів (дилерів) та працівників Біржі;

- випуск інформаційних видань з питань біржової діяльності.

Що стосується діяльності Аграрної біржі, то з 2007 р. загальний обсяг укладених угод зріс майже в 17 разів і досягнув 3310 од., що у вартісному виразі склало 11701,4 млн грн (табл. 1). Обсяг укладених угод на Аграрній біржі в I кв. 2015 р. склав 3,34 млрд. грн.

Таблиця 1 – Динаміка обсягів та вартості укладених угод на Аграрній біржі

Показники	Роки					2013 р. у % до 2007 р.
	2007	2008	2009	2012	2013	
Вартість укладених угод, млн. грн	400,5	7431,5	5187,4	100637,9	11701,4	2921,7
Загальний обсяг укладених угод, од.	1999	2295	3086	13801	3310	165,6
у т.ч. обсяг укладених угод для Аграрного фонду, од.	1695	2195	2143	3099,7	2483	146,5
обсяг укладених угод для Аграрного фонду, %	84,8	95,6	69,4	22,5	75,0	-9,8 п.п.

Джерело: розраховано на основі [2, С. 147]

Аграрна біржа, в основному, здійснює укладення контрактів за заявками Аграрного фонду (75-95 %), за винятком 2012 р., де питома вага цих контрактів становила лише 22,5%, забезпечуючи таким чином участь держави в регулюванні ціноутворення на аграрному ринку.

Роль Аграрної біржі в Україні досить значна: вона покликана підвищувати рівень продовольчої безпеки країни, збалансовувати попит і пропозицію через відкриту купівлю і продаж, упорядковувати та уніфікувати ринок товарних і сировинних ресурсів, стимулювати розвиток аграрного ринку.

Список використаної літератури:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення аграрної біржі» від 26 грудня 2005 р. № 1285
2. Солодкий М.О., Яворська В.О., Андросович Т.Ю. Розвиток біржового аграрного ринку: монографія. – К.: ЦП КОМПРИНТ, 2014. – 341 с.

УДК 339.172

РОЗВИТОК РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

Шевчук І.М., студент*

Яворська В.О., кандидате економічних наук, доцент

Отримання прибутку завжди ставиться в залежність від ризику. Ризик і прибуток являють собою дві взаємопов'язані і взаємообумовлені фінансові категорії [1].

Ризик – це імовірність несприятливого результату. На міру і величину ризику можна впливати через фінансовий механізм. Такий вплив здійснюється за допомогою прийомів фінансового менеджменту і особливої стратегії. У сукупності стратегія і прийоми утворюють своєрідний механізм управління ризиком, або ризик-менеджмент[2].

Ризик - менеджмент – це система управління ризиком, яка містить стратегію, політику, сукупність методів і прийомів управління ризиком, традиції і правила поведінки суб'єктів управління [2].

В основі ризик-менеджменту лежать цілеспрямований пошук і організація роботи по зниженню міри ризику, мистецтво отримання і збільшення доходу. Кінцева мета ризик-менеджменту полягає в отриманні найбільшого прибутку при прийнятному співвідношенні прибутку і ризику [1,2].

Ризик-менеджмент включає в себе стратегію і тактику управління [3].

Під стратегією управління розуміються напрям і спосіб використання коштів для досягнення поставленої мети.

Тактика – це конкретні методи і прийоми для досягнення поставленої мети в конкретних умовах. Задачею тактики управління є вибір оптимального рішення і найбільш прийнятних в даній ситуації методів і прийомів управління.

Основні способи протидії ризику:

Ігнорування ризику – це означає, що особа, яка приймає рішення не приймає яких-небудь дій відносно можливого ризику.

Хеджування – це засіб зменшення ризику шляхом укладання протилежної угоди. Форма страхування вартості товару або прибутку, валютного ризику при здійсненні ф'ючерних угод у банківській, страховій, біржовій та комерційній практиці [1].

Передача ризику – це означає, що особа, яка приймає рішення не бажає нести ризик і готова на певних умовах передати його іншій особі [2].

З метою зменшення ризиків інвестування необхідно враховувати різноманітні фактори, найважливішими з яких є прибутковість, оподаткування, термін фінансових вкладень. Принцип рівності прибутковості припускає, що прибутковість від різних варіантів інвестування має бути однаковою. Інакше почнеться активне скуповування більш дохідних активів, а разом з тим приплив капіталів в одні галузі на шкоду іншим [2,3].

Порівняння варіантів інвестування повинне здійснюватися оцінкою саме прибутковості, а не абсолютного розміру доходу. Треба аналізувати рентабельність інвестованого капіталу, тобто співвідношення доходів і витрат, оскільки один і той самий дохід може бути отриманий при різних витратах інвестора [2,3].

Таким чином, ризик-менеджмент є важливою складовою успішного функціонування суб'єктів ринкової економіки і потребує значної уваги і зусиль для ефективного застосування його інструментів і методів.

Список використаної літератури:

1. http://www.ufin.com.ua/analit_mat/rzp/011.htm
2. <http://ua-referat.com>
3. Ковалев В.В. Финансовый менеджмент: теория и практика. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007.-1024 с.

UDC: 339.172

FUNCTIONS OF DERIVATIVES IN THE MARKET ECONOMY

Shovt J., bachelor*

Yavorska V., PhD, associate professor

The main driving force of progress, without which there can be no development, including mechanisms of market economy, is innovation. The development of the financial market also falls under this General rule, and innovation among financial instruments derivative financial instruments or derivatives. One of the most popular ways to invest, in modern developed financial markets, which not only pursues the objective of making profits, but also the insurance capital - is

the use of the derivatives. Goods hard to get, countless, and the price of ignorance in the derivatives is relatively high.

Financial instruments or derivatives are financial contracts, or financial instruments derived from other financial instruments, which are called underlying instruments. The basis of such financial instrument (contract) can be assets (commodities, stocks, residential mortgage, real estate, bonds, loans), indexes (interest rates, exchange rates, stock indices, consumer price indices) or other conditions. Credit derivatives are derived from loans, bonds or other forms of credit.[1]

The feature of derivative securities (derivatives) is that their investment return depends on the financial instruments from which they originate, i.e. their turnover is associated with the turnover of the underlying financial assets.[2]

The main functions of the derivatives are to hedge possible future price changes for goods and intangible assets (such as equity indices or the value of the loan). The essence of derivative financial instruments in a market economy, most fully revealed in the functions it performs. Defining a generic function of the international derivatives market - the further development and improvement of the use of capital in its fictitious form, is not operating directly in the production process and non-loan capital (the loan). Applied function derivatives in a market economy is the management of financial risks. Protection from the risks of the underlying financial assets that underlies the establishment and operation of derivatives, dialectically led to increased risk in their use. Another function of the applied derivatives in a market economy - the implementation of them through arbitrage and speculative operations. Since derivative financial instruments designed to offset the possibility of opposite commitments, they are not just traditional futures contracts but also special arrangements of trading and settlement. However, their names they receive from the term of the contract.

Based on all the above, we can draw the following generalizations. The role of the derivatives market in a market economy based on the implementation of two main functions. The first is the redistribution of risks between subjects of managing (hedging operations), the second is the redistribution of income between market participants futures (speculation).

References:

1. Kosolapov A. G. Financial incentives market transformation in Ukraine - K.: Knowledge, 2000.
2. With L. A. Financial derivatives: analytical and accounting aspects. — K.: KNEU, 2001. — P. 113-178.
3. Tax code of Ukraine from 02.12.2010 № 2755-vi [Electronic resource] // Information portal of BP [Electronic resource].

УДК 336.764.2:339.172

КОНЦЕПЦІЯ БАЗИСУ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ФАКТОРУ У ПРОЦЕСІ ХЕДЖУВАННЯ

Яновська А.О., студентка*

Стасіневич С.А., кандидат економічних наук, доцент

Поняття базису чи базисного ризику є невід'ємною частиною у біржовій торгівлі, оскільки воно служить індикатором руху ціни. Усвідомлення механізмів функціонування базису допомагає краще зрозуміти основи ринку біржових операцій та уможливорює сприятливе страхування з мінімальними ризиками.

Розглянемо на графіку видозміну базису на прикладі кукурудзи. Кукурудза посідає 1-е місце за темпами виробництва у світі. Починаючи з 2010 року її виробництво в Україні набрало обертів та за 5 років збільшилося в 3 рази. В 2015/16 маркетинговому році (МР) Україна може зайняти 3-є місце в світі щодо експорту, а це орієнтовно 14% світового обсягу

торгівлі (згідно з даними USDA). Крім того, вона є орієнтиром розвитку ціни для інших зернових. Завдяки недавнім змінам, можна прослідкувати більш тісну кореляцію українського ринку кукурудзи та американського в Чикаго. Так, базис з поставкою СРТ Одеса на 80% корелює з чикагським СВОТ за 6-місячною перспективою.

В Україні найбільшого розповсюдження набула наступна формула визначення базису: $\text{Базис\$} = \text{СРТ\$ Одеса (наявна ціна)} - \text{СВОТ\$ (ф'ючерсна ціна з найближчою поставкою)}$. Отже, під базисом розуміють різницю між фізичною (спотовою) та ф'ючерсною цінами.

Базисний ризик доцільно розглядати в межах одного та між маркетинговими періодами. Коли внутрішня наявна ціна на кукурудзу перевищила ф'ючерсну, як у 2013/14 МР, базис виявився позитивним, що являється вигідним для українських виробників. Та навпаки, у випадку, коли ф'ючерсна ціна переважає над фізичною, базис відображається у площині від'ємних значень (рис.).

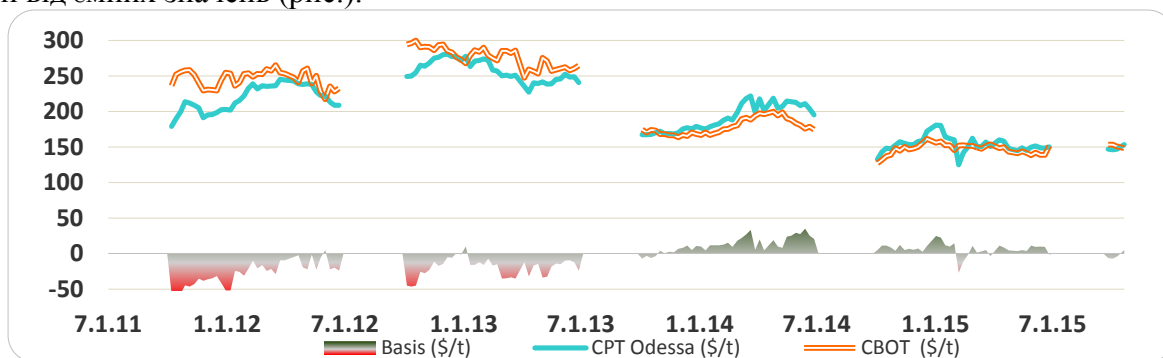

Рисунок Динаміка цін на кукурудзу СРТ Одеса, СВОТ та базису по 6-місячних періодах (\$/т)

Розглядаючи базис між періодами, коли спостерігається найбільша волатильність, важливо зазначити про роль Європейського Союзу (ЄС), оскільки саме він є найбільшим імпортером української кукурудзи та відповідно найважливішим фактором впливу на базис (табл.).

У сезоні 2015/16 можна очікувати зростання базису, оскільки поточна ситуація аналогічна тій, яка спостерігалася в 2013/14 МР завдяки великому попиту зі сторони ЄС.

Показники	2013/14	2014/15	2015/16
Імпорт ЄС /Сукупний експорт України, млн т	9/20	5,89/19	10/15*
Середній базис, \$	15	5	8-10*

*прогноз

Середнє значення базису ймовірно перевищить минулорічний результат, але при здешевленні вартості фрахту.

Щодо причини можна зазначити. МР можна умовно поділити на два відрізки: до Нового року та після. До Нового року більшість угод на експорт законтраковані за допомогою форвардних контрактів, тому у трейдерів немає необхідності купувати на спотовому ринку, що свідчить про низький попит. Після Нового року, коли обсяги наявності вичерпуються, трейдери починають проводити закупки на спотовому ринку, напруга на ринку зростає, що обумовлює підвищення цін і відповідно базису.

Продаж ф'ючерсного контракту допомагає виробникам зафіксувати ціну за виключенням базисного ризику. Розуміння базису є однією з передумов та ключових елементів для формування вдалих стратегій купівлі/продажу.

СЕКЦІЯ 9. МЕНЕДЖМЕНТ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА, ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, АГРАРНИЙ КОНСАЛТИНГ ТА СЕРВІС В АПК

УДК 338.436:331.342

РОЛЬ ДОРАДНИЦВА У ВІДРОДЖЕННІ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Вівчар В.Л., магістр спеціальності «Дорадництво»*

Рибак Л.Х., кандидат економічних наук, доцент

Відродження сільської місцевості та аграрного сектору економіки держави є першочерговим завданням, що постає перед українським суспільством в умовах сучасних ринкових перетворень. Досягнення цієї мети зумовлює зміну психології селянина, необхідність покращення рівня знань сільського населення та удосконалення навичок прибуткового ведення господарства сільськогосподарськими товаровиробниками. Все це вимагає налагодження ефективної системи забезпечення сільського населення та товаровиробників інформацією про сучасні досягнення науки і техніки, новітні технології виробництва, що, в свою чергу, є неможливим без функціонування ефективного механізму організації інформування та навчання селян, а також відповідного державного фінансування.

Існуюча в Україні система підвищення кваліфікації кадрів передбачає обов'язкове систематичне підвищення кваліфікації окремих категорій фахівців (державних службовців, працівників освіти та медицини тощо). Інші фахівці можуть підвищувати свою кваліфікацію винятково за власним бажанням. Для переважної більшості фахівців агропромислового комплексу підвищення кваліфікації не є обов'язковим. Однак і для них існує об'єктивна необхідність у отриманні різноманітної новітньої професійної інформації, яку вони можуть отримувати різними способами. Проте доступ до неї може бути доволі ускладнений. Саме з метою полегшення доступу до такої інформації і формується національна система інформаційно-консультаційного забезпечення АПК або сільськогосподарського дорадництва.

УДК 658.81(045)

УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Горалюк В.О., студент*

Артюх Т.О., кандидат економічних наук, доцент

Система управління збутовою діяльністю повинна відповідати головним напрямкам господарської діяльності підприємства, забезпечувати такий зміст виробничої, збутової, складської, транспортної та іншої діяльності, при якій вчасно реалізовується продукція споживачеві. Інтеграція принципів логістики та маркетингу в організаційну структуру управління підприємством передбачає зосередження функцій, пов'язаних із збутом

виготовленої продукції у відділі маркетингу і логістики. Така структура створює широкі можливості логістичної оптимізації матеріального потоку на етапах дослідження ринкової ситуації, постачання матеріалів, сировини, а також на етапах розподілу, реалізації продукції споживачам та після продажного обслуговування. Побудова відділу маркетингу з використанням принципів логістики, на відміну від традиційних організаційних структур відділу маркетингу, дасть змогу забезпечити: - підпорядкування процесу управління матеріальним і інформаційним потоком цілям і задачам маркетингу; - системний взаємозв'язок процесу збуту з процесом постачання; - системний зв'язок всіх функцій всередині відділу маркетингу і логістики. Надалі розглянемо економічне оцінювання як елемент системи управління збутовою діяльністю, що повинно базуватися на певній теоретичній концепції, а проводити його на підприємствах повинні відповідні організаційні структури. Таке оцінювання передбачає вирішення комплексу питань, пов'язаних з вибором і обґрунтуванням стратегічного напрямку збутової діяльності; визначенням показників для контролювання збутової діяльності, оцінювання впливу факторів мікросередовища на дієвість системи управління збутовою діяльністю. Забезпечення реалістичності економічного оцінювання, пов'язаного з обґрунтуванням стратегічного напрямку збутової діяльності, а також визначення показників контролювання збутової діяльності значною мірою залежать від формування збутових витрат. З огляду на зазначене вище, вважаємо, що важливим є узагальнення теоретичних підходів до управління витратами при організуванні процесу доведення продукції до кінцевого споживача, їх використання у практичній діяльності підприємств. В нових умовах господарювання виробники повинні дотримуватися найважливішого управлінського принципу – керувати через витрати, натомість керувати витратами. Конкурентна ситуація, яка складається на ринку сільськогосподарської продукції, вимагає від його учасників прийняття гнучких рішень щодо економічного оцінювання процесу розподілу та реалізації, а також всіх маркетингових операцій, які забезпечують збут.

Отже, трансформації в системі управління збутовою діяльністю підприємств за період реформ в Україні створили нову базу для зростання промислового виробництва. Зокрема, у вітчизняній економіці за часів незалежності відбулися суттєві структурні зрушення виробничих можливостей підприємств. З огляду на недостатню дієвість інформаційного забезпечення збутової діяльності підприємств, найбільш доцільним шляхом вирішення цієї проблеми є проведення ґрунтовних досліджень мікросередовища з метою оцінювання впливу факторів на збутову діяльність підприємств. Розробка методик цих досліджень із залученням їх у процес виробництва дозволить промисловим виробникам управляти збутовою діяльністю як цілісною системою. Цей перспективний напрямок потребуватиме надалі глибших теоретичних досліджень.

УДК 338.45:621

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ НА ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Грибенко Д., студент*

Харченко Г.А., кандидат економічних наук, старший викладач

Безумовно, що для кожного менеджера пріоритетним є усвідомлення того, що персонал підприємства – це не тільки робоча сила, а люди з певними трудовими, творчими та інтелектуальними здібностями, переконаннями та стилем життя. Кожен співробітник визначає успіх підприємства загалом. Саме тому, створення ефективної корпоративної культури у ринкових умовах є актуальним питанням для сучасних сільськогосподарських підприємств, які хочуть досягти довгострокових конкурентних переваг

Е. Браун дає таке визначення поняття організаційної культури: “Організаційна культура – це набір переконань, цінностей і засвоєних способів вирішення реальних проблем, що сформувався за час життя організації і що має тенденцію прояву в різних матеріальних формах і в поведінці членів організації”.

Загалом українських працівників можна охарактеризувати такими рисами, як адаптивність, гнучкість, гостинність і товариськість, приземлений прагматизм, розвинена інтуїція, працьовитість, хазяйновитість, універсальність, широкий кругозір, жвавість, нестандартні ходи, креативність, що є обов’язковою передумовою інноваційної активності співробітників. Економічна функція креативних фахівців полягає у створенні нових ідей, нових технологій. Такі співробітники є рушіями інновацій на підприємстві. Цьому сприяє та обставина, що Україна має значний інтелектуальний потенціал. Так, кількість докторів та кандидатів наук в економіці України зростала з кожним роком відповідно від 10339 і 58741 осіб у 2000 році до 16090 і 86230 осіб у 2014 році.

Важливо у відповідний спосіб мотивувати українських працівників до інноваційної діяльності. Оскільки вони комфортно працюють в колективі, варто створювати творчі колективи для створення новацій. При цьому варто врахувати, що креативність досягає розквіту в специфічному соціальному середовищі, одночасно стабільному і різноманітному, такому, що стимулює творчість. Серед умов такого середовища дослідники називають такі три: профільна діяльність, інтелектуальна сприйнятливість, етнічне розмаїття.

Для створення ефективної системи менеджменту в Україні, необхідно здійснити трансформаційні перетворення на всіх рівнях, але звичайно найактуальнішим є реформування організаційної культури українських підприємств. Можна виділити такі особливості організаційної культури в українських компаніях: велика залежність специфіки організаційної культури від вищого керівництва; повільне впровадження корпоративної культури управління; низький рівень колективізму, небажання обговорювати і спільно вирішувати управлінські задачі; повільний темп впровадження і використання нових технологій в управлінні та виробництві; значний розрив влади між керівниками та підлеглими.

Отже, національний менталітет є важливим фактором впливу на формування організаційної культури та на сприйняття працівниками цінностей, норм поведінки та системи менеджменту. Українські співробітники завдяки ментальним особливостям є надзвичайно толерантні та гостинні, тому легко взаємодіють та співпрацюють з іноземцями, схильні налагоджувати приязні стосунки у мультинаціональному колективі, а також є гнучкими та адаптивними за своєю природою.

УДК 005:63

ФУНКЦІЇ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Гринішин І.О., студент*

Мринська Т.С., кандидат економічних наук, доцент

Функціонування менеджменту зводиться до визначення цілей виробництва та забезпечення їх досягнення, тобто вміння так організувати працівників і всю виробничу систему, щоб ці цілі були досягнуті. Можна виокремити п’ять оновлених функцій аграрного менеджменту: планування, організація, робота з персоналом, управління й контроль.

Основне завдання планування як функції менеджменту полягає у визначенні того, що, коли, де і хто повинен виконувати. Тому планування посідає перше місце серед усіх інших функцій менеджменту. На сільськогосподарському підприємстві воно передбачає:

-розробку щоденно-робочого плану з чітким визначенням: що повинно бути виконано сьогодні та хто повинен це здійснити;

-визначення проблем, що стоять на шляху до встановленої мети, і розробка складання фінансового плану з визначенням грошових потоків за їх джерелами,
-грошових витрат, розміру та джерел необхідних кредитів;
Розробку альтернативних виробничих програм на наступний рік з урахуванням рівня прибутковості за видами продукції;

Планування не означає, що менеджер розробляє певні плани напередодні наступного року і на цьому функція планування вичерпується. Планування в менеджменті — це безперервний процес, що передбачає аналіз та прогнозування, безпосередню розробку планів (кількісних і якісних показників), виконання планів, контроль і оцінку їх виконання, коригування планів відповідно до тих відхилень, що виявляються в процесі виконання планів.

Організація у менеджменті є об'єднанням виробничих ресурсів для виконання певної роботи, причому з максимальною ефективністю. Функція менеджера полягає також у розподілі прав і обов'язків серед працюючих та в координації їхньої діяльності.

Така функція менеджменту, як робота з персоналом, або менеджмент персоналу, теж є дуже важливою. Це пояснюється особливостями вивації функції на аграрному підприємстві. Аграрне підприємство, як правило, не може обійтися без залучення додаткової робочої сили в напружені періоди сільськогосподарських робіт. Це зумовлює постійну необхідність у доборі й розстановці працівників, урахування такої їхньої психологічної сумісності.

Управління як функція менеджменту - це насамперед процес делегування влади, що вважається найскладнішою частиною менеджменту, особливо на невеликих аграрних підприємствах. Від знань, умінь й мистецтва менеджера в побудові управління на підприємстві залежить успіх будь-якої роботи.

Мотивація діяльності працівників є частиною управління. При цьому її не слід ототожнювати з матеріальним стимулюванням, що відноситься до менеджменту персоналу. Перше поняття є ширшим і передбачає як матеріальне, так і моральне стимулювання. Отже, мотивація - це процес спонукання людини до досягнення поставленої перед нею мети. Результатом мотивації є певна винагорода, яка поділяється на зовнішню (заробітна плата, отримання прибутку, натуральна оплата праці тощо) та внутрішню, тобто задоволення результатами праці. Інколи похвала працівника в процесі виконання роботи може стимулювати його більше, ніж отримана ним заробітна плата за цю роботу. Створення таких умов праці, коли в колективі кожний працівник відчуває себе причетним до спільних результатів праці і вболіває за них, не може бути переоціненним.

Контроль також належить до основних функцій менеджменту. Основне його завдання — визначити, чи мають місцеві відхилення від визначених планом завдань і розробка корективів усунення цих відхилень, або коригування плану.

УДК 330.322:338.432(477.44)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дідківська О.О., студент (ка)*

Харченко Г.А., кандидат економічних наук, старший викладач

Сільське господарство є тією продовольчою галуззю національної економіки, стан якої прямо пропорційно залежить від коштів, вкладених у її розвиток, а саме — від інтенсивності інвестиційної діяльності. Інвестиції — це всі види матеріальних та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток або досягається певний соціальний ефект. Саме активна інвестиційна діяльність підприємств аграрного сектора є запорукою їхнього

стабільного розвитку та результативності. Від обсягів інвестицій залежать матеріально-технічний стан підприємств, забезпеченість ресурсами, якісний склад трудових ресурсів, кількість продукції, а також рівень прибутковості. Саме прибуткові сільськогосподарські підприємства є найбільш привабливими суб'єктами кредитних відносин.

Головною метою управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, але і у майбутніх періодах. Це передбачає розв'язання низки питань, зокрема: розробка інвестиційної стратегії підприємства; пошук і формування інвестиційних ресурсів; оцінка ефективності проектів; вибір та ідентифікацію об'єктів їх вкладення й формування на цій основі інвестиційного портфеля, та ін.

Система управління інвестиційною діяльністю підприємства повинна бути ефективною. Ефективність управління базується на реалізації низки принципів, основні з яких наведені на рис.1. Розкриємо зміст цих принципів.

Рисунок 1. Принципи управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств

1. Інтегрованість із загальною системою управління сільськогосподарським підприємством. Забезпечення ефективності всіх сфер діяльності підприємства, що пов'язане з вибором напрямків інвестицій.

2. Комплексний характер формування управлінських рішень. Управлінські рішення у сфері інвестицій є взаємозалежними і впливають на кінцеві результати інвестиційної діяльності підприємства аграрного виробництва.

3. Високий динамізм управління, який насамперед пов'язаний з високою динамікою чинників зовнішнього середовища, зі зміною кон'юнктури.

4. Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень. Підготовка кожного управлінського рішення в інвестиційній сфері підприємства повинна враховувати альтернативні можливості дій.

5. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства. Управлінські рішення не повинні вступати в протиріччя з місією підприємства, а сприяти стратегічним напрямкам його розвитку, встановлювати економічну основу ефективних інвестицій у майбутньому періоді.

Отже, система управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарського підприємства є невід'ємною частиною загальної системи управління підприємством і включає розробку напрямів діяльності підприємства в частині інвестиційної, що орієнтована на збільшення прибутку, за рахунок довгострокових вкладення капіталів, призначених для створення, розміщення, реконструкції, модернізації, технічного переозброєння підприємства.

ОСОБЛИВОСТІ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Долід С.А., студент (ка)*

Харченко Г.А., кандидат економічних наук, старший викладач

Те, що часом необхідно раціонально управляти, сьогодні є очевидним фактом. З нестачею часу або його повною відсутністю стикаються всі - від менеджерів нижчої ланки до власників підприємств. Останнім часом тенденцією стало впровадження системи тайм-менеджменту на підприємствах.

Тайм-менеджмент – технологія організації часу і підвищення ефективності його використання [3, с. 3].

Тайм-менеджмент як система управління часом включає в себе: - постановка цілей – допомагає в подальшому орієнтуватися в тому, які методи управління часом слід застосовувати, а які застосовувати не слід; - аналіз – дозволяє виявити нераціональне використання робочого часу; - моделювання стратегій з урахуванням проведеного аналізу; - планування – складання переліку завдань, які необхідно виконати; - реалізація – конкретні кроки і дії відповідно до наміченого плану і порядком досягнення мети; - контроль виконання планів, підбиття підсумків за результатами.

Широкої світової практики здобули такі технології ефективного використання часу як система Франкліна, принцип Ейзенхауера, принцип Парето, «АВС-аналіз».

Принцип Парето «80:20». Згідно з емпіричним принципом Парето, 20% всіх справ призводять до 80% бажаного результату. Постановка пріоритетів полягає у визначенні саме цих 20% справ, які матимуть найбільший вплив.

Система Франкліна. Будь-яке велике завдання, що стоїть перед людиною, дрібниться на підзадачі, а ті в свою чергу – на ще більш дрібні підзадачі.

Візуально це можна зобразити у вигляді багатоступінчастої піраміди.

Принцип Ейзенхауера передбачає розподіл завдань на 4 групи за двома векторами: терміновість та важливість: I група – термінові важливі, які необхідно виконувати самому і негайно; II група – термінові неважливі, які, незважаючи на терміновість, необхідно тим не менш делегувати підлеглим; III група – не термінові важливі завдання. Їх необхідно вирішувати самому, в жодному разі не допускаючи, щоб вони ставали строковими; IV група – нетермінові неважливі. Від завдань цієї групи слід відмовитися взагалі.

Ще одним методом є «АВС-аналіз». Згідно цієї методології: А-задачі – це найважливіші, на їхню реалізацію потрібно 10% часу, їхній внесок у досягнення цілей оцінюється на 70%. В-задачі – це задачі середньої складності, на які доводиться 20% часу на виконання і 20% - їхня значущість. С-задачі потребують не менше 70% часу, але користі від них не більше 10% [2, с. 26].

Делегування повноважень – один із способів економії часу керівника. Німець Йорг Кноблаух вважає, що делегування обов'язків – це чудовий спосіб підвищити кваліфікацію кадрів. Завдяки цьому збільшиться число компетентних працівників, здобуваються нові творчі сили [1, с. 107].

Дуже важливо, щоб менеджер міг керувати не тільки процесами, але й часом. Слід розуміти, що ефективність в управлінні часом полягає не в тому, щоб все зробити якомога швидше, а в грамотному розподілі своїх сил і можливостей. Іншими словами, для початку потрібно все ретельно продумати і спланувати, бо той, хто не здатний до планування, планує здатися.

Список використаної літератури:

1. Кноблаух Йорг, Вьольтье Хольгер. Управління часом. – 2-е вид. – М. 2006. – 144с.
2. Сидорова Н.А., Анисинкова Е. Б. Тайм-менеджмент. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2008. – 220с.
3. Трейси Б. Результативный тайм-менеджмент / Б. Трейси. – М. : ЗВЕЗДА, 2009. – 475 с.

УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Дудка І.Ю., студент*

Артюх Т.О., кандидат економічних наук, доцент

Мотивація праці завжди належала і належатиме до вирішальних факторів забезпечення досягнення цілей аграрних підприємств, незалежно від стану аграрної економіки, а механізми та інструменти стимулювання повинні бути гнучкими. Вона потребує розв'язання з позицій необхідності оновлення механізмів і систем стимулювання, які об'єктивно виявилися неадаптованими до умов ринку. Підприємницькі структури втратили значний потенціал конкурентоспроможності, виробнича система недієздатна, а у працівника сформувалося переважно безвідповідальне ставлення до виконуваної роботи.

Метою є знайти шляхи покращення мотиваційного менеджменту в аграрних підприємствах.

Відсутність ефективного стимулювання персоналу в аграрних підприємствах через оплату праці, яке спонукало б працівника до високопродуктивної праці, вимагає відновлення практики заохочення, у вигляді збільшення розміру додаткової оплати праці, надбавок і доплат.

З позицій менеджменту мотивацію розглядають як процес спонукання себе та інших до діяльності з метою досягнення особистих цілей або цілей організації. Стосовно спонукання себе кажуть про внутрішню мотивацію, наприклад задоволення яке отримує працівник від роботи, а щодо впливу на інших - про зовнішню, може бути заробітна плата. Поняття «мотивація» розглядається також як мотиваційна сфера особистості - система внутрішніх чинників, що зумовлюють поведінку й діяльність людини та підтримують її активність на необхідному рівні.

Важливою проблемою, що постає в аграрних підприємствах, є недосконалість інформаційних технологій і відсутність комп'ютерних програм, вирішення якої значною мірою може полегшити й покращити роботу.

Висвітленням проблеми мотивації праці в різні часи займалися провідні науковці, найвідомішими теоріями мотивації є :

- Теорія ієрархій потреб Абрахама Маслоу;
- Теорія ERG Клейтона Альдерфера;
- Теорія потреб Девіда МакКлелланда;
- Теорія мотиваційної гігієни Фредеріка Герцберга;

На особливу увагу заслуговує модель Портера-Лоулера- комплексна теорія мотивації, що містить елементи попередніх теорій. На думку авторів, мотивація є одночасно функцією потреб, очікувань і сприйняття працівниками справедливої винагороди.

Позитивного кінцевого результату інноваційної діяльності можна досягти завдяки продуманому поєднанню різних методів стимулювання, наполегливій роботі з колективом працівників для формування мотиваційних прераференцій, що лежать у площині інноваційного розвитку. При цьому необхідно подолати не лише стереотипи мислення, а й стереотипи поведінки (відмова від пасивності у виконанні дорученої справи).

Отже видається обгрунтованішим та реалістичнішим погляд, що саме висока результативність є причиною задоволення, а не його наслідком. Адже результативність - це наявність створених матеріальних і нематеріальних благ та послуг, які становлять основу задоволення потреб. Людина відчуває задоволення чи незадоволення від самого результату праці як такого. Брак високої результативності праці унеможливує задоволення людини у широкому розумінні цього слова.

РОЛЬ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РОСЛИННИЦТВА

Євтушенко Т.В., магістр спеціальності “Дорадництво”*
Сокол Л.М., кандидат економічних наук

Світовий досвід показує, що дорадництво відіграє важливу роль посередника у передачі інноваційних знань сільськогосподарському товаровиробнику. Сільськогосподарська інформаційно-консультаційна діяльність поєднує науку, освіту і виробництво та виступає каталізатором науково-технічного процесу в сільському господарстві, сприяє розповсюдженню нових знань і є складовою соціально-економічного розвитку агросфери України.

Для активізації процесу поширення інформації про інноваційні високоефективні енергозберігаючі біотехнології у рослинництві доцільно розробити науково обґрунтовані заходи дорадчого забезпечення. Доцільним є комплексне дорадництво, що поєднує основні види консультування - експертне, проектне, процесне і навчальне.

Методологія комплексного дорадництва включає: розповсюдження інформації про нову технологію, проведення навчань, дискусії, організацію індивідуальних консультацій та демонстрацій, з урахуванням особливостей споживача технології, а також аналітичне дослідження і оцінку ефективності показників. Практична реалізація дорадчого забезпечення з питань поширення інноваційних технологій у рослинництві потребує не лише інформування потенційних замовників про ефективність біотехнологічних препаратів чи способів обробітку ґрунту, але й про технологічні особливості їх застосування, методики оцінки економічних результатів, екологічні наслідки. Але економічний ефект є головною мотивацією у використанні інноваційних технологій.

УДК 330:005

ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Жуковський Д.М., студент*
Мринська Т.С., кандидат економічних наук, доцент

Управління – складний і динамічний процес, керований і здійснюваний людьми для досягнення поставленої мети. Після того, як встановлені цілі управління, необхідно знайти найбільш ефективні шляхи та методи їх досягнення.

Таким чином, виникає необхідність застосування арсеналу засобів, тобто методів управління (менеджменту), які забезпечують досягнення цілей управління.

Питання дослідження методів управління (менеджменту) вивчали велике число вітчизняних вчених: Балабанов І.Т., Грабовецький Б.Є., Жовнович Р.І., Луцький І.М., Осовська Г.В., Онищенко С.В., Хміль Ф.І., Шевченко С.Д., Шегда А.В. та інші. Метою статті є теоретичне обґрунтування економічних методів менеджменту та їх удосконалення. Методи менеджменту покликані забезпечити високу ефективність діяльності колективів, їх злагоджену роботу, сприяти максимальній мобілізації творчої активності кожного працівника, забезпечити своєчасну і дійову ліквідацію відхилень від накресленої програми. Цим вони відрізняються від усіх інших технічних чи технологічних методів, які використовуються у ході вирішення комплексних виробничо-господарських завдань.

Особлива роль методів менеджменту полягає у тому, щоб створити умови для чіткої організації процесу управління, використання сучасної техніки і прогресивної технології організації праці та виробництва, забезпечити їх максимальну ефективність при досягненні поставленої мети. Таким чином, зміст поняття "методи менеджменту" витікає із суті і змісту управління і відноситься до числа основних категорій менеджменту. Формування

цілеспрямованого впливу на трудові колективи та їх окремих членів безпосередньо пов'язане з мотивацією, тобто використанням факторів, які визначають оведінку людини в колективі у процесі виробництва. Звідси витікає дуже важлива вимога до методів управління: методи менеджменту повинні мати свою мотиваційну характеристику, яка визначає напрям їх дії. Ця характеристика показує мотиви, які визначають поведінку людей і на які зорієнтована відповідна група методів. Відповідно до мотиваційної характеристики розрізняють три групи методів менеджменту: економічні, організаційно-розпорядчі, соціальні. Важливим регулятором господарської діяльності є кредит. Кредитування господарюючих суб'єктів всіх форм власності і сфер діяльності здійснюється нині системою комерційних банків. Вони визначають розміри процентів за кредит, виходячи з заплаченої Національному банку процентної ставки, швидкості обороту кредитних ресурсів, видів кредитів та ін., здійснюючи, таким чином, цілеспрямований вплив на господарську діяльність підприємств та організацій, на їх ефективність.

Таким чином, регулювання господарської діяльності підприємств та організацій здійснюється державою через уповноважені нею органи влади загальнодержавного та місцевого рівнів. Система економічних регуляторів господарської діяльності повинна бути гнучкою, негайно реагувати на зміну економічної ситуації. Нині застосовується досить широкий арсенал цих регуляторів. Надалі, в умовах розвинутого ринку, кількість таких регуляторів зменшиться, однак ринок не передбачає повної відмови від економічного регулювання господарських процесів.

Реалізація економічних методів управління здійснюється в рамках системи виробничих відносин між людьми, що входять до складу трудового колективу. Ця система взаємовідносин надзвичайно складна і включає в себе економічні, соціальні, психологічні та організаційні відносини. Останні знаходять своє вираження у вертикальних та горизонтальних зв'язках, що проявляються у формі зацікавленості працівників в організації спільної праці.

УДК 74.268

ОСОБЛИВОСТІ УСПІХУ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА

Колодич В.С., студент (ка)*

Харченко Г.А., кандидат економічних наук, старший викладач

Менеджер – людина, яка професійно здійснює функції управління у ринковій системі взаємостосунків. Ефективність управління починається з уміння усвідомлювати свої власні цілі, розуміти й адекватно оцінювати себе та інших людей, доцільно розподіляти свій час, вчасно та оптимально приймати рішення, активно діяти, знімати стреси тощо. Праця кожного менеджера є різноманітною, але в основі її лежить рівень етичних і психологічних чинників суб'єкта управління. У взаємовідносинах "менеджер — зовнішнє середовище" кожен конкретний випадок викликає велику кількість непередбачених нюансів, але є ряд парадигм, дотримання яких визначають успіх менеджера.

Для розробки універсальних методів досягнення успішності спочатку потрібно зрозуміти етимологію самого поняття. Отож, успішність – це наявність успіхів (позитивних

наслідків) у чомусь, які дають позитивний результат; успіх – це позитивний результат діяльності, факт вищого досягнення поставленої мети, це великий стимулятор творчих пошуків та злетів.

Американський дослідник Наполеоно Хілл зазначив, що важливою умовою успіху менеджера є наявність таких рис: привабливість особи управлінця; сміливість і рішучість; самоконтроль; відчуття справедливості; чіткість рішень; готовність взяти відповідальність на себе; якість планів; звичка працювати понаднормово; співчуття і розуміння; досконале володіння предметом і ситуацією; активізація співробітництва і відповідальності.

Карол Бейлі, колишній віце-президент компанії “Motorola”, директор некомерційної організації “Spiritual Outreach Worldwide”, виділяє основні аспекти успіху: How you think! (Як ти мислиш!) Вироблення позитивного мислення, як запорука успіху. Where are you now? (Де ти зараз?) Щоб досягти своєї мети, свого пункту призначення необхідно знати, де ти знаходишся. How you respond! (Як ти відповідаєш!) Цей аспект говорить: важливо не реагувати на ситуацію, а відповідати на неї. Golden Rule (Золоте Правило) Наше відношення до себе, інших і Бога.

Н. Тарнавська і Р. Пушкар виділяють сім категорій управлінської майстерності, що забезпечують успішну роботу менеджера:

1. Концептуальна майстерність – здатність менеджера бачити організацію як ціле, розрізняти взаємовідносини між частинами організації і розуміти, як організація підходить до розв'язання загальносистемних проблем.

2. Майстерність ухвалення рішень – вміння обирати найкращий з двох чи більше альтернативних варіантів.

3. Мистецтво аналітика – талант правильного розподілу робіт та завдань, вибору оптимальної техніки та засобів, діагностика проблем і передбачення розвитку ситуації.

4. Адміністративна майстерність – спроможність виконувати організаційні обов'язки, ефективно діяти в рамках обмеженого бюджету, координувати інформаційні потоки.

5. Комунікаційне мистецтво – вміння логічно і доступно передавати свої ідеї та погляди іншим як усно, так і письмово.

6. Психологічна майстерність – здатність безконфліктно взаємодіяти з людьми, створювати сприятливий мікроклімат.

7. Технічна майстерність – передбачає особливу компетенцію для виконання завдань.

Отже, управління людьми є великим мистецтвом, яке формується на досконалому знанні філософії, педагогіки, психології, соціології. Успіх залежить від особистісних якостей і умінь аналізувати ситуацію, знаходити рішення, і навіть від вольових якостей і сили особистості.

УДК: 338.43.008 004:631

КОНСУЛЬТАЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Кондратьєва О.О., магістр спеціальності «Дорадництво»*

Локутова О.А., кандидат сільськогосподарських наук

Ринкові умови вимагають постійного оновлення та опанування нових напрямів попиту на отримання нових знань. Особливо це стосується незахищених верств селян, до яких можна віднести дрібних сільгоспвиробників, фермерів та власників особистих селянських господарств. Саме на захист їх інтересів спрямована політика держави, завданням якої є створення умов для формування нового сільськогосподарського товаровиробника, озброєного сучасними знаннями, що сприятиме підвищенню прибутковості

сільськогосподарського виробництва та рівня життя сільського населення загалом. Прийняття у 2004 році Закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" та подальша державна підтримка розбудови сільськогосподарських дорадчих служб - це дієвий крок на шляху соціально-економічного розвитку села, продовольчої безпеки та економічної незалежності країни.

Занепад та зубожіння села після розпаду Радянського Союзу викликало цілий ряд соціальних, економічних та екологічних проблем, вирішення яких можливо лише за рахунок розвитку альтернативних видів діяльності, що є також традиційними для українського села – народних промислів та ремесел, організації гостинного відпочинку. Українське село має всі необхідні складові для розвитку сільського зеленого туризму: багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, мальовничі ландшафти; багаті лікувально-рекреаційні ресурси. Але, водночас, гострою проблемою для мешканців села є брак робочих місць.

Отже, забезпечення сільського населення та сільських громад необхідною інформацією про можливості розвитку сільського зеленого туризму в Україні, належить до пріоритетних напрямів дорадчою діяльності.

УДК 005.32:331.101.3

ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Лижняк В.О., студент*

Мринська Т.С., кандидат економічних наук, доцент

Наростання гуманістичних тенденцій в теорії та практиці господарювання до центру уваги ставить здатність економіки до ефективних якісних перетворень. Необхідною умовою та об'єктивною потребою таких перетворень є формування повної системи мотивації праці, а також розробка та впровадження нових підходів до побудови моделей мотивації праці, які б враховували структурні зміни внутрішньої будови мотивації, що спостерігаються сьогодні.

Серед вітчизняних вчених питання мотивації персоналу знаходить своє відображення у працях М.Д. Виноградського, А.М. Колота, В.М. Петюха, О.Д.Синицької, Г.В. Щокіна. Серед зарубіжних авторів праці Дж. Аткинсона, В.Врума, Ф. Герцберга, К. Левіна, Д. Макгрегора, Д. Макклеланда, А. Маслоу, М. Портера та ін. займають чільне місце в дослідженні цієї проблеми.

Метою статті є аналіз мотиваційних процесів, які стимулюють робітників підвищувати ефективність своєї праці.

Сьогодні середовище, яке нас оточує, постійно змінюється з прогресивною інтенсивністю. Тому фірмам потрібно налагодити механізм адаптації до змін, частиною якого є система мотивації праці.

Перш за все необхідно визначити роль психологічних аспектів управління мотивацією, зважаючи на які керівництво компанії зможе покращити свої показники. Найбільш важливі із цих правил можуть бути сформульовані в такий спосіб.

1) позитивне підкріплення ефективніше й конструктивніше за негативне, особливо в довгостроковій перспективі. Американський психолог Б. Скіннер пише: "Людина, що була покарана, не стає менш схильною поводитися, як і раніше, у найкращому разі вона вчиться, як уникати покарання". Позитивне підкріплення активно формує поведінку в бажаному напрямку, підвищує самооцінку, мотивує до оволодіння новими навичками, збільшує ініціативність. Люди зрідка вважають, що їх покарали справедливо, тому в довгостроковому аспекті негативне підкріплення викликає відкритий або прихований опір .

2) непередбачені й нерегулярні заохочення стимулюють краще, ніж очікувані й прогнозовані. Люди швидко звикають до сформованої системи стимулювання-якщо заохочення стає очікуваним, воно швидко губить свою мотивуючу силу людина просто перестає реагувати на нього. Більше того, відсутність очікуваного заохочення буде сприйматися як несправедливість.

3) заохочення має бути конкретним і невідкладним. Чим більше часовий інтервал, тим менше ефект. Людині повинно бути точно відомо, за що конкретно відбулося заохочення. Тоді ці бажані дії будуть закріплені й одержать подальший розвиток. Негайне заохочення сильніше стимулює працівників, ніж відкладене на тривалий строк. Наприклад, президент компанії ІВМ Т. Уотсон увів практику виписування чеків прямо на місці подій за досягнення, які він виявляв під час своїх обходів підприємством.

4) значні нагороди, що зрідка кому надаються, зазвичай викликають заздрість, невеликі й часті - задоволення. Різниця між власним заробітком і заробітком колеги є часом більш стійким фактором задоволеності, ніж сам заробіток. Значні нагороди, що зрідка кому надаються, «вбивають» інших співробітників, всіх тих, хто їх не одержав. Вони розвивають напруженість серед персоналу, призводять до погіршення взаємин. В такій країні як США цього феномена уникнули шляхом виплати заробітної плати та премій у конвертах, тобто на конфіденційній основі.

Отже, для забезпечення ефективного керування мотивацією необхідно досліджувати як фактори, що впливають на її результативність, так і причини мотиваційного гальмування. Таким чином, систему мотивації потрібно формувати першочергово з огляду на власного працівника.

УДК 332:146

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ломінська О.О., магістр*

Горьовий В.П., доктор економічних наук, професор

Постановка проблеми. У поняття „планування” входить визначення цілей і шляхи їх досягнення. На Заході планування діяльності підприємств здійснюється по таким важливим напрямкам, як збут, фінанси, виробництво і закупівля. При цьому, звичайно, усі плани взаємопов’язані між собою.

Це обумовлює актуальність обраної теми доповіді. Основна мета даної статті полягає в теоретичному обґрунтуванні особливостей стратегічного планування в діяльності підприємств. Виклад основного матеріалу.

Сам процес планування здійснюється в чотири етапи: - розробка загальних цілей; - визначення конкретних деталізованих цілей на визначений, порівняно короткий період, години (2,5,10 років); - визначення шляхів і засобів їх досягнення; - контроль за досягненням визначених цілей шляхом співставлення планових показників з фактичними.

Планування завжди орієнтується на дані минулого, але прямує визначати і контролювати різні підприємства в перспективі. Надійність в плануванні залежить від точності і правильності бухгалтерських розрахунків минулого.

Будь – яке планування підприємства базується на неповних даних Якість планування в більшій мірі залежить від інтелектуального рівня компетентних співробітників, менеджерів. Усі плани повинні складатися так, щоб у них можна було вносити зміни, а самі плани взаємопов’язувалися з існуючими умовами. Тому плани містять у собі так звані

резерви, що інакше зветься „надбавками безпеки”, однак надто великі резерви роблять плани неточними, а невеликі тягнуть за собою часті зміни в планах.

В основу складання плану по конкретним напрямкам і виробничих дільниць підприємства покладаються окремі задачі, які визначаються як у грошових так і в кількісних показниках. При цьому планування має відштовхуватися від так званих вузьких місць: останнім часом це збут, фінанси чи робоча сила.

Стратегічне планування являє собою набір дій і рішень, вжитих керівництвом, які ведуть до розробки специфічних стратегій. Ці стратегії призначені допомогти організаціям досягти своїх цілей.

Головна відміна між довгостроковим (іноді його називають корпоративним) і стратегічним плануванням полягає в трактуванні майбутнього. У системі довгострокового планування прийнято, що майбутнє можна передбачити екстраполяцією існуючих тенденцій зростання. У стратегічному плануванні відкидається припущення, що майбутнє обов’язково повинно бути кращим за минуле, як і придатність методу екстраполяції для передбачення майбутнього.

Стратегічне планування відрізняється від відомого в нашій країні так званого перспективного планування тим, що передбачає розробку особливого механізму регулювань планових рішень, оформлених у вигляді стратегій, концепцій і пріоритетів, що значно полегшує їх реалізацію.

Водночас стратегічне планування не можна ототожнювати із стратегічним менеджментом: по – перше, воно є складовою стратегічного менеджменту; по – друге, стратегічне планування передбачає доповнення планового потенціалу підприємства, планування його стратегії, систематичне подолання опору змінам у процесі реалізації запланованих стратегій і організаційних можливостей.

Стратегічне планування охоплює розгалужену систему планів – довгострокових, середньострокових, річних, оперативних, функціональних. Звичайно основну роль у стратегічному плануванні відіграє довгострокове планування, хоча і допускається гнучкість планових горизонтів. При визначенні об’єкту години розробляється перспективна політика, використовуються різноманітні критерії (життєвий цикл продукту, цикл докорінної зміни в продукції, період години, необхідний для реалізації головних стратегічних цілей та ін.) стратегічні плани розробляються переважно в тих сферах діяльності, де визначається цілісний розвиток підприємства на перспективу.

Отже, як висновок можна стверджувати, що процес стратегічного планування є інструментом, що допомагає забезпечувати основу для керування підприємством. Його завдання полягає в тому, щоб у достатній мірі забезпечити нововведення і зміни в організації підприємства.

УДК: 338.43.008 004:631

ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОФОРМЛЕННІ АГРОСАДИБИ

Луценко Р.В., магістр спеціальності «Дорадництво»*
Кальна –Дубінюк Т.П., доктор економічних наук, професор

Сучасні умови сільськогосподарського виробництва характеризуються зростанням долі високотехнологічних холдингових підприємств. Водночас рентабельність дрібних селянських господарств швидко падає. Зменшення долі сільськогосподарського виробництва за рахунок розвитку альтернативних видів діяльності, що є також традиційними для українського села – народних промислів та ремесел, організації відпочинку для міських жителів, тощо – це шлях, який відродить українське село і виведе його на достойний рівень

життя. Особливу роль в процесі диверсифікації села, донесенні важливої інформації щодо переорієнтації діяльності простих сільських мешканців в перспективному напрямку, відіграє інформаційно-консультаційна діяльність дорадчих служб.

Українське село має всі необхідні складові для розвитку відпочинку на своїх теренах: багату історико-архітектурну спадщину, традиції та унікальний побут.

Одним з істотних питань благоустрою сільських населених їх озеленення. Система зелених насаджень поряд з її архітектурно-художнім значенням сприяє оздоровленню умов життя населення (покращує мікроклімат населеного місця, знижує рівень шуму, виконує вітрозахисну і снігозахисні функції, є одним з найважливіших факторів проживання та відпочинку). Крім того, зелені насадження є важливим елементом благоустрою та ландшафтного оформлення поселень. В озелененні застосовуються нові архітектурно-планувальні рішення вулиць, парків і скверів, розширюється асортимент рослин.

Отже вивчення можливостей створення та благоустрою приватної садиби в українськомунациональному стилі на території України є важливим напрямом консультаційної діяльності в сфері сільського туризму.

УДК061.66:332.28

КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОРЕНДНИМИ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ В АГРОСФЕРІ

Мельник О.В., магістр спеціальності “Дорадництво”*

Сокол Л.М., кандидат економічних наук

Процес реформування відносин власності в аграрному секторі економіки України акцентував увагу на питаннях орендних земельних відносин, що потребують консультаційного забезпечення, залучення дорадників та експертів-дорадників для подолання інформаційного бар’єру між владою та сільськогосподарськими виробниками, орендарями та орендодавцями.

Визначено, що консультаційне забезпечення у сфері орендних земельних відносин ґрунтується на: бажанні орендарів і орендодавців орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках; підвищенні попиту на дані послуги; наявності кваліфікованих наукових робітників і практиків консультування; забезпеченості дорадчих структур необхідними науково-методичними та технічними засобами.

Методи консультаційного забезпечення управління орендними земельними відносинами у сфері сільськогосподарського виробництва об’єднують всі аспекти дорадчої діяльності: масові методи розповсюдження інформації, групові методи навчання і консультування, індивідуальні методи консультування, методи експрес-аналізу і консультування з економічних та фінансових питань (наприклад, SWOT-аналіз, GrossMargin) тощо.

Технологія консультаційного процесу включає три основні етапи: підготовчий (збір інформації, вибір аудиторії слухачів, підготовка інформаційно-консультаційного процесу); початковий (навчання практичним навикам); впровадження (складання договорів оренди, надання інформаційної допомоги при виникненні поточних проблем та конфліктів).

Важливим завданням дорадника є пошук відповідностей між попитом та пропозицією у сфері орендних земель відносин.

КОНСУЛЬТУВАННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ВАКУУМНИХ НАСОСІВ

Мирончук Д.П., магістр спеціальності "Дорадництво"
Кудінова І.П., кандидат економічних наук, доцент*

В сучасному агропромисловому виробництві особливу роль відіграє інформаційна інфраструктура. Розвиток інформаційної інфраструктури необхідний для наукових організацій як канал доведення своїх науково-технічних розробок, безпосередньо, до сільськогосподарських товаровиробників. Ключовим елементом інформаційної інфраструктури є дорадча служба, яка є одним із важливих компонентів ефективного механізму взаємодії науки, освіти, виробництва і управління. Система сільськогосподарського консультування може відігравати роль дієвого інструмента реалізації аграрної політики держави, направленої на розвиток аграрного сектору на основі досягнень науково-технічного прогресу і ефективного використання знань. Тому на сьогодні існує потреба створення повноцінної системи сільськогосподарського консультування.

На тваринницьких фермах ВРХ майже всі процеси доїння, транспортування, первинної обробки та зберігання молока механізовані. При цьому робочим середовищем, що допомагає виконувати перераховані виробничі процеси є вакуум, для забезпечення якого в сільськогосподарському виробництві використовують, в основному, вакуумні насоси.

Вакуумні насоси доїльних установок є одним з основних конструктивних ланок, які забезпечують процес доїння корів. Величина робочого вакууму у підсосковому просторі доїльної склянки суттєво впливає на молоковіддачу корів і отже, на весь процес машинного доїння. Зниження продуктивності насосів викликає порушення процесу доїння корів і як наслідок – захворювання та втрата їх продуктивності. Саме тому актуальним є консультування з питань використання та експлуатації вакуумних насосів в сільському господарстві.

УДК 331.101.3: 331.36

ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ ЯК ЧИННИК МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ

Миронюк Л.В., студентка
Білецька Г.С., ст. викладач*

Кар'єрне стимулювання сьогодні все більше привертає увагу менеджерів сучасних організацій. Воно дозволяє використовувати внутрішній потенціал співробітників, об'єднуючи в собі цілий комплекс заходів стимулювання ефективної праці і розвитку професійного потенціалу персоналу. Важливою умовою цілеспрямованого розвитку внутрішнього потенціалу співробітника і ефективного використання його потенціалу є планування кар'єри.

Планування кар'єри – один з напрямів кадрової роботи в організації, орієнтований на визначення стратегії й етапів розвитку і просування фахівців. Це процес зіставлення потенційних можливостей, здібностей і цілей людини, що, з вимогами організації, стратегією і планами її розвитку, виражається в складанні програми професійного і посадового зростання.

Практика планування кар'єри в організаціях включає поєднання особистих очікувань працівників у області своєї кар'єри з можливостями, доступними в даній

організації. Менеджер по роботі з персоналом вже при прийомі кандидата на певну посаду повинен спроектувати можливу кар'єру і обговорити її з ним, виходячи з індивідуальних особливостей і специфіки мотивації. Одна і та ж кар'єрна лінія для різних співробітників може бути і привабливою, і нецікавою, що істотним чином позначиться на ефективності їх подальшої діяльності.

Комплексна система управління кар'єрним процесом повинна включати взаємозв'язані між собою цілі, функції, технології, принципи, структуру і кадри управління кар'єрою. Цілі системи управління кар'єрним процесом повинні витікати із загальних цілей системи управління персоналом, але разом з цим мати специфіку даної сфери діяльності організації у області управління людськими ресурсами. Крім того, цілі системи управління кар'єрним процесом можуть включати: формування, розвиток і раціональне використання професійного потенціалу кожного працівника і організації в цілому; забезпечення спадкоємності професійного досвіду і культури організації; досягнення взаєморозуміння між організацією і працівником з питань його розвитку і просування; створення сприятливих умов для розвитку і просування персоналу в рамках організаційного простору та ін.

Досягнення мети, реалізація функцій і технологій управління кар'єрним процесом повинні відбуватися на основі певних принципів, основними з яких є: колегіальність в ухваленні рішень стосовно кар'єри; поєднання цілей організації та індивідуальних інтересів працівників; прозорість процедур і технологій оцінки, механізму посадових переміщень (інформування персоналу про вакансії, про умови їх заміщення, критерії відбору).

Управління кар'єрою як стратегія, як певний підхід до управління людськими ресурсами не може не пронизувати всю решту елементів (функції, технології) системи управління персоналом. Зокрема, набір, відбір і найм може відбуватися за принципом, званим в сучасній теорії управління «принципом піраміди», згідно якому за рахунок зовнішніх джерел робочої сили формується тільки підстава піраміди організаційної структури (тобто заповнюються посади, що не вимагають високої кваліфікації і глибокого знання особливостей організації), а за рахунок внутрішнього ринку праці, на основі формування системи планомірного розвитку і просування персоналу в організаційному просторі заповнюються вакансії, що знаходяться у верхній частині організаційної піраміди (ключові, керівні посади, що вимагають високої кваліфікації).

Таким чином, для забезпечення в організації ефективного процесу планування кар'єри працівників як одного з чинників їх мотивації потрібне детальне розроблення концепції управління кар'єрним процесом, яке б увібрало в себе весь попередній позитивний досвід, а також перераховані підходи і принципи.

УДК 338.436:331.342

РОЛЬ ДОРАДНИЦТВА В ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Ніколаєнко М.В., магістр спеціальності “Дорадництво” *
Рибак Л.Х., кандидат економічних наук, доцент

Ефективність функціонування національної системи сільськогосподарського дорадництва напряму залежить від удосконалення механізму взаємозв'язків у системі «аграрна наука – аграрна освіта – агропромислове виробництво», що має якнайшвидше забезпечити процес трансферу інновацій в аграрному секторі економіки.

Разом з тим, для підвищення конкурентоспроможності сектора сільськогосподарського виробництва важливе значення має надання інформаційно-консультаційних послуг та

координування впровадження інноваційних технологій сільськогосподарського виробництва, диверсифікації виробництва та зайняття новими видами діяльності (бджільництво, рибицтво, вирощування грибів, збір лікарських рослин тощо), створення сільськогосподарських кооперативів, пунктів заготівлі молока.

Стимулювання підприємницької ініціативи, інформаційний супровід та допомога у створенні малих форм сільськогосподарського та несільськогосподарського підприємництва (наприклад, зелений сільськогосподарський туризм) членами сільських територіальних громад сприятиме поліпшенню зайнятості населення в сільській місцевості.

Діяльність у сфері сільськогосподарського дорадництва повинна мати комплексний програмний характер і забезпечувати потреби у підвищенні рівня знань як сільськогосподарських товаровиробників, так і сільського населення, яке не зайнято у сільськогосподарському виробництві. Необхідним є підготовка та реалізація ряду програм щодо вдосконалення домашніх господарств сільського населення, розвитку сільської молоді, розвитку місцевих територіальних громад та інших програм розвитку сільської зайнятості населення в сільській місцевості ої місцевості.

УДК 005.574: 331.109: 631.11

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ольховик О.М., студентка*
Артюх Т.О., кандидат економічних наук, доцент

У процесі реалізації завдань організації найчастіше виникають ситуації, коли інтереси працівників або посадових осіб не збігаються. Це може призводити до конфліктів, що є насамперед наслідком невідповідності структури організації та поділу праці, а також і роз'єднаності людей з різноманітними ціннісними уявленнями. Практично всім соціальним системам властиві конфлікти. Потрібно підкреслити, що питання управління конфліктами у будь-якій сфері є актуальним. Особливо це стосується підприємств АПК, які продовжують відчувати вплив кризових тенденцій, оскільки швидкість відновлення економічних процесів в аграрній сфері значною мірою залежить від того, наскільки досконалими є зв'язки між учасниками економічних відносин.

Управління конфліктом є однієї з найважливіших функцій керівника. У середньому керівники витрачають 20% робочого часу на вирішення різного роду конфліктів. Кожному управлінцю необхідно знати про конфлікти, способи поведінки при їх виникненні, засоби й методи запобігання та вирішення.

Щоб визначити суть конфлікту, важливо виділити його основні ознаки, сформулювати умови його виникнення. Конфлікт завжди виникає на основі протилежно спрямованих мотивів і суджень, поглядів, які можна вважати необхідною умовою виникнення конфлікту. Для конфлікту завжди характерно протистояння суб'єктів соціальної взаємодії, що виявляється через нанесення взаємного збитку (морального, матеріального, фізичного, психологічного тощо). Необхідними й достатніми умовами виникнення конфлікту є наявність у суб'єктів соціальної взаємодії протилежно спрямованих мотивів і суджень, а також стан протиборства між ними

Аналітична модель корпоративного конфлікту може бути відображеною на індивідуальному, груповому та організаційному рівнях (табл. 1).

Таблиця 1 – Елементи моделі конфлікту у підприємстві

Складові моделі конфлікту	Рівень підприємства		
	Індивідуальний	Груповий	Організаційний
Елементи, що визначають даний рівень	Особисті мотиви працівника, стимулювання праці, поведінка працівника	Групова динаміка, конфлікти	Корпоративна культура, загальні цілі, організаційний розвиток
Зовнішні фактори, що впливають на рівень підприємства	Менталітет, умови життя, зовнішні події, що впливають на настрій працівника	Стиль керівництва, соціальні стереотипи	Економічне і соціальне середовище, в якому функціонує підприємство, нормативно-правові акти, що регулюють організацію та оплату праці
Основні проблеми рівня	Недостатня вмотивованість, невідповідність мотиву працівника щодо методу стимулювання його праці	Негативний вплив неформальних груп, конфлікти всередині організації, поява неформальних лідерів, погана атмосфера у групі	Відсутність загальних цілей, цінностей, місії в організації, відсутність розвитку, негативна корпоративна культура
Основні показники, що характеризують даний рівень	Середній рівень зарплати по категоріях, конфлікт мотивації. Ефективність використання робочого часу, продуктивність праці, особистісні характеристики працівників	Кількість конфліктів, випадки порушення дисципліни, оцінка співробітників один одного, частка працівників, які задоволені соціальними програмами	Рейтинг привабливості підприємства на ринку, частка раціоналізаторів, частка працівників, що навчаються; рівень задоволеності станом організаційної культури

Отже уміння керувати конфліктом є вирішальним для менеджерів. Конфлікт змушує службовців інтенсивно спілкуватися один з одним, знати один одного трохи більше. При цьому члени колективу починають краще розуміти своїх колег, стають більш чутливими до проблем інших людей. І нарешті, люди оцінюють необхідність розуміння норм і бажань іншого й неможливість бути вільними від суспільства, знаходячись у ньому.

УДК 338.349.33

ІНФОРМАЦІЙНО – КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ГАЛУЗЕЙ АПК

Падалко Є.В., магістр спеціальності «Дорадництво»*
Мосіюк С.І., кандидат економічних наук, доцент

В умовах ринкової економіки інформаційне забезпечення та науково – технічна діяльність здійснюється у межах ринкових законів. Тому організація наукових досліджень повинна спрямовуватись на розвиток підприємництва на конкурентоспроможній основі. Це свідчить про орієнтацію всієї системи організації і управління науковою діяльністю на максимальну реалізацію науково – технічної та інформаційної продукції. Головним фактором забезпечення конкурентоспроможності

сільськогосподарського виробництва є впровадження диверсифікації. Як відомо, диверсифікацію в аграрному секторі економіки застосовують з метою : зменшення ризиків, збільшення виручки підприємства, розширення номенклатури продукції, забезпечення більшої стабільності результатів та уникнення коливань в одержанні прибутку, освоєння нових виробництв, тощо.

Отже, можна зробити висновок, що здійснення консультативної діяльності щодо підвищення рівня ефективності аграрної підприємницької діяльності та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції необхідно здійснювати враховуючи специфіку виробництва, структуру конкуренції на ринку збуту готової продукції. Диверсифікація в сфері агропромислового комплексу є одним із напрямів оптимізації міжгалузевих відносин в аграрній сфері економіки. Диверсифікація аграрного виробництва дасть змогу товаровиробнику ефективно впливати на ринок, формувати стратегію розвитку, тощо.

УДК 658.821

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Піддубний Ю.Ю., студент*

Гоголя О.П., кандидат економічних наук, доцент

В умовах швидкозмінного ринкового середовища, обмеження ресурсів і активізації розвитку сучасних технологій необхідною умовою конкурентоспроможної діяльності підприємств є формування ефективного механізму управління ними. Ключова роль при цьому належить правильному та обґрунтованому використанню комунікацій, налагодженню комунікаційного процесу між всіма учасниками виробничо-господарської діяльності.

Дослідження показують, що у більшості людей процеси комунікації займають до 70 % часу, а керівник підприємства витрачає на комунікації 50-90 % свого продуктивного часу.

Комунікації - це всепроникаючий і складний процес, який включає людей, що розмовляють під час особистого спілкування або в групах, на зборах, ведуть розмову по телефону чи читають і складають службові записки, листи і звіти. Таким чином, комунікація розглядається як спілкування за допомогою слів, букв, символів, жестів і як спосіб, за допомогою якого висловлюється відношення одного працівника до знань і розумінь іншого, досягається довіра, взаємоприйняття поглядів тощо [1].

Комунікація є засобом, за допомогою якого в єдине ціле поєднується організована діяльність. Її також можна розглядати як засіб, за допомогою якого соціальні та енергетичні вклади вводяться до соціальних систем. Комунікація є засобом, за допомогою якого модифікується поведінка, здійснюються зміни, інформація набуває ефективності, реалізуються цілі.

Характерними рисами ефективної комунікації є спільний предмет спілкування, рівноправність позицій усіх учасників комунікаційного процесу. Будь-яке спілкування – це мовленнєвий вплив на поведінку співрозмовника.

Без комунікації неможливе керування, тому що воно, з одного боку спирається на існуючі та сформовані види комунікації, з іншого - формує ті, які полегшують як спільну діяльність, так і саме управління. Хоча комунікація має широке застосування в усіх сферах управління, вона особливо важлива для реалізації функцій керівництва і лідерства. Саме тому, що обмін інформацією вбудований в основні види управлінської діяльності, можна назвати комунікації сполучним процесом за допомогою якого керівник виконує свої ролі і

основні функції, з тим щоб сформулювати цілі організації і досягти їх. Якість обміну інформацією може прямо впливати на ступінь реалізації цілей. Це означає, що для успіху індивіда і організацій необхідні ефективні комунікації [2].

Система комунікацій будь-якого підприємства містить дві складові: соціально-економічну (кваліфікація персоналу, його психологічні особливості та соціальні взаємодії) та технологічну (апаратне та програмне забезпечення, мережі, канали зв'язку), які однаково важливі для функціонування підприємства.

Система комунікацій підприємства повинна забезпечувати достатній інформаційний обмін між його внутрішніми функціональними складовими та із зовнішнім середовищем. Ефективна робота системи комунікацій потребує належних вхідних ресурсів, технологій та управлінських взаємодій. Від цього істотно залежить ефективність менеджменту підприємства та результат його діяльності.

Список використаної літератури:

1. Осовська Г.В. Основи менеджменту. Навчальний посібник/ Г.В. Осовська, О.А. Осовський. - К.: «Кондор», 2006. - 664 с.
2. Палеха Ю.І. Культура управління та підприємництва [Текст]: Навчально-методичний посібник/ Ю.І. Палеха, В.О. Кудін. – К.: МАУП, 1998. – 96 с.

УДК 005.95:63

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Пікуля В.А., студентка*

Артюх Т.О., кандидат економічних наук, доцент

Ефективне функціонування аграрного підприємства в умовах розвитку ринкової економіки перебуває у прямій залежності від забезпечення високої якості його кадрового потенціалу, відповідності роботи з персоналом сучасним вимогам, постановки цієї діяльності на міцний науковий фундамент з урахуванням тих тенденцій, які сьогодні існують у даній сфері. Управління персоналом – одна з головних функцій будь-якої організації, воно може виявитися тим критичним фактором, що визначає успіх або невдачу організації, професіонал у сфері управління персоналом може стати дійсно лідером майбутнього.

Система управління персоналом необхідна не тільки для суб'єктів господарської діяльності, що тільки створюються, але, перш за все, для вже працюючих.

Система управління — це упорядкована сукупність взаємозв'язаних елементів, які відрізняються функціональними цілями, діють автономно, але спрямовані на досягнення загальної мети.

Система організаційно закріплює певні функції за структурними одиницями, працівниками, а також регламентує потоки інформації в системі управління. Управління персоналом забезпечується взаємодією керуючої та керованої системи.

Головними елементами системи управління є люди, які одночасно виступають об'єктом і суб'єктом управління. Здатність людських ресурсів одночасно виступати як об'єктом, так і суб'єктом управління — основна специфічна особливість управління.

Система управління людськими ресурсами постійно розвивається й удосконалюється. На кожному етапі розвитку суспільства вона повинна приводитись відповідно до вимог розвитку продуктивних сил, вносячи корективи в окремі її елементи.

Зовнішнє середовище, в якому функціонують підприємства, постійно змінюється, як і показники, що характеризують його персонал. Доцільним є формування такої системи

управління персоналом, яка враховувала б особливості діяльності саме аграрного підприємства.

Тому є важливим формування такої системи управління персоналом, яка враховувала б особливості діяльності саме аграрного підприємства.

Основні складові, структури управління персоналом в аграрному підприємстві:

- планування потреби підприємства в трудових ресурсах;
- пошук і добір потрібних працівників;
- навчання і підвищення кваліфікації;
- розробка ефективних систем трудової мотивації;
- створення умов для підвищення продуктивності праці;
- контроль за зміною статусу працівників.

Ефективним кроком у напрямі вдосконалення знань, умінь і навичок працівників є організація системи навчання безпосередньо на підприємстві. Це може бути додаткові навчальні семінари щодо ведення сільськогосподарського виробництва, які проводитимуть більш досвідчені працівники підприємства.

Наступний напрям підвищення ефективності управління персоналом – нематеріальне стимулювання праці в рамках удосконалення ведення соціально-трудова відносин.

Особливість управління персоналом в аграрному підприємстві повинна розкривати приховані знання персоналу, розширювати межі цих знань, змінювати відносини між людьми і тим самим збільшувати людський капітал, який сьогодні є найціннішим ресурсом аграрних організацій.

УДК 005.21

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Полякова Ю.В., студентка*

Білецька Г. С., ст. викладач

Розвиток ринкових відносин в Україні висуває нові вимоги до якісного рівня керування підприємством, характеру розв'язуваних при цьому завдань, а також до методів їхнього рішення. Це певною мірою стосується усіх самостійно господарюючих суб'єктів. Необхідна нова концепція управління, що відображає адекватним чином зміни в економіці. Такою новою концепцією для української економіки є стратегічне управління, основа якого – стратегічне планування.

Стратегічне планування в науковій літературі розглядається як діяльність щодо формування цілей та стратегій шляхом зіставлення наявних ресурсів підприємства із зовнішніми можливостями, які будуть використані для досягнення цілей, або як процес прийняття управлінських рішень стосовно цільових орієнтирів та розподілу ресурсів.

Кожен компонент комплексу стратегічного планування складається з відповідних елементів, поєднання яких у певній послідовності дає можливість здійснювати процес стратегічного планування. Під процесом стратегічного планування слід розуміти послідовність окремих взаємопов'язаних стадій, кожна з яких характеризується певними управлінськими діями та використанням специфічного методичного інструментарію.

Характер і зміст стратегічного планування визначають принципи, за якими воно здійснюється. За умов невизначеності та турбулентності зовнішнього середовища до найбільш значущих принципів, які забезпечують ефективність процесу планування належать такі: принцип холізму, принцип безперервності, принцип гнучкості, принцип точності, принцип участі принцип наступності принцип адаптивності, принцип багатоваріантності,

альтернативності та селективності, принцип креативності, принцип науковості, принцип глобальності.

Головними недоліками практичного застосування стратегічного планування вважаються відсутність необхідної інформації для прийняття стратегічних рішень та розробки стратегічних планів; відсутність альтернативних планів; недостатнє використання науково-методичного арсеналу планування – сценаріїв і методів ситуаційного планування; слабо розвинена система поточного аналізу, контролю та коригування стратегічних планів; догматична гіперболізація значення цифрових показників; недосконала система стимулювання працівників, які беруть участь у розробці та виконанні стратегічних заходів; недостатній рівень організаційного, соціально-психологічного та фінансового забезпечення стратегічного планування.

Огляд особливостей стратегічного планування, деяких його елементів надав можливість сформулювати ряд вимог, відповідність яким забезпечить ефективність системи стратегічного планування на підприємствах, а саме:

- висока кваліфікація фахівців зі стратегічного планування;
- створення системи стратегічної інформації;
- ефективна система мотивації персоналу щодо розробки та реалізації стратегії;
- наявність стратегічного мислення керівників підприємств;
- наявність на підприємстві ефективної системи моніторингу та стратегічного контролю за реалізацією стратегії;
- здійснення стратегічного планування в комплекс із оперативним плануванням;
- безперервність процесу планування.

На підставі розглянутих особливостей елементів стратегічного планування зазначимо, що стратегічне планування не є панацеєю для підприємств, концепція стратегічного планування ще знаходиться в стадії становлення і тому для забезпечення успіху діяльності підприємства потребує вмілого використання її з урахуванням специфіки зовнішніх умов.

УДК 658.5

КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ (КРІ) ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Помянська Н.Ю., студентка*
Гудзинський О.Д., доктор економічних наук, професор

Будь-яка компанія зацікавлена в підвищенні ефективності бізнесу і роботи персоналу. Досягненню цих цілей багато в чому сприяє впровадження кількісно вимірюваних і надійних в оцінці показників - КРІ

Формування системи ключових показників ефективності не є новою і складається з груп ключових показників діяльності за окремо взятими функціональними напрямками діяльності (стратегія і тактика організації, бізнес-процеси, економічна діяльність, кадрова політика тощо), дотримання яких забезпечить структурний розвиток будь-якої організації, яке базуватиметься на синергізмі. Ключові показники ефективності (англ. Key Performance Indicators – KPI) – система оцінки, яка допомагає організації визначити досягнення стратегічної і тактичної (операційної) цілей. КРІ і мотивація персоналу стали нерозривними поняттями, оскільки за допомогою даних показників можна створити найдосконалішу і ефективну систему мотивації і стимулювання працівників організації. Залежно від стратегії організації розрізняють різні КРІ. В основному їх застосовують для визначення результативності роботи адміністративно-управлінського персоналу. Ключові показники можна, зокрема, розділити на випереджаючі і ті, що запізнюються. Ключові показники є частиною системи збалансованих показників (Balanced Scorecard), в якій встановлюються причинно-наслідкові зв'язки між метою і показниками для того, щоб бачити закономірності і

взаємні чинники впливу в бізнесі – залежність одних показників (результатів діяльності) від інших.

Основною перевагою системи, побудованої на базі ключових показників, є її універсальність. Вона націлена і на те, щоб підвищити зацікавленість персоналу в результатах діяльності компанії. При розробці КРІ враховують специфіку діяльності організації. Застосовувати ж КРІ можна як для оцінки роботи всієї компанії, її окремих підрозділів так і конкретних працівників. Крім того, система КРІ дозволяє зіставити однорідні процеси, які протікають в різних умовах. Також вона дає можливість порівняти показники по декількох підрозділах за один і той же період. Основна перевага систем КРІ в тому, що процес прийняття рішень зводиться до аналізу даних, які доступні в будь-який момент і представлені в заздалегідь затвердженому форматі.

При розробці системи КРІ слід враховувати певні вимоги, які пред'являються до кожного з коефіцієнтів: кожен коефіцієнт повинен бути чітко визначений, тоді виміряти його зможе будь-який користувач. У тому числі і співробітник, результати якого оцінюються за допомогою даного індикатора. Затверджені показники і нормативи повинні бути досяжні. Мета повинна бути реальною, але в той же час бути стимулом; кожен з показників повинен бути у сфері відповідальності тих людей, які піддаються оцінці; показники повинні сприяти мотивації і зростанню ефективності персоналу, а це безпосередньо пов'язано з постановкою цілей; показники також повинні бути співставними, тобто одні й ті ж показники можна порівняти в двох подібних ситуаціях: динаміка зміни коефіцієнта повинна мати можливість бути представленою наочно (графічно), щоб на підставі результатів можна було робити висновки і приймати рішення; кожен показник повинен нести сенс і бути базою для аналізу.

Впровадженню системи КРІ має передувати добре налагоджений процес планування і бюджетування. Спочатку треба зафіксувати панель показників для топ-менеджменту (чотири- шість індикаторів), а потім наповнити їх конкретними значеннями в абсолютному чи відносному вимірі. У ході планування визначаються головні стратегічні цілі, розраховуються й фіксуються кількісні КРІ. За допомогою інструменту КРІ не лише забезпечується досягнення бізнес-цілей, але й контролюється раціональне використання ресурсів компанії, створюється інструмент управління ефективністю бізнесу. Поєднання, контроль, аналіз та оцінка всіх процесів, які виконуються в організації, дає в кінцевому результаті синергетичний ефект, завдяки якому досягаються поставлені цілі та будується позитивна репутація підприємства.

УДК 331.8

АМЕРИКАНСЬКИЙ ТА ЯПОНСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Прилуцька І.О., студент (ка)*

Харченко Г.А., кандидат економічних наук, старший викладач

Процеси управління людьми виконувалися у всіх цивілізаціях. Існує багато теорій управління, однак всіх їх пов'язує одна ідея, яка дає підставу стверджувати, що в центрі всіх сучасних концепцій є людина. Концепція управління персоналом – система теоретично-методологічних поглядів на розуміння та визначення сутності, змісту, цілей, завдань, критеріїв, принципів і методів управління персоналом, що реалізуються через певні механізми в конкретній організації. У практиці управління персоналом в останні роки простежується перплітання різних його моделей – американської та японської.

Основою американської моделі менеджменту є людина, а не колектив, як в японській. Менеджер сам повинен собі прокладати шлях, тобто «створи себе сам». Особливу роль у використанні людського потенціалу відіграють кадрові служби корпорацій — спеціалізовані підрозділи фірм, оснащені сучасною технікою, де працюють компетентні працівники, які володіють специфічним методичним інструментарієм для вирішення соціальних проблем виробництва.

Основне положення нової філософії управління — мотивування працівників залученням їх до управлінської діяльності, що радикально вирішує проблему відчуження. Внаслідок децентралізації рішень робітників і службовців залучають до обговорення проблем удосконалення виробництва, розширюють сферу і зміст їхньої участі в управлінні.

Забезпечення ефективного функціонування виробничих систем за допомогою моделі «Семи С»: стратегія (strategy); структура (structure); інформаційне забезпечення (systems); персонал (staff); кваліфікація (skills); стиль (style); головна мета (superordinate). Сфера високих технологій і послуг, а не традиційне виробництво, стала головними рушіями американської економіки.

Особливості Японської моделі, яка передбачає початкове вивчення сильних і слабких сторін особистості працівника і підбір для нього відповідного робочого місця (система «працівник — посада»). Керівники і персонал орієнтуються, головним чином, на рентабельність. Ефективність діяльності того або іншого підрозділу і співробітників визначається на основі вартісних показників, що пов'язані насамперед з витратами на виробництво.

Бюрократична культура ґрунтується на системі влади, яка здійснює регламентацію всієї діяльності підприємства чи установи у формі правил, інструкцій і процедур. Кланова культура та її поширення в неформальних організаціях.

Отже, в основному система управління трудовими ресурсами в Японії подібна з американською. Японські корпорації управляють своїми службовцями таким чином, щоб останні працювали максимально ефективно. Для досягнення цієї мети японські корпорації використовують американську техніку управління кадрами, в тому числі ефективні системи заробітної плати, аналізу організації праці та робочих місць, атестації службовців.

В українських підприємствах все частіше намагаються впровадити закордонний досвід управління персоналом, але для цього треба враховувати, що український менталітет поєднує американський дух індивідуалізму і японські працездатність і прагнення до вдосконалення. Тому, на нашу думку, впровадження на українських підприємствах закордонної системи управління персоналом, повинне враховувати: довгострокове формування кадрів, що стосується ретельного підбору кваліфікованих працівників; розробка дієвої системи стимулювання і мотивації працівників, їх безпосередня участь у діяльності підприємства; встановлення гідних умов праці та відповідної заробітної плати співробітникам; високу якість розроблення кадрової політики на підприємстві.

УДК: 639.21:597.551.2(3)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Рубаха Б.В., студентка *

Артюх Т.О., кандидат економічних наук, доцент

Під виробничими запасами розуміють активи, які використовуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.

При фактичній перевірці встановлюють наявність сировини, матеріалів, покупних напівфабрикатів, тари, запасних частин, малоцінних та швидкозношуваних предметів, товарів, готової продукції тощо.

Управління запасами – це забезпечення та підтримування оптимальної кількості й видів фізичних ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану організації. Важливість управління запасами пояснюється тим, що виробництво – це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію.

Скорочення запасів на підприємстві до безпечного рівня дасть змогу збільшити обігові кошти для більш раціонального застосування їх, а також сприятиме усуненню їх можливого фізичного і морального старіння.

Завданням менеджерів, які здійснюють операції з придбання запасів, є зменшення витрат, пов'язаних із придбанням їх, і знаходження більш доступної ціни, за якою буде вигідно придбати ці запаси.

Визначення оптимального рівня виробничих запасів базується на використанні моделі оптимального рівня запасів (базової моделі) EOQ (EconomicOrderingQuantity). Дана модель розроблена у 1915 році Фордом В. Харрісоном і отримала світове визнання.

Ідея побудови моделі полягає у визначенні такого рівня запасів, дотримання якого мінімізує сукупні витрати по управлінню ними. При цьому сукупні витрати розбиваються на три однорідні групи: витрати зберігання, витрати, пов'язані з формуванням запасів та витрати, які виникають внаслідок браку виробничих запасів.

Управління виробничими запасами виконує такі функції:

- Розробка норм запасів по всій номенклатурі матеріалів, які використовуються на підприємстві;
- Правильне розміщення запасів на складах;
- Організація діючого оперативного контролю за рівнем запасів і прийняття мір для підтримки їх стану;
- Створення необхідної матеріальної бази для розміщення запасів і забезпечення кількісного і якісного зберігання.

На теорію і практику управління запасами істотно вплинула розроблена на початку 70-х років ХХ ст. фірмою "Тойота" (Японія) внутрішньовиробничих система "Канбан".

Вона дозволяє мінімізувати тривалість виробничого циклу, усунути з виробничих підрозділів фірми склади сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, готової продукції і скоротити до мінімально можливі обсяги між операційних запасів.

Вагому частину процесу управління запасами на сучасних сільськогосподарських підприємствах становить формування їх обсягу та складу, яке має здійснюватись на оптимальній основі.

Система управління запасами реалізує організаційну структуру і поточну політику безперервної роботи підприємства. Система управління виробничими запасами проектується з метою безперервного забезпечення виробничої діяльності всіма потрібними ресурсами.

При ефективному управлінні запасами з'являється змога знизити тривалість виробничого й усього операційного циклу, зменшити поточні витрати на їх зберігання, вивільнити із поточного господарського обороту частину фінансових коштів, реінвестуючи їх в інші активи.

УДК 351.82:339.72:061.66

КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Сафоник А.В., магістр спеціальності «Дорадництво» *
Рибак Л.Х., кандидат економічних наук, доцент

У малому бізнесі приватна форма власності є найефективнішою, оскільки вона створює оптимальне середовище для реалізації власних інтересів, дає право на вільне використання результатів своєї праці та організацію бізнесу. Приватна власність має своє призначення в економічній системі. Переважноприватні підприємства демонструють кращі показники діяльності, ніж державні.

Отже, розвиток дрібногопідприємництва необхідний тільки тому, що вони дають життя старим великомасштабним підприємствам і в союзі з ними

одержують значну вигоду як для себе, так і для ринкової економіки в цілому. Про це говорять наступні цифри: в США на малий бізнес доводиться 34,9% чистого доходу, а в Японії 56,6% всієї продукції в оброблювальній промисловості проводять підприємства малого бізнесу.

Що стосується України, то розвиток малого та середнього підприємництва, як один з важливих економічних чинників, потребує ефективної державної підтримки і певні кроки на цьому шляху вже зроблені.

В Україні активно розвивається інфраструктура підтримки малого підприємництва для надання суб'єктам господарювання фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, науково-технологічної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки. малі підприємства — це не якийсь конкретний тип підприємств, а частина наявних, виділена тільки за критерієм їхнього розміру й наділена додатковими правами та пільгами.

Для вирішення завдань необхідно активізувати політику державної підтримки малого та середнього підприємництва на центральному та місцевому рівнях та адаптувати її до норм та правил ЄС.

УДК 351 82: 65.012.32

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сорока Н.В., студентка*

Гоголя О.П., кандидат економічних наук, доцент

Однією з умов стабілізації соціально-економічного життя України є ефективне функціонування підприємств як основної ланки усіх галузей національної економіки, що, у свою чергу, потребує якісного управління виробничою діяльністю господарюючих суб'єктів.

Нестабільна економічна ситуація в державі, загострення конкурентної боротьби на світовому та вітчизняному ринках, дефіцит оборотних коштів, диспропорція в структурі виробничих потужностей спонукають керівників вітчизняних підприємств до пошуку нових концептуальних підходів до управління виробничою діяльністю, формування виробничого потенціалу, які б дали змогу розвиватися, випускати нову продукцію, удосконалювати технологічні процеси тощо.

Проблемам формування виробничої стратегії підприємства присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: В.А. Василенка, В.П. Горьового, О.Д. Гудзинського, П.Л. Гордієнко, З.Є. Шершньова, М.Х. Корецького та ін. Разом з тим, ряд питань потребують продовження досліджень.

Підприємство - це складна відкрита економічна система, яка повинна підпорядковуватися чітким правилам для свого успішного функціонування. Це спричиняє необхідність в управлінні, під яким розуміють цілеспрямовану діяльність, яка представляє собою сукупність методів, засобів і форм ефективної координації роботи людей (трудових колективів) для досягнення поставлених завдань або визначеної мети (підвищення результативності виробництва, задоволення потреб споживачів, зростання прибутку тощо).

Управління виробничою діяльністю – це досить складна і відповідальна справа. Основні завдання виробничого управління передбачають управління розвитком підприємства; підвищення конкурентоспроможності продукції; забезпечення більш ефективного використання устаткування, наявних виробничих площ; зниження всіх видів виробничих витрат; підвищення продуктивності праці; управління технологічною підготовкою виробництва продукції та ін.

Згідно із сучасною концепцією виробничих стратегій до їх складу також входять стратегія мотивації праці, яка визначає пріоритети мотиваційних комплексів внутрішньої і зовнішньої мотивації (вона орієнтує на формування адекватного мотиваційного механізму); стратегія науково-технічного розвитку й організації праці, впливу науково-технічного розвитку на потреби у трудових ресурсах; стратегія розвитку трудового потенціалу підприємств, формування необхідних компетенцій тощо.

Всі аспекти управління виробничою діяльністю в сучасних умовах господарювання повинні здійснюватися з урахуванням довгострокових перспектив і на інноваційній основі задля якнайповнішого задоволення потреб споживачів та ефективного функціонування підприємства в умовах глобалізації світової економіки.

Ефективність є однією з головних характеристик результативності управління діяльністю підприємства. Розв'язання питань підвищення та підтримки ефективності управління діяльністю підприємства неможливо без комплексного оцінювання її рівня. Результати такого оцінювання дозволяють встановити масштаб і зміну спрямованості в управлінні діяльністю підприємства, прогнозувати їх вплив на ключові функціональні підсистеми підприємства, ухвалювати відповідні управлінські рішення щодо підвищення та підтримки рівня ефективності управління діяльністю, вибирати методи, способи, інструменти управління діяльністю підприємств

УДК 339.138:338.46

КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОШИРЕННЯ ІННОВАЦІЙ У РОСЛИНИЦТВІ

Чумак Є.І., магістр спеціальності “Дорадництво”*
Кудінова І.П., кандидат економічних наук, доцент

Надання консалтингових послуг у сфері впровадження інновацій галузі рослинництва у виробництво сприяє вирішенню цілого комплексу позитивних складових, у тому числі: відновленню родючості ґрунтів, сталому збільшенню урожайності основних сільськогосподарських культур, підвищенню ефективності використання елементів живлення та захисту рослин, покращенню якісних показників продукції рослинництва.

Консультавання відіграє важливу роль посередника у передачі інноваційних знань сільськогосподарському товаровиробнику. Сільськогосподарська інформаційно-консультаційна діяльність поєднує науку, освіту і виробництво та виступає каталізатором науково-технічного прогресу в сільському господарстві, сприяє розповсюдженню нових знань і є складовою соціально-економічного розвитку агросфери України.

Консультаційне забезпечення поширення інновацій у рослинництві потребує визначення маркетингової стратегії її діяльності, обґрунтування організаційної структури та організаційного порядку, формування організаційних заходів з урахуванням основних інформаційно-консультаційних методів.

Практична реалізація консультаційного забезпечення з питань поширення інноваційних технологій у рослинництві потребує інформування, консультування, навчання та впровадження їх у виробництво. Цю роль виконують сільськогосподарські дорадники та експерти-дорадники, які є агентами змін на селі. Тому маркетинг дорадчих послуг впровадження інновацій у рослинництві відіграє важливу роль для популяризації даних послуг.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПИТАНЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Чумак І.І., магістр спеціальності “Дорадництво”*
Кудінова І.П., кандидат економічних наук, доцент

Вихід України на світовий ринок та поява ознак конкурентного середовища зумовили актуальність маркетингової діяльності на підприємствах, як комплексу заходів щодо узгодження виробничо-збутової діяльності згідно з вимогами ринку. Потреба в її здійсненні постійно зростає, оскільки існує необхідність у дослідженні ринку, прогнозуванні розвитку економічних зв'язків, аналізу маркетингової діяльності підприємств та прийняття стратегічних рішень для забезпечення їх конкурентоспроможності.

Маркетинговий консалтинг - це комплекс проектів з розробки та впровадження заходів, методів та інструментів ефективного впливу на ринок. Результат цих проектів - найвигідніше місце на ринку, яке тільки дозволяють ресурси нашого клієнта.

Консультанти з маркетингу надають менеджерам допомогу в рішенні життєво важливої для будь-якого підприємства, що діє в умовах ринкової економіки, завдання: забезпечення такого його функціонування, щоб на вироблені ним товари та послуги пред'являвся платоспроможний попит. Вони займаються питаннями дослідження ринку і забезпечують прийняття рішень в області збуту, ціноутворення, реклами, розробки нової продукції, післяпродажного обслуговування і т.д. Оскільки в ринковій економіці найбільш складною проблемою для підприємства є не виробництво, а продаж продукції, маркетинг являє собою одну з найважливіших областей консультаційного забезпечення бізнесу.

Отже, для консалтингових компаній актуальним є розробка і удосконалення товарної політики, яку здійснюють безпосередньо консультанти, тому вони і є основними продавцями консалтингових продуктів.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

<i>Бабич Є.А.</i> РОЗВИТОК ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	3
<i>Балдига О.В.</i> РОЗВИТОК ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	4
<i>Бойко А.В.</i> СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ В УКРАЇНІ	5
<i>Верба Н.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ДО ОДРУЖЕННЯ	6
<i>Владовська К.В.</i> МИТО ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	7
<i>Гламаздіна Є.С.</i> НЕПРЯМІ ПОДАТКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ ДОБРОБУТ	9
<i>Голота В.Д.</i> СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	10
<i>Горпинич Л.М.</i> ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	11
<i>Гуменюк Є.М.</i> ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	12
<i>Дятленко В.Є.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	13
<i>Желеховська А.О.</i> ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ	14
<i>Зелінська А.Л.</i> ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ І ЙОГО РОЛЬ У ВИКОНАННІ БЮДЖЕТУ	15
<i>Зубрицький І.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО СТРАХУВАННЯ	16
<i>Карначова М.А.</i> НАКОПИЧУВАЛЬНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ, ЯК ТРЕТІЙ РІВЕНЬ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ	17
<i>Карпович Ю.П.</i> ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ	18
<i>Кирдода Ю.В.</i> ФІСКАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА КРИТЕРІЇ ЙОГО ОЦІНКИ	20
<i>Коломієць І.О.</i> ІПОТЕЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	21
<i>Косаківська А.А.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	22
<i>Кучеренко А.В.</i> ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ	23
<i>Лагута Р.В.</i> ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	24
<i>Лесюк Х.Б.</i> ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	25
<i>Листопад В.В.</i> РОЗВИТОК ТУРИСТОЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	26
<i>Нестерук Д.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПЕНСІЙ В УКРАЇНІ	27
<i>Носенко Ю.В.</i> ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	28
<i>Опанасенко Т.В.</i> СТРАХУВАННЯ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНИХ РИЗИКІВ У РОСЛИННИЦТВІ	29
<i>Покініна Ю.В.</i> ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	31
<i>Прилипко Н.В.</i> РОЗВИТОК СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	32
<i>Пугаков Б.В.</i> СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	33

<i>Рожко Ю.А.</i> РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	34
<i>Рудюк В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	36
<i>Семінський А.А.</i> НЕДОЛІКИ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦИЗНИМ ПОДАТКОМ	37
<i>Сович І.В.</i> РОЛЬ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ СУСПІЛЬСТВА	38
<i>Солоха І.М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	39
<i>Туктібаєва О.Р.</i> НЕДОЛІКИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	40
<i>Усатий М.І.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	41
<i>Хабіна Я.А.</i> ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	42
<i>Халимон К.О.</i> АГРОСТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	43
<i>Ходарченко О.А.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	44
<i>Чепурний В.М.</i> СИСТЕМА АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	45
<i>Шиц Е.В.</i> ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ДЕРЖАВНОЇ ПЕНСІЇ	46

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСОВЕ ТА БАНКІВСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АПК

<i>Баліцька А.Р.</i> ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	48
<i>Балко В.В.</i> ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	49
<i>Бережний С.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	50
<i>Березовська І.В.</i> НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	51
<i>Беляєва Є.Р.</i> ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	52
<i>Беляєва Є.Р.</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	53
<i>Бирзул І.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	54
<i>Богатько А.С.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ	55
<i>Бойко А.В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ У РОЗВИТОК ДІЯЛЬНОСТІ КООПЕРАТИВІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	56
<i>Бойченко І.І.</i> ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ	57
<i>Бойченко І.І.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	58
<i>Бонько М. С.</i> СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВАЛЮТНОГО РИНКУ	59
<i>Браславська Л.М.</i> ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	60
<i>Бризіцька Я.М.</i> ДжЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	62
<i>Бутко Т.А.</i> ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	63
<i>Василюк О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	64

<i>Верба Н.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ	65
<i>Вілинець С.О.</i> ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ УКРАЇНИ	67
<i>Вовк І.В.</i> РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	68
<i>Волинець І.В.</i> ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	69
<i>Волянська В.Ю.</i> СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МВФ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	70
<i>Гайдамака С.А.</i> СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	71
<i>Гашинська Д.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ФОНДОВОГО РИНКУ	73
<i>Гнатюк Т.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ ПРИБУТКОМ	74
<i>Головчук К.С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	75
<i>Голота В.Д.</i> ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	76
<i>Голота Д.С.</i> ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	78
<i>Горбенко А.В.</i> МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В ПЕРІОД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	79
<i>Гребініченко А.О.</i> АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	80
<i>Григоренко А.В.</i> СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	81
<i>Гринчук А.Б.</i> СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	82
<i>Гусак В.О.</i> ЗАПРОВАДЖЕННЯ СХЕМИ ГАРАНТУВАННЯ КРЕДИТУ ДЛЯ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	83
<i>Гутнікевич А.М.</i> ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	84
<i>Гуца Ю.Б.</i> УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ І ВИКОРИСТАННЯМ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	86
<i>Даценко Ю.П.</i> РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	87
<i>Денисенко С.Р.</i> ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТУВАННЯ АПК	88
<i>Деркач Є.І.</i> АНАЛІТИЧНІ РІШЕННЯ У РОБОТІ ФІНАНСОВОГО ВІДДІЛУ ПІДПРИЄМСТВА	89
<i>Дибкалюк Є.В.</i> СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	90
<i>Дідик І.Р.</i> КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ	91
<i>Довгошей В.Л.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АПК	92
<i>Довжук Ю.О.</i> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	93
<i>Дюндя А.І.</i> ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	95
<i>Єрмак А.М.</i> РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	96
<i>Загарія В.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ «E-BUDGET» В УКРАЇНІ	97
<i>Зазвірська О.Е.</i> КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРИ КРЕДИТНИХ СИСТЕМ	98
<i>Зазвірська О.Е.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ	99
<i>Заліпська А.В.</i> ІНФЛЯЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇНИ	100
<i>Заліпська А.В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ	101
<i>Зубрицький І.О.</i> СУТНІСТЬ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	102

<i>Іваненко В.С.</i> ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ В ПОЛЬЩІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	103
<i>Іванов В.О.</i> БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	104
<i>Ілляшенко А.І.</i> ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	106
<i>Ісса К.Ф.</i> ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	107
<i>Каленіча О.В.</i> НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	108
<i>Карпенко Ю.О.</i> ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	109
<i>Карпенко Ю.О.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ЛАТВІЇ	110
<i>Києнко Б.П.</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ	112
<i>Кириша О.В.</i> СУТНІСТЬ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ	113
<i>Князь М.В.</i> УПРАЛІННЯ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	114
<i>Князь М.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ В УКРАЇНІ	115
<i>Кобзева В.С.</i> КРЕДИТНА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ	116
<i>Ковалевич Н.В.</i> СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	117
<i>Ковальчук Л.С.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ	118
<i>Ковтун Т.П.</i> СИСТЕМА РАНЬОГО ЗАПОБІГАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗУ ВИНИКНЕННЯ КРИЗИ	119
<i>Козицька Є.В.</i> ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ	121
<i>Коломійчук В.Р.</i> СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	122
<i>Конюхов Д.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХОЛДИНГІВ	123
<i>Коркач І.В.</i> ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	24
<i>Котюжанський В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	125
<i>Крижанівська О.О.</i> РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	126
<i>Крупник А.В.</i> ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	127
<i>Кудрик Т.С.</i> ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	128
<i>Кузьменко Н.В.</i> МЕХАНІЗМ ВІДШКОДУВАННЯ ВІДСОТКОВОЇ СТАВКИ ЗА КРЕДИТАМИ АГРАРНИМ ТОВАРОВИРОБНИКАМ	130
<i>Кулинка Ю.І.</i> ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	132
<i>Кучеренко А.В.</i> СТАН І СТРУКТУРА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	133
<i>Левкович М.П.</i> АГРАРНІ РОЗПИСКИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД КРИЗИ	134
<i>Левченко В.В.</i> РОЗВИТОК ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ	135
<i>Лис А.А.</i> ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ – ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАД	136
<i>Лис А.А.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	137

<i>Лисак Ю.А.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ	138
<i>Литвинець Н.О.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ФІНАНСОВОГО ВІДДІЛУ ПІДПРИЄМСТВА	139
<i>Лобунець Я.В.</i> БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	141
<i>Макаренко Я.В.</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	142
<i>Мальчик Н.О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	143
<i>Марчук А.Ю.</i> СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ	144
<i>Медведська О.В.</i> РЕАЛІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	145
<i>Михайленко С.В.</i> АУДИТ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ	147
<i>Мишко А.М.</i> ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	148
<i>Мірошніченко Ю.В.</i> СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	149
<i>Нестерова Н.О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	150
<i>Нестерова Н.О.</i> ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ	151
<i>Нестерук Д.Ю.</i> ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	153
<i>Нечай К.П.</i> БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	154
<i>Олабин Л.В.</i> ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	155
<i>Олещенко В.О.</i> УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ	156
<i>Олійник С.В.</i> МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МІЖБАНКІВСЬКОЇ БІРЖІ	158
<i>Пархомчук О.О.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	159
<i>Пашиук Я.О.</i> ШЛЯХИ СКОРОЧЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ В УКРАЇНІ	160
<i>Попова О.В.</i> РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	161
<i>Приймак Ю.В.</i> РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	163
<i>Примачок Г.В.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕПОЗИТІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	164
<i>Притуляк Н.В.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	165
<i>Прохорчук А.П.</i> УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	166
<i>Рожко Ю.А.</i> ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	167
<i>Ротаєнко М.А.</i> ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	168
<i>Руденко О.П.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	169
<i>Савченко А.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	170
<i>Селіверст В.О.</i> ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ	171
<i>Сигиденко А.Ю.</i> ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ	173
<i>Синиця С.О.</i> РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ ІМПОРТУ ТА ЕКСПОРТУ КАПІТАЛУ	174
<i>Сірець Н.С.</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	175

<i>Сливка О.О.</i> ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	176
<i>Слобоженюк В.С.</i> ІНВЕСТУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	177
<i>Снісар М.О.</i> РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	179
<i>Сович І.В.</i> ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА НА БАНКІВСЬКЕ СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ	180
<i>Сович І.В.</i> ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	181
<i>Сухляк Д.Ю.</i> ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	182
<i>Ткач С.А.</i> УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	183
<i>Трайтак К.О.</i> ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК	184
<i>Третяк Ю.А.</i> ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	185
<i>Узун-Куртогло В.В.</i> РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО ПРИБУТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	186
<i>Фещенко Д.В.</i> СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ	187
<i>Фіялчук Н.О.</i> РОЛЬ КРЕДИТНИХ СПЛОК У ФІНАНСУВАННІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ	189
<i>Халимон К.О.</i> ВИНИКНЕННЯ ТА ДЖЕРЕЛА ПОКРИТТЯ ДЕФЦИТУ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	190
<i>Харченко В.В.</i> ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ УКРАЇНИ	191
<i>Хилевич К.А.</i> ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	192
<i>Христевиц В.М.</i> ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇЇ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	193
<i>Цалко О.А.</i> ГРОШОВІ ПОТОКИ І ЇХ ОПТИМІЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	194
<i>Чайка В.Г.</i> ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ БАНКУ	195
<i>Черкас Т.С.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	197
<i>Чирка О.Л.</i> АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	198
<i>Чубінська Т.В.</i> КОНЦЕНТРАЦІЯ КРЕДИТНИХ ПОРТФЕЛІВ У БАНКАХ УКРАЇНИ	199
<i>Шевела М.В.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	201
<i>Шевченко Н.Ю.</i> РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	202
<i>Шевченко К.А.</i> ЕМІСІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА	203
<i>Шиц Е.В.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ ВАЛЮТНОГО РИНКУ	204
<i>Шубан А.Ю.</i> СУТЬ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	205
<i>Шульга А.Л.</i> ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИДАТКАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	206
<i>Шумило В.В.</i> БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	208
<i>Щерба С.С.</i> ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ	209
<i>Щіпанська С.А.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДКРИТОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ	210
<i>Янчук В.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	211

СЕКЦІЯ 6. БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФІНАНСОВИХ ТА ТОВАРНИХ РИНКАХ

<i>Благодатний А.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВО-КЛІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ РОЗБУДОВИ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ЦІННИХ	213
---	-----

ПАПЕРІВ УКРАЇНИ	
<i>Борох Ю.М.</i> РОЗВИТОК БІРЖОВОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ	214
<i>Вербіцька Ю.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ	215
<i>Вітряк О.Г.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ	216
<i>Власюк К.Р.</i> ТОВАРНІ ДЕРИВАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ	217
<i>Гира Р.</i> ПРОП-ТРЕЙДІНГ ЯК МЕТОД ТОРГІВЛІ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ	219
<i>Довгошия А.А.</i> РОЛЬ СПЕКУЛЯНТІВ У БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ	220
<i>Довгошия Т.А.</i> ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ	221
<i>Долга В.А.</i> ТОВАРНА БІРЖА ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ	222
<i>Кліх Ю.Р.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО БІРЖОВОГО РИНКУ: ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ АСПЕКТ	223
<i>Козак Г.В.</i> ФУНКЦІЇ ФОНДОВОЇ БІРЖИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	224
<i>Корицька В.С.</i> ОЦІНКА КОРПОРАТИВНИХ ЕМІТЕНТІВ МЕТОДАМИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО АНАЛІЗУ	226
<i>Кривошея Я.О.</i> РОЛЬ ТОВАРНИХ БІРЖ НА АГРАРНОМУ РИНКУ	227
<i>Кройтор А.І.</i> ФОНДОВІ ІНДЕКСИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ	228
<i>Кудрявець Я.</i> РОЗВИТОК БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	229
<i>Куракса Д.С.</i> ФОНДОВІ БІРЖИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ	230
<i>Маслич О.В.</i> РОЛЬ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ У БІРЖЕВИХ РИНКАХ	231
<i>Mateichuk Y.</i> FUNCTION OF COMMODITY EXCHANGES IN A MARKET ECONOMY	232
<i>Мельниченко О.М.</i> БОРГОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	234
<i>Микитенко О.А.</i> РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ БІРЖОВИХ ІНДЕКСІВ	234
<i>Охремчук О.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ ЗЕРНА	235
<i>Потапенко М.Ю.</i> РОЗВИТОК ТОВАРНОГО БІРЖОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	237
<i>Пошук П.</i> УПРАВЛІННЯ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ	238
<i>Sidolaka I.</i> HEDGING OF PRICE RISKS IN THE AGRICULTURAL MARKET	240
<i>Скиба Р.В.</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	241
<i>Скопінська Ж.В.</i> БІРЖОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХУВАННЯ ЦІНОВИХ РИЗИКІВ	242
<i>Федощук В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	243
<i>Хонда К.В.</i> ФОНДОВІ БІРЖИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	244
<i>Чеканський Є.А.</i> ДЕРИВАТИВИ В РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО РИНКУ	245
<i>Чубовська О.С.</i> АГРАРНА БІРЖА: РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ	246
<i>Шевчук І.М.</i> РОЗВИТОК РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ	247
<i>Shovt J.</i> FUNCTIONS OF DERIVATIVES IN THE MARKET ECONOMY	248
<i>Яновська А.О.</i> КОНЦЕПЦІЯ БАЗИСУ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ФАКТОРУ У ПРОЦЕСІ ХЕДЖУВАННЯ	249

СЕКЦІЯ 9. МЕНЕДЖМЕНТ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА, ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, АГРАРНИЙ КОНСАЛТИНГ ТА СЕРВІС В АПК

<i>Вівчар В.Л.</i> РОЛЬ ДОРАДНИЦТВА У ВІДРОДЖЕННІ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ	251
<i>Горалюк В.О.</i> УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	251
<i>Грибенко Д.</i> ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ НА ФОРМУВАННЯ	252

ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	
<i>Гринішин І.О.</i> ФУНКЦІЇ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	253
<i>Дідківська О.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	254
<i>Долід С.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	256
<i>Дудка І.Ю.</i> УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	257
<i>Євтушенко Т.В.</i> РОЛЬ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РОСЛИННИЦТВА	258
<i>Жуковський Д.М.</i> ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ	258
<i>Колодич В.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ УСПІХУ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА	259
<i>Кондратьєва О.О.</i> КОНСУЛЬТАЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	260
<i>Лижняк В.О.</i> ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	261
<i>Ломінська О.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	262
<i>Луценко Р.В.</i> ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОФОРМЛЕННІ АГРОСАДИБИ	263
<i>Мельник О.В.</i> КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОРЕНДНИМИ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ В АГРОСФЕРІ	264
<i>Мирончук Д.П.</i> КОНСУЛЬТУВАННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ВАКУУМНИХ НАСОСІВ	265
<i>Миронюк Л.В.</i> ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ ЯК ЧИННИК МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ	265
<i>Ніколаєнко М.В.</i> РОЛЬ ДОРАДНИЦТВА В ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	266
<i>Ольховик О.М.</i> УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	267
<i>Падалко Є.В.</i> ІНФОРМАЦІЙНО – КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ГАЛУЗЕЙ АПК	268
<i>Піддубний Ю.Ю.</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	269
<i>Пікуля В.А.</i> СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	270
<i>Полякова Ю.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	271
<i>Помянська Н.Ю.</i> КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ (КРІ) ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	272
<i>Прилуцька І.О.</i> АМЕРИКАНСЬКИЙ ТА ЯПОНСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	273
<i>Рубаха Б.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	274
<i>Сафоник А.В.</i> КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	275
<i>Сорока Н.В.</i> УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	276
<i>Чумак Є.І.</i> КОНСУЛЬТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОШИРЕННЯ ІННОВАЦІЙ У РОСЛИННИЦТВІ	277
<i>Чумак І.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПИТАНЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	278